R O M Â N I A

JUDEȚUL HUNEDOARA

COMUNA SÂNTĂMĂRIA-ORLEA

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ

2022-2027

CUPRINS

CUPRINS 3
LISTA ACRONIMELOR UTILIZATE 6
Index tabele 7
Index grafice 7

INTRODUCERE 9

CAPITOLUL I
CONTEXTUL STRATEGIC GENERAL 11
1. Direcții strategice la nivel european 11
1.1. Politica de coeziune 2021-2027 11
1.2. Prioritățile investiționale pentru perioada 2021-2027: 13
2. Direcții strategice la nivel național 17
2.1. Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 17
2.2. Planul Național de Redresare și Reziliență 29
3. Direcții strategice la nivel regional 39
3.1. Regiunea Vest 39
3.2. Context județean de dezvoltare durabilă - Strategia de dezvoltare durabilă a județului HUNEDOARA 43
4. Programe și surse de finanțare 2021-2027 48
4.1. Programe operaționale 48
_Toc1151625549**4.2. Politica Agricolă Comună post-2020** 61
4.3. Programe și surse de finanțare 2021-2027 63
4.3.1. Bugetul local 63
4.3.2. Bugetul județean 64
4.3.3. Programele guvernamentale 64
4.3.4. Compania Națională de Investiții S.A. 67
4.3.5. Programele europene de finanțare nerambursabilă 68
4.3.6. Programele de cooperare teritorială 72
4.3.7. Granturile SEE / Granturi norvegiene 73
4.3.8. Parteneriatele de tip public-privat 73
4.3.9. Creditarea 73

CAPITOLUL II
ANALIZA DE POTENȚIAL A COMUNEI SÂNTĂMĂRIA-ORLEA 75
1. Așezare geografică 75
2. Scurt istoric 78

3. Suprafața comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA 79
4. Cadrul natural 80
1.1. Relieful 80
1.2. Solurile 81
1.3. Clima 81
1.4. Rețeaua hidrografică 81
1.5. Vegetația și fauna 81
2. Factori și probleme de mediu 82
2.1. Factorii de mediu 82
2.1.1. Calitatea aerului 82
2.1.2. Calitatea apei 84
2.1.3. Calitatea solului 92
2.1.4. Nivelul de zgomot și vibrații 95
2.1.5. Gestionarea deșeurilor 96
2.2. Arii protejate 98
2.3. Factorii de risc 98
3. Infrastructura de transport 98
4. Infrastructura tehnico-edilitară 100
4.1. Alimentarea cu apă 100
4.2. Canalizarea menajeră 101
4.3. Alimentarea cu energie electrică 101
4.4. Telefonie, televiziune, internet 102
4.5. Alimentarea cu energie termică 102
4.6. Alimentarea cu gaze naturale 103
4.7. Gospodărie comunală și salubrizare 103
8. Structura demografică 103
8.1. Populația comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA 103
8.2. Evoluția populației comunei 110
9. Capital uman, educație, sănătate și servicii sociale 112
9.1. Forța de muncă și șomajul 112
9.2. Educație și sport 113
9.3. Sănătate și servicii sociale 121
10. Activitatea economică 121
10.1. Agricultura 123
10.2. Industria 125
10.3. Turismul 126
10.4. Servicii publice 127
10.5. Operatorii economici de pe raza comunei 127
11. Potențialul cultural și turistic 130
11.1. Patrimoniul arhitectural 130
11.2. Monumente istorice 131

11.3. Lăcașuri de cult din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA 133
11.4. Alte obiective culturale din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA 134
11.5. Turismul 135
12. Administrația publică locală 135
12.1. Structura administrației publice locale 135
12.2. Mediul asociativ 137

CAPITOLUL III
ANALIZA SWOT 139
ANALIZA SWOT A COMUNEI SÂNTĂMĂRIA-ORLEA 141

CAPITOLUL IV
STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 151
1. Misiunea 151
2. Viziunea 151
3. Obiectiv general 151
4. Obiective strategice, obiective prioritare și măsuri aferente 152
5. Planul local de acțiune 159
PLANUL LOCAL DE ACȚIUNE PENTRU PERIOADA 2021-2027 160
6. Portofoliul de proiecte prioritare 205
FIȘELE PROIECTELOR PRIORITARE 2021-2027 206

CAPITOLUL V
IMPLEMENTAREA, EVALUAREA ȘI RAPORTAREA 319

LISTA ACRONIMELOR UTILIZATE

Acronim	Denumire completă
AAPL	Autoritate administrație publică locală
UAT	Unitate administrativ-teritorială
CJ	Consiliul județean
CL	Consiliul local
AM	Autoritatea de management
MFE	Ministerul Fondurilor Europene
UE	Uniunea Europeană
L	Lege
HG	Hotărâre de Guvern
OUG	Ordonanță de urgență a Guvernului
OG	Ordonanța Guvernului
HCL	Hotărâre de consiliu local
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
ONG	Organizații neguvernamentale
ADI	Asociație de dezvoltare intercomunitară
GAL	Grup de acțiune local
ACOR	Asociația Comunelor din România
PODD	Programul Operațional Dezvoltare Durabilă
POT	Programul Operațional Transport
POCIDIF	Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare
POS	Programul Operațional Sănătate
POEO	Programul Operațional Educație și Ocupare
POIDS	Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială
POR	Programul Operațional Regional
POAT	Programul Operațional Asistență Tehnică
POTJ	Programul Operațional Tranziție Justă
PAC	Politica Agricolă Comună
PNDL	Programul Național de Dezvoltare Locală
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FC	Fondul de Coeziune
FSE	Fondul Social European
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
FEGA	Fondul European de Garantare Agricolă
FEPAM	Fondul european pentru Pescuit și Afaceri Maritime
BVC	Buget de venituri și cheltuieli
BS	Bugetul de stat
BL	Bugetul local

Index tabele

- **Tabelul nr. 1** – *Componenta de investiții a PNRR*
- **Tabelul nr. 2** – *Situația domeniilor de investiții și bugetelor estimate pentru PILON I*
- **Tabelul nr. 3** – *Situația domeniilor de investiții și bugetelor estimate pentru PILON II*
- **Tabelul nr. 4** – *Situația domeniilor de investiții și bugetelor estimate pentru PILON III*
- **Tabelul nr. 5** – *Obiectivele politicii, programe și fonduri 2021-2027*
- **Tabelul nr. 6** – *Categoriile de folosință ale terenurilor în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA*
- **Tabelul nr. 7** – *Populația comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2013-2021*
- **Tabelul nr. 8** – *Repartizarea pe sexe a populației comunei în perioada 2016-2021*
- **Tabelul nr. 9** – *Structura populației pe grupe de vârstă și sexe, anul 2020*
- **Tabelul nr. 10** – *Durata medie a vieții, pe sexe și medii*
- **Tabelul nr. 11** – *Mișcarea naturală a populației comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2012-2020*
- **Tabelul nr. 12** – *Structura populației în funcție de etnie – RPL 2011*
- **Tabelul nr. 13** – *Structura populației în funcție de confesiunea religioasă*
- **Tabelul nr. 14** – *Situația locuințelor existente și suprafața locuibilă*
- **Tabelul nr. 15** – *Dotarea cu instalații și dependințe a locuințelor în anul 2011*
- **Tabelul nr. 16** – *Mișcarea migratorie a populației comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2016-2020*
- **Tabelul nr. 17** – *Numărul mediu de salariați din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2017-2020*
- **Tabelul nr. 18** – *Situația șomerilor din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 07.2021-12.2021*
- **Tabelul nr. 19** – *Număr elevi ai unei forme de învățământ – anul 2020*
- **Tabelul nr. 20** – *Dotări unități învățământ*
- **Tabelul nr. 21** – *Distribuția cadrelor didactice la nivelul anului 2020*
- **Tabelul nr. 22** – *Categorii de terenuri agricole în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA*
- **Tabelul nr. 23** – *Situația efectivelor de animale*
- **Tabelul nr. 24** – *Numărul întreprinderilor active*
- **Tabelul nr. 25** – *Structuri de primire turistică din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA - 2020*
- **Tabelul nr. 26** – *Cifră de afaceri a operatorilor economici din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA*
- **Tabelul nr. 27** – *Monumente istorice din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, județul HUNEDOARA*
- **Tabelul nr. 28** – *Componența Consiliului local al comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA*

Index grafice

- **Graficul nr. 1** – *Populația comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2013-2021*
- **Graficul nr. 2** – *Reprezentarea grafică a populației comunei pe sexe – perioada 2015-2021*
- **Graficul nr. 3** – *Mișcarea naturală a populației comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2011-2020*
- **Graficul nr. 4** – *Distribuția cadrelor didactice după forma de învățământ*

INTRODUCERE

La mai bine de 13 ani de la aderarea României la Uniunea Europeană, fondurile europene sunt încă un concept abstract pentru mulți dintre cetățeni, iar rata de absorbție a acestora de către țara noastră rămâne în continuare sub media europeană.

79.917.000.000 euro vor fi la dispoziția României în Cadrul financiar multianual 2021-2027. Acești bani vor putea fi accesați doar prin proiecte care să fie finanțate de UE. Din CFM, României i-au fost alocate 46,3 miliarde de euro pentru următorii 7 ani. Din Next Generation EU, care va ajuta Uniunea Europeană să se refacă economic în urma pandemiei COVID-19 și va susține investiții în tranzițiile către economia digitală și verde, România va primi 16,8 miliarde de euro granturi, iar 16,7 miliarde de euro în împrumuturi. Acești bani vor avea un efect real în viața cetățenilor: infrastructură de calitate, școli și spitale moderne, proiecte care să creeze locuri de muncă durabile, un mediu mai curat și o administrație digitalizată, demnă de secolul 21.

România are o șansă extraordinară de a avansa, în sfârșit, în modernizarea țării, iar în acest proces, rolul administrațiilor locale și județene va fi crucial.

Întrucât la nivelul Uniunii Europene abordarea strategică și programarea prezintă o importanță deosebită pentru politicile conturate de către aceasta, și pentru a putea beneficia de fondurile alocate țărilor membre, România, prin intermediul autorităților administrației publice centrale și locale trebuie să își stabilească pe termen mediu și lung direcțiile de dezvoltare și să propună proiecte în concordanță cu acestea pentru comunitățile reprezentate, ținând seama de obiectivele stabilite la nivel comunitar.

Pentru a obține fonduri europene în vederea implementării unei măsuri la nivel local, este necesar ca această măsură să fie inclusă în strategia de dezvoltare a comunei și să fie în concordanță cu prevederile și prioritățile trasate de documentele strategice la nivel european și național.

Strategia de dezvoltare a comunei se constituie astfel într-un ghid de prezentare a tuturor obiectivelor de dezvoltare, cu identificarea direcțiilor de dezvoltare specifice și a viitoarelor proiecte ale administrației publice locale.

Strategia de dezvoltare locală reprezintă totodată un instrument de lucru pus la dispoziția tuturor factorilor interesați în progresul economico-social al comunei, fixând traiectoria

evoluției printr-o succesiune de proiecte ce urmează a se concretiza într-o listă finală de acțiuni pentru o perioadă multianuală.

Pornind de la aceste considerente, prezentul document încearcă să prezinte o imagine cât mai obiectivă a situației actuale, identificând acele arii sau domenii care pot oferi comunității un avantaj competitiv real în următorii 7 ani.

Strategia de dezvoltare locală a comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA este structurată pe 5 capitole:

- **Capitolul I** – *Contextul strategic general, care cuprinde prezentarea succintă a principalelor strategii la nivel european, național și regional, precum și programele și sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027;*
- **Capitolul II** – *Analiza diagnostic a comunei, în cadrul căreia sunt expuse aspecte privind așezarea geografică, istoricul, cadrul natural, structura demografică, infrastructura de transport și tehnico-edilitară, factorii și problemele de mediu, capitalul uman, infrastructura socială, educație și sănătate, infrastructura de agrement, capacitatea administrativă și mediul asociativ;*
- **Capitolul III** – *Analiza SWOT, care prezintă concomitent caracteristicile interne și influențele mediului extern, ținând cont atât de factorii pozitivi, cât și de cei negativi;*
- **Capitolul IV** – *Strategia de dezvoltare locală, care stabilește: misiunea, viziunea de dezvoltare, obiectivul general și obiectivele specifice, domeniile de intervenție, prioritățile, măsurile de întreprins, planul local de acțiune, precum și portofoliul de proiecte prioritare în perioada 2021-2027;*
- **Capitolul V –** *Implementarea și evaluarea strategiei de dezvoltare locală, precum și raportarea cu privire la gradul de implementare a strategiei de dezvoltare locală.*

CAPITOLUL I

CONTEXTUL STRATEGIC GENERAL

Ca membră a comunității internaționale, dar mai ales ca membră a Uniunii Europene, România are interesul de a implementa principiile dezvoltării durabile pe plan național.

Conceptul de **dezvoltare durabilă** desemnează totalitatea formelor și metodelor de dezvoltare socio-economică care se axează în primul rând pe asigurarea unui echilibru între aspectele sociale, economice și ecologice și elementele capitalului natural.

România are nevoie de o schimbare a paradigmei prezente de dezvoltare pentru a face față provocărilor secolului XXI. Trăim o perioadă marcată de procesul de globalizare, de accentuare a inegalităților și de agravare a problemelor de mediu. Dezvoltarea durabilă este soluția.

Ne propunem în cele ce urmează să prezentăm contextul strategic general actual, prin evidențierea principalelor direcții strategice de dezvoltare, atât la nivel european, cât și la nivel național și regional.

1. Direcții strategice la nivel european

1.1. Politica de coeziune 2021-2027

Pachetul de coeziune pentru perioada 2021-2027 prevede investiții multianuale, majoritatea resurselor fiind concentrate pe țările și regiunile mai puțin dezvoltate, pentru a promova coeziunea socială, economică și teritorială în întreaga UE. În contextul crizei actuale, acest lucru nu numai că va atenua efectele sociale și economice pe termen lung ale pandemiei de COVID-19, ci va contribui și la funcționarea pieței unice.

Cele 5 priorități investiționale mijlocite optim de UE sunt următoarele:

- **O Europă mai inteligentă**, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii;

- **O Europă mai verde**, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice;
- **O Europă conectată**, cu rețele strategice de transport și digitale;
- **O Europă mai socială**, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate;
- **O Europă mai apropiată de cetățenii săi**, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE.

Figura nr. 1 – Priorități de investiții 2021-2027

Proiectele finanțate din fonduri cuprind de la infrastructura de transport, spitale și asistență medicală, energie curată, gestionarea apei, dezvoltare urbană durabilă, cercetare, inovare și digitalizare, până la regimuri privind ocuparea forței de muncă, incluziune socială, educație și formare.

1.2. Prioritățile investiționale pentru perioada 2021-2027:

OP 1 – O Europă mai inteligentă

❖ Cercetare și inovare

Obiectiv specific:

- Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate

❖ Digitalizare

Obiectiv specific:

- Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor

❖ Competitivitate

Obiectiv specific:

- Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor

❖ Specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat

Obiectiv specific:

- Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat

OP 2 - O Europă mai verde

❖ Energie

Obiective specifice:

- Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră
- Promovarea energiei din surse regenerabile
- Dezvoltarea de sisteme inteligente de energie, rețele și stocare în afara TEN-E

❖ Schimbări climatice, riscuri, apă

Obiective specifice:

- Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței în urma dezastrelor
- Promovarea gestionării sustenabile a apei

❖ Economia circulară

Obiectiv specific:

- Promovarea tranziției către o economie circulară

❖ Biodiversitate

Obiectiv specific:

- Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

❖ Aer

Obiectiv specific:

- Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

❖ Situri contaminate

Obiectiv specific:

- Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

❖ Mobilitate urbană

Obiectiv specific:

- Mobilitate națională, regională și locală sustenabilă, rezilientă în fața schimbărilor climatice, inteligentă și intermodală, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere

OP 3 - O Europă mai conectată

❖ Conectivitate

Obiective specifice:

- Dezvoltarea unei rețele TEN-T durabilă, reziliență în fața schimbărilor climatice, inteligentă, sigură și intermodală
- Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere

❖ Broadband

Obiectiv specific:

- Îmbunătățirea conectivității digitale

OP 4 - O Europă mai socială

❖ Ocupare

Obiective specifice:

- Îmbunătățirea **accesului pe piața muncii pentru toate persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă,** în special pentru tineri, șomeri de lungă durată și grupurile dezavantajate pe piața muncii, persoane inactive, prin promovarea angajarii pe cont propriu și a economiei sociale
- **Modernizarea instituțiilor și a serviciilor pieței muncii** pentru a evalua și anticipa necesarul de competențe și a asigura asistența personalizată și în timp real, urmărind asigurarea medierii/plăsării (matching), tranziției și a mobilității forței de muncă
- Promovarea **participării echilibrate după gen pe piața muncii** și a asigurării echilibrului dintre viața profesională și cea privată
- Promovarea **adaptării la schimbare a lucrătorilor, întreprinderilor și antreprenorilor,** a îmbătrânirii active și în condiții bune de sănătate, precum și a unui mediu de lucru sănătos și adaptat care să reducă riscurile la adresa sănătății

❖ Educație

Obiective specifice:

- Îmbunătățirea **calității, eficacității și a relevanței sistemului de educație și formare pentru piața muncii**, pentru a sprijini dobândirea de competențe cheie, inclusiv a competențelor digitale
- Promovarea **accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii**, completarea studiilor și a absolvirii acestora, în special pentru grupurile defavorizate, începând de la educația și îngrijirea copiilor preșcolari, continuând cu educația și formarea generală și profesională și până la învățământul terțiar
- Promovarea **învățării pe tot parcursul vieții,** în special a unor oportunități flexibile de perfecționare și reconversie profesională pentru toți, luând în considerare competențele digitale

❖ Incluziune socială

Obiective specifice:

- Promovarea **integrării socio-economice a resortisanților țărilor terțe** și a comunităților marginalizate, cum ar fi romii
- Îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, durabile și accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecția socială; îmbunătățirea **accesibilității,** a **eficacității** și a rezilienței **sistemelor de asistență medicală și a serviciilor de îngrijire de lungă durată**
- Promovarea integrării sociale a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială, inclusiv a persoanelor cele mai defavorizate și a copiilor
- Reducerea deprivării materiale prin furnizarea de alimente și/sau asistență materială de bază persoanelor celor mai defavorizate, inclusiv prin măsuri de acompaniere

❖ Sănătate

Obiective specifice:

- Îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, durabile și accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecția socială; îmbunătățirea **accesibilității,** a **eficacității** și a rezilienței **sistemelor de asistență medicală și a serviciilor de îngrijire de lungă durată**

OP 5 - O Europă mai aproape de cetățenii săi

❖ **Turism, patrimoniu, cultură, securitate urbană**

Obiectiv specific:

- Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului, a patrimoniului cultural și a securității în zonele urbane

❖ **Dezvoltare teritorială integrată**

Obiectiv specific:

- Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural și a securității, inclusiv în zonele rurale și de coastă și inclusiv prin dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității

2. Direcții strategice la nivel național

2.1. Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

România, în calitate de stat membru al Organizației Națiunilor Unite (ONU) și Uniunii Europene (UE), și-a exprimat adeziunea la cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale **Agendei 2030**, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU A/RES/70/1, în cadrul Summit-ului ONU pentru Dezvoltare Durabilă din septembrie 2015.

Concluziile Consiliului UE, adoptate în data de 20 iunie 2017, *„Un viitor durabil al Europei: răspunsul UE la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă”* reprezintă documentul politic asumat de statele membre ale UE privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 877/2018 a fost adoptată Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030.

Prin această strategie, România își stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 ODD. Strategia susține dezvoltarea României pe trei piloni principali, respectiv economic, social și de mediu. Strategia este orientată către cetățean și se centrează pe inovație, optimism, reziliență și încrederea că statul servește nevoile fiecărui cetățean, într-un mod echitabil, eficient și într-un mediu curat, în mod echilibrat și integrat.

Strategia reprezintă modalitatea de conectare practică, de articulare a României la parteneriatele naționale, regionale, europene și globale specifice. Totodată, ca efect al participării voluntare a României la raportările periodice cu privire la stadiul implementării Agendei 2030, Strategia contribuie la creșterea credibilității, eficacității și impactului politicilor implementate.

OBIECTIVUL 1: FĂRĂ SĂRĂCIE

Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context

Ținte stabilite pentru 2030

- Eradicarea sărăciei extreme pentru toți cetățenii
- Reducerea cu cel puțin jumătate a numărului de cetățeni care trăiesc în sărăcie relativă
- Consolidarea sistemului național unitar al serviciilor de intervenție de urgență, reabilitare ulterioară și compensare a pierderilor în caz de calamități naturale, accidente industriale sau evenimente climatice extreme

OBIECTIVUL 2: FOAMETE ZERO

Eradicarea foamei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi sustenabile

Ținte stabilite pentru 2030

- Eradicarea malnutriției și menținerea ratei obezității sub 10%, similar cu nivelul înregistrat în anul 2014
- Finalizarea cadastrului agricol
- Dublarea ponderii agriculturii în PIB-ul României, față de anul 2018
- Menținerea și extinderea diversității genetice a semințelor, a plantelor cultivate și a animalelor de fermă și domestice și a speciilor sălbatice înrudite
- Creșterea gradului de valorificare a producției agricole autohtone
- Creșterea ponderii agriculturii ecologice în totalul producției agricole
- Menținerea și rentabilizarea unor ocupații și metode tradiționale de valorificare a plantelor medicinale și fructelor de pădure în zona montană
- Menținerea tradițiilor locale prin creșterea numărului de produse cu caracteristici specifice în ceea ce privește originea geografică

OBIECTIVUL 3: SĂNĂTATE ȘI BUNĂSTARE

Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor, la orice vârstă

Ținte stabilite pentru 2030

- Asigurarea accesului universal la servicii de informare, educare și consiliere pentru promovarea prevenției și adoptarea unui stil de viață fără riscuri
- Digitalizarea completă a sistemului de sănătate și, implicit eliminarea documentelor și registrelor tipărite pe suport de hârtie, pentru a eficientiza și a facilita intervențiile medicale, pentru a asigura populației accesul rapid la servicii medicale de calitate, la tratamente și medicamente și pentru monitorizarea eficientă a nevoilor
- Reducerea prevalenței mortalității materne și infantile, a incidenței cancerului la sân sau de col uterin și a sarcinilor la adolescente, având ca obiectiv prioritar grupurile vulnerabile și defavorizate
- Reducerea mortalității materne și mortalității neonatale, astfel încât să se situeze sub media UE
- Creșterea acoperirii vaccinale până la nivelul minim recomandat de OMS pentru fiecare vaccin, prin dezvoltarea unei platforme comune de colaborare între autorități, medici, pacienți, organizații internaționale cu experiență în acest domeniu, reprezentanți ai companiilor în domeniu, precum și alți factori interesați
- Promovarea conștientizării bolilor psihice, reducerea stigmatului și crearea unui mediu în care cetățenii afectați se simt acceptați și unde pot cere ajutor
- Stoparea îmbolnăvirii de tuberculoză și combaterea hepatitei și a altor boli transmisibile
- Reducerea cu o treime a mortalității premature cauzate de bolile netransmisibile prin prevenire și tratament și prin promovarea sănătății și bunăstării mintale
- Reducerea mortalității cauzate de boli cronice
- Reducerea consumului de substanțe nocive

OBIECTIVUL 4: EDUCAȚIE DE CALITATE

Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți

Ținte stabilite pentru 2030

- Reducerea ratei de părăsire timpurie a sistemului educațional

- Învățământ axat pe competențe și centrat pe nevoile elevului, căruia să îi fie oferită o mai mare libertate în definirea priorităților de studiu, prin măsuri precum creșterea ponderii de materii opționale
- Asigurarea faptului că toți elevii dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, inclusiv prin educația pentru dezvoltare durabilă și stiluri de viață durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și non-violenței, aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă
- Accentuarea rolului, în procesul educațional, al educației civice, a principiilor și noțiunilor despre o societate durabilă pașnică și incluzivă, egalitate de gen, despre valorile democrației și pluralismului, despre valorile multiculturalismului, prevenția discriminării și înțelegerea percepției „celuilalt”, despre importanța eradicării violenței cu accent pe fenomenul de violență în școli
- Modernizarea sistemului de învățământ prin adaptarea metodologiilor de predare-învățare la folosirea tehnologiilor informaționale și creșterea calității actului educațional
- Organizarea învățământului profesional și tehnic în campusuri special amenajate și dotate; pregătirea personalului didactic bine calificat; elaborarea de curriculum potrivit cerințelor de pe piața muncii prin dezvoltarea de parteneriate, inclusiv cu mediul de afaceri
- Extinderea generalizată a facilităților pentru formarea și perfecționarea continuă pe tot parcursul vieții, sporirea considerabilă a participării la sistemele formale și nonformale de cunoaștere în vederea apropierii României de media performanțelor din statele membre ale UE
- Extinderea rețelei de centre comunitare de învățare permanentă de către autoritățile locale; continuarea cointeresării companiilor în sprijinirea înrolării angajaților în asemenea programe
- Creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care dețin competențe relevante, inclusiv competențe profesionale, care să faciliteze angajarea, crearea de locuri de muncă decente și antreprenoriatul
- Creșterea nivelului de educație financiară a cetățenilor
- Extinderea în educația formală universitară a dezvoltării durabile ca principii și specializare și accentuarea rolului cercetării interdisciplinare în dezvoltarea unei societăți durabile

OBIECTIVUL 5: EGALITATE DE GEN

Realizarea egalității de gen și întărirea rolului femeilor și al fetelor în societate

Ținte stabilite pentru 2030

- Continuarea reducerii disparității salariale dintre sexe
- Eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferele publice și private, inclusiv a traficului, exploatării sexuale și a altor tipuri de exploatare
- Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și a egalității de șanse la ocuparea posturilor de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică

OBIECTIVUL 6: APĂ CURATĂ ȘI SANITAȚIE

Asigurarea disponibilității și gestionării durabile a apei și sanitație pentru toți

Ținte stabilite pentru 2030

- Creșterea substanțială a eficienței folosirii apei în activitățile industriale, comerciale și agricole; extinderea reutilizării raționale a apelor tratate și reciclate în perspectiva atingerii obiectivelor economiei circulare
- Creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile, pentru a face față deficitului de apă
- Conectarea gospodăriilor populației din orașe, comune și sate compacte la rețeaua de apă potabilă și canalizare în proporție de cel puțin 90%
- Creșterea accesului la apă potabilă pentru grupurile vulnerabile și marginalizate
- Îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea depozitării deșeurilor și reducerea la minimum a produselor chimice și materialelor periculoase, reducând proporția apelor uzate netratate și sporind substanțial reciclarea și reutilizarea sigură
- Realizarea accesului la condiții sanitare și de igienă adecvate și echitabile pentru toți, acordând o atenție specială celor în situații vulnerabile

OBIECTIVUL 7: ENERGIE CURATĂ ȘI LA PREȚURI ACCESIBILE

Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern

Ținte stabilite pentru 2030

- Extinderea rețelelor de transport și distribuție pentru energie electrică și gaze naturale în vederea asigurării accesului consumatorilor casnici, industriali și comerciali la surse sigure de energie la prețuri acceptabile
- Asigurarea securității cibernetice a platformelor de monitorizare a rețelelor de producție, transport și distribuție a energiei electrice și gazelor naturale
- Decuplarea creșterii economice de procesul de epuizare a resurselor și de degradare a mediului prin sporirea considerabilă a eficienței energetice (cu minimum 27% comparativ cu scenariul de status-quo) și folosirea extinsă a schemei EU ETS în condiții de piață previzibile și stabile
- Creșterea ponderii surselor de energie regenerabilă și a combustibililor cu conținut scăzut de carbon în sectorul transporturilor (autovehicule electrice), inclusiv combustibili alternativi
- Asigurarea unui cadru de reglementare stabil și transparent în domeniul eficienței energetice în vederea atragerii investițiilor
- Susținerea strategică a ponderii energiei electrice în totalul consumului casnic, industrial și în transporturi prin stabilirea unor norme de performanță pentru instalații și aparatură

OBIECTIVUL 8: MUNCĂ DECENTĂ ȘI CREȘTERE ECONOMICĂ

Promovarea unei creșteri economice susținute, deschisă tuturor și durabilă, a ocupării depline și productive a forței de muncă și asigurarea de locuri de muncă decente pentru toți

Ținte stabilite pentru 2030

- Păstrarea în continuare a unui ritm al creșterii PIB superior față de media UE pentru a susține efortul de reducere a decalajelor în comparație cu țările europene avansate, paralel cu aplicarea principiilor dezvoltării durabile și îmbunătățirea constantă a nivelului de trai al populației
- Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul prin start-up, creativitatea și

inovația, și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare

- Atingerea unor niveluri mai ridicate ale productivității prin diversificare, modernizarea tehnologică și inovație, inclusiv prin accent pe sectoarele cu valoare adăugată sporită și utilizarea intensivă a forței de muncă
- Realizarea unui turism competitiv pe termen lung, dezvoltarea agroturismului, ecoturismului, turismului rural, balnear și cultural și îmbunătățirea imaginii României ca destinație turistică
- Consolidarea capacității instituțiilor financiare interne pentru a încuraja și a extinde accesul la servicii bancare, de asigurări și servicii financiare pentru toți

OBIECTIVUL 9: INDUSTRIE, INOVAȚIE ȘI INFRASTRUCTURĂ

Construirea unor infrastructuri reziliente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației

Ținte stabilite pentru 2030

- Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, durabile și puternice, inclusiv infrastructura regională și transfrontalieră, pentru a sprijini dezvoltarea economică și bunăstarea oamenilor, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți
- Îmbunătățirea siguranței rutiere
- Reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptare sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, toate țările luând măsuri în conformitate cu capacitățile respective ale acestora
- Stimularea cu precădere a economiei digitale și investițiilor industriale care se situează în zona mai profitabilă a lanțului valoric, care fructifică și rezultatele eforturilor naționale de cercetare-dezvoltare-inovare și care se adresează unor piețe stabile și în creștere
- Întărirea cercetării științifice, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale; încurajarea inovațiilor și creșterea semnificativă a numărului de angajați în cercetare și dezvoltare și sporirea cheltuielilor publice și private pentru cercetare și dezvoltare
- Promovarea industrializării incluzive și durabile și sporirea ratei de ocupare

- Creșterea accesului întreprinderilor mici industriale și de altă natură la servicii financiare, inclusiv la credite accesibile și integrarea acestora în lanțuri valorice și piețe externe

OBIECTIVUL 10: INEGALITĂȚI REDUSE

Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și între țări

Ținte stabilite pentru 2030

- Adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, în scopul reducerii progresive a inegalităților, respectiv a proporției grupurilor dezavantajate
- Apropierea României de nivelul mediei UE, corespunzător anului 2030, din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltării durabile
- Reducerea discriminării prin acordarea de sprijin organizațiilor neguvernamentale care activează în domeniul drepturilor omului

OBIECTIVUL 11: ORAȘE ȘI COMUNITĂȚI DURABILE

Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile

Ținte stabilite pentru 2030

- Asigurarea accesului la condiții de locuire adecvate pentru toți cetățenii
- Reducerea semnificativă a pierderilor economice provocate de inundații și alunecările de teren, îmbunătățirea răspunsului colectiv și întărirea capacității de adaptare și revenire la nivel funcțional în cel mai scurt timp după producerea evenimentului, reducerea impactului inundațiilor sau a poluărilor generate de inundații și ale alunecărilor de teren asupra ecosistemelor, inclusiv prin îmbunătățirea constantă a cadrului legislativ
- Asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, la prețuri echitabile, accesibile și durabile pentru toți, în special prin extinderea rețelelor de transport public, acordând o atenție deosebită nevoilor celor aflați în situații vulnerabile, femei, copii, persoane cu dizabilități și în etate
- Elaborarea și punerea în aplicare a unui program general de planificare spațială și amenajare a teritoriului în corelare cu strategiile sectoriale la nivel național prin

aplicarea conceptului de dezvoltare spațială policentrică și echilibrată, care să susțină coeziunea teritorială

- Educarea și responsabilizarea populației pentru situații de risc seismic
- Reducerea efectelor pe care poluarea atmosferică le are asupra sănătății umane și a mediului prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului
- Reducerea substanțială a numărului deceselor și bolilor provocate de produsele chimice periculoase de poluare și de contaminarea aerului, apei și a solului
- Consolidarea eforturilor de protecție și salvgardare a patrimoniului cultural și natural, a elementelor de peisaj din mediul urban și rural
- Implementarea prevederilor legale referitoare la producția, transportul, depozitarea, utilizarea și eliminarea produselor chimice, inclusiv a celor farmaceutice, care pot prezenta pericole pentru sănătatea oamenilor și animalelor și pentru integritatea mediului

OBIECTIVUL 12: CONSUM ȘI PRODUCȚIE RESPONSABILE

Asigurarea unor modele de consum și producție durabile

Ținte stabilite pentru 2030

- Trecerea etapizată la un nou model de dezvoltare bazat pe utilizarea rațională și responsabilă a resurselor cu introducerea unor elemente ale economiei circulare, elaborarea unei foi de parcurs
- Înjumătățirea pe cap de locuitor a risipei de alimente la nivel de vânzare cu amănuntul și de consum și reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare
- Reciclarea în proporție de 55% a deșeurilor municipale până în 2025 și 60% până în 2030
- Reciclarea în proporție de 65% a deșeurilor de ambalaje până în 2025 (materiale plastice 50%; lemn 25%; metale feroase 70%, aluminiu 50%, sticlă 70%, hârtie și carton 75%) și 70% până în 2030 (materiale plastice 55%; lemn 30%; metale feroase 80%, aluminiu 60%, sticlă 75%, hârtie și carton 85%)
- Colectarea separată a deșeurilor menajere periculoase până în 2022, a deșeurilor biologice până în 2023 și a materialelor textile până în 2025
- Stabilirea de scheme obligatorii de răspundere extinsă a producătorilor pentru toate ambalajele până în 2024

- Implementarea practicilor durabile de achiziții publice verzi, în conformitate cu prioritățile naționale și politicile europene

OBIECTIVUL 13: ACȚIUNE ÎN DOMENIUL SCHIMBĂRILOR CLIMATICE

Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor

Ținte stabilite pentru 2030

- Consolidarea rezilienței și capacității de adaptare a României la riscurile legate de climă și dezastre naturale
- Îmbunătățirea capacității de reacție rapidă la fenomene meteorologice extreme intempestive de mare intensitate
- Îmbunătățirea educației, sensibilizării și capacității umane și instituționale privind atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea, reducerea impactului și alerta timpurie
- Intensificarea eforturilor României pentru a realiza tranziția la o economie „verde”, cu emisii reduse de dioxid de carbon, rezilientă la schimbările climatice și pentru integrarea măsurilor de adaptare la schimbările climatice în sectoarele vulnerabile economice, sociale și de mediu, în conformitate cu politicile UE

OBIECTIVUL 14: VIAȚĂ ACVATICĂ

Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă

Ținte stabilite pentru 2030

- Prevenirea și reducerea semnificativă a poluării marine de toate tipurile, în special de la activitățile terestre, inclusiv poluarea cu deșeuri marine și poluarea cu nutrienți
- Minimizarea și gestionarea impactului acidificării mediului apelor marine, inclusiv prin cooperare științifică sporită la toate nivelurile
- Dezvoltarea responsabilă și sustenabilă a activităților de pescuit la speciile sălbatice și de acvacultură cu respectarea cotelor și metodelor stabilite prin lege și menținerea, în limite rezonabile, a viabilității îndeletnicirilor tradiționale în acest domeniu, inclusiv a pescuitului sportiv și de agrement

- Atragerea celorlalte state riverane Mării Negre în actul de management durabil a resurselor acvatice vii

OBIECTIVUL 15: VIAȚA TERESTRĂ

Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate

Ținte stabilite pentru 2030

- Dezvoltarea infrastructurii verzi și folosirea serviciilor oferite de ecosistemele naturale (în special în luncile Dunării, afluenților acesteia și în Deltă) prin gestionarea integrată a bazinelor hidrografice și zonelor umede
- Conservarea și protejarea zonelor umede, între care se află și Rezervația Biosferei Delta Dunării, zonă umedă unicat în Europa, ca parte a patrimoniului natural european și mondial
- Asigurarea conservării ecosistemelor montane, inclusiv a biodiversității acestora, în scopul de a spori capacitatea acestora de a oferi beneficii esențiale pentru dezvoltare durabilă
- Susținerea instituțiilor și infrastructurilor de cercetare-dezvoltare de interes național și european pentru studierea, gestionarea, protejarea și conservarea diversității patrimoniului natural
- Gestionarea durabilă a pădurilor, eliminarea tăierilor ilegale de arbori, dezvoltarea sistemului informatic integrat pentru monitorizarea exploatării și transportului masei lemnoase, inclusiv la punctele de frontieră, asigurarea împăduririi și reîmpăduririi terenurilor din fondul forestier și a celor degradate sau supuse deșertificării, desfășurarea plantării programate a perdelelor forestiere pentru protecția culturilor agricole și a elementelor de infrastructură în scopul limitării impactului schimbărilor climatice
- Tranziția către o economie circulară prin abordări complementare ce implică metode tradiționale și tehnologii de ultimă generație pentru restabilirea/refacerea capitalului natural și reducerea dependenței de fertilizatorii sintetici și de pesticide, pentru combaterea degradării solului
- Combaterea deșertificării, restaurarea terenurilor și solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații

OBIECTIVUL 16: PACE, JUSTIȚIE ȘI INSTITUȚII EFICIENTE

Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

Ținte stabilite pentru 2030

- Administrarea justiției în condiții de imparțialitate și celeritate, în conformitate cu legile și procedurile stabilite, cu respectarea principiului prezumției de nevinovăție
- Asigurarea și susținerea dialogului cu minoritățile naționale în vederea îmbunătățirii actului decizional, prin acces egal pentru toți cetățenii de a-și respecta și valorifica cultura, tradițiile, limba maternă și de a participa la viața economică, socială și politică și pentru combaterea preconcepțiilor, a prejudecăților și a discriminărilor în toate formele sale și promovarea dialogului interetnic, valorilor comune, diversității culturale și lingvistice
- Reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență și ratelor de deces conexe
- Stoparea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor
- Reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare și de armament, consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate și combaterea tuturor formelor de crimă organizată
- Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile
- Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile
- Profesionalizarea și perfecționarea activității tuturor instituțiilor administrației publice centrale și locale, mai ales a compartimentelor care intră în contact direct cu cetățenii, pentru prestarea unor servicii prompte și civilizate; extinderea și generalizarea serviciilor pe internet (on-line).

OBIECTIVUL 17: PARTENERIATE PENTRU REALIZAREA OBIECTIVELOR

Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă

Ținte stabilite pentru 2030

- Majorarea progresivă a cuantumului asistenței oficiale de dezvoltare acordate de România în cadrul programelor ODA, în funcție de capacitatea de susținere a economiei naționale, având ca obiectiv-țintă atingerea cifrei de 0,33% din venitul național brut la nivelul anului 2030
- Sporirea și diversificarea ajutorului oficial pentru dezvoltare pe măsura creșterii potențialului economic al României și încurajarea agenților economici români să investească, pe baze competitive, în economia țărilor mai puțin dezvoltate
- Aderarea României la Zona Euro, la spațiul Schengen și la Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică
- Susținerea angajamentelor internaționale și implicarea proactivă pe plan european și internațional

2.2. Planul Național de Redresare și Reziliență

Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) este documentul strategic al României care stabilește domeniile și prioritățile de investiții, precum și reformele elaborate pentru fiecare domeniu de investiții, în concordanță cu Recomandările Specifice de Țară (RST), precum și cu Regulamentele Comisiei Europene, a căror finanțare este asigurată din Facilitatea de Redresare și Reziliență (FRR), care are drept obiectiv general ameliorarea stării economice a României, consolidarea capacității de reziliență în perioade de criză pandemică și asigurarea unei creșteri economice pe termen lung.

Obiectivul general al PNRR este de a stabili prioritățile naționale de investiții și direcțiile principale de reformă ale României în acord cu RST și Regulamentele Specifice ale Comisiei Europene pentru a asigura ameliorarea stării economice a României și a consolida capacitatea de reziliență la nivel național în perioade de criză pandemică.

Din obiectivul general al PNRR decurg o serie de ***obiective specifice*** care privesc:

- **Reformele orizontale** elaborate la nivelul sectoarelor de activitate ale economiei naționale, administrației publice și societății civile în ansamblul său, au drept scop consolidarea statului de drept, sustenabilitatea finanțelor publice, stabilitatea financiară, politicile sociale și piața muncii, consolidarea capacității de implementare a proiectelor și absorbția fondurilor externe nerambursabile, precum și digitalizarea și transparentizarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziție publică;
- **Reformele sectoriale** elaborate pentru fiecare domeniu de investiții propus spre finanțare în cadrul Planului de Redresare și Reziliență (PNRR), care au în vedere fie sustenabilitatea finanțării proiectelor de investiții pe termen lung, fie modernizarea serviciilor publice și

îmbunătățirea calității vieții populației, fie elaborarea unor pachete de măsuri care să permită creșterea capacității de implementare a proiectelor de investiții;

- **Investițiile în infrastructură** urmăresc dezvoltarea infrastructurii specifice în domenii considerate strategice pentru România precum transporturi, schimbări climatice, energie și energie regenerabilă, mediu, eficiență energetică, modernizarea serviciilor publice locale, sănătate și educație pentru a moderniza serviciile publice prestate în interesul populației, fie pentru a îmbunătăți calitatea serviciilor publice prestate sau standardele de locuit ale populației, dar și pentru a îmbunătăți conectivitatea localităților urbane la rețelele de transport transeuropene sau pentru a crește capacitatea de reziliență a localităților urbane;
- **Investițiile în digitalizare și tranziție verde** au drept scop alinierea la obiectivele stabilite de Uniunea Europeană și cuprinse în European Green Deal, precum și dezvoltarea marilor servicii publice din domeniul educației și sănătății în mediul on-line, dar și creșterea capacității de reziliență a României în perioade de criză pandemică. De asemenea, sunt prevăzute investiții în infrastructură care conțin elemente de inteligență artificială, precum: sistemele informatice de gestiune pentru infrastructura de transport, sistemele de gestiune ale infrastructurii specifice pentru schimbări climatice, rețele inteligente destinate transportului sau distribuției de combustibil de tranziție etc.;
- **Investițiile în competitivitatea mediului de afaceri și accesul la cercetare și inovare** sunt destinate consolidării competitivității economice pe piața europeană a IMM-urilor, creșterea valorii adăugate, îmbunătățirii calității produselor și serviciilor obținute, retehnologizării, robotizării și automatizării proceselor industriale, digitalizării activității IMM-urilor, dar și dezvoltării activităților de cercetare, inovare și specializare inteligentă de către Institutele Naționale de Cercetare Dezvoltare și IMM-uri, care au drept scop final introducerea pe piață de produse și servicii competitive în acord cu cerințele de calitate și preț ale consumatorilor;
- **Investițiile în creșterea capacității de reziliență a României** sunt destinate creșterii capacității de reziliență a României prin două modalități: creșterea capacității de reziliență în perioade de criză pandemică, în special prin realizarea unor depozite regionale de echipamente medicale și medicamente destinate sistemului de sănătate publică, precum și creșterii capacității de reziliență în perioade de crize alimentare prin realizarea de depozite destinate stocării de cereale, alimente și altor asemenea bunuri de consum destinate crizelor alimentare, precum și a unor puncte smart-acces pentru depozitele de alimente și medicamente pentru situații de urgență.

Structura pe piloni a PNRR

Componenta de investiții a PNRR a fost elaborată pe baza a trei piloni și o serie de obiective specifice prezentate în tabelul de mai jos, cu sumele calculate în prețuri curente:

Tabelul nr. 1 - Componenta de investiții a PNRR

Denumire pilon	Obiectiv propus	Buget estimat	Procent
Tranziție verde și schimbări climatice	Investiții în infrastructură pentru a ameliora starea economiei naționale, a crește accesibilitatea populației și a localităților urbane la rețeaua de transport TEN-T Core & Comprehensive. Investiții în infrastructură care respectă cerințele privind tranziția verde și digitalizarea și cresc reziliența la schimbările climatice. Investiții în eficiența energetică pentru a reduce pierderile de energie dar și pentru a îmbunătăți standardele de locuit ale populației;	21,424 mld. euro	64,83%
Servicii publice, dezvoltare urbană și valorificarea patrimoniului	Îmbunătățirea calității serviciilor publice prestate mai ales la nivelul marilor servicii publice din domeniul sănătății și educației precum și a calității serviciilor publice prestate la nivel local având drept scop final accesibilitatea populației la marile servicii publice. Îmbunătățirea standardelor de locuit ale populației și creșterea calității vieții populației. Valorificarea patrimoniului cultural și natural al localităților urbane pentru a asigura îmbunătățirea serviciilor prestate populației inclusiv cu scopul de a asigura ameliorarea stării economice la nivel	6,500 mld. euro	19,69%

	local prin dezvoltarea de servicii inovative.		
Competitivitate economică, digitalizare și reziliență	Creșterea competitivității mediului de afaceri prin acces la retehnologizare, automatizări industriale, digitalizare și prin îmbunătățirea calității produselor și serviciilor obținute de acestea. Creșterea aportului activităților de transfer tehnologic la obținerea de produse și servicii inovative competitive pe piață, digitalizarea activităților pentru marile servicii publice din domeniul sănătății și educației. Creșterea capacității de reziliență a României în domeniul securității cibernetice, sănătății și a crizelor alimentare.	5,085 mld euro	15,40%
Total general (prețuri curente)		**33,009 mld euro**	**100%**

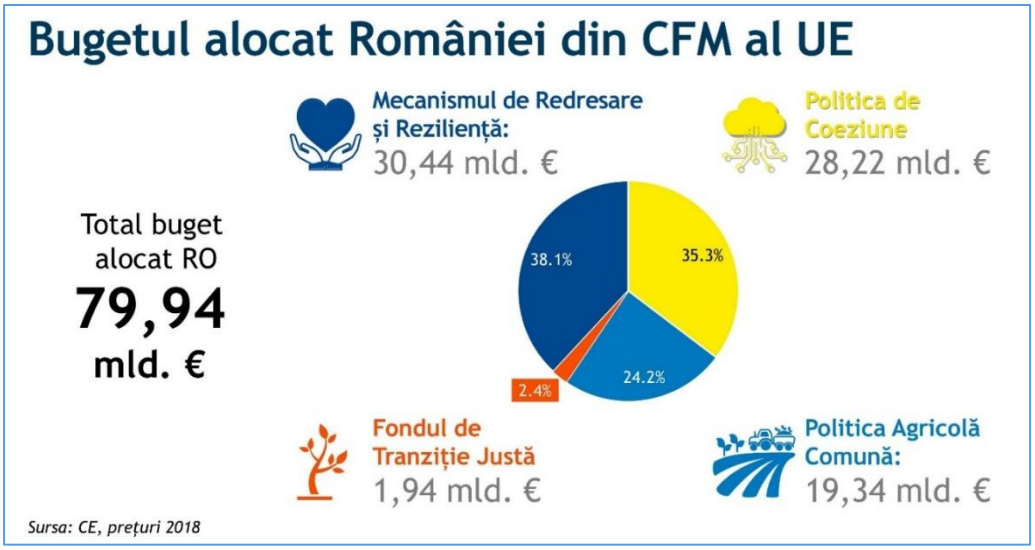

Figura nr. 2 – Bugetul alocat României

Pilonul 1 își propune să asigure dezvoltarea infrastructurii, tranziția către economia verde și investiții specifice în infrastructura de mediu, energie, schimbări climatice.

Tabelul nr. 2 - Situația domeniilor de investiții și bugetelor estimate pentru PILON I

Denumire pilon	Domeniu de investiții	Obiectiv propus	Buget estimat (mld euro)	Procent
Tranziție verde și schimbări climatice	Transport durabil	Asigurarea conectivității regiunilor, localităților urbane la rețeaua de transport TEN-T Core/Comprehensive, atragerea de investitori, realizarea rețelei de transport TEN-T Core și Comprehensive.	9,274	43,33%
	Schimbări climatice	Creșterea capacității de reziliență a României la schimbările climatice pentru combaterea riscului de secetă, riscului de eroziune a solului, riscului de înmlăștinire dar și de protecție împotriva fenomenelor meteo rare. Diminuarea efectelor schimbărilor climatice în domeniul schimbărilor climatice în toate sectoarele economiei, cu accent pe decarbonizare.	6,500	30,37%
	Mediu	Asigurarea accesului populației la serviciile publice de alimentare cu apă și canalizare,	2,300	10,74%

		ecologizarea unor situri poluate, depozite/platforme industriale. Diminuarea efectelor schimbărilor climatice în domeniul mediului prin reducerea poluării și reconstrucția biodiversității.		
	Energie și tranziție verde	Exploatarea resurselor de energie regenerabilă ale României pentru producerea și obținerea de energie, realizarea de infrastructuri specifice destinate energiei electrice și transportului/distribuției de combustibil de tranziție. Diminuarea efectelor schimbărilor climatice în domeniul energiei prin sprijinirea și utilizarea tehnologiilor verzi.	1,550	7,24%
	Eficiență energetică și termică	Diminuarea pierderilor de energie termică și asigurarea unui confort termic destinat populației precum și realizarea rețelei de producere/transport și distribuție a energiei termice. Diminuarea efectelor schimbărilor climatice în domeniul eficienței energetice și termice prin sprijinirea	1,800	8,41%

		inovării și folosirea tehnologiilor verzi în sectorul de eficiență energetică și termică.		
	Total general (prețuri curente)		**21,424**	**100%**

Pilonul 2 își propune să asigure modernizarea serviciilor publice la nivel local, valorificarea patrimoniului, precum și creșterea accesului populației la marile servicii publice.

Tabelul nr. 3 - Situația domeniilor de investiții și bugetelor estimate pentru PILON II

Denumire pilon	Domeniu de investiții	Obiectiv propus	Buget estimat (mld euro)	Procent
Servicii publice, dezvoltare urbană și valorificarea patrimoniului	Mobilitate și regenerare urbană, valorificarea patrimoniului	Îmbunătățirea calității vieții și a serviciilor prestate populației, îmbunătățirea condițiilor de locuit prin implementarea proiectelor de mobilitate urbană, regenerare urbană și de valorificare a patrimoniului cultural și local. De asemenea, este prevăzută valorificarea patrimoniului de interes național pentru a crește impactul generat de prestarea serviciilor asupra potențialului de creștere economică a României.	3,600	55,38%

	Sănătate	Creșterea accesibilității populației la serviciile publice de sănătate, îmbunătățirea accesului la serviciile de sănătate specifice pacientului critic, asigurarea accesului populației, precum și creșterea calității serviciului public de sănătate pentru afecțiunile oncologice și cardiovasculare.	1,850	28,46%
	Educație	Corelarea competențelor profesionale dobândite de elevi în timpul procesului educațional cu cerințe existente pe piața muncii prin dezvoltarea de campusuri școlare destinate învățământului tehnic în sistem dual, înființarea Centrelor de educație inovativă și specializare inteligentă, precum și a Centrelor pentru dezvoltarea competențelor profesionale ale studenților.	1,050	16,15%
	Total general (prețuri curente)		**6,500**	**100%**

Pilonul 3 își propune să asigure dezvoltarea mediului de afaceri, activitățile de transfer tehnologic, digitalizarea marilor servicii publice, precum și creșterea capacității de reziliență a României.

Tabelul nr. 4 - Situația domeniilor de investiții și bugetelor estimate pentru PILON III

Denumire pilon	Domeniu de investiții	Obiectiv propus	Buget estimat (mld euro)	Procent
Competitivitate economică, digitalizare și reziliență	Mediul de afaceri/ Ecosisteme antreprenoriale	Îmbunătățirea competitivității economice a IMM-urilor prin acces la retehnologizare, automatizări industriale, digitalizare, activități de transfer tehnologic pentru îmbunătățirea calității produselor și serviciilor obținute, inclusiv pentru creșterea capacității de reziliență în perioade de crize pandemice.	3,800	74,73%
	Cercetare și inovare	Creșterea aportului activităților de transfer tehnologic rezultate din activitatea de cercetare-dezvoltare la obținerea de produse și servicii inovative.	0,275	5,41%
	Digitalizare	Digitalizarea marilor servicii publice din domeniul de sănătate și educație, digitalizarea activității de stabilire, colectare și executare silită a creanțelor bugetare precum și digitalizarea activității	0,700	13,77%

		din domeniul justiției pentru consolidarea statului de drept. Consolidarea activității de securitate cibernetică.		
	Reziliență în situații de criză	Consolidarea capacității de reziliență cibernetică, medicală și alimentară prin realizarea de depozite regionale destinate echipamentelor medicale și medicamentelor, depozite de alimente și alte bunuri de consum, precum și alte facilități specifice.	0,310	2,36%
	Total general (prețuri curente)		**5,085**	**100%**

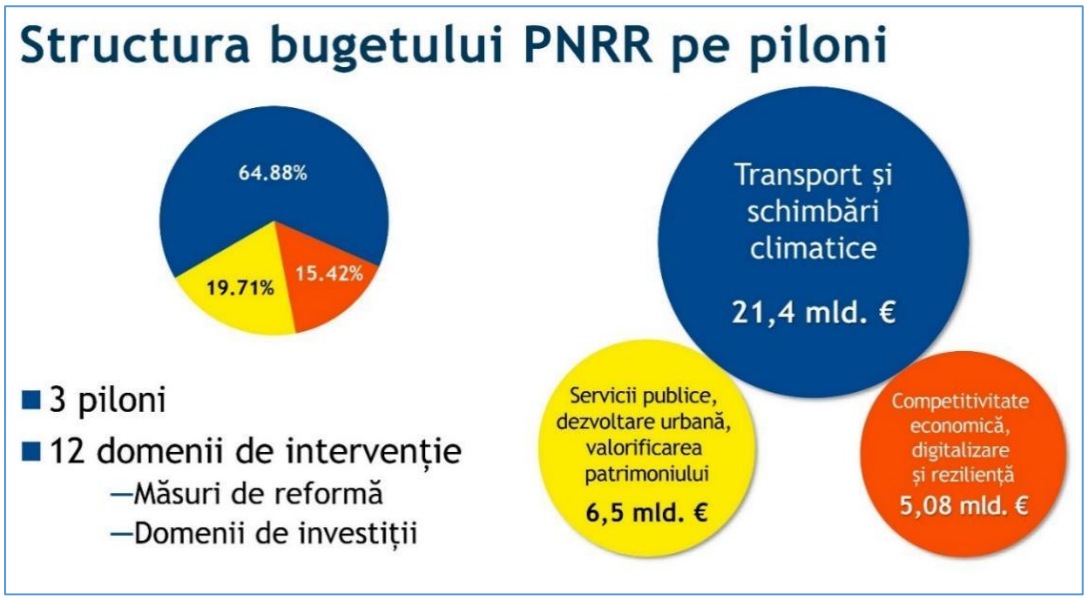

Figura nr. 3 – Structura bugetului PNRR pe piloni

Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) trebuie să contribuie la 4 obiective majore stabilite de Comisia Europeană și anume:

- Contribuția la coeziunea socială, economică și teritorială;
- Consolidarea rezilienței economice și sociale;
- Reducerea impactului economic și social al crizei;
- Susținerea tranziției digitale și verzi.

3. Direcții strategice la nivel regional

3.1. Regiunea Vest

Regiunea Vest este o regiunea de dezvoltare a României situată la granița cu Ungaria și Serbia, care grupează județele Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș. Are o suprafață de 32.034 km², adică 13,4% din suprafața totală a țării. A fost constituită la 28 octombrie 1998. Populația regiunii Vest era de 1.930.458 locuitori în anul 2005, în continuă scădere, cu o densitate de 61,1 loc/km², mult mai mică decât media pe țară (90,9 loc/km²).

Regiunea este compusă din 42 orașe (din care 12 municipii) și 276 comune, în 4 județe. Cel mai mare centru urban al regiunii este municipiul Timișoara, totodată sediul agențiilor regionale. Regiunea are un grad ridicat de urbanizare, de 63,6% față de media națională de 54,9%. Cu 76,9% populație urbană, județul Hunedoara este și cel mai urbanizat județ din țară. Produsul intern brut al Regiunii Vest atingea în anul 2004 valoarea de 3363,7 Euro/cap de locuitor, situându-se pe locul doi în România, după Regiunea București – Ilfov.

Strategia programului are rolul de a sprijini obiectivele de politica asumate la nivel de UE prin intermediul unor tipuri de investiții care sa contribuie la competitivitatea regională, inovare și digitalizare, eficienta energetica, mobilitate și conectivitate.

Strategia pentru Dezvoltare Regională pentru perioada 2021-2027 reprezintă principalul instrument care orientează dezvoltarea pe termen mediu și lung a Regiunii Vest și baza strategică pentru fundamentarea programelor cu finanțare din fonduri europene sau externe, naționale sau locale. În contextul în care, în perioada 2021-2027, pentru prima data Regiunea Vest va avea propriul Programul Operațional Regional, elaborat la nivel regional de către ADR Vest în calitate de Autoritate de Management, Planul pentru Dezvoltare Regională al Regiunii Vest împreună cu Strategia Regională de Specializare Inteligentă RIS 3 Vest devin principalele instrumente care vor fundamenta accesul la fondurile europene alocate prin Politica de Coeziune la nivel regional.

Aceste documente strategice trasează direcțiile majore de dezvoltare ale Regiunii Vest în toate domeniile de dezvoltare și vizează reducerea disparităților inter-regionale și intra-

regionale și dezvoltarea echilibrată, durabilă și incluzivă a Regiunii Vest. De asemenea, reprezintă baza pentru elaborarea altor documente strategice sectoriale sau locale.

Construirea strategiei regionale pleacă de la următoarele premise identificate pentru Regiunea Vest:

- Regiunea Vest rămâne în continuare o regiune care face parte din categoria celor mai puțin dezvoltate în contextul tipologiei utilizate la nivelul Uniunii Europene, având un PIB situat la 68% din media UE (27). Chiar dacă se menține într-o poziție bună la nivel național la majoritatea indicatorilor economici relevanți (locul II după București Ilfov), cu excepția celor sociali, este nevoie și în următorii 8-10 ani de o gamă largă de intervenții specifice politicii de coeziune, care să acopere majoritatea domeniilor de dezvoltare.
- Similar perioadei 2014-2020, Regiunea Vest rămâne o regiune cu disparități de dezvoltare inter-regionale accentuate, pe de o parte între mediul urban și cel rural, pe de altă parte între județele Timiș și Arad, care sunt motorul de dezvoltare economică a regiunii și județele Caraș-Severin și Hunedoara, județe industriale, cu foste industrii minieră, siderurgică, metalurgică, energetică și grea nerestructurate, pentru care încă nu s-au identificat soluții economice sustenabile. Provocarea constă în identificarea optimului de dezvoltare bazat pe de-o parte pe tradiție, iar pe de altă parte pe specializare prezentă.
- Schimbările demografice, inclusiv îmbătrânirea populației și migrația, rămân deosebit de importante în regiune. În intervalul 2000-2020, populația Regiunii Vest a scăzut de la 22.042.854 la 1.997.3772 persoane. Răspunsul la schimbările demografice și, în special, evoluția structurii demografice a regiunii reprezintă în continuare provocări pentru furnizarea serviciilor publice, de sănătate, de educație pe tot parcursul vieții, dar și la nivel de impozitare, sistem de pensii, servicii financiare, turism și opțiuni de agrement.
- Regiunea Vest are rezultate modeste în cercetare și inovare care limitează perspectivele de dezvoltare și creștere economică. În contextul în care productivitatea economiei regionale este direct influențată de realizarea de produse și servicii inovative cu valoare adăugată mare, trebuie găsite cele mai potrivite mijloace de impulsionare a activității de cercetare și inovare, pentru atingerea nivelului la care să producă rezultate semnificative cu potențial impact socioeconomic. De asemenea, sunt necesare investiții în sistemul de educație și formare, care să creeze o cultură a inovării și care să mențină și să producă permanent forță de muncă calificată și adaptată nevoilor regionale.

- Deși productivitatea medie din Regiunea Vest este peste media pentru România, Regiunea Vest reprezintă una dintre regiunile cu un nivel moderat de antreprenoriat. Pentru creșterea productivității și competitivității, este nevoie de creșterea investițiilor în cercetare și dezvoltare a întreprinderilor, digitalizare, creșterea ratei de formare și de supraviețuire a întreprinderilor, crearea unei culturi antreprenoriale puternice și avansarea către sectoare cu valoare adăugată mai mare. Principalele caracteristici ale sistemului productiv al Regiunii Vest sunt: specializarea din ce în ce mai puternică în industriile considerate în categoria celor cu tehnologie mijlocie; specializarea întreprinderilor în producția de bază, care nu necesită un aport semnificativ de cunoștințe și competențe; un grad tot mai mare de integrare în lanțurile de valori regionale, conducând la o valoare adăugată locală mică; un grad tot mai mare de dominanță a investițiilor străine directe cu legături slabe în rândul întreprinderilor și al furnizorilor locali.
- Pentru adaptarea la noile tendințe de la nivel global și european, al Pactului ecologic european, care vizează măsuri complexe pentru reducerea schimbărilor climatice și a poluării, Regiunea Vest trebuie să depună eforturi semnificative pentru schimbarea modului în care sunt produse și consumate energia și resursele regionale pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. În contextul în care aglomerările urbane încep să își atingă limitele fizice și sunt afectate de poluare, este nevoie de o regândire și direcționare a investițiilor spre un management smart al resurselor. Atenția trebuie să se îndrepte și spre producția și utilizarea de energie nepoluantă, precum și spre reconversia regiunilor monoindustriale.

Strategia de dezvoltare regională 2021-2027 oferă recomandări de intervenții la provocările specifice cu care se confruntă Regiunea Vest.

Din recomandările identificate unele pot fi abordate la nivel regional, în timp ce altele pot fi abordate ca parte a unei strategii naționale mai largi. Totuși, accentul principal este pus pe prioritățile de investiții ale actorilor publici și industriilor locale dominante și propune acțiuni care pot fi finanțate prin viitorul Program Operațional Regional, fără însă a se limita la acesta.

Viziune:

La orizontul anului 2030, Regiunea Vest este o referință națională pentru modelul de dezvoltare inovativ, sustenabil și incluziv, bazat pe creștere economică susținută datorată promovării inovării, digitalizării și creativității la toate nivelurile și pe o dezvoltare teritorială echilibrată, care asigură tuturor acces echitabil la servicii publice moderne, educație și oportunități.

Ambiții Regiunea Vest 2030:

- Regiunea Vest - ”hub de inovare”, lider în ceea ce privește adoptarea tehnologiilor avansate și a promovării inovării la toate nivelurile societății;
- Referință pentru modelul de abordare a provocărilor climatice și demografice;
- Model de dezvoltare sustenabilă bazat nu doar pe creștere economică, ci pe plasarea culturii și creativității în centrul politicilor de dezvoltare;
- Pentru atingerea acestor deziderate, Regiunea Vest trebuie să construiască pe avantajele ei, să exploateze la maximum punctele forte, talentele și potențialul, să fie pregătită să răspundă provocărilor și să continue mai departe investițiile deja începute;
- Pentru atingerea viziunii, investițiile trebuie să fie focusate pe următoarele obiective:
- Transpunerea ideilor rezultate din activitatea de cercetare în produse și servicii noi sau îmbunătățite și dezvoltarea capacităților pentru ca regiunea să adopte/creeze tehnologii avansate și inovare disruptivă;
- Diversificarea bazei economice și avansul spre activități economice cu valoare adăugată mare, crearea unei culturi antreprenoriale și de inovare care să permită echiparea întreg teritoriului regiunii cu companii puternice și reziliente;
- Dezvoltarea în permanență a aptitudinilor/competențelor populației ca urmare a schimbării tiparelor legate de progresele tehnologice;
- Schimbarea modului în care sunt produse și consumate energia și resursele;
- Ajustarea politicilor de dezvoltare astfel încât să răspundă tendințelor de îmbătrânire demografică, migrării urban-rural în special în zonele din jurul orașelor mari și digitalizării societății;
- Orientarea și prioritizarea intervențiilor în funcție de impactul asupra îmbunătățirii calității vieții cetățenilor și promovarea identității culturale.

Astfel, ca urmare a analizei socio-economice și parteneriale realizate la nivel de regiune, pentru perioada 2021-2027, au fost identificate 7 domenii majore de intervenție - PILONI în care trebuie să se concentreze investițiile.

Aceste domenii sunt strâns interconectate, atingerea viziunii regionale depinzând de progresul fiecăruia:

- *Economie prosperă, competitivă, bazată pe inovare;*
- *Tranziție verde și schimbări climatice;*
- *Accesibilitate;*
- *Educație, Sănătate și Sisteme sociale performante;*
- *Sustenabilitate prin turism și cultură;*
- *Dezvoltare urbană durabilă;*
- *Tradiție și diversificare în mediul rural.*

Pentru fiecare pilon, au fost identificate priorități, iar pentru fiecare prioritate măsuri, care se vor transpune ulterior în proiecte. În definirea elementelor strategiei s-a avut în vedere identificarea raportului optim între nevoi și resurse și s-a propus un mix de intervenții, de la investiții în infrastructură la măsuri soft. Aceste intervenții vor fi grupate într-un portofoliu de proiecte regionale strategice identificate, selectate și prioritizate împreună cu partenerii regionali, plecând de la ideea de concentrare teritorială și impact generat asupra calității vieții locuitorilor regiunii. Întrucât Planul pentru Dezvoltare Regională al Regiunii Vest 2021-2027 este conceput ca un document cuprinzător pentru dezvoltare la nivel regional, necesitățile de finanțare ale priorităților identificate trebuie să reflecte resursele financiare necesare pentru implementarea acestora. Necesitățile de finanțare reprezintă o cuantificare a nevoilor regionale, indiferent de sursa de finanțare (buget de stat, buget local, fonduri comunitare, fonduri private, etc).

3.2. Context județean de dezvoltare durabilă - Strategia de dezvoltare durabilă a județului HUNEDOARA

Așezare geografică:

Județul HUNEDOARA este situat în partea central-vestică a României și este intersectat de paralela 46º latitudine sudică și meridianul 23º longitudine estică. Se învecinează cu județele: Arad, Alba, Vâlcea, Gorj, Caraș-Severin și Timiș.

Clima: este temperat continentală, umedă și răcoroasă, influențată de altitudinile ridicate. Temperaturile medii anuale variază între -2°C la munte și 10°C în Lunca Mureșului, iar media precipitațiilor se încadrează în intervalul 540-600 mm/mp.

Relieful județului Hunedoara este predominant muntos (68% din suprafața județului), fiind reprezentat prin unități ale Carpaților Meridionali, care depășesc frecvent 2.000 m

altitudine (Munții Șureanu cu vârful Șureanu – 2.059 m, Parâng cu vârful Parângul Mare – 2.519 m, punctul cel mai înalt al județului, Retezat cu vârful Peleaga – 2.509 m, Vâlcan, Godeanu, Țarcu) și ale Carpaților Occidentali (Munții Poiana Ruscăi, Munții Metaliferi, Munții Bihor, ale căror înălțimi depășesc rareori 1.400 m – vârful Găina în Munții Bihor care atinge 1.486 m altitudine).

Depresiunile intramontane (Depresiunea Petroșani, Depresiunea Hațegului, Depresiunea Strei - Cerna (a Hunedoarei sau a Streiului Superior), Culoarul Orăștiei, Defileul Mureșului între Deva și Zam, Depresiunea Brad) formează treapta de relief cea mai joasă din județ.

Rețeaua hidrografică: Teritoriul județului este străbătut de următoarele râuri: Mureșul cu afluenții săi Streiul și Cerna, în partea de sud a județului – Jiul, rezultat al unirii Jiului de Est cu Jiul de Vest și Crișul Alb care străbate partea nordică a județului.

Comunicații/transport: Județul Hunedoara este străbătut de Culoarul 4 pan-european (drumul european E68 – DN7 și calea ferată) care face legătura între vestul României și București. La Simeria (lângă Deva-reședința județului) există cel mai important nod de cale ferată din zonă.

Rețeaua de drumuri însumează un total de 1.798 km:

- drumuri naționale 383 km
- drumuri județene 1.415 km (cea mai lungă rețea de drumuri județene din România)

Cele mai apropiate aeroporturi internaționale sunt Timișoara (150 km) și Sibiu (120 km).

Suprafața: 7 063 km².

Populație: 418.565 locuitori (conform datelor finale ale recensământului din 2011).

Distribuția populației stabile pe principalele localități ale județului Hunedoara:

- DEVA	61.123 locuitori
- HUNEDOARA	60.525 locuitori
- PETROȘANI	37.160 locuitori
- VULCAN	24.160 locuitori
- LUPENI	23.390 locuitori

- Densitate: 59,2 locuitori/km²
- Populația urbană: 75%
- Populația rurală: 25%

Principalele etnii sunt: români 93,6%, maghiari 4,0%, romi 1,9%, germani 0,2%, s.a.

Reședința de județ: Municipiul Deva

Unități administrativ teritoriale: 7 municipii (Deva, Hunedoara, Petroșani, Vulcan, Lupeni, Brad, Orăștie) 7 orașe (Călan, Hațeg, Petrila, Uricani, Aninoasa, Simeria, Geoagiu) și 55 comune.

Regiunea de Dezvoltare: Regiunea Vest

Alte caracteristici: Are cel mai ridicat grad de urbanizare din România(75%), situându-se pe locul 2 în țară, după capitala București; are pe cuprinsul său numeroase monumente naturale și istorice (cele mai importante fiind Parcul Național Retezat, Parcul Natural Grădiștea Muncelului – Cioclovina, Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului, Castelul Corvinilor, precum și ruinele celor 2 capitale ale vechii Dacii: Sarmizegetusa Regia și Ulpia Traiana Sarmizegetusa, din acest punct de vedere constituind o puternica atracție turistică.

Resursele naturale: Minereurile auro-argintifere din Munții Apuseni au fost exploatate încă de pe vremea romanilor, care au pus în exploatare și apele termale de la Geoagiu și Călan. Extracția minereurilor neferoase cuprinde o zonă largă, de la Brad până la Deva. În Munții Poiana Ruscăi s-au dezvoltat extracția minereurilor de fier și industria siderurgică (la Hunedoara și Călan). În Valea Jiului se exploatează zăcăminte de cărbuni, din care o parte însemnată o reprezintă huila cocsificabilă.

Repartiția resurselor naturale pe teritoriul județului Hunedoara este următoarea:

- zăcăminte de cărbuni – *huilă în bazinul Petroșani (Lupeni, Uricani, Vulcan, Aninoasa, Petrila, Lonea, Paroșeni, Dâlja, Bărbăteni, Livezeni);*
- cărbune brut – *în bazinul Țebea;*
- fier – *în Munții Poiana Ruscăi (Ghelari, Teliuc și Valea Dobrii) și Munții Zarand (Ciungariu - Căzănești);*
- minereuri auro-argintifere – *în Munții Metalici (Gura-Barza, Brad, Certej, Săcărâmb);*
- pirite cuprifere – *la Deva;*
- minereuri complexe neferoase – *în Munții Metaliferi (Băița, Săcărâmb, Hondol, Măgura - Toplița), Munții Poiana Ruscăi (Muncelu Mic) și Munții Zarand (Ciungariu, Căzănești, Almaș, Săliște);*
- bauxită – *la Ohaba Ponor;*
- bentonită talc - *la Lelese, Cerișor;*
- dolomită – *la Teliuc, Zlești;*
- gips – *la Călanu Mic;*
- nisipuri cuarțoase – *la Baru, Uricani;*
- calcar – *la Crăciunești, Roșcani, Lăpugiu, Zlești, Bănița;*
- travertin – *la Cărpiniș, Banpotoc, Geoagiu;*
- marmură – *la Aluniș și Luncani;*

- bioxid de carbon – *la Ocolișu Mare;*
- ape minerale și termale – *la Boholt, Bâcâia, Geoagiu, Vața și Călan.*

Industria: cele mai importante ramuri sunt industria extractivă, cea prelucrătoare și producția de energie electrică, termică, gaze și apă. Alte ramuri importante sunt producția de piese și cablaje pentru autovehicule (SEWS și DRAXLMAIER), producția de biciclete (DHS Deva), industria de prelucrare a lemnului, industria alimentară.

Agricultura: Suprafața agricolă este de aprox. 280.350 ha, în funcție de calitatea solului și forma de relief se împarte pe categorii de folosință astfel: teren arabil, pășuni, fânețe, vii și pepiniere viticole, livezi și pepiniere pomicole.

Datorită condițiilor specifice de sol și climă, agricultura este orientată spre obținerea producției de cereale și a bazei furajere.

Principalele produse agricole obținute sunt: cereale boabe (grâu, orz și orzoaică, secară, ovăz), porumb boabe, cartofi, sfeclă de zahăr, legume, fructe.

În cadrul efectivelor de animale ponderea o dețin bovinele, porcinele, ovinele, caprinele și păsările.

Fondul forestier al județului constituit din păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră ocupă o suprafață de 365.978 ha. Anual, se realizează o masă lemnoasă de circa 500 mii mc prin tăieri de regenerare și tăieri de îngrijire a arboretelor tinere, care se valorifică prin distribuția către populație și agenții economici.

Principalele obiective și direcții de dezvoltare:

- *îmbunătățirea infrastructurii în privința căilor de comunicație;*
- *dezvoltarea turismului;*
- *gospodărirea complexă a apelor;*
- *crearea printr-un plan de amenajare a teritoriului a unei conurbații formată din Deva, Hunedoara și Simeria.*

Parteneriate:

- *Membru in Adunarea Regiunilor Europei - ARE (1993)*
- *Înfrățire cu Județul Vas – Ungaria (1997)*
- *Protocol de cooperare cu Comunitatea Montană Casentino – Italia (2005)*
- *Protocol de cooperare cu Provincia Olbia Tempio și Asociația Patronatelor din Sardinia de Nord – Republica Italiană (2007)*
- *Protocol de cooperare cu Regiunea Autonomă NINGXIA HUI – China (2010).*

Strategia 2021-2027 se află în proces de elaborare. „Este foarte importantă pentru noi, deoarece în baza acestui document vom putea atrage fonduri europene și guvernamentale nerambursabile, pe o perioadă mai lungă de timp, nu doar pe un mandat de patru ani. Sunt deosebit de încântat să lucrăm cu Academia Română, o instituție de prestigiu, care vine cu un colectiv impresionant de experți. Sper să fie o lucrare foarte bună, o lucrare care să aducă beneficii județului Hunedoara, cu care să ne mândrim peste ani" a declarat președintele Consiliului Județean Hunedoara, Laurențiu NISTOR, în deschiderea întâlnirii de lucru.

„Va fi o strategie realizată împreună cu oamenii, pentru oameni, care să valorifice la maximum potențialul acestui județ. Bunăstarea locuitorilor acestui județ trebuie să conteze, astfel că ne gândim la o abordare integrată care să valorifice resursele umane, naturale, culturale, patrimoniul, turismul, infrastructura de acces a județului Hunedoara. Nu este o misiune deloc ușoară, dar trebuie să valorificăm toate oportunitățile oferite de județul Hunedoara" a precizat prof. univ.dr. Luminița CHIVU, directorul general al INCE „Costin C. Kirițescu" București.

„Județul Hunedoara va resimți din plin șocul tranziției de la energia fosilă la energia regenerabilă. Această trecere trebuie să fie compensată cu o alternativă sănătoasă, astfel încât cetățenii să nu resimtă costul uriaș al tranziției. Județul Hunedoara are șansa de a deține resursele naturale necesare dezvoltării economice viitoare (cupru, resurse minerale), pentru care are însă nevoie de tehnologiile potrivite valorificării lor, are nevoie de investiții prioritare în domeniul energiei regenerabile" a adăugat prof. univ. dr. Iulian IANCU, Expert Senior în cadrul proiectului de elaborare a Strategiei de Dezvoltare a județului Hunedoara.

„Abordarea noastră este un pic mai practică, deci am vrea să venim mai puțin cu soluții teoretice. Vrem să mergem, de la bun început, pe o soluție foarte pragmatică și implementabilă, în contextul județului Hunedoara, având în vedere că este un județ atipic și din punctul de vedere al gradului de urbanizare, și din punct de vedere al structurii economice, și din punct de vedere al problemelor, și din punct de vedere al oportunităților. Ceea ce este foarte bine, sunt mai multe oportunități decât în alte părți" a spus Alexandru SIN-SCHNEIDER, coordonatorul proiectului. Potrivit coordonatorului de proiect, până la finele lunii septembrie va fi finalizată analiza socio-economică a județului Hunedoara, după care se va întocmi un draft, care va fi discutat cu toți actorii implicați. Următoarea etapă este cea a consultării publice, care va dura o lună de zile, și abia apoi echipa va prezenta varianta finală a Strategiei de Dezvoltare. Din colectivul de elaborare a strategiei fac parte 30 de experți.

4. Programe și surse de finanțare 2021-2027

4.1. Programe operaționale

Ministerul Fondurilor Europene enumeră 8 programe de fonduri europene, prin care se vor finanța proiecte de investiții, inclusiv pentru antreprenori, în România, în perioada de programare 2021-2027.

Un număr de 7 programe vor fi gestionate de MFE ca autoritate de management:

- Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare;
- Programul Operațional Dezvoltare Durabilă;
- Programul Operațional Educație și Ocupare;
- Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială;
- Programul Operațional Sănătate;
- Programul Operațional Asistență Tehnică;
- Programul Operațional Tranziție Justă.
- Programul Operațional Regional va fi împărțit în 8 POR-uri mai mici, fiecare gestionat de Agențiile de Dezvoltare Regională, ca autorități de management, de la nivel regional.

Programul Operațional Regional – Regiunea Centru 2021-2027

Obiectivul general al POR Centru 2021-2027 își propune să găsească soluții de creștere a competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale și regionale sprijinind dezvoltarea mediului de afaceri prin **competitivitatea CDI și a IMM**, a condițiilor infrastructurale și a serviciilor prin **digitalizarea în administrație și afaceri**, care să asigure o dezvoltare sustenabilă a regiunii, capabilă să gestioneze în mod eficient resursele, să valorifice potențialul ei de inovare și de asimilare a progresului tehnologic.

Prin investițiile propuse a se finanța se dorește valorificarea potențialului inovativ existent în domeniile de specializare inteligentă, potențial încă insuficient asimilat de firme. Astfel se dorește sprijinirea structurilor de cercetare dezvoltare și transfer tehnologic care să permită inovarea și transferul de tehnologie către firme, dar și susținerea întregului ciclu de inovare la nivel de întreprindere, precum și a modernizării industriale la nivelul firmelor coroborat cu susținerea structurilor de sprijinire a afacerilor.

POR Centru 2021-2027 are la bază următoarele **obiective strategice regionale**, identificate și prioritizate ca fiind cele mai relevante în contextul stadiului actual de dezvoltare socio-economică a regiunii, precum și a principalelor direcții de acțiune strategică menționate în documentele strategice naționale și europene relevante:

O1 - O Europă mai inteligentă

Prin investitiile propuse se prevede dezvoltarea serviciilor publice digitale și interoperabilitatea acestora în vederea imbunatatirii interactiunii cu cetatenii și mediul economic, dar in acelasi timp și pentru imbunatatirea activitatii administratiilor prin eficientizarea luarii deciziilor. De asemenea se propun investitii care sa determine creșterea gradului de digitalizare în întreprinderile din regiune – adoptare soluții digitale avansate pentru producție și administrarea afacerii.

Componenta de digitalizare destinată cetățenilor și administrației este asociată intervențiilor care susțin inițiativele de smart city pentru a fi plasată într-un context coerent și pentru a sublinia relația dintre informatizarea administrației și modernizarea modului de locuire a spațiului urban în beneficiul cetățenilor.

O2 - O Europă mai verde

Obiectivele regionale în materie de dezvoltare teritorială sustenabilă își propun îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, dezvoltarea infrastructurii verzi și atenuarea efectelor schimbărilor climatice.

Calitatea vieții în mediul urban și sănătatea locuitorilor depind în mod considerabil de infrastructura și serviciile existente, inclusiv de suprafața zonelor verzi.

Aceasta vizează creșterea calității vieții locuitorilor din localitățile Regiunii Centru pe de o parte prin îmbunătățirea performantei energetice a fondului existent de clădiri publice și rezidențiale și prin modernizarea/extinderea sistemului de iluminat, iar pe de alta parte printr-o mobilitate durabilă și regenerarea urbană. Tabloul regional arată că pentru a aborda în mod eficient performanța energetică a clădirilor, a sistemelor de iluminat public și încălzire, sunt necesare investiții și sprijin suplimentar.

O3 - O Europă mai conectată

În conformitate cu PDR Centru este necesară în continuare modernizarea și creșterea capacității de transport a drumurilor de importanță regională care asigură conexiunile la rețeaua TEN-T precum și realizarea de noi conexiuni rutiere acolo unde situația o impune.

Obiectivul urmărește creșterea conectivității zonelor mai puțin dezvoltate și a zonelor izolate la rețeaua TEN-T, ținând seama de investițiile realizate prin programele anterioare și cele propuse pe celelalte obiective ale POR, dar și cele realizate sau preconizate la nivel național în domeniul conectivității. De asemenea se urmărește și decongestionarea traficului din marile aglomerări urbane pentru a putea contribui la implementarea PMUD-urilor.

Deși au existat investiții în construcția și modernizarea de drumuri, totuși 51% din rețeaua rutieră de la nivel regional este nemodernizată.

Din perspectiva obiectivelor de dezvoltare regionale și locale, dar și datorită faptului că o mare parte din aceste drumuri județene traversează localitățiile, în principal cele urbane, au fost identificate o serie de investiții prioritare la nivel regional care să asigure conexiunea localităților din extremitățile Regiunii.

O4 - O Europă mai socială

Prin intermediul acestei obiective se prevede susținerea comunităților locale pentru asigurarea accesului egal al copiilor și elevilor la infrastructura și serviciile de îngrijire și educație oferite în unitățile de învățământ de la toate nivelurile din Regiunea Centru, inclusiv prin accesibilizarea infrastructurii.

Ameliorarea rezultatelor din sistemul de educație și creșterea relevanței educației și formării profesionale pentru piața muncii se va face în acest program prin intervenții care au ca scop:

- creșterea accesului la servicii de îngrijire, educație și formare profesională, favorabile incluziunii prin dezvoltarea infrastructurii, în special în învățământul antepreșcolar și preșcolar;
- îmbunătățirea Condițiilor de siguranță și funcționare a unităților școlare;
- creșterea calității și relevanței mediilor de învățare pentru procesul de învățare și piața muncii, inclusiv învățământ la distanță și online prin dotarea unităților de învățământ cu biblioteci, laboratoare, spații de recreere, la nivelul standardelor reglementate prin legislația în vigoare, inclusiv crearea condițiilor pentru educația on-line în școlile din Regiunea Centru. Formare profesională și învățământ terțiar adaptat nevoilor actuale ale pieței muncii;
- creșterea relevanței educației și formării profesionale pentru piața muncii are în vedere cel puțin două aspecte în actualul program operațional: dotarea atelierelor școală, laboratoarelor altor facilități care au ca scop formarea și pregătirea practică a elevilor și studenților și echiparea unităților din învățământul profesional și tehnic;
- creșterea rolului culturii și turismului în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială și programelor de educație formală și non-formală derulate prin centrele de agreement din Regiunea Centru.

O5 - O Europă mai aproape de cetățeni

PDR Centru 2021-2027 vizează conservarea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural-istoric, valorificarea patrimoniului turistic natural și creșterea utilizării potențialului balnear, modernizarea și extinderea infrastructurii turistice pentru tineret și reabilitarea spațiilor cu destinație culturală, dezvoltarea infrastructurii culturale inovatoare, precum și îmbunătățirea accesibilității zonelor turistice.

De asemenea, intervențiile au în vedere valorificarea potențialului economic al turismului din zonele urbane și rurale.

Majoritatea obiectivelor de patrimoniu de importanță UNESCO sau națională sunt situate în mediul rural.

De asemenea, în mediul rural se găsesc importante resurse balneare, iar zona montană de la nivel regional este situată în mare parte în mediul rural.

Dezvoltarea inegală a turismului în interiorul regiunii, în condițiile în care avem un potențial turistic ridicat în toate cele șase județe ale regiunii, este edificatoare pentru a arăta importanța aplicării unor strategii de stimulare a turismului care includ toate aspectele ce concură la dezvoltarea acestui domeniu.

Regiunea Centru are un potențial semnificativ în câteva subdomenii de turism alternativ precum turismul gastronomic, turismul viticol, turismul de aventură etc. Susținerea formelor de turism tematic și a celor de turism alternativ (turism gastronomic, viticol, cicloturism, turism de aventură etc) este una din măsurile propuse in cadrul PDR Centru 2021-2027.

Priorități:

Prioritatea 1

O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice

Obiective specifice:

1.1 Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate

Acțiunile prevăzute ca intervenții pentru acest obiectiv specific sunt:

- participarea IMM-urilor și organizațiilor CDI în structuri, parteneriate și programe de colaborare
- sinergii cu programe similare din alte State Membre sau State Asociate
- specializare inteligentă la nivel regional și inovare de produs, serviciu, de proces, organizațională și de model de afaceri în IMM-uri, inclusiv brevetare
- Dezvoltarea infrastructurilor proprii de CDI ale organizațiilor de CDI și companiilor;
- sprijinirea ecosistemului antreprenorial de inovare care favorizează crearea și maturizarea start-up/ spin-off în domenii de specializare inteligentă,;
- Susținerea inovării deschise
- Dezvoltarea parcurilor științifice și tehnologice

Raționalitatea acestor intervenții este de a acționa pentru structurarea unui ecosistem regional de cercetare dezvoltare inovare și susținerea cooperării internaționale a actorilor de CDI implicați.

1.2 Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor, inclusiv prin investiții productive și crearea de noi locuri de munca in IMM

Prin intervențiile prevăzute vizăm următoarele efecte în economia regională:

- Modernizarea industrială a IMM, respectiv accelerarea preluării tehnicilor avansate de manufacturare;
- Creșterea nivelului de robotizare, atât în sectorul productiv cât și în sectorul de servicii;
- Favorizarea valorificării resurselor prin măsuri de economie circulară, facilitarea inovării în IMM.

Acțiunile prevăzute ca intervenții pentru acest obiectiv specific sunt:

- Facilitarea investițiilor tehnologice în IMM-uri, inclusiv IoT, automatizare, robotică, inteligență artificiala, customizare de masă, linii pilot, testare prototipuri, certificare produse / servicii, instruire pentru angajați – în sectoarele de specializare inteligentă
- Tehnici avansate de manufacturare - investiții in active corporale și necorporale in legătura cu modernizarea industriala pentru sectoarele de specializare inteligenta
- Investiții în active corporale și necorporale în microîntreprinderi și IMM-uri, inclusiv scale-up
- Design responsabil al produselor
- Solutii de economie colaborativă în IMM și alte organizații
- Susținerea proceselor de re- și de-manufacturing
- Crearea de lanțuri de valoare locale
- Structuri de sprijin pentru IMM (incubatoare, acceleratoare, parcuri industriale, clustere)

1.3 Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat

Dezvoltarea economică și specializarea inteligentă a Regiunii Centru nu pot fi separate de **adoptarea tehnologiilor digitale**. Analiza pieței și potențialul de dezvoltare al sectoarelor definite ca strategice pentru Regiunea Sud-Est au arătat necesitatea introducerii și utilizării în economie a produselor/ serviciilor/ proceselor inovative digital, cu valoare adăugată sporită, care permit în timp recuperarea decalajelor față de regiunile mai dezvoltate.

Prioritatea 2

O regiune digitală

Obiective specifice:

2.1 Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor

O regiune digitală prevăzută ca intervenție pentru acest obiectiv specific este:

- susținerea digitalizării serviciilor publice la nivel local, inclusiv securitate cibernetică, interoperabilitate pentru proiectele de digitalizare ale serviciilor publice la nivel local;
- Sprijinirea digitalizării IMM-urilor
- Creare și susținere de hub-uri digitale inovative.

Economia europeană își asigură competitivitatea la nivel global și pe premisele digitalizării, care se constituie ca o condiție esențială pentru inovare și creștere sustenabilă

Un alt efect urmărit este structurarea unei piețe regionale de soluții de digitalizare pentru companii. În lipsa unei piețe locale, dezvoltarea ofertei de soluții este încetinită, companiile regionale de ITC rămân inferioare în lanțul valoric sectorial, în lipsa unor clienți locali pentru care să furnizeze soluții. Catalizarea cererii de soluții de digitalizare din partea companiilor va avea ca efect o creștere a ofertei. Furnizorii locali vor fi stimulați să dezvolte soluții adaptate acestor nevoi. Tipuri de operațiuni susținute: investiții pentru servicii și echipamente necesare pentru transformarea digitală a IMM-urilor, adoptarea tehnologiilor și a instrumentelor digitale care conduc la inovarea modelului de afaceri, sprijin pentru dezvoltarea și implementarea de noi modele de afaceri pentru IMM-uri, inclusiv internaționalizare.

2.2 Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat

Acțiunile prevăzute în cadrul Priorității 2 **O regiune digitală** în legătură cu obiectivul specific (Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat) sunt:

Operațiune 1 - Comunități digitale pentru o regiune inteligentă

- instruirea personalului din administrație pentru operarea platformelor digitale;
- instruirea elevilor și a personalului didactic în vederea utilizării instrumentelor digitale;

Operațiune 2 - Întreprinderi digitale pentru o economie avansată

- Instruirea personalului din companii în vederea îmbunătățirii utilizării instrumentelor digitale;

Pentru utilizarea la scară extinsă a serviciilor digitale, este nevoie și de instruirea adecvată a publicului receptor. Chiar dacă există o plajă de manevră generoasă, ținta de utilizatori de

servicii propusă pentru atingere nu va putea niciodată depăși totalul persoanelor cu abilități practice minimale în domeniul tehnicii informatice. Deși la nivel regional nu există o statistică care să reflecte gradul de alfabetizare informatică al populației, se pot considera relevante datele existente la nivel național.

Prioritatea 3

O regiune cu orașe prietenoase cu mediul

Obiective specifice:

3.1. Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră

Creșterea eficienței energetice a clădirilor publice și rezidențiale, renovarea fondului construit și eficientizarea serviciilor de iluminat contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră de la nivelul Regiunii Centru. Aceste priorități sunt în concordanță cu obiectivele politicilor europene și naționale în ceea ce privește eficiența energetică și schimbările climatice și reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră.

Iluminatul public reprezintă un alt sector important cu potențial mare pentru îmbunătățirea eficienței energetice. În ciuda potențialului mare de economisire în acest sector, ritmul de modernizare a infrastructurii și a serviciului de iluminat public de la nivel regional este lent, iar gradul de acoperire a municipalităților cu serviciul de iluminat public este scăzut.

Operațiuni cu caracter orientativ:

- **sprijin** în vederea **asigurării/ îmbunătățirii eficienței energetice a clădirilor rezidențiale din Regiunea Centru**, inclusiv măsuri de consolidare structurală în funcție de nivelul de expunere și vulnerabilitate la riscurile identificate, **proiecte de demonstrare** și **măsuri de sprijin** ce contribuie la creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al acestor clădiri;
- **sprijin** în vederea **asigurării/ îmbunătățirii eficienței energetice a clădirilor publice din Regiunea Centru,** inclusiv măsuri de consolidare structurală în funcție de nivelul de expunere și vulnerabilitate la riscurile identificate, **proiecte de demonstrare** și **măsuri de sprijin** ce contribuie la creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al acestor clădiri.
- intervenții ce vizează **reabilitarea/modernizarea și retehnologizarea sistemelor existente de iluminat, dezvoltarea unor sisteme de iluminat public performant și eficient energetic in Regiunea Centru, ,** inclusiv dezvoltarea unor sisteme inteligente (smart grids) de distribuție și stocare a energiei electrice produse din surse locale de energie regenerabilă.

Tipurile de operațiuni indicate în mai sus fac posibilă intervenția eficientă asupra fondului de clădiri publice și rezidențiale din Regiunea Centru, îmbunătățind eficiența energetică globală a teritoriului. Reabilitarea clădirilor rezidențiale și a clădirilor publice va face posibilă intervenția asupra fondului construit pentru a reduce sărăcia de combustibil, consumul de energie și nivelul emisiilor de gaze cu efect de seră în vederea conturării unei regiuni mai ecologice și mai durabile. Renovările pot, de asemenea, să stimuleze dezvoltarea sectorului construcțiilor și reprezintă o oportunitate de a sprijini IMM-urile

3.2 Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

Lipsa spațiilor verzi accentuează puternic riscurile ecologice urbane și au un impact negativ asupra calității vieții și a stării de sănătate a populației.

Pentru dezvoltarea sustenabilă a zonelor urbane se are în vedere sprijinirea investițiilor ce contribuie la îmbunătățirea infrastructurii verzi, reducerea poluării, revitalizarea terenurilor degradate cu impact pozitiv asupra ecologiei, economiei (prin promovarea de noi investiții) și asupra contextului social (prin angajarea forței de muncă) și inclusiv modernizarea, reutilizarea și refuncționalizarea diferitelor zone din interiorul orașelor Regiunii Centru

3.3 Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile

În Regiunea Centru există proiecte de bună practică privind mobilitatea urbană, dar sunt și foarte multe situații în care **infrastructura de transport local** este insuficient dezvoltată și modernizată. În plus, s-a observat o **accentuare a problemelor** privind **mobilitatea urbană durabilă,** cum ar fi**:** aglomerație și ***lipsa unui sistem de prioritizare a mijloacelor de transport în comun*** pe anumite artere, lipsa ***sistemului de semaforizare inteligentă***, ***piste pentru biciclete*** insuficiente, ***rute pietonale*** insuficient amenajate, ***centuri rutiere*** insuficiente, ***stații și terminale de transport*** public nemodernizate etc.)

O dată cu *creșterea transportului ecologic* și utilizarea mijloacelor de transport electrice sau pe bază de biocombustibili, sunt necesare investiții semnificative în ***infrastructuri pentru combustibili alternativi***, în special puncte de realimentare sau reîncărcare. Conform datelor colectate, la nivelul Regiunii Centru există doar 49 de stații de încărcare pentru mașinile electrice.

De asemenea, este nevoie de extinderea, reconstruirea sau modernizarea ***pistelor ciclabile***, preconizându-se o creștere a numărului anual de utilizatori ai acestor tipuri de piste.

Operațiuni cu caracter orientativ:

- Dezvoltarea infrastructurii locale curate: dezvoltarea unor culoare de mobilitate durabilă, infrastructurii pentru mersul cu bicicleta, amenajarea de zone pietonale, introducerea de

sisteme de bike-sharing, sisteme de monitorizare etc, inclusiv infrastructura de utilități existente aflată în proprietate publică.

- Dezvoltarea și optimizarea transportului public prin investiții în material rulant și infrastructura de transport aferentă;
- Dezvoltarea de infrastructuri pentru combustibili alternativi;

Prioritatea 4

O regiune accesibilă

Obiective specifice:

4.1 Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere

În cadrul acestei priorități este vizată finanțarea următoarele categorii de infrastructuri:

- legături rutiere secundare reabilitate și nou construite către rețeaua rutieră și nodurile TEN-T (drumuri județene, drumuri expres, centuri ocolitoare cu statut de drum județean care asigură conectivitatea directă sau indirectă la rețeaua de bază – TEN-T) care vor fi prioritizate la nivel regional în baza unei Hotărâri a CDR Centru. Pentru acest tip de intervenție se va aplica un apel necompetitiv pe bază de portofoliu de proiecte prioritare.
- soluții pentru decongestionarea/ fluidizarea traficului (pasaje, extinderi la 4 benzi, măsuri de siguranță) cu aplicant UAT municipii reședință de județ, UAT - Consiliile Județene, Parteneriate. La acest tip de intervenție se vor implementa acele soluții de decongestionare/ fluidizare a traficului de la nivelul municipiilor reședință de județ (în cazul și altor orașe) care sunt prioritizate în cadrul PMUD-lor și care vor face obiectul unui apel competitiv.

Finanțarea intervențiilor propuse va determina o mai bună conectivitate la nivel regional.

Proiectele de reabilitare/ modernizare/ extindere a infrastructurilor de transport finanțate prin POR vor identifica toate presiunile existente și potențialele amenințări asupra infrastructurii verzi și vor include măsuri pentru reducerea/ evitarea impacturilor semnificative. O atenție sporită va fi acordată refacerii conectivității ecologice în zona coridoarelor ecologice.

Măsurile de evitare a fragmentării și/ sau de defragmentare trebuie să fie eficiente la nivelul coridorului ecologic și nu doar la nivelul zonei de proiect.

Prioritatea 5

O regiune educată

Obiective specifice:

5.1 Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii, inclusiv prin îmbunătățirea adaptării la educație și formare la distanță și on-line"

Evoluția tehnologică a dus la schimbări în cererea de competențe pentru piața muncii traduse în multe cazuri în specializări noi. În timp ce pentru companii aceste schimbări s-au produs deja și continuă să se producă progresiv, pentru școală schimbarea este lentă și depinde de doi factori importanți: baza materială pentru practica elevilor dar și profesori și mentori/tutori pregătiți.

Subfinanțarea educației și întârzierea modernizării infrastructurii educaționale și a actului de predare-învățare au avut efecte în lanț asupra calității și relevanței educației și formării pentru piața muncii. O parte importantă a absolvenților din învățământul secundar superior cu rezultate deosebite sunt preluați de universități de prestigiu iar o altă pondere foarte mare a absolvenților din învățământul superior sunt absorbiți pe piața muncii din statele membre ale uniunii Europene sau din afară.

Acțiunile specifice acestui obiectiv sunt:

Acțiunea 5.1.1 Creșterea gradului de participare la nivelul educației timpurii și învățământului obligatoriu- cu excepția ÎPT (învățământ antepreșcolar, preșcolar, primar, gimnazial, inclusiv, înv. Liceal, învățământul special)

Tipuri de operațiuni:

- Asigurarea accesului la serviciile de educație în unitățile școlare din Regiunea Centru prin: Îmbunătățirea accesului la servicii de educație în zonele insuficient deservite, grupuri dezavantajate și în unitățile de învățământ supraaglomerate, o mai bună utilizare a spațiilor, flexibilizarea spațiilor, astfel încât să poată fi realizată și adaptarea la situații precum cea generată de pandemia COVID 19,
- Creșterea capacității de școlarizare în învățământul antepreșcolar (creșe și grădinițe);
- Îmbunătățirea condițiilor de cazare și posibilităților de transport pentru elevi;
- Creșterea calității, condițiilor de siguranță și funcționare în unitățile școlare din Regiune prin respectarea unor standarde minime pentru infrastructură și alinierea modului de proiectare a facilităților la principiile de învățare; adecvarea utilităților școlare, în care se includ sistemele de încălzire și de ventilație, canalizarea, colectarea deșeurilor și condițiile sanitare.

- Îmbunătățirea calității și relevanței mediilor de învățare prin Asigurarea și dezvoltarea unor medii de învățare de calitate care să sprijine procesul de învățare și stimularea dezvoltării competențelor solicitate pe piața forței de muncă sau a celor fundamentale pentru succesul în viață și în societate: asigurarea spațiilor necesare și dotărilor pentru biblioteci școlare, laboratoare etc.

Acțiunea 5.1.2 Creșterea gradului de participare la învățământul profesional și tehnic

Tipuri de operațiuni:

- Intervențiile din cadrul acestei axe vizează creșterea gradului de participare la ÎPT prin asigurarea condițiilor și cadrului necesar dobândirii competențelor și calificărilor în acord cu cerințele pieței muncii.
- Intervenții in infrastructura unităților școlare din ÎPT, inclusiv în sistem dual, care vizează creșterea standardelor sau conformarea cu standardele de funcționare în vigoare, adaptarea infrastructurii pentru accesul elevilor cu deficiențe/ nevoi speciale, investițiile vor viza pe lângă lucrările de modernizare/extindere/construcție și dotarea atelierelor școlare cu echipamente didactice/aparatură pentru practica elevilor, laboratoarelor, bibliotecilor, sălilor și terenurilor de sport etc Îmbunătățirea condițiilor de cazare și posibilităților de transport pentru elevi.

5.2 Creșterea rolului culturii și turismului în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială

Activitățile care se desfășoară în centrele de agrement au ca scop integrarea socio-profesională a copiilor și elevilor și fac parte din conceptul de învățare pe tot parcursul vieții. Patrimoniul destinat activităților de tineret trebuie să servească scopurilor și obiectivelor de asigurare a condițiilor adecvate integrării socio-profesionale a tinerilor, conform necesităților și aspirațiilor acestora.

Scopul acestor intervenții este de a contribui la creșterea incluziunii socio-profesionale a copiilor și tinerilor aflați în risc de sărăcie și excluziune socială, a copiilor și tinerilor cu nevoi speciale prin creșterea accesului la servicii de calitate și programe de educație formală și non-formală acordate în centrele de agreement.

Prioritatea 6

O regiune atractivă

Obiective specifice:

6.1. Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în zonele urbane

Beneficiarii de sprijin în cadrul acestei axe vor realiza în mod obligatoriu planuri de conservare/ mentenanță a obiectivelor de patrimoniu. De asemenea, vor beneficia de sprijin activitățile care au ca finalitate dezvoltarea planurilor de interpretare pentru public. În acest scop, se va finanța digitalizarea obiectivelor de patrimoniu și utilizarea mijloacelor tehnologice de ultimă oră pentru promovarea patrimoniului, care pot asigura atât atragerea unui număr mai mare de turiști, cât și conservarea laturii imateriale a patrimoniului național.

De asemenea la nivel regional avem localități cu profil turistic (stațiuni balneare sau balneo-climatice, stațiuni turistice de interes național sau local) care necesită sprijin pentru diversificarea activității economice și dezvoltarea infrastructurii de îngrijire, tratament, prevenție și recuperare, dar și pentru dezvoltarea infrastructurii publice de turism.

Prin intermediul acestui obiectiv specific se dorește inclusiv finanțarea infrastructurii culturale, în măsura în care investiția face parte dintr-o strategie teritorială. Pe lângă reabilitarea/ modernizarea/ dotarea spațiilor actuale cu destinație culturală, va fi nevoie în unele centre urbane mari și mijlocii din regiune de crearea și dotarea de noi spații/ clădiri multifuncționale care să servească nevoile de dezvoltare a sectorului cultural.

Investițiile prevăzute în cadrul acestui obiectiv specific continuă intervențiile finanțate în perioadele anterioare de programare și vizează următoarele tipuri de acțiuni:

- Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și natural;
- Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros;
- Dezvoltarea turismului balnear și de agrement;
- Promovarea unor nișe turistice inovative;
- Îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice (ca activitate complementară celorlalte);
- Dezvoltarea infrastructurilor integrate cu rol în administrare, protejare, informare și exploatare turistică sustenabilă;
- Investiții în infrastructura din domeniul cultural

6.2 Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității înafara zonelor urbane

Ca și principiu de ierarhizare a investițiilor în domeniul turismului, vor avea prioritate investițiile în obiectivele turistice care fac parte dintr-o strategie teritorială și care pot genera creștere economică, printr-o creștere importantă a numărului de turiști.

Resursele balneare plasează Regiunea Centru pe locul doi la nivel național ca număr de stațiuni balneare și balneoclimatice (6 din 33 declarate la nivel național). Într-un inventar al potențialului balnear existent, realizat pentru RIS3 Centru, au fost evidențiate peste 40 de localități, pe tot teritoriul Regiunii, cu potențial balnear. Majoritatea acestora nu sunt însă exploatate din lipsa bazelor de tratament și a infrastructurii turistice.

Regiunea Centru dispune de condiții naturale excepționale, aproape jumătate din suprafața regiunii fiind ocupată de arealele montane. Diversitatea peisagistică, ariile naturale protejate, cu numeroase specii endemice de floră și faună, traseele rutiere spectaculoase, stațiunile montane, situează Regiunea Centru pe primul loc la nivel național din punctul de vedere al potențialului turistic montan. În acest sens, menționăm faptul că Regiunea include părți însemnate din suprafața a 6 din cele 28 de parcuri naționale sau naturale ale României și cuprinde numeroase alte arii protejate și rezervații naturale.

Posibile proiecte fanion la nivelul Regiunii sunt proiectele care vizează dezvoltarea unei rețele de piste de biciclete. Intervențiile pot viza reabilitarea și extinderea pistelor existente, precum și crearea unor noi piste de biciclete. Infrastructura creată astfel oferă condiții optime de practicare a cicloturismului și facilitează introducerea în circuitul turistic a mai multor obiective turistice culturale și naturale aflate pe traseul vizat de piste.

Una din lecțiile învățate este importanța abordării promovării turistice bazată pe managementul destinațiilor turistice.

Investițiile prevăzute în cadrul acestui obiectiv specific continuă intervențiile finanțate în perioadele anterioare de programare și vizează următoarele tipuri de acțiuni:

- Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și natural;
- Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros;
- Dezvoltarea turismului balnear și de agrement;
- Promovarea unor nișe turistice inovative;
- Promovarea și dezvoltarea de piste de biciclete pentru cicloturism
- Îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice (ca activitate complementară celorlalte);

- Dezvoltarea infrastructurilor integrate cu rol în administrare, protejare, informare și exploatare turistică sustenabilă.

4.2. Politica Agricolă Comună post-2020

Lansată în 1962, politica agricolă comună (PAC) este un parteneriat între agricultură și societate, între Europa și agricultorii săi. Ea caută:

- să îi sprijine pe fermieri și să îmbunătățească productivitatea agricolă, pentru o aprovizionare stabilă cu alimente la prețuri accesibile;
- să îi protejeze pe agricultorii din Uniunea Europeană, astfel încât aceștia să-și poată asigura un trai decent;
- să contribuie la combaterea schimbărilor climatice și la gestionarea durabilă a resurselor naturale;
- să conserve zonele rurale și peisajele de pe întreg teritoriul său;
- să mențină vitalitatea economiei rurale prin promovarea locurilor de muncă din sectorul agricol, din cel agroalimentar și din sectoarele asociate.

PAC este o politică comună pentru toate țările din UE. Ea este gestionată și finanțată la nivel european din resursele bugetului UE.

Temeiul juridic pentru politica agricolă comună este stabilit în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

Principalele elemente ale PAC

- Simplificarea și modernizarea politicii;
- Reechilibrarea responsabilităților între COM și statele membre;
- Sprijin mai bine orientat, bazat pe rezultate și pe performanță;
- Distribuirea mai echitabilă a plăților directe;
- Creșterea așteptărilor în materie de mediu și climă.

Bugetul PAC 2021-2027

Propunerea Comisiei pentru cadrul financiar multianual (CFM) aferent perioadei 2021-2027 include 365 de miliarde EUR pentru PAC (în prețuri curente). Acest cuantum corespunde unei proporții medii de 28,5% din bugetul general al UE pentru perioada 2021-2027.

Pentru România este propusă suma de 20,5 miliarde EUR din care:

- 13,5 miliarde este destinată plăților directe
- 363 mil EUR alocate către măsurile de sprijinire a pieței (FEGA)
- 6,7 miliarde EUR alocate pentru dezvoltarea rurală (FEADR).

Tipuri de intervenții sprijinite din FEGA:

1) Plățile directe (ca și în actualul exercițiu bugetar vor fi decuplate și cuplate).

Plățile directe decuplate:

- sprijinul de bază pentru venit în scopul sustenabilității (BISS);
- sprijinul redistributiv complementar pentru venit în scopul sustenabilității (PR);
- sprijinul complementar pentru venit pentru tinerii fermieri;
- schemele pentru climă și mediu(ecoscheme)

Plata directă cuplată:

- sprijinul cuplat pentru venit;

2) Intervenții sectoriale (sectorul fructelor și legumelor, sectorul apiculturii, sectorul vitivinicol).

Obiective PAC

Conservarea Peisajelor și a Biodiversității

Îngrijirea mediului

Acțiuni de combatere a schimbărilor climatice

Restabilirea echilibrului de putere în cadrul lanțului alimentar

Sporirea competitivității

Asigurarea unui venit echitabil

Protejarea calității alimentelor și a sănătății

Zone rurale dinamice

Sprijinirea reînoirii generaționale

Planurile strategice pot cuprinde următoarele tipuri de intervenții în ceea ce privește FEADR:

- angajamente în materie de mediu și climă și alte angajamente;
- plăți pentru constrângeri natural sau alte constrângeri specifice anumitor zone;
- plăți pentru dezavantaje specifice anumitor zone, generate de anumite cerințe obligatorii;
- investiții;
- instalarea tinerilor fermieri și întreprinderi rurale noi înființate;
- instrumente de gestionare a riscurilor;
- cooperare;
- schimb de cunoștințe și informare.

4.3. Programe și surse de finanțare 2021-2027

Finanțarea proiectelor care pot contribui la dezvoltarea economică a localității poate avea drept sursă bugetul propriu, fondurile nerambursabile guvernamentale și/sau europene sau fondurile rambursabile (din categoria creditelor).

La aceste surse de finanțare se adaugă posibilitatea dezvoltării parteneriatelor de tip public-privat, care s-au dovedit a fi soluția potrivită pentru rezolvarea anumitor probleme comunitare în multe dintre statele europene dezvoltate.

Fiecare dintre aceste posibile modalități de susținere a proiectelor locale prezintă avantaje și dezavantaje. Alegerea unei surse de finanțare optime necesită o bună cunoaștere a legislației naționale în vigoare, a programelor de finanțare disponibile și, mai ales, a nevoilor/problemelor cu care se confruntă comunitatea locală.

4.3.1. Bugetul local

Actul normativ prin care este reglementată constituirea **bugetului la nivel local** este Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și

completările ulterioare. Astfel, conform art. 129 alin. (4), consiliul local aprobă, la propunerea primarului, bugetul unității administrativ-teritoriale, virările de credite, modul de utilizare a rezervei bugetare și contul de încheiere a exercițiului bugetar.

Potrivit legii, Consiliul local poate aproba finanțarea unor investiții de interes local din bugetul propriu și poate dispune alocarea sumelor necesare pentru cofinanțarea proiectelor provenite din alte fonduri. Atribuțiile consiliului local presupun și aprobarea documentației tehnico-economice pentru lucrările de investiții de interes local, a strategiei de dezvoltare economică, socială și de mediu pentru localitate, precum și asigurarea unui mediu favorabil înființării și/sau dezvoltării afacerilor, inclusiv prin valorificarea patrimoniului existent, precum și prin realizarea de noi investiții care să contribuie la îndeplinirea programelor de dezvoltare economică regională și locală. Totodată, Consiliul local asigură realizarea lucrărilor și ia măsurile necesare implementării și conformării cu prevederile angajamentelor asumate de România în calitate de stat membru al Uniunii Europene în domeniul protecției mediului și gospodăririi apelor pentru serviciile furnizate cetățenilor.

O pondere importantă în veniturile proprii ale bugetelor locale o reprezintă cotele defalcate din impozitul pe venit.

4.3.2. Bugetul județean

O altă sursă de finanțare la nivel local este reprezentată de bugetul județean, din care pot fi repartizate fonduri pentru echilibrarea bugetelor locale, conform art. 33 alin. (3) din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare.

4.3.3. Programele guvernamentale

Transferurile consolidabile de la **bugetul de stat** către bugetele locale se acordă pentru investiții finanțate din împrumuturi externe, la a căror realizare contribuie și Guvernul, potrivit legii, și se aprobă anual, în poziție globală, prin legea bugetului de stat. Din bugetul de stat, prin bugetele unor ordonatori principali de credite ai acestuia (ministerele și agențiile), precum și din alte bugete, se pot acorda transferuri către bugetele locale pentru finanțarea unor programe de dezvoltare sau sociale de interes național, județean ori local.

Spre exemplu:

- Ministerul Muncii și Protecției Sociale oferă finanțări pentru acordarea de facilități persoanelor cu handicap, acordarea ajutorului pentru încălzirea locuinței, programe pentru ocuparea temporară a forței de muncă etc.;

- Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației finanțează programe de reabilitare a rețelei rutiere, acțiuni privind reducerea riscului seismic al construcțiilor existente cu destinație de locuință, reabilitarea termică a clădirilor de locuit etc.;
- Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor oferă finanțări pentru programe multianuale prioritare de mediu și gospodărire a apelor;
- Ministerul Sănătății finanțează investițiile pentru modernizarea unităților medicale;
- Ministerul Culturii acordă fonduri pentru finalizarea lucrărilor de construcție a așezămintelor culturale.

Programul Național de Dezvoltare Locală, coordonat de Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, stabilește cadrul legal pentru implementarea unor proiecte de importanță națională, care susțin dezvoltarea regională prin realizarea unor lucrări de infrastructură rutieră, tehnico-edilitară și socio-educativă.

Obiectivele de investiții care pot fi finanțate în cadrul programului trebuie să vizeze lucrări de **realizare / extindere / reabilitare / modernizare**, respectiv dotare, pentru unul dintre următoarele domenii specifice:

1. sisteme de alimentare cu apă și stații de tratare a apei;
2. sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate;
3. unități de învățământ preuniversitar, respectiv: grădinițe, școli generale primare și gimnaziale, licee, grupuri școlare, colegii naționale, școli profesionale, școli postliceale, unități de învățământ special de stat;
4. unități sanitare;
5. drumuri publice clasificate și încadrate, în conformitate cu prevederile legale în vigoare, ca drumuri județene, drumuri de interes local, drumuri comunale și/sau drumuri publice din interiorul localităților;
6. poduri, podețe sau punți pietonale;
7. obiective culturale de interes local, respectiv biblioteci, muzee, centre culturale multifuncționale, teatre;
8. platforme de gunoi;
9. piețe publice, comerciale, târguri, oboare;
10. modernizarea bazelor sportive;
11. sediile instituțiilor publice ale autorităților administrației publice locale, precum și a instituțiilor publice din subordinea acestora;
12. infrastructura turistică dezvoltată de autoritățile publice locale ca instrument de punere în valoare a potențialului turistic local, pentru obiectivele de investiții aflate în

proprietatea publică sau privată a unităților administrativ-teritoriale sau în administrarea acestora.

Subprograme și beneficiari eligibili

- **Subprogramul „Modernizarea satului românesc”:** beneficiarii eligibili sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale comunelor, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară, reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale comunelor;
- **Subprogramul „Regenerarea urbană a municipiilor și orașelor”:** beneficiarii eligibili sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale municipiilor și orașelor, inclusiv pentru satele componente ale acestora, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară, reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale municipiilor, inclusiv ale subdiviziunilor administrativ-teritoriale ale acestora, ale orașelor, inclusiv pentru satele componente ale acestora;
- **Subprogramul „Infrastructură la nivel județean”:** beneficiarii eligibili sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale județene, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară, reprezentate de autoritățile administrației publice locale județene.

Programul se finanțează din transferuri de la bugetul de stat, în limita fondurilor aprobate anual în bugetul Ministerului Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, din fonduri aprobate anual cu această destinație în bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale beneficiare și din alte surse legal constituite.

În limita fondurilor aprobate anual prin legea bugetului de stat, în baza analizei interne de specialitate a propunerilor de finanțare ale autorităților locale, se aprobă prin ordin al ministrului lucrărilor publice, dezvoltării și administrației lista finală cu obiectivele de investiții care se finanțează, listă care se publică pe site-ul Ministerului Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației.

4.3.4. Compania Națională de Investiții S.A.

Compania Națională de Investiții S.A. (CNI) derulează Programul Național de Construcții de Interes Public sau Social (PNCIPS) prin care se pot realiza obiective de investiții în conformitate cu prevederile Anexei 3 din OG nr. 25/2001, cu modificările și completările ulterioare, așa cum sunt acestea definite în cadrul art. 1, alin (2), lit. a) – n) din Anexa 3 a actului normativ menționat anterior.

Conform art. 3 alin. (1) din Anexa 3 la OG nr. 25/2001, cu modificările și completările ulterioare, se pot finanța următoarele categorii de servicii și lucrări: expertizare tehnică / expertizare energetică / proiectare / construcții noi / reabilitare / consolidare / extindere / modernizare / finalizare structuri începute cu aceeași destinație / dotare

Subprograme:

- Subprogramul ”Săli de sport”
- Subprogramul ”Bazine de înot”
- Subprogramul ”Complexuri sportive”
- Subprogramul ”Așezăminte culturale”
- Subprogramul ”Unități și instituții de învățământ de stat”
- Subprogramul ”Patinoare artificiale”
- Subprogramul ”Unități sanitare”
- Subprogramul ”Săli de cinema”
- Subprogramul ”Drumuri de interes local și drumuri de interes județean”
- Subprogramul ”Fose septice, microstații de epurare și sisteme de alimentare cu apă”
- Subprogramul ”Alte obiective de interes public sau social în domeniul construcțiilor”.

  Conform art. 3 alin. (2) din Anexa 3 la OG nr. 25/2001, cu modificările și completările ulterioare, în scopul prevenirii și atenuării efectelor riscurilor naturale cauzate de cutremure de pământ, inundații, alunecări de teren, tasări și/sau prăbușiri de teren se pot finanța următoarele categorii de servicii și lucrări: expertizare tehnică, proiectare, execuție de construcții noi, reconstrucția imobilelor afectate de cutremure de pământ, inundații, alunecări de teren, tasări și/sau prăbușiri de teren sau expertizare tehnică, proiectare și execuția lucrărilor care constau în consolidarea/ repararea elementelor structurale și, după caz, a elementelor nestructurale ale construcției și/sau introducerea unor elemente structural suplimentare, demolări parțiale, lucrări de îmbunătățire a terenului de fundare, reabilitări la construcții și instalațiile aferente, reparații capitale.

- Subprogramul ”Lucrări în primă urgență”. Se finanțează exclusiv obiectivele de investiții preluate din Programul de reabilitare a unor blocuri de locuințe situate în localități din zone defavorizate, pentru anul 2014, aprobat prin HG 343/2014, până la finalizarea acestora.
- Subprogramul ”Reabilitare blocuri de locuințe situate în localități din zone defavorizate”.

4.3.5. Programele europene de finanțare nerambursabilă

Fondurile structurale și de investiții europene (ESI)

Fondurile ESI sunt instrumente financiare prin care Uniunea Europeană acționează pentru realizarea obiectivelor Politicii de Coeziune prin implementarea Programelor Operaționale, pentru eliminarea disparităților economice și sociale între regiuni, în scopul realizării coeziunii economice și sociale.

Instrumentele structurale ale Uniunii Europene au rolul de a stimula creșterea economică a statelor membre ale Uniunii și de a conduce la reducerea disparităților dintre regiuni. Ele nu acționează însă singure, necesitând asigurarea unei contribuții din partea statelor membre implicate. Ele sunt co-finanțate, în principal, din resursele publice ale statului membru, însă în multe domenii este necesară și contribuția financiară privată, aceasta fiind încurajată în cele mai multe cazuri.

Fondurile Structurale și de Investiții Europene (fondurile ESI) sunt:

- Fondul european de dezvoltare regională (FEDR)
- Fondul social european (FSE)
- Fondul de coeziune (FC)
- Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR)
- Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM)

Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) urmărește consolidarea coeziunii economice și sociale în cadrul Uniunii Europene prin corectarea dezechilibrelor existente între regiunile acesteia.

FEDR își concentrează investițiile asupra mai multor domenii prioritare cheie. Această abordare este cunoscută sub denumirea de „concentrare tematică”:

- Inovare și cercetare;
- Agenda digitală;
- Sprijin pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri);
- Economie cu emisii reduse de carbon.

Fondul Social European (FSE) este principalul instrument prin care Europa susține crearea de locuri de muncă, ajută oamenii să obțină locuri de muncă mai bune și asigură oportunități profesionale mai echitabile pentru toți cetățenii UE. Fondul funcționează prin investiții în capitalul uman al Europei – angajații, tinerii și toți cei aflați în căutarea unui loc de muncă. Astfel, finanțarea FSE îmbunătățește perspectivele de angajare pentru milioane de europeni, în special pentru cei cărora le este dificil să își găsească de lucru.

FSE finanțează următoarele priorități:

• adaptabilitatea angajaților, prin formarea de competențe noi, și a întreprinderilor, prin adoptarea unor metode noi de lucru;

• sporirea accesului la locuri de muncă: ajutând tinerii în tranziția de la școală pe piața muncii sau asigurându-le formare profesională celor aflați în căutarea unui loc de muncă, pentru a le îmbunătăți perspectivele de angajare;

• formarea vocațională și învățarea pe tot parcursul vieții în vederea dobândirii de noi competențe;

• sprijinirea persoanelor din grupurile defavorizate pentru obținerea unui loc de muncă.

Fondul de Coeziune (FC) ajută statele membre cu un produs național brut (PNB) pe cap de locuitor de mai puțin de 90% din media comunitară să-și reducă diferențele dintre nivelurile de dezvoltare economică și socială și să-și stabilizeze economiile. Acesta susține acțiuni în cadrul obiectivului „Convergență” și se află sub incidența aceloraşi reguli de programare, de gestionare și de control ca în cazul FSE și FEDR.

Fondul de Coeziune finanțează acțiuni care fac parte din următoarele domenii:

- *rețele transeuropene de transport, în special proiectele prioritare de interes european definite de Uniunea Europeană;*
- *mediu.*

În acest context, Fondul de Coeziune poate interveni, de asemenea, în proiecte din domeniul energiei sau al transporturilor, atâta vreme ce acestea prezintă avantaje clare pentru mediu: eficacitate energetică, utilizarea de surse de energie regenerabile, dezvoltarea transportului feroviar, sprijinirea intermodalității, consolidarea transporturilor publice etc..

Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) reprezintă o sursă de finanțare din partea UE, utilizată de statele membre pentru a realiza o gamă largă de obiective ale politicii de dezvoltare rurale, cum ar fi: îmbunătățirea competitivității întreprinderilor agricole, forestiere și agroalimentare; susținerea protecției mediului natural; susținerea economiilor rurale; asigurarea calității vieții în zonele rurale.

Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA) este un fond creat de Uniunea Europeană în vederea dezvoltării agriculturii statelor membre ale acesteia, prin gestiune partajată între Uniune și statele membre.

Începând cu 1 ianuarie 2007, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) derulează fondurile europene pentru implementarea măsurilor de sprijin finanțate din Fondul European pentru Garantare în Agricultură (FEGA).

FEGA finanțează următoarele cheltuieli în contextul gestionării comune între statele membre și Comunitate, în conformitate cu dreptul Uniunii:

- *măsurile de reglementare sau sprijinire a piețelor agricole;*
- *plățile directe către agricultori în contextul politicii agricole comune;*
- *contribuția financiară a Uniunii la măsurile de informare și promovare a produselor agricole pe piața internă a Uniunii și în țările terțe, întreprinse de statele membre pe baza unor programe selectate de Comisia Europeană;*
- *contribuția financiară a Uniunii la programul de încurajare a consumului de fructe și legume în școli, menționat în art. 23 din R. (UE) nr. 1308/2013 și la măsurile privind bolile animalelor și pierderea încrederii consumatorilor, astfel cum sunt menționate în art. 155 din R (UE) nr. 1308/2013.*

FEGA finanțează următoarele cheltuieli în mod direct și în conformitate cu dreptul Uniunii:

- *promovarea produselor agricole, efectuate fie direct de către Comisie, fie prin intermediul unor organizații internaționale;*
- *măsuri luate în conformitate cu legislația comunitară pentru a asigura conservarea, caracterizarea, colectarea și utilizarea resurselor genetice în agricultură;*
- *crearea și întreținerea sistemelor informatice de contabilitate pentru agricultură;*
- *sistemele de investigare agricolă, inclusiv investigațiile privind structura exploatațiilor agricole.*

Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM) este fondul UE destinat politicilor europene în domeniul pescuitului și al afacerilor maritime. Acesta este unul dintre cele cinci fonduri structurale și de investiții europene (fondurile ESI), care se completează reciproc și își propun să creeze condițiile necesare redresării economice a UE, generând creștere și locuri de muncă.

Fondul

- *sprijină operatorii în tranziția către un pescuit durabil*
- *ajută comunitățile din zonele de coastă să își diversifice economiile*

- *finanțează proiecte care creează noi locuri de muncă și îmbunătățesc calitatea vieții în regiunile de coastă ale Europei*
- *facilitează accesul la finanțare.*

Mod de funcționare

Fondul este utilizat pentru a cofinanța proiecte, completând resursele din bugetul național.

- *Fiecărui stat membru i se alocă o parte din bugetul FEPAM, în funcție de importanța industriei pescuitului din țara respectivă.*
- *Ulterior, autoritățile naționale întocmesc un program operațional în care precizează cum intenționează să cheltuiască banii alocați.*
- *După ce Comisia aprobă programul, autoritățile naționale decid ce proiecte vor fi finanțate.*
- *Autoritățile naționale și Comisia răspund împreună de implementarea programului.*

Conform **Acordului de parteneriat pentru perioada de programare 2021-2027**, programele și fondurile aferente obiectivelor de politică sunt următoarele:

Tabelul nr. 5. – Obiectivele politicii, programe și fonduri 2021-2027

Obiectiv	Program	Fond
Obiectivul de Politică 1 - O Europă mai inteligentă și mai competitivă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente	Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF)	FEDR
	Programul Operațional Sănătate (POS)	FEDR
	Programele operaționale regionale (POR)	FEDR
Obiectivul de Politică 2 - O Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon, în tranziție spre o economie fără emisii și reziliență, prin promovarea tranziției către o energie nepoluantă și justă, a investițiilor verzi și spre HUNEDOARA economiei circulare, a reducerii impactului asupra schimbărilor climatice și a adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor	Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD)	FEDR FC
	Programul Operațional Transport (POT)	FEDR FC
	Programele operaționale regionale (POR)	FEDR
	Program Acvacultură și Pescuit (PAP)	FEPAM

Obiectivul de Politică 3 - O Europă mai conectată prin dezvoltarea mobilității și a conectivității TIC regionale	Programul Operațional Transport (POT)	FEDR FC
	Programele operaționale regionale (POR)	FEDR
Obiectivul de Politica 4 – O Europă mai socială și mai incluzivă prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale	Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO)	FSE
	Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)	FSE FEDR
	Programul Operațional Sănătate (POS)	FSE FEDR
	Programele operaționale regionale (POR)	FEDR
Obiectivul de Politica 5 – O Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii și a inițiativelor locale	Programele operaționale regionale (POR)	FEDR
	Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)	FEDR
	Program Acvacultură și Pescuit (PAP)	FEPAM

4.3.6. Programele de cooperare teritorială

România poate participa la trei tipuri de programe de cooperare teritorială:

- ***Cooperare teritorială transfrontalieră*** - presupune cooperarea regiunilor din România cu regiuni din statele vecine. Programele de cooperare transfrontalieră finanțează proiecte de accesibilitate transport și tehnologia informației, mediu și prevenirea riscurilor, dezvoltare economică și socială, precum și acțiuni „people to people”;
- ***Cooperare teritorială transnațională*** - presupune cooperarea cu regiunile dintr-un anumit spațiu geografic. Cooperarea transnațională finanțează dezvoltarea de rețele care să ducă la dezvoltare teritorială integrată în domenii precum inovația, mediul și accesibilitatea și dezvoltarea urbană;
- ***Cooperare teritorială interregională*** - presupune colaborarea cu regiuni din orice stat membru al Uniunii Europene, prin intermediul unor proiecte gestionate și administrate în comun de partenerii din statele participante. Se promovează cooperarea între autoritățile publice (locale sau regionale), precum și între cercetătorii UE, pe probleme de interes comun prin transferul de experiență și bune practici între regiuni și prin constituirea de rețele între orașele UE.

Ca regulă generală, rata de cofinanțare pentru programele finanțate din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) este 85% din fonduri comunitare și 15% din fonduri naționale,

iar pentru programele finanțate din Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (ENPI) este 90% din fonduri comunitare și 10% din fonduri naționale.

Beneficiarii eligibili: autorități publice centrale, autorități publice locale, organizații de drept public, organisme de drept privat, organizații internaționale. Beneficiarii privați pot participa ca parteneri în proiecte sau în calitate de subcontractori.

4.3.7. Granturile SEE / Granturi norvegiene

Prin Acordul pentru Spațiul Economic European (SEE), trei dintre țările AELS (Asociația Europeană a Liberului Schimb) - Norvegia, Islanda și Liechtenstein, fac parte din piața internă europeană și contribuie la dezvoltarea socială și economică prin intermediul granturilor SEE și norvegiene, de care beneficiază 15 state membre din estul, centrul și sudul Uniunii Europene. Obiectivele majore ale Mecanismului Financiar SEE și Mecanismului Financiar Norvegian sunt reducerea disparităților sociale și economice în Spațiul Economic European, respectiv întărirea relațiilor bilaterale dintre statele donatoare și cele beneficiare.

Fondul Bilateral Național este un instrument menit să faciliteze contactul și cooperarea între entități din România și cele din statele donatoare (Islanda, Principatul Liechtenstein și Norvegia), dimensiunea bilaterală fiind obligatorie în orice inițiativă. Cooperarea bilaterală cu Consiliul Europei este, de asemenea, posibilă.

4.3.8. Parteneriatele de tip public-privat

Parteneriatele de tip public-privat sunt o soluție general recomandată și promovată pentru rezolvarea problemelor sau eficientizarea serviciilor publice. Apariția Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 39/2018, cu modificările și completările ulterioare, care reglementează parteneriatul public-privat este privită drept o oportunitate reală de a implementa proiectele propuse.

La nivelul administrațiilor publice există posibilitatea dezvoltării parteneriatelor de tip public-privat în diverse domenii. În urma adoptării actului normativ care reglementează parteneriatul public-privat s-ar putea externaliza o serie de servicii și activități publice, partenerii locali putând fi atât mediul de afaceri, cât și sectorul non-profit.

4.3.9. Creditarea

Din punct de vedere procedural, creditarea este o modalitate relativ simplă de obținere a finanțării pentru proiectele de investiții.

Băncile locale sunt instituții financiare care au în portofoliu programe de finanțare/creditare pentru proiectele care implică fonduri europene. Se pot acorda astfel credite de investiții atât pentru prefinanțarea fondurilor nerambursabile, cât și pentru cofinanțarea cheltuielilor eligibile și neeligibile din cadrul unui proiect, urmând o serie de reglementări interne. Costurile aferente creditelor sunt mari și implică și un anumit grad de risc vis-à-vis de posibilitatea de rambursare a datoriilor, mai ales într-o situație de incertitudine cum este cea generată de criza financiară. În plus, un grad ridicat de îndatorare poate reprezenta o blocare a posibilităților de investiții pe termen scurt și mediu, cu atât mai mult cu cât o organizație cu datorii mari devine neeligibilă atât pentru accesarea altor credite, cât și pentru atragerea de fonduri nerambursabile.

Guvernul României stabilește anual limitele pentru finanțările rambursabile care pot fi contractate de administrațiile locale, pentru încadrarea în nivelul deficitului bugetului general consolidat.

Pentru proiectele de mare amploare se pot accesa și programe de finanțare internaționale ce au ca surse instituții financiare internaționale: BERD (Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare), BEI (Banca Europeană de Investiții), FMI (Fondul Monetar Internațional) și Banca Mondială.

CAPITOLUL II

ANALIZA DE POTENȚIAL A COMUNEI SÂNTĂMĂRIA-ORLEA

1. Așezare geografică

Comuna Sântămăria-Orlea este situată în centrul jumătății sudice a județului Hunedoara, învecinându-se la nord cu orașul Hațeg și comuna Bretea Română, la est cu comuna Boșorod, la sud cu comunele Pui și Sălașu de Sus, iar la vest cu comuna Totești și Râu de Mori.

Localitatea Sântămăria-Orlea, reședință de comună, așezată în inima Țării Hațegului este prima localitate pe drumul care accede spre Valea Râului Mare către Râu de Mori și spre Munții Retezat.

Comuna Sântămăria-Orlea are următoarele sate componente: Balomir, Bărăștii Hațegului, Bucium-Orlea, Ciopeia, Săcel, Sânpetru, Sântămăria-Orlea, Subcetate, Vadu.

Vecinătăți:

- nord Comuna Bretea Română și Orașul Hațeg
- sud Comuna Sălașu de Sus și Comuna Pui
- est Comuna Boșorod
- vest Comuna Râu de Mori și Comuna Totești

Repere urbanistice pe sate componente:

Sat Balomir:

- -zone cu funcțiuni complexe de interes public;
- -zone de locuințe și funcțiuni complementare;
- -zone unități agricole;
- -zone de parcuri, recreere și sport;
- -zone de gospodărie comunală și cimitire;
- -zone cu destinații speciale și de echipare teritorială (căi de comunicație rutieră);
- -alte zone.

Sat Bărăștii Hațegului:

- -zonă centrală și alte zone cu funcțiuni complexe de interes public;
- -zone de locuințe și funcțiuni complementare;
- -zone unități agricole;

- -zone de parcuri, recreere și sport;
- -zone de gospodărie comunală și cimitire;
- -zone cu destinații speciale și de echipare teritorială (căi de comunicație rutieră);
- -alte zone.

Sat Bucium-Orlea:

- -zonă centrală și alte zone cu funcțiuni complexe de interes public;
- -zone de locuințe și funcțiuni complementare;
- -zone unități agricole;
- -zone de parcuri, recreere și sport;
- -zone de gospodărie comunală și cimitire;
- -zone cu destinații speciale și de echipare teritorială (căi de comunicație rutieră);
- -alte zone.

Sat Ciopeia:

- -zone cu funcțiuni complexe de interes public;
- -zone de locuințe și funcțiuni complementare;
- -zone unități agricole;
- -zone de parcuri, recreere și sport;
- -zone de gospodărie comunală și cimitire;
- -zone cu destinații speciale și de echipare teritorială (căi de comunicație rutieră, căi de comunicații feroviare);
- -alte zone.

Sat Săcel:

- -zonă centrală și alte zone cu funcțiuni complexe de interes public;
- -zone de locuințe și funcțiuni complementare;
- -zone de parcuri, recreere și sport;
- -zone de gospodărie comunală și cimitire;
- -zone cu destinații speciale și de echipare teritorială (căi de comunicație rutieră);
- -alte zone.

Sat Sânpetru:

- -zone cu funcțiuni complexe de interes public;
- -zone de locuințe și funcțiuni complementare;
- -zone unități agricole;
- -zone de parcuri, recreere și sport;
- -zone de gospodărie comunală și cimitire;
- -zone cu destinații speciale și de echipare teritorială (căi de comunicație rutieră);
- -alte zone.

Sat Sântămăria-Orlea:

- -zone cu funcțiuni complexe de interes public;
- -zone de locuințe și funcțiuni complementare;
- -zone unități industriale și depozite;

- -zone unități agricole;
- -zone de parcuri, recreere și sport;
- -zone de gospodărie comunală și cimitire;
- -zone cu destinații speciale și de echipare teritorială (căi de comunicație rutieră, căi de comunicații feroviare, construcții aferente rețelelor tehnico-edilitare);
- -alte zone.

Sat Subcetate:

- -zone cu funcțiuni complexe de interes public;
- -zone de locuințe și funcțiuni complementare;
- -zone unități agricole;
- -zone de parcuri, recreere și sport;
- -zone de gospodărie comunală și cimitire;
- -zone cu destinații speciale și de echipare teritorială (căi de comunicație rutieră, căi de comunicații feroviare);
- -alte zone.

Sat Vadu:

- -zonă centrală și alte zone cu funcțiuni complexe de interes public;
- -zone de locuințe și funcțiuni complementare;
- -zone unități agricole;
- -zone de parcuri, recreere și sport;
- -zone de gospodărie comunală și cimitire;
- -zone cu destinații speciale și de echipare teritorială (căi de comunicație rutieră);
- -alte zone.

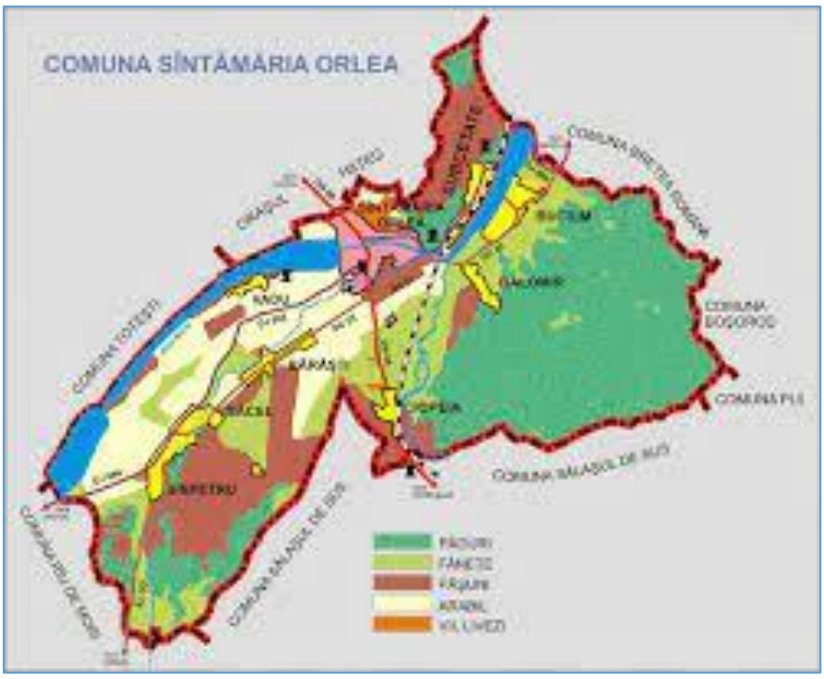

Figura nr. 5 – Localizare comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA

2. Scurt istoric

Cea mai veche atestare documentară a comunei Sântămăria Orlea datează din 1331, conform datelor furnizate de către autoritățile locale.

Țara Hațegului este menționată pentru prima dată în documente în 1247.

Localitatea Sântămăria Orlea apare în documente abia în 1363, dar vechimea ei este cu mult mai mare.

Pe teritoriul comunei au fost descoperite mai multe urme de locuire din epoca romana cât și monede din perioada împăratului Septimius Severus și a lui Traian.

Aflându-se într-un loc strategic, între Oltenia, Banat și Transilvania, Hațegul reprezenta o etapă importantă a cuceririi romane în Dacia, permițând accesul direct spre Munții Șureanu, unde se afla centrul statului dac. După două războaie și multe bătălii crâncene, dintre care o amintim pe cea de la Tapae – Poarta de Fier a Transilvaniei (în apropierea satului Zeicani) – Dacia cade sub stăpânire romana.

Împăratul Traian decide mutarea populației din munți spre zone mai accesibile, iar mai târziu se întemeiază capitala provinciei la Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa.

Teritoriul comunei este străbătut de „Drumul roman”, care lega Ulpia Traiana Sarmizegetusa spre cetățile dacice din munții Orăștiei.

În Diploma Cavalerilor Ioaniți din 1247, Hațegul este amintit ca parte a Voievodatului lui Litovoi, din care mai făceau parte Oltenia și depresiunea Petroșani. Litovoi refuză să plătească tribut regelui maghiar.

În bătălia care a urmat, Litovoi este ucis, iar fratele său, Bărbat, este luat prizonier și apoi răscumpărat de ai săi. În urma acestor evenimente, Hațegul este desprins din voievodat și trecut în stăpânirea regatului maghiar.

Regalitatea maghiară construiește la sfârșitul secolului al XIII-lea cetatea Hațeg, așezată pe dealul Orlea, ce domina partea de nord-est a depresiunii. În 1317, cetatea este menționată ca fiind centrul unui domeniu de 12 sate. Trebuie spus că forma de administrare „comitat” nu a putut fi impusă de la început, iar românii își păstrau propriile instituții administrative, sub forma de districte, așa cum era chiar Hațegul.

În această perioadă se construiesc sau se refac cetăți pe tot cuprinsul depresiunii de către cnezii locali cum ar fi Cândea, familie de cnezi din Râu de Mori și tot de acum datează cele mai importante și vechi biserici ortodoxe din Hațeg. Dintre acestea, două se află pe teritoriul comunei Sântămăria-Orlea: Biserica Sântămăria-Orlea (astăzi reformată) și Biserica Sfântul Gheorghe din Sânpetru (ortodoxă).

A urmat o perioadă în care autoritatea maghiară a pătruns treptat și din ce în ce mai puternic în toate aspectele vieții hațeganilor. Unii dintre nobilii locali își schimbă religia și intră în rândul nobilimii maghiare, familia Cândea devine Kendeffy, iar vechile cetăți sunt înlocuite de curți și castele nobiliare. Cel mai important castel este cel din Sântămăria-Orlea, alături de care existau altele de mai mici dimensiuni, cum este cel de la Săcel.

Principalul centru polarizator al regiunii este Hațegul. Localitatea apare menționată documentar în anul 1247. În 1360, este consemnată ca district, iar în 1398 este sediul unei cetăți regale, în care-și avea reședința castelanul (reprezentantul voievodului). În 1439, capătă statut de oraș (*opidum*) și în 1764 devine oraș grăniceresc(Sântămăria-Orlea se află la numai 3 km de Hațegul actual).

3. Suprafața comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA

Suprafața teritoriului administrativ al comunei este de **6.994 ha**, din care **4.098 ha teren agricol**, reprezentând aproximativ 60% din totalul suprafeței.

Tabelul nr. 6 – Categoriile de folosință ale terenurilor în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA

Categorii de folosință teren	Suprafață ha
▪ Terenuri arabile	**1.232**
▪ Pășuni	**1.851**
▪ Fânețe	**1.015**
▪ Vii	**0**
▪ Livezi	**0**
Total terenuri agricole	**4.098**
▪ Păduri	**2.147**
▪ Terenuri cu ape	**201**
▪ Căi de comunicație	**86**
▪ Terenuri ocupate cu construcții și curți	**138**
▪ Terenuri degradate și neproductive	**324**
Total terenuri neagricole	**2.896**

4. Cadrul natural

1.1. Relieful

Perimetrul Comunei Sântămăria-Orlea este situat în Țara Hațegului.

În această accepțiune a limitelor sale, Țara Hațegului corespunde, aproape în totalitate, cu aria de cuprindere a celor 11 unități administrative de bază, centrate în vatra depresiunii, așa cum sunt ele structurate încă de la reorganizarea administrativ-teritorială din 1968: Orașul Hațeg, apoi comunele Baru, Densuș, Pui, Răchitova, Râu de Mori, Sarmizegetusa, Sălașu de Sus, Sântămăria-Orlea, Totești și General Berthelot. Țara Hațegului se desfășoară pe 1.450 kmp și cuprinde un număr de 80 de așezări consacrate oficial, dintre care doar un oraș, Hațegul. Ruralismul Țării Hațegului (79 de sate la un oraș) este deosebit de accentuat și depășește cu mult media națională (49 sate la un oraș).

Aspectul general este de amfiteatru, cu dispunerea reliefului în trei trepte concentrice: o treaptă joasă, centrală-câmpia piemontană de terase cu altitudini absolute de 300-500m; o treaptă mijlocie-dealurile piemontane, cu altitudine absolută de 500-600m; o treaptă înaltă-munceii-la 650-850 m, dezvoltată pe formațiuni neozoice, care face trecerea către munte. Aceste trepte sunt uniform repartizate și alcătuiesc câteva subdiviziuni cu caractere și funcționalitate bine definite.

Treapta de relief a dealurilor piemontane deține suprafețe aproape la fel de mari, în cuprinsul Depresiunii Hațegului, ca cea a munceilor. Prelungirile unor subunități de dealuri piemontane determină compartimentarea arealului depresionar în trei incinte care se succed de la vest spre est: câmpia piemontană joasă, drenată de Râul Mare și Galbena, apoi cea centrală pe Valea Sălașurilor și cea dezvoltată de o parte și de alta a Râului Bărbat, ultimele formând cele două compartimente ale câmpiei piemontane înalte. Între aceste trei sectoare de câmpie piemontană se interpun două unități de dealuri piemontane, prelungite spre nord: una pe dreapta Râului Mare, între Suseni și Ciopeia, alta mai la est, pe dreapta Râului Alb, între Văidei și Băiești. Celelalte sectoare de dealuri piemontane mobilizează părțile marginale ale depresiunii, intermediind contactul între fundul acesteia și munceii periferici.

Dealurile piemontane din arealul Depresiunii Hațegului apar ca suportând o presiune moderată, atât sub raportul habitatului, cât și din punct de vedere demografic. Astfel, deși acestea ocupa 23% din suprafața depresiunii, în cuprinsul lor sunt localizate doar 14 sate, reprezentând 18,5% din total, sate ce grupau, la recensământul din anul 1992, cca. 13,6% din populația rurală a depresiunii.

Relieful câmpiei piemontane nu are rol limitativ în dezvoltarea habitatului rural, datorită predominării suprafețelor slab înclinate. Populația și-a așezat satele pe fundul văilor, acolo unde culoarele prezintă lărgiri cu caracter de adăpost și oferă resurse de apă abundente. Singura excepție o reprezintă satul Nucșoara, cu gospodăriile răsfirate pe suprafața câmpului dintre Valea Sibișelului și cea a Sălașurilor, aproape de contactul acesteia cu muntele din sud.

1.2. Solurile

Subsolul localității SÂNTĂMĂRIA-ORLEA este bogat în resurse naturale.

Resurse ale subsolului: sunt constituite de rezerve și resurse minerale de pietrișuri pe cursurile de apă.

1.3. Clima

Clima în general întrunește caracteristicile zonei montane cu cele patru anotimpuri. Are caracter temperat-continental cu specific submontan. Diferențele dintre temperaturile medii ale sezonului rece și ale sezonului cald sunt moderate. Regimul precipitațiilor este destul de bogat fiind caracteristic zonelor de la poalele munților. Vânturile dominante sunt determinate de poziția geografică a comunei, predominant din direcția vest.

1.4. Rețeaua hidrografică

Pe teritoriul comunei curg 3 râuri mai importante și mai multe pâraie, în special în zona deluroasă ale căror debite cresc semnificativ în timpul sezonului ploios.

Principalele râuri: Râul Mare, Streiul și Sibișelul.

Cursul Râului Mare este regularizat prin Sistemul Hidroenergetic Râul Mare – Retezat, Sistemul Hidroenergetic Râul Mare – Retezat – Aval iar râul Strei este regularizat prin Sistemul Hidroenergetic Strei, fapt ce a determinat apariția pe teritoriul comunei a 3 lacuri de acumulare: Parțial Lacul de acumulare Păclișa, Lacul de acumulare Hațeg și Lacul de acumulare Subcetate.

1.5. Vegetația și fauna

În zona comunei Sântămăria-Orlea predomină pădurile de foioase.

Esențe de lemn mai des întâlnite: gorunul, carpenul, frasinul, jugastrul, arțarul.

Pe arii mai reduse: pinul.

În lunci și zăvoaie: salcia, aninul și mai puțin plopul.

Pe versanții dealurilor cu expoziție sudică se găsesc livezi de pomi fructiferi formate din diferite soiuri de măr, păr, prun, cireș, vișin și foarte rar nuc.

Flora ierbacee: păiuș, iarba mare, pătlagina, viorele, toporași, trifoi, păpădie.

Pe pajiști cresc diferite specii de graminee și leguminoase. În culturile cerealiere își fac apariția buruieni ca: mohorul, coada șoricelului, muștarul de câmp, neghina, nemțișorul, loboda. Plantele cultivate sunt: grâul, porumbul, orzul, secara, cartoful, floarea soarelui, sfecla de zahăr.

Cele mai răspândite animale sălbatice sunt: lupul, mistrețul, căprioara, vulpea, veverița, iepurele, dihorul, rozătoare mici, șoarecele de câmp, cârtița, ariciul.

Animale domestice: bovinele, ovinele, porcinele și mai puțin răspândite sunt cabalinele și iepurii de casă.

2. Factori și probleme de mediu

2.1. Factorii de mediu

În ultimii 40 de ani, Europa a instituit politici de combatere a unor probleme specifice, cum ar fi poluarea aerului și poluarea apelor. Unele dintre aceste politici au avut rezultate remarcabile. Europenii se bucură de un aer mai curat și de ape de scăldat mai curate. Rata de reciclare a deșeurilor a crescut. Din ce în ce mai multe zone terestre și marine sunt protejate. Uniunea Europeană a redus emisiile de gaze cu efect de seră față de nivelurile înregistrate în 1990.

Oamenii nu pot trăi bine dacă mediul și economia sunt într-o stare precară. Inegalitatea distribuției beneficiilor, de exemplu a bogăției economice și a aerului curat, dar și a costurilor, inclusiv a celor asociate poluării și culturilor pierdute din cauza secetei, vor continua să genereze tulburări sociale.

2.1.1. Calitatea aerului

Aerul rămâne unul dintre factorii de mediu cei mai expuși la poluare și în egală măsură cel mai fragil subsistem de mediu, dată fiind capacitatea redusă, foarte limitată de absorbție și de neutralizare a poluanților. Practic, atmosfera se comportă ca un rezervor de poluanți ce sunt transportați de la o regiune la alta și preluați de alte nivele de mediu.

În acest context, menținerea calității aerului a devenit una din cele mai importante activități pe care le desfășoară instituțiile publice și reprezintă o preocupare permanentă și a organizațiilor neguvernamentale.

Începând cu anul 2007 (data aderării la UE) a fost aplicată și transpusă în România legislația europeană, dintre care amintim:

- Directiva 2008/50/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa stabilește necesitatea de a reduce

poluarea la niveluri care să minimizeze efectele nocive asupra sănătății umane, acordându-se atenție specială mediului ca întreg, de a îmbunătății monitorizarea și evaluarea calității aerului, inclusiv informarea publicului;

- Directiva 2004/107/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 2004 privind arseniul, cadmiul, mercurul, nichelul, hidrocarburile aromatice policiclice în aerul înconjurător.

Pentru a proteja sănătatea umană și mediul ca întreg, este deosebit de important să fie combătute la sursă emisiile de poluanți și să fie identificate și puse în aplicare cele mai eficiente măsuri de reducere a emisiilor pe plan local, național și comunitar.

Legislația românească stabilește un cadru legal prin Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător, H.G nr. 257/2015 privind aprobarea Metodologiei de elaborare a planurilor de calitate a aerului, a planurilor de acțiune pe termen scurt și a planurilor de menținere a calității aerului și Ordinul nr. 2202/2020 al ministrului mediului, apelor și pădurilor privind aprobarea listelor cu unitățile administrativ-teritoriale întocmite în urma încadrării în regimuri de gestionare a ariilor din zonele și aglomerările prevăzute în anexa nr. 2 la Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător.

A.P.M. Hunedoara monitorizează calitatea aerului prin intermediul stațiilor automate incluse în Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului, prin care se determină valoarea indicilor de calitate a aerului în regim non stop.

Indicele general de calitatea aerului este calculat pentru următorii indicatori: dioxid de sulf (SO2), dioxid de azot (NO2), ozon (O3), monoxid de carbon (CO), pulberi în suspensie cu diametrul mai mic de 10 microni (PM10).

Începând cu data de 03.04.2020 s-a înregistrat o deteriorare a indicelui general de calitate a aerului în zona Văii Jiului, din data de 06.04.2020 și în zona Hunedoara, iar în data de 09.04.2020 în tot județul Hunedoara, mai puțin zona Călan. Tendința este de deteriorare în continuare.

Sursele principale de poluare în această perioadă sunt:

- salubrizarea terenurilor neproductive sau neocupate funcțional, prin incendiere;
- arderea gunoaielor și resturilor vegetale rezultate din gospodării în intravilanul localităților;
- antrenarea particulelor de praf de pe căile de transport auto.

Calitatea aerului, în special în zonele cu densitate mare a populației, este foarte importantă în relația cu starea de confort și sănătate a comunității. În județul HUNEDOARA, cea mai mare aglomerare urbană este municipiul Deva, reședința de județ.

La nivelul comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA aerul nu are un grad ridicat de poluare, acest lucru determinând o stare de confort în viața oamenilor, locuitorilor comunei.

2.1.2. Calitatea apei

Poluarea apei este în mod inerent legată de activitatea umană. Apa acționează ca un mediu de colectare și ca un mecanism de transport pentru reziduuri casnice, agricole și industriale, și care prin aceasta îi cauzează poluarea. Deteriorarea calității apei cauzată de poluare influențează utilizarea apei în aval, punând în pericol sănătatea oamenilor și funcționarea ecosistemului acvatic, deci reducerea utilizării efective și creșterea competiției pentru o apă cu calitate adecvată.

Caracterul limitat și vulnerabil al resurselor de apă, precum și indispensabilitatea resurselor de apă subliniază necesitatea valorificării și protecției acestora împotriva epuizării și degradării.

Schimbările climatice reprezintă unul din principalii factori cu impact major asupra resursei de apă, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ.

Pentru a asigura disponibilul de apă la sursă în România ținând cont de distribuția (variabilitatea) în spațiu și timp a resurselor de apă, caracterul limitat al resurselor de apă, variația regimului de curgere, caracterul torențial al bazinelor hidrografice, variația spațio-temporală a calității apelor și schimbările climatice trebuie întreprinse următoarele măsuri:

- **Măsuri de adaptare pentru asigurarea disponibilului de apă la sursă**:

✓ realizarea de noi infrastructuri de transformare a resurselor hidrologice în resurse socioeconomice: noi lacuri de acumulare, noi derivații interbazinale și altele asemenea;

✓ modificarea infrastructurilor existente pentru a putea regulariza debitele a căror distribuție în timp se modifică ca urmare a schimbărilor climatice: supraînălțarea unor baraje, reechiparea cu noi uvraje și altele asemenea;

✓ proiectarea și implementarea unor soluții pentru colectarea și utilizarea apei din precipitații;

✓ extinderea soluțiilor de reîncărcare cu apă a straturilor freatice.

- **Măsuri de adaptare la folosințele de apă / utilizatori:**

✓ utilizarea eficientă și conservarea apei prin reabilitarea instalațiilor de transport și de distribuție a apei și prin modificări tehnologice: promovarea de tehnologii cu consumuri reduse de apă;

✓ modificări în stilul de viață al oamenilor: reducerea cerințelor de apă, utilizarea pentru anumite activități a apei recirculate și altele asemenea;

✓ creșterea gradului de recirculare a apei pentru nevoi industriale;

- ✓ modificarea tipurilor de culturi agricole prin utilizarea acelora adaptate la cerințe mai reduse de apă;
- ✓ elaborarea și implementarea unor sisteme de prețuri și tarife pentru apă în funcție de folosința de sezon și de resursa disponibilă;
- ✓ utilizarea pentru anumite destinații/folosințe a apelor de calitate inferioară;
- ✓ îmbunătățirea legislației de mediu.

- **Măsuri care trebuie întreprinse la nivelul bazinului hidrografic:**

- ✓ actualizarea schemelor directoare de amenajare și de management, astfel încât să se ia în considerare efectele schimbărilor climatice: scăderea disponibilului la sursă, creșterea cerinței de apă;
- ✓ aplicarea principiilor de management integrat al apei pentru cantitate și calitate;
- ✓ introducerea chiar de la proiectare în lacurile de acumulare care se vor construi, a unor volume de rezervă, care să se utilizeze doar în situații excepționale sau realizarea unor lacuri de acumulare cu regim special de exploatare pentru a suplimenta resursele de apă disponibile în situații critice;
- ✓ transferuri inter-bazinale de apă pentru a compensa deficitele de apă în anumite bazine;
- ✓ stabilirea unor obiective privind calitatea apei și aplicarea unor criterii de calitate a acesteia în scopul prevenirii, controlării și reducerii impactului transfrontalier, coordonarea reglementărilor și emiterii avizelor;
- ✓ îmbunătățirea tratării apei reziduale și menajere;
- ✓ armonizarea reglementărilor privind limitarea emisiilor de substanțe periculoase în apă;
- ✓ identificarea zonelor cu risc potențial la inundații, deficit de apă/secetă.

- **Măsuri care trebuie întreprinse pentru managementul riscului la inundații:**

- ✓ alegerea unor lucrări de protecție împotriva inundațiilor la nivel local destinate unor localități și structuri socio-economice în locul lucrărilor de protecție împotriva inundațiilor ample, de mari dimensiuni;
- ✓ alegerea unor soluții tehnice care să conducă la încetinirea și diminuarea inundațiilor pe măsură ce se produc, în locul supraînălțării digurilor existente sau construirii de noi diguri;
- ✓ folosirea celor mai noi metode și tehnologii pentru reabilitarea/construirea digurilor și efectuarea lucrărilor de protecție în corelare cu planurile teritoriale de amenajare urbanistică;
- ✓ elementele planurilor de management al riscului la inundații trebuie revizuite periodic și, dacă este cazul, trebuie actualizate, luând în considerare efectele posibile ale schimbărilor climatice asupra apariției inundațiilor;

- ✓ creșterea gradului de conștientizare privind riscul de inundații în rândul populației expuse, măsuri adecvate înainte și după producerea acestora, încheierea de contracte de asigurare și altele asemenea;
- ✓ îmbunătățirea capacității de răspuns a autorităților administrației publice locale cu atribuții în managementul situațiilor de urgență generate de inundații, accidente la construcții hidrotehnice și poluări accidentale.

- **Măsurile care trebuie întreprinse pentru a combate seceta / deficitul de apă se vor lua în funcție de fazele de apariție a acesteia / acestuia:**

- ✓ servicii de monitorizare și avertizare privind scăderea debitelor/secetă la nivel național;
- ✓ diminuarea scurgerilor în rețelele de distribuție a apei;
- ✓ măsuri de economisire și folosire eficientă a apei: irigații, industrie;
- ✓ cooperarea cu alte țări vizând schimbul de experiență în combaterea secetei;
- ✓ planuri de aprovizionare prioritară cu apă a populației și animalelor/ierarhizarea restricțiilor de folosire a apei în perioade deficitare;
- ✓ stabilirea de metodologii pentru pragurile de secetă și cartografierea secetei;
- ✓ mărirea capacității de depozitare a apei;
- ✓ asigurarea calității apei pe timp de secetă.

În ultima perioadă de timp se observă o variație descrescătoare a volumelor de apă prelevate. Această variație nu exprimă doar cerința efectivă de apă, ci poate exprima existența anumitor restricții în aprovizionarea cu apă, precum și efectele introducerii contorizării consumului de apă, reducerii pierderilor de apă pe rețelele de distribuție, etc.

Utilizarea și gestionarea eficientă a resurselor de apă implică implementarea unor schimbări de comportament atât al producătorilor de bunuri și servicii de gospodărire a apelor, cât și al utilizatorilor, al populației față de resursele de apă și față de mediu.

Următoarele problematici importante privind gospodărirea apelor care afectează în mod direct sau indirect starea apelor de suprafață și apelor subterane, cu impact major în gestiunea resurselor de apă au fost identificate: poluarea cu substanțe organice, poluarea cu nutrienți, poluarea cu substanțe periculoase și alterările hidromorfologice.

Poluarea cu substanțe organice este cauzată în principal de emisiile directe sau indirecte de ape uzate insuficient epurate sau neepurate de la aglomerări umane, din surse industriale sau agricole, și produce schimbări semnificative în balanța oxigenului în apele de suprafață și în consecință are impact asupra compoziției speciilor/populațiilor acvatice și respectiv, asupra stării ecologice a apelor.

O problemă importantă de gospodărirea apelor este **poluarea cu nutrienți**, în special cu azot și fosfor. Nutrienții în exces conduc la eutrofizarea apelor, ceea ce determină schimbarea

compoziției și scăderea biodiversității speciilor, precum și reducerea posibilității de utilizare a resurselor de apă în scop potabil, recreațional, etc. Ca și în cazul substanțelor organice, emisiile de nutrienți provin atât din surse punctiforme (ape uzate urbane, industriale și agricole neepurate sau insuficient epurate), cât și din surse difuze (în special, cele agricole: creșterea animalelor, utilizarea fertilizanților, etc).

Directiva Consiliului 91/676/EEC privind Protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole este principalul instrument comunitar care reglementează poluarea cu nitrați provenită din agricultură. Principalele obiective ale acestei directive sunt reducerea poluării produsă sau indusă de nitrați din surse agricole, raționalizarea și optimizarea utilizării îngrășămintelor chimice și organice ce conțin compuși ai azotului și prevenirea poluării apelor cu nitrați. Aceste obiective sunt cuprinse în planuri de acțiune.

Conform planului de acțiune și articolelor 4 și 5 ale Directivei 91/676/EEC au fost elaborate și aplicate Coduri de bune practici agricole, cât și Programe de Acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole. Acestea s-au aplicat la început doar în zonele vulnerabile la poluarea cu nitrați din surse agricole, desemnate în România încă din anul 2005. La prima desemnare zonele vulnerabile la nitrați (ZVN) din surse agricole ocupau 6,94% din teritoriul României. În anul 2008 ZVN au fost revizuite, extinzându-se suprafața la 58% din teritoriul României. În anul 2013, în urma consultărilor cu Comisia Europeană s-a agreat ca România să nu mai desemneze zone vulnerabile la nitrați, ci să aplice prevederile Codului de Bune Practici Agricole și măsurile din Programele de Acțiune pe întreg teritoriul țării, conform prevederilor articolului 3(5) al Directivei. Noul Program de Acțiune a fost îmbunătățit și aprobat prin Decizia nr. 221983/GC/12.06.2013, având, în principal, în vedere aplicarea principiului de prevenire a poluării.

Implementarea Directivei 91/676/EEC este pusă în practică în România de Planul de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole, aprobat prin HG nr. 964/2000 privind aprobarea Planului de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole, cu modificările și completările ulterioare, survenite în urma deciziei de aplicare a Programului de Acțiune pe întreg teritoriul României.

Prevederile programului de acțiune sunt obligatorii pentru toți fermierii care dețin sau administrează exploatații agricole și pentru autoritățile administrației publice locale ale comunelor, orașelor și municipiilor pe teritoriul cărora există exploatații agricole.

În vederea reducerii și prevenirii poluării cu nitrați din surse agricole, s-a prevăzut ca măsură generală de bază, pe întreg teritoriul României, aplicarea programelor de acțiune și respectarea Codului de Bune Practici Agricole pe întreg teritoriul României.

De asemenea, implementarea măsurilor conform cerințelor Directivei 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate urbane, modificată și completată prin Directiva 98/15/CE, contribuie la reducerea emisiilor de nutrienți.

La nivelul bazinelor/spațiilor hidrografice sunt necesare măsuri suplimentare pentru reducerea poluării generate de activitățile agricole (ferme zootehnice - poluare punctiformă, măsuri pentru reducerea poluării adresate poluării difuze generate de ferme zootehnice, vegetale și asupra terenurilor agricole), în vederea atingerii obiectivelor corpurilor de apă. Măsurile propuse sunt altele decât măsurile de bază pentru punerea în aplicare a Directivelor europene, în principal Directiva Consiliului 91/676/EEC privind Protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole. Măsurile suplimentare pentru activitățile agricole se referă la: reducerea eroziunii solului, aplicarea codului de bune condiții agricole și de mediu și a altor coduri de bună practică în ferme, etc., consultanță/ instruiri pentru fermieri, conversia terenurilor arabile în pășuni, realizarea și menținerea zonelor tampon de-a lungul apelor la o distanță mai mare decât cea prevăzută în Codul de Bune Practici Agricole, aplicarea agriculturii organice, precum și aplicarea oricăror măsuri specifice diferite de cele de bază pentru protejarea suplimentară a corpurilor de apă.

Poluarea cu substanțe chimice periculoase poate deteriora semnificativ starea corpurilor de apă și indirect poate avea efecte asupra stării de sănătate a populației. În conformitate cu prevederile directivelor europene în domeniul apelor, există 3 tipuri de substanțe chimice periculoase, și anume:

- substanțe prioritare - poluanți sau grupe de poluanți care prezintă risc semnificativ asupra mediului acvatic, incluzând și apele utilizate pentru captarea apei potabile;
- substanțe prioritare periculoase - poluanți sau grupe de poluanți care prezintă același risc ca și cele precedente și în plus sunt toxice, persistente și bioacumulabile;
- poluanți specifici la nivel de bazin hidrografic - poluanți sau grupe de poluanți specifice unui anumit bazin hidrografic.

Din categoria substanțelor periculoase fac parte produsele chimice artificiale, metalele, hidrocarburile aromatice policiclice, fenolii, disruptorii endocrini și pesticidele, etc. În vederea atingerii și menținerii stării bune a apelor este necesară conformarea cu standardele de calitate impuse la nivel european (Directiva 2013/39/CE), reducerea progresivă a poluării cauzate de substanțele prioritare și de poluanții specifici, cât și stoparea sau eliminarea emisiilor, descărcărilor și pierderilor de substanțe prioritare periculoase.

Managementul resurselor de apă necesită o abordare integrată a prevederilor Directivei Cadru Apă 2000/60/CE cu cele ale altor directive europene în domeniul apelor, precum și cu alte politici și strategii relevante ale anumitor sectoare, respectiv Directiva 2007/60/CE privind

evaluarea și gestionarea riscului la inundații, Directiva Cadru Strategia pentru Mediul Marin 2008/56/CE, sectorul hidroenergetic, protecția naturii, schimbările climatice, etc.

Strategia și politica națională în domeniul gospodăririi apelor are drept scop realizarea unei politici de gospodărire durabilă a apelor prin asigurarea protecției cantitativă și calitativă a apelor, apărarea împotriva acțiunilor distructive ale apelor, precum și valorificarea potențialului apelor în raport cu cerințele dezvoltării durabile a societății și în acord cu directivele europene în domeniul apelor. Pentru realizarea acestei politici se au în vedere următoarele obiective specifice:

- Îmbunătățirea stării apelor de suprafață și a apelor subterane prin implementarea planurilor de management ale bazinelor hidrografice, în conformitate cu prevederile Directivei Cadru Apă a Uniunii Europene;
- Implementarea Strategiei Naționale de Management al Riscului la Inundații, a planurilor și programelor necesare și realizarea măsurilor ce derivă din acestea, în concordanță cu prevederile legislației europene în domeniu;
- Elaborarea Schemelor Directoare de Amenajare a Bazinelor Hidrografice pentru folosințele de apă, în scopul diminuării efectelor negative ale fenomenelor naturale asupra vieții, bunurilor și activităților umane în corelare cu dezvoltarea economică și socială a țării;
- Întărirea parteneriatului transfrontalier și internațional cu instituții similare din alte țări, în scopul monitorizării stadiului de implementare al înțelegerilor internaționale și promovării de proiecte comune.

În vederea stabilirii acțiunilor concrete pentru implementarea Directivei 60/2007 privind evaluarea și gestionarea riscurilor la inundații, s-a elaborat Strategia națională de management al riscului la inundații pe termen mediu și lung, aprobată prin H.G. nr. 846/2010. Strategia are ca obiectiv principal prevenirea și reducerea consecințelor inundațiilor asupra vieții și sănătății oamenilor, activităților socio-economice și a mediului. Pe baza Strategiei Naționale de Management al Riscului la Inundații s-au elaborat Planurile pentru Prevenirea, Protecția și Diminuarea Efectelor Inundațiilor (PPPDEI), conform cerințelor Directivei 2007/60/CE (Directiva Inundații), în scopul reducerii riscului de producere a dezastrelor naturale (inundații) cu efect asupra populației, prin implementarea măsurilor preventive în cele mai vulnerabile zone, pe termen mediu (2020). Pe baza acestora se vor actualiza/dezvolta Planurile de Amenajare ale bazinelor hidrografice și Planurile de Management al Riscului la Inundații. De asemenea, Strategia națională de management al riscului la inundații pe termen mediu și lung promovează aplicarea măsurilor de restaurare a zonelor naturale inundabile în scopul reactivării capacității zonelor umede și a luncilor inundabile de a reține apa și de a

diminua impactul inundațiilor, respectiv păstrarea zonelor inundabile actuale, cu vulnerabilitate scăzută, pentru atenuarea naturală a undelor de viitură, cu respectarea principiilor strategiei.

Rețeaua hidrografică a județului Hunedoara aparține mai mult bazinului râului Mureș și mai puțin bazinelor râurilor Jiu și Crișul Alb. Densitatea rețelei hidrografice este cuprinsă între 0,5 km/km² și 1,1 km/km². Rețeaua hidrografică a județului aparține, din punct de vedere al tipului de alimentare, tipului moderat.

Râul Mureș este principala arteră hidrografică a județului. Îl străbate pe o lungime de 105 km.

Bazinul râului are 6.591 km². Bazinul râului (6591 km2) este asimetric, afluenții de dreapta fiind scurți (sub 35 km), iar cei dinspre sud sunt lungi (până la 92 km). Afluenții de stânga importanți sunt: Orăștie sau Apa Orașului (L=47 km), Strei (L=89 km), ce cuprinde câțiva afluenți importanți Râul Bărbat, Râul Mare, Luncani, Rușor, Șerel, Galbena, Silvaș), Cerna (L=67 km) și Dobra (L=42 km). Printre afluenții dinspre nord, mai importanți sunt Geoagiul (L=34 km) și Căianul (L=20 km). Debitul mediu multianual al Mureșului, pentru perioada ultimilor 30 de ani, variază între 120 m3/s și 165 m3/s, valorile marcând zona de intrare, respectiv de ieșire a râului de pe teritoriul județului. Volumul maxim scurs pe anotimpuri se produce la sfârșitul primăverii și începutul verii (aprilie-iunie), și cel minim toamna (septembrie-noiembrie). Fenomenele de îngheț (pod de gheață, curgeri de sloiuri, gheață la mal) au o durată medie de 45-50 de zile și se înregistrează în medie pentru 80%-90% din ierni.

Jiul are în județul Hunedoara un bazin hidrografic de 1.050 km². Volumul maxim scurs pe anotimpuri, pentru bazinul Jiului hunedorean este primăvara, debitul mediu multianual la ieșirea din județ fiind de 20 m3/s. Afluenții cei mai importanți sunt: Taia (L=20 km), Jieț (L=22 km) și Bănița (L=16 km), în timp ce debitul mediu multianual la ieșirea râului din județ fiind de circa 20 m3/s.

Crișul Alb străbate județul Hunedoara pe o lungime de 66 km. Cei mai importanți afluenți sunt: Valea Satului (L=15 km) și Ribița (L=18 km). Debitul mediu multianual al râului în sectorul marcat de limita județului este de circa 10 m3/s, fenomenele de îngheț având o durată medie de 40 zile și apar în circa 80% din ierni.

Lacurile naturale din județ sunt în majoritate de origine glaciară și se găsesc în cea mai mare parte în Munții Retezat, Godeanu, Țarcu și Parâng. Cea mai mare densitate de lacuri este în Munții Retezat, peste 80 lacuri. Cele mai importante de menționat ar fi lacurile Bucura, Zănoaga, Custuri.

Cea mai mare întindere dintre lacurile alpine o are Lacul Bucura, cu o suprafață de peste 10,5 hectare, iar lacul situat la cea mai mare altitudine este Lacul Tăul Mare (sau al Custurii), situat la 2.270 metri înălțime.

Supravegherea calității apei potabile reprezintă una din principalele activități derulate la nivelul Direcției de Sănătate Publica Hunedoara, prin compartimentul Evaluare Factori de Risc din Mediul de Viață și Muncă – Colectivul Igiena Mediului, cel care coordonează și implementează la nivel teritorial activitățile cuprinse in programul de sănătate publica privind protejarea sănătății și prevenirea îmbolnăvirilor asociate factorilor de risc in relație cu mediul de viață și muncă. Monitorizarea calității apei potabile se asigura de către producător, distribuitor și de către Direcția de Sănătate Publica Județeană, conform prevederilor Legii 458/2002 privind calitatea apei potabile, republicata in 2011, cu modificările și completările ulterioare și H.G. Nr. 974/2004 pentru aprobarea Normelor de supraveghere, inspecție sanitară și monitorizare a calității apei potabile, cu modificările și completările ulterioare. Activitățile de supraveghere și control referitoare la derularea monitorizării operaționale și de audit a calității apei pentru consumul uman a fost asigurata in cadrul D.S.P. Hunedoara de Compartimentul de Control in Sănătate Publica și Compartimentul Evaluare Factori de Risc din Mediul de Viață și Muncă, și a avut drept obiectiv asigurarea calității apei potabile (apa destinata consumului uman fie in starea ei naturala, fie după tratare, folosita pentru băut, la prepararea hranei ori pentru alte scopuri casnice, indiferent de originea ei și indiferent dacă estre furnizata prin rețea de distribuție, din rezervor sau este distribuita in sticle sau alte containere), prin desfășurarea de acțiuni conforme legislației actuale. Monitorizarea de audit pentru producătorii/distribuitorii de apa potabila din județ, se realizează de către Direcția de Sănătate Publica Hunedoara cu personalul din cadrul Compartimentului de Evaluare a Factorilor de Risc din Mediul de Viață și Muncă / Igiena Mediului împreună cu personalul Laboratorului de Diagnostic și Investigații in Sănătate Publica și respectiv de Centrul Regional de Sănătate Publica Timisoara, Cluj, Târgu-Mureș și Direcția de Sănătate Publica Caraș-Severin. Zonele de aprovizionare cu apa mari in județul Hunedoara sunt: ZAP nr. 1- Deva, ZAP nr. 2 – Hunedoara, ZAP nr. 3 – Hațeg, ZAP nr. 4 – Călan, ZAP nr. 5 – Brad, ZAP nr. 6 – Simeria, ZAP nr. 7 – Orăștie, ZAP nr. 8 – Petroșani, ZAP nr. 9 – Petrila, ZAP nr. 10 – Lupeni, ZAP nr. 11 – Vulcan, ZAP nr. 12 - Uricani. Zonele de aprovizionare cu apa mici in județul Hunedoara sunt: ZAP nr. 1 - Aninoasa, ZAP nr. 2 – Băcia (sat Băcia, sat Petreni, sat Tâmpa, sat Totia), ZAP nr. 3 - Baru (Baru, Livadia, Petros, Valea Lupului), ZAP nr. 4 – Beriu: (Beriu, Sibișel, Sereca, Orăștioara de Jos), ZAP nr. 5 - Bocșa Mica, ZAP nr. 6 – Boșorod, ZAP nr. 7 - Bos – Zlești, ZAP nr. 8 – Bretea Romana: (sat Bretea Romana, sat Bretea Strei, sat Ruși, sat Plopi, sat Ocoliș, sat Gânțaga, sat Covragiu, sat Vâlcele Bune, sat Vâlcele Rele, sat Bățălar, sat

Măceu), ZAP nr. 9 – Buceș – Vulcan, ZAP nr. 10 - Certeju de Sus, ZAP nr. 11 – Crișcior, ZAP nr. 12 – Densuș: (Densuș, Stei, Hățăgel, Peșteana, Peșteniță), ZAP nr. 13 – Dobra: (Dobra, Lăpușnic, Mihăiești, Roșcani, Stretea), ZAP nr. 14 – Geoagiu: (Geoagiu oraș, Geoagiu Bai), ZAP nr. 15 – Ghelari, ZAP nr. 16 – Gurasada, ZAP nr. 17 – Hondol, ZAP nr. 18 – Ilia: (Ilia, Brâznic, Săcămaș, Gurasada, Gothatea, Câmpuri Surduc), ZAP nr. 19 – Pui: (Pui, Galați, Hobița, Rau Bărbat, Ponor), ZAP nr. 20 – Rapoltu Mare: (Rapolt, Folt, Bobâlna), ZAP nr. 21 – Romos: (Romos, Romoșel), ZAP nr. 22 – Sălașu de Sus: (Sălașu de Sus, Sălașu de Jos, Ohaba, Mălăiești), ZAP nr. 23 – Sântămăria–Orlea: (sat Sântămăria-Orlea, sat Subcetate, sat Nalați), ZAP nr. 24 – Teliucu Inferior: (Teliucu Inferior, Teliucu Superior, Cinciș), ZAP nr. 25 – Turdaș: (Turdaș, Spini, Râpaș), ZAP nr. 26 - Vata de Jos, ZAP nr. 27- Vețel: (sat Vețel, sat Mintia, sat Herepeia, sat Leșnic), ZAP nr. 28- Șoimuș: (sat Șoimuș, sat Balata, sat Boholt, sat Bejan, sat Chișcădaga, sat Păuliș), ZAP nr. 29 – Bucureșci, ZAP nr. 30- Buceș: (Buceș, Tarnița, Stănija, Mihăileni), ZAP nr. 31 Băița, ZAP nr. 32 - Sarmizegetusa: (Hobița- Grădiște, Breazova), ZAP nr. 33 -Răchitova: (Răchitova, Boita, Ciula Mare, Ciula Mica, Vălișoara), ZAP nr. 34 - Totești: (Totești, Cârnești, Păclișa, Reea), ZAP nr. 35 - Băcâia: (Băcâia, Bozeș), ZAP nr. 36 - Stănija, ZAP nr. 37 - Orăștioara de Sus: (Orăștioara de Sus, Costești, Ludești, Bucium).

Modificările de calitate a apei din stratul freatic pot fi produse de:

• lipsa standardelor corespunzătoare respectiv a normelor europene privind colectarea, transportul și depozitarea deșeurilor municipale poate conduce la evoluția crescătoare a emisiilor în apele de suprafață și în apele subterane;

• evacuările de ape uzate netratate sau tratate parțial provenite din diferite localități arondate la bazinul hidrografic;

• insuficiența rețelei de canalizare menajeră;

• depozitarea incorectă a pesticidelor și a îngrășămintelor pe terenurile agricole;

• depozitarea incorectă a nămolurilor pe suprafețe neamenajate;

• evacuările de dejecții animaliere provenite de la crescătoriile de porcine, bovine etc.

Influența negativă a depozitării necontrolate a deșeurilor menajere asupra apelor subterane, nu poate fi evaluată datorită lipsei unor instalații (foraje de monitorizare) care să permită monitorizarea apelor. Pentru a putea evalua corect impactul depozitării necontrolate a deșeurilor menajere asupra calității apelor subterane este necesar un sistem de monitoring al apelor.

2.1.3. Calitatea solului

Solul este o resursă neregenerabilă care îndeplinește mai multe funcții vitale:

- producerea de hrană/ biomasă;
- depozitarea, filtrarea și transformarea multor substanțe;

- sursă de biodiversitate, habitate, specii și gene;
- servește drept platformă/ mediu fizic pentru oameni și activitățile umane;
- sursă de materii prime, bazin carbonifer;
- patrimoniu geologic și arheologic.

Principalele procese de degradare a solului sunt:

- eroziunea;
- degradarea materiei organice;
- contaminarea;
- salinizarea;
- compactizarea;
- pierderea biodiversității solului;
- scoaterea din circuitul agricol;
- alunecările de teren și inundațiile.

Relația dintre agricultură și mediu este extrem de complexă. Pe de o parte agricultura este afectată de un mediu alterat de poluare atmosferică, schimbări climatice și de competiția cu alte sectoare asupra utilizării terenurilor (industrie, infrastructură). Pe de altă parte agricultura constituie una dintre cauzele principale ale poluării apelor, eroziunii și poluării solului, emisiile de gaze cu efect de seră, distrugerea habitatelor și diminuarea diversității biologice. Acestea sunt rezultatul intensificării, concentrării și specializării care au apărut în ultimele decenii.

Calitatea solurilor reprezintă un indicator relevant în operația de apreciere a resurselor. Pentru a evalua potențialul natural al terenurilor agricole în vederea folosirii lor raționale, solurile au fost împărțite în clase, tipuri și subtipuri, în funcție de diferite criterii cum sunt: troficitatea, cantitatea de microorganisme, oferta ecologică, capacitatea bioproductivă și capacitatea de protecție, de fertilitate sau productivitate ș.a.

Utilizarea terenurilor au importanță din punct de vedere al amplasării instalațiilor de tratare/eliminare a deșeurilor precum și la identificarea zonelor de generare al deșeurilor. Investigarea și evaluarea poluării solului și subsolului reprezintă obligația și responsabilitatea operatorului economic sau deținătorului de teren care a desfășurat ori desfășoară activități poluatoare sau potențial poluatoare pentru mediul geologic. Terenurile agricole își pierd din calitățile lor productive datorită unei multitudini de fenomene ce duc la deteriorarea calității solurilor, cum ar fi eroziunea, alunecările de teren, acidifierea sau sărăturarea. Starea redusă a fertilității solului pe terenurile agricole este puternic influențată de conținutul de humus și aprovizionarea cu fosfor. Cei mai importanți factori de poluare asupra solului sunt: compactarea, eroziunea, depozitarea necontrolată a deșeurilor. Investigarea și evaluarea

poluării solului și subsolului reprezintă obligația și responsabilitatea operatorului economic sau deținătorului de teren care a desfășurat ori desfășoară activități poluatoare sau potențial poluatoare pentru mediul geologic. La nivelul județului pentru anul 2019 au fost inventariate următoarele situri contaminate/potențial contaminate, conform Raportului privind starea mediului al APM, respectiv:

• Primăria orașului Călan - industrie metalurgică, contaminare istorică;
• Persoană fizică din Călan - industrie metalurgică, contaminare istorică;
• Primăria Hunedoara/SC ECOSID SA - industrie metalurgică, contaminare istorică;
• Primăria orașului Uricani/EM Uricani – industrie extractivă;
• CNH SA Petroșani/EM Livezeni - industrie extractivă;
• SC Omya Calcita SA - industrie extractivă;
• SC Omya Calcita SA- industrie extractivă;
• Primăria orașului Hațeg – depozitare pe sol;
• Primăria orașului Aninoasa/SC Citadin SA – depozitare pe sol;
• Primăria Deva/SC Salubritate SA – depozitare pe sol;
• Primăria Lupeni/SC Universal Edil SA – depozitare pe sol;
• Primăria Orăștie/ SC Activitatea Goscom SA – depozitare pe sol;
• Primăria Petrila/ SC Termoprest SA – halde inactive de steril 1 și 2, depozitare pe sol;
• Primăria comunei Rapolt/ SC Retim Ecologic SA – depozitare pe sol;
• Primăria orașului Uricani/ SC Goscomloc SA - depozitare pe sol;
• Primăria orașului Vulcan/ SC Pregoterm SA - depozitare pe sol;
• Sucursala Electrocentrale Paroșeni – industria energetică;
• Sucursala Electrocentrale Paroșeni - industria energetică;
• SC Electrocentrale SA - industria energetică;
• CNH SA Petroșani/EM Bărbăteni – industria extractivă;
• CNH SA Petroșani/EM Livezeni – industria extractivă;
• CNH SA Petroșani/ EM Lonea – industria extractivă;
• CNH SA Petroșani/ EM Lonea – industria extractivă;
• CNH SA Petroșani/ EM Lupeni – industria extractivă;
• CNH SA Petroșani/ EM Petrila – industria extractivă;
• CNH SA Petroșani/ EM Uricani – industria extractivă;
• Primăria mun. Hunedoara/ SC Talc Dolomită SA – industria extractivă;
• SC Amidip Sa/ SC Intermetaco – industrie metalurgică;
• SC Arcelor Mittal Hunedoara/ SC Slag Processing Service SA – industrie metalurgică;
• SC Birta Industries/ SC Cilindrul SA – industrie metalurgică;

• Primăria comunei Lelese/ SC Talc Dolomită SA – industria extractivă;
• Primăria municipiului Hunedoara/ SC Talc Dolomită SA – industria extractivă;
• Primăria municipiului Hunedoara/ SC Ison Grup SRL – industrie metalurgică;
• Primăria Aninoasa/ CNH SA Petroșani – industria extractivă;
• Primăria Petroșani/ EM Livezeni – industria extractivă;
• Primăria Petrila/ EM Lonea – industria extractivă;
• Primăria Petrila/ EM Lonea – industria extractivă;
• Primăria Baia de Criș/EM Țebea – industria extractivă;
• Primăria Brad/ CNH SA Petroșani – industria extractivă;
• Primăria Petrila/EM Petrila – industria extractivă;
• Primăria Petrila/EPCVJ Vulcan UP Petrila – industria extractivă;

Remedierea siturilor contaminate este una dintre principalele componente ale dezvoltării durabile a comunităților la fiecare nivel administrativ. Ea poate sta la baza îmbunătățirii condițiilor de mediu, coeziunii sociale și creșterii economice.

2.1.4. Nivelul de zgomot și vibrații

Carta verde a UE privind expunerea la zgomote menționează că aproape 20% din populația UE suferă de pe urma nivelurilor crescute de zgomot, care produc efecte adverse asupra sănătății. Alături de poluarea atmosferică și managementul deșeurilor, poluarea sonoră este una dintre marile probleme cu care se confruntă omenirea la ora actuală. Din acest motiv, monitorizarea și evaluarea zgomotului constituie un obiectiv prioritar, urmate de adoptarea măsurilor care se impun în scopul prevenirii și reducerii efectelor dăunătoare ale zgomotului asupra populației, acolo unde valorile nivelului de zgomot depășesc maximele admise.

În anul 2019 s-au efectuat 242 măsurări momentane ale nivelului de zgomot ambiant conform planificării anuale de monitorizare a factorilor de mediu. Măsurătorile se efectuează în intersecții, pe arterele cu trafic intens, parcuri, la limita incintelor industriale, zone rezidențiale în Deva, Hunedoara, Chișcădaga, Petroșani, Brad, Vulcan, Lupeni, Hațeg, Simeria, Călan.

Din interpretarea măsurătorilor rezultă faptul că valorile determinate depășesc cu puțin standardele și normele sanitare și de mediu, în funcție de categoria tehnică a străzilor, cele mai poluate zone din punct de vedere fonic sunt intersecțiile aglomerate și drumurile de acces, de ieșire și intrate în oraș.

Pe lângă zgomotul produs de traficul rutier obișnuit se adaugă disconfortul auditiv produs de utilajele de reparat drumuri și de utilajele folosite în construcții. Se remarcă faptul că rezultatele monitorizării nu diferă semnificativ față de cele obținute în anul precedent

Principalele surse de zgomot sunt:

- traficul auto;
- obiectivele economice;
- comportamentul inadecvat al oamenilor.

La nivelul comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA nu există surse de zgomot care să pună în pericol sau disconfort viața oamenilor.

2.1.5. Gestionarea deșeurilor

Protejarea mediului în care trăim reprezintă o preocupare majoră a omenirii, deoarece are efecte importante asupra vieții. Resursele naturale sunt limitate și nu se regenerează foarte repede, în timp ce cantitatea de deșeuri crește ajungând să ocupe suprafețe mari de teren. Aproape jumătate din deșeurile pe care le aruncăm pot fi reutilizate. Mediul este din ce în ce mai poluat, prin reciclarea deșeurilor încercând să salvăm mediul și pământul. Dintre avantajele colectării selective menționăm:

- conservăm resursele naturale;
- reducem nivelul emisiilor nocive din aer – reducem poluarea;
- diminuăm cantitatea deșeurilor;
- eliminăm transformarea unor zone în focare de infecție;
- economisim energia;
- păstrăm un mediu mai curat pentru noi și generațiile următoare;
- creștem calitatea vieții și sănătatea copiilor;
- diminuăm costurile, încadrarea în gradul de suportabilitate;
- evităm penalitățile.

Deșeurile municipale sunt reprezentate de totalitatea deșeurilor menajere și similare acestora generate în mediul urban și rural din gospodării, instituții, unități comerciale și de la operatori economici, deșeuri stradale colectate din spații publice, străzi, parcuri, spații verzi, la care se adaugă și deșeuri din construcții și demolări rezultate din amenajări interioare ale locuințelor colectate de operatorii de salubritate. Conform definiției aprobate prin noile reglementări în domeniul gestionării deșeurilor (OUG nr. 74/2018), în categoria de deșeuri municipale sunt incluse:

a) deșeuri amestecate și deșeuri colectate separat de la gospodării, inclusiv hârtia și cartonul, sticla, metalele, materialele plastice, biodeșeurile, lemnul, textilele, ambalajele, deșeurile de echipamente electrice și electronice, deșeurile de baterii și acumulatori și deșeurile voluminoase, inclusiv saltelele și mobilă;

b) deșeuri amestecate și deșeuri colectate separat din alte surse în cazul în care deșeurile respective sunt similare ca natură și compoziție cu deșeurile menajere.

Pentru caracterizarea situației actuale privind gestionarea deșeurilor, au fost luate în considerare date colectate pe perioada 2014-2019, acesta din urmă fiind ultimul an pentru care există date publice privind deșeurile gestionate la nivelul autorităților de mediu.

Informațiile referitoare la cantitățile de deșeuri municipale colectate de pe teritoriul județului Hunedoara au fost obținute din chestionarele statistice MUN, transmise de operatorii de salubritate, chestionare introduse în baza națională de date SIM administrată de ANPM, fiind considerate date validate la nivel național și care pot fi utilizate în scopuri statistice.

În ceea ce privește gradul de acoperire cu servicii de salubrizare, datele sunt declarate de către operatorii de salubrizare și sunt raportate la populația rezidentă.

Până la nivelul anului 2019, colectarea deșeurilor municipale la nivelul județului Hunedoara se realiza prin intermediul a numeroși operatori de salubrizare, unii licențiați ANRSC, alții fără licență. La nivelul anului 2019, colectarea deșeurilor municipale la nivelul județului Hunedoara se realizează de către 2 operatori de salubrizare, desemnați prin licitație publică, aceștia asigurând atât colectarea deșeurilor municipale și a celor similare, direct de la populație și operatori economici/instituții/comerț, cât și transportul acestora către operatorii economici autorizați pentru tratarea și eliminarea deșeurilor.

În vederea optimizării activităților de colectare și transport, județul Hunedoara a fost împărțit în 4 zone de colectare după cum urmează:

- Zona 1: Brad, acoperă partea de nord a județului fiind deservită de stația de transfer respectiv stația de sortare de la Brad (pe același amplasament);
- Zona 2: Hațeg, acoperă partea de centru, sud a județului fiind deservită de stația de transfer Hațeg;
- Zona 3: acoperă partea centrală a județului fiind deservită de CMID Bârcea Mare;
- Zona 4: Valea Jiului, acoperă partea de sud a județului fiind deservită de stația de sortare Vulcan respectiv stația de sortare și transfer Petroșani.

Pentru colectarea unor anumite fluxuri de deșeuri periculoase (ex: deșeurile de baterii și acumulatori), sistemul de colectare poate să fie asigurat de către producători (care oricum au obligația aceasta impusă prin legislația specifică în vigoare cu privire la responsabilitatea extinsă a producătorului), iar pentru altele (cum sunt uleiurile uzate alimentare) există deja un sistem asigurat de operatori economici autorizați, care pot fi sprijiniți în asigurarea unei infrastructuri adecvate colectării deșeurilor de la populație (puncte de lucru pe domeniul public, sprijin în realizarea de campanii periodice de colectare etc.).

La nivelul județului Hunedoara a fost creată Asociația de Dezvoltare Intercomunitară ”Sistem Integrat de Gestionare a Deșeurilor”.

Astfel, se asigură o rată de colectare a deșeurilor de 100% în zonele urbane și rurale. S-a implementat un sistem de colectare separată a deșeurilor reciclabile la nivel județean.

”Sistemul Integrat de Gestionare a Deșeurilor” pentru județul Hunedoara respectă principiile Strategiei Europene de reciclare a deșeurilor, precum și prevederile noii legii privind deșeurile. Odată cu implementarea acestor măsuri a fost redus semnificativ și impactul negativ al deșeurilor asupra sănătății populației și a mediului.

La nivelul comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA exista un operator de salubritate S.C. BRAI-CATA S.R.L..

2.2. Arii protejate

Pe teritoriul administrativ al comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA află zone protejate:

- Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului;
- Natura 2000.

2.3. Factorii de risc

Comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA suportă următorii factori de risc natural: cutremurele, inundațiile, incendii, alunecări de teren.

3. Infrastructura de transport

Potrivit datelor furnizate de Administrația Publică Locală, în comuna Sântămăria-Orlea, există 44,90 km de drumuri, toată suprafața acestuia fiind asfaltată, iar starea de funcționare este una bună în proporție 80%.

Teritoriul comunei Sântămăria-Orlea este străbătut pe o distanță de 21,60 km de drumuri comunale. Potrivit datelor furnizate de Administrația Publică Locală, suprafața drumurilor comunale de pe teritoriul comunei este betonată, iar starea acestora este bună în proporție de aproximativ 80%.

De asemenea, comuna este străbătută de drumuri naționale și județene ce însumează o lungime de 23,30 km. Suprafața acestora este asfaltată. Pentru îmbunătățirea drumurilor comunale ce se află într-o stare mai puțin bună de funcționare este necesar să se realizeze lucrări de reabilitare.

Situația drumurilor din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA:

Drumuri naționale	DN66 – 5 km.
Drumuri județene	DJ686 - 13,10 km; DJ668 – 5,20 km.
Drumuri comunale	DC63 - 5 km; DC61B - 1,10 km; DC78 - 1,9 km; DC61 - 1,5 km; DC63A – 5 km; DC63B -3 km; DC77 - 4,10 km.

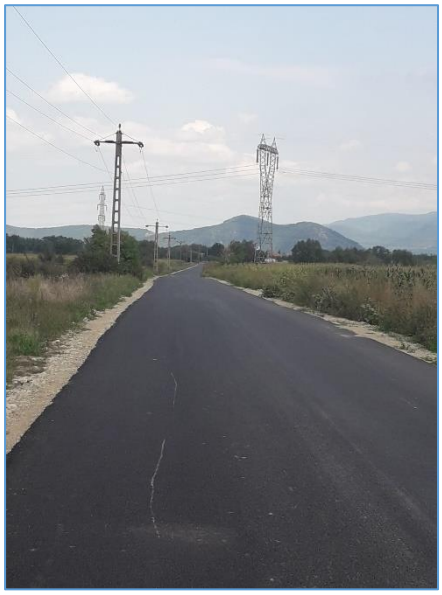

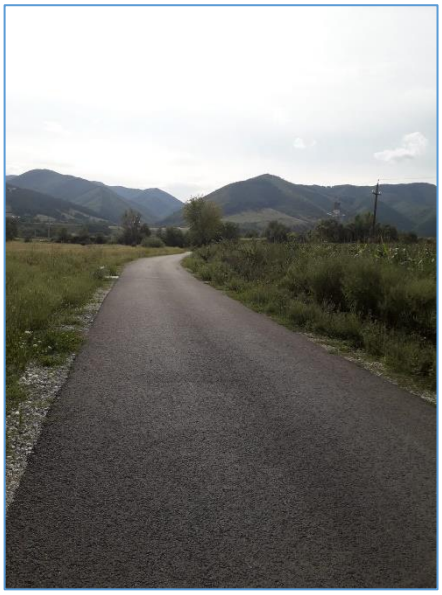

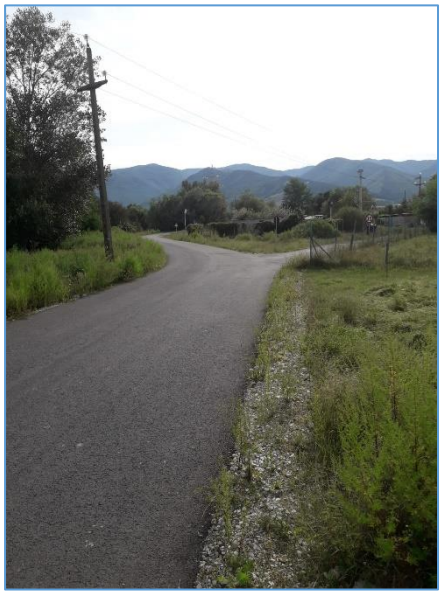

Comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA are acces direct la rețeaua de cale ferată și este deservită de o gară în localitatea Subcetate și o haltă în localitatea Ciopeia.

4. Infrastructura tehnico-edilitară

4.1. Alimentarea cu apă

În comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA există o rețea de apă potabilă, care deservește locuitorii din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA.

Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile este de 12,591 km, capacitatea instalațiilor de producere a apei potabile fiind de 3260 mii mc/anual. Operatorul sistemului de alimentare cu apă este SC Apaprod SA Deva. Prin sistemul de alimentare cu apă actual sunt deserviți 1625 de locuitori. Datele sunt valabile la nivelul anului 2021, conform Institutului Național de Statistică. Întreaga cantitatea de apă potabilă produsă este distribuită consumatorilor.

4.2. Canalizarea menajeră

La acest moment, în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA există rețea de canalizare menajeră. Lungimea totală a rețelei de canalizare este de 14,9 km. Rețeaua deservește un număr de 228 locuințe din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA.

4.3. Alimentarea cu energie electrică

Comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA beneficiază de rețea de energie electrică și rețea de iluminat public stradal. Furnizorul de energie electrică este E-DISTRIBUȚIE.

Iluminatul stradal este asigurat în toate zonele și are o lungime de 26,16 km. Corpurile de iluminat sunt de eficiență energetică înaltă, de tip LED, cu posibilitatea reglării atât pe timp de vară, cât și pe timp de iarnă.

Pe teritoriul comunei există 11 puncte de iluminat modernizate prevăzute cu sistem de telegestiune.

Modernizarea rețelei de iluminat public stradal a dus la un consum de energie de până la 10 ori mai mic, realizându-se astfel economii substanțiale la factura de energie electrică.

Tehnologia LED are următoarele caracteristici:

Cele mai eficiente sisteme de iluminat sunt la ora actuală cele cu tehnologie LED. Principalele avantaje ale iluminării cu LED sunt:

- Consum de până la 10 ori mai mic (economii mai mult decât substanțiale la factura electrică)
- Nu emite ultraviolete (nu afectează vederea pe termen lung, nu atrage insecte)
- Nu se încălzește
- Durata de viață foarte mare > 40.000 ore
- Rata de defectare 0 => costuri de înlocuire și mentenanță zero
- Lumină de o calitate mult mai bună
- Prețuri din ce în ce mai accesibile
- Surse nepoluante de lumină (nu conțin substanțe care afectează mediul, așa cum se întâmplă în cazul surselor clasice de iluminat)

Surse alternative de producere a energiei („fotovoltaic”)

Lămpile solare au capacitatea de a produce curent electric cu ajutorul soarelui, funcționând perfect și în zilele fără soare datorită potențialului de înmagazinare a energiei pentru zile neînsorite. Investiția în acest tip de lămpi este mai mult decât profitabilă, deoarece se amortizează rapid și se fac în continuare economii de energie. Alte avantaje:

- Elimină dependența față de costurile (în continuă creștere), ale utilizării energiei electrice.

- Elimină costurile complexe date de lucrările de branșare (execuție șanțuri, cablare, instalarea de transformatoare, etc.) și costurile de întreținere a rețelei clasice de iluminat stradal
- Crește siguranța în trafic pentru intersecțiile periculoase (din afara localității), la trecerile la nivel peste calea ferată, stații de autobuz, etc.

  La nivelul anului 2022, în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA există:
  - Rețea de înaltă tensiune (220 KV):27 km
  - Rețea de medie tensiune (20 KV):LEA-44 km
  - Lungime rețea: 26,16 km
  - Stâlpi: 735
  - Lămpi: 623

4.4. Telefonie, televiziune, internet

Cetățenii comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA sunt racordați la serviciile moderne de telefonie, televiziune și internet, principalii operatori fiind RDS, DIGI, ORANGE, TELEKOM. Conexiunea la internet a fost demarată rapid și este folosită atât de mediul public, consumatori casnici, cât și de mediul de afaceri și este asigurata atât de operatorii de telefonie fixa cât și de cei de telefonie mobile în special pentru abonații serviciilor de telefonie mobile.

Pe teritoriul localității se recepționează programele Televiziunii Naționale precum și posturile de televiziune private cum sunt Antena 1, Pro TV, Prima TV, etc.

La nivelul comunei sunt trei furnizori:

- SC ELECTROSIN SRL – internet, TV
- TELEKOM – internet, telefonie, TV
- RDS&RCS – internet, telefonie, TV

Serviciile poștale sunt asigurate de furnizorul național Poșta Română. Complementar, există firme de servicii poștale și de curierat private, care în baza unei comenzi asigură servicii pe raza comunei.

4.5. Alimentarea cu energie termică

Comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA nu beneficiază de un sistem funcțional de livrare a energiei termice în sistem centralizat, încălzirea locuințelor și a clădirilor de utilitate publică făcându-se individual. În prezent, majoritatea populației comunei folosește sobe pe lemne ca mijloc de încălzire. În anul 2021, în comuna Sântămăria-Orlea există 1197 locuințe ce

beneficiază de sistem de încălzire cu lemne. La nivelul comunei există o proprietate privată și o societate comercială care folosesc alimentarea cu gaz.

4.6. Alimentarea cu gaze naturale

La acest moment, nu există rețea de furnizare gaze naturale în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA. Conducerea administrației publice locale își propune racordarea comunei la rețeaua de gaze naturale în următoarea perioadă, în acest sens existând o serie de demersuri.

4.7. Gospodărie comunală și salubrizare

La nivelul județului Hunedoara a fost creată Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Sistem Integrat de Gestionare a Deșeurilor”.

Astfel, se asigură o rată de colectare a deșeurilor de 100% în zonele urbane și rurale. S-a implementat un sistem de colectare separată a deșeurilor reciclabile la nivel județean.

„Sistemul Integrat de Gestionare a Deșeurilor” pentru județul Hunedoara respectă principiile Strategiei Europene de reciclare a deșeurilor, precum și prevederile noii legii privind deșeurile. Odată cu implementarea acestor măsuri a fost redus semnificativ și impactul negativ al deșeurilor asupra sănătății populației și a mediului.

Comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA face parte din Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Sistem Integrat de Gestionare a Deșeurilor”; Asociația de Dezvoltare Intercomunitară “AQUA PREST HUNEDOARA”; Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Animale fără stăpân”.

Operatorul de salubritate la nivelul comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA este S.C. BRAI-CATA SRL.

8. Structura demografică

8.1. Populația comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA

Conform datelor furnizate de INS, baza tempo în anul 2021, populația după domiciliu a comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA era de **3.063 locuitori**, din care 1.526 de sex masculin și 1.537 de sex feminin.

Analizând evoluția populației în perioada 2013 – 2021, constatăm o scădere a numărului de locuitori ai comunei.

Tabelul nr. 7 – Populația comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2013-2021

An	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Populație	3188	3175	3174	3176	3165	3129	3110	3062	3063

Graficul nr. 1 – Populația comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2013-2021

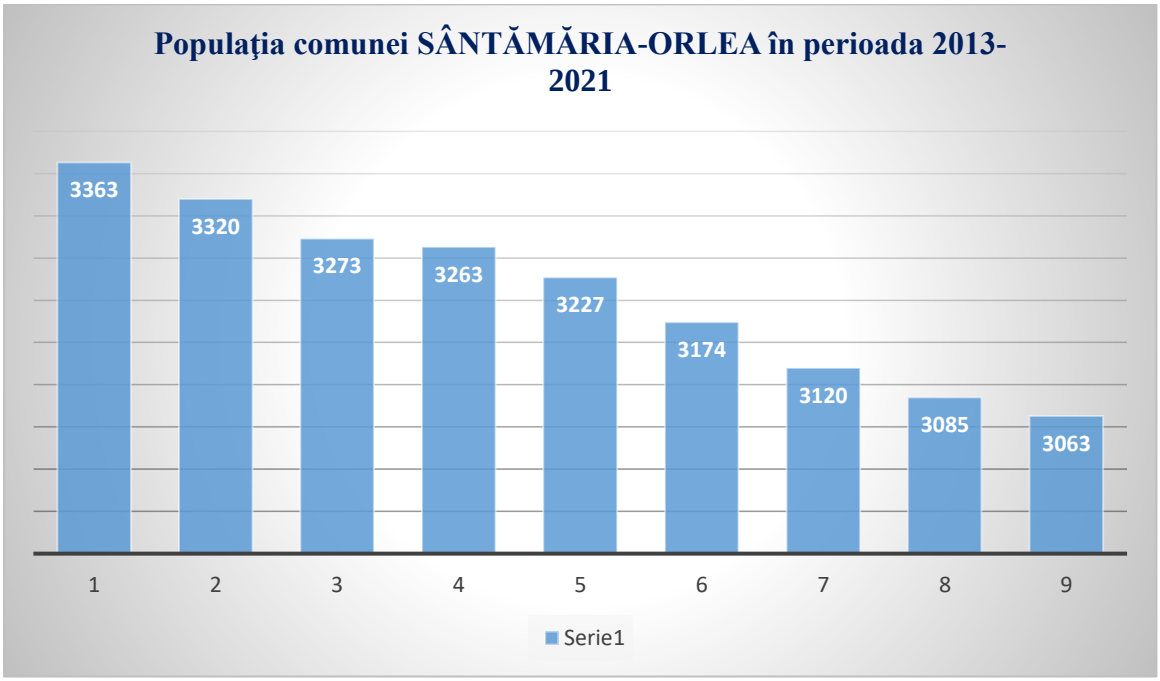

Comparând datele privind repartiția pe sexe a populației la nivelul comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2016-2021, observăm un procent mai mare pentru populația de sex feminin.

Tabelul nr. 8 – Repartizarea pe sexe a populației comunei în perioada 2016 – 2021

An	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Masculin	1574	1565	1556	1545	1528	1526
Feminin	1602	1600	1573	1565	1534	1537

Graficul nr. 2 - Reprezentarea grafică a populației, pe sexe – perioada 2016 – 2021

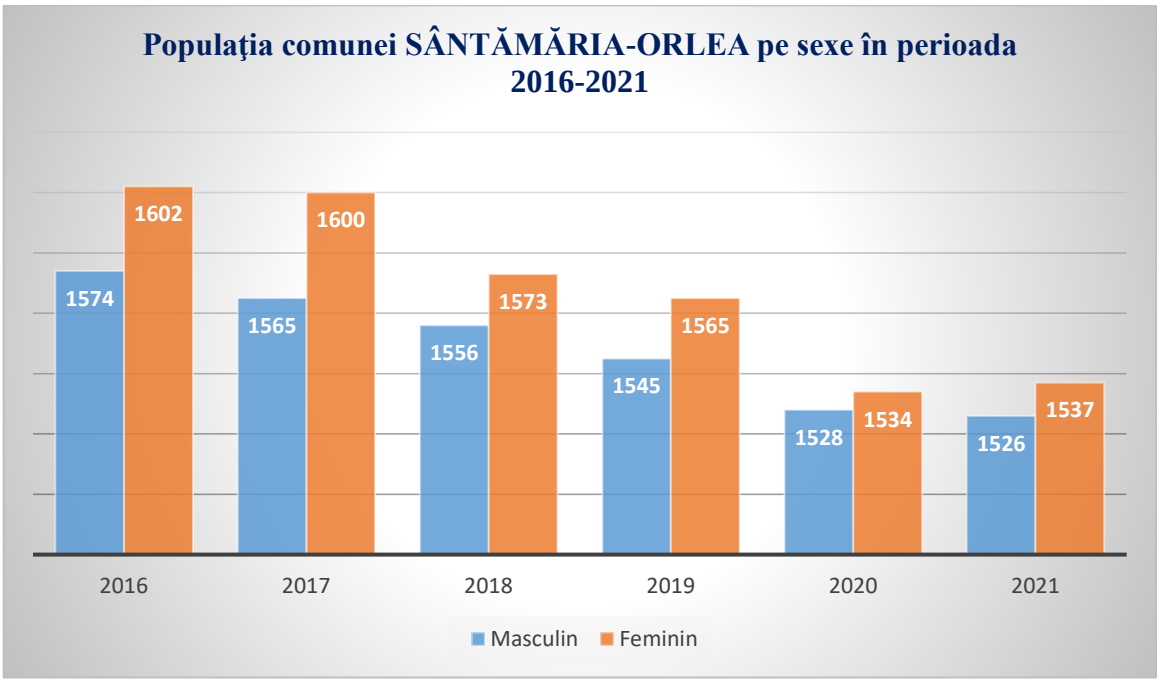

În ceea ce privește structura populației pe grupe de vârstă și sexe la nivelul comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, conform Institutului Național de Statistică, datele aferente anului 2020 înregistrate la acest moment indică următoarea situație:

Tabelul nr. 9 – Structura populației pe grupe de vârstă și sexe

POPULAȚIA DUPĂ DOMICILIU la 1 iulie 2020 pe grupe de vârstă și sexe	Gen	Număr persoane
Grupe de vârstă - 0- 4 ani	Sex - Total	**94.00**
Grupe de vârstă - 0- 4 ani	Sex - Masculin	**53.00**
Grupe de vârstă - 0- 4 ani	Sex - Feminin	**41.00**
Grupe de vârstă - 5- 9 ani	Sex - Total	**131.00**
Grupe de vârstă - 5- 9 ani	Sex - Masculin	**60.00**
Grupe de vârstă - 5- 9 ani	Sex - Feminin	**71.00**
Grupe de vârstă - 10-14 ani	Sex - Total	**167.00**

Grupe de vârstă - 10-14 ani	Sex - Masculin	**97.00**
Grupe de vârstă - 10-14 ani	Sex - Feminin	**70.00**
Grupe de vârstă - 15-19 ani	Sex - Total	**150.00**
Grupe de vârstă - 15-19 ani	Sex - Masculin	**80.00**
Grupe de vârstă - 15-19 ani	Sex - Feminin	**70.00**
Grupe de vârstă - 20-24 ani	Sex - Total	**160.00**
Grupe de vârstă - 20-24 ani	Sex - Masculin	**82.00**
Grupe de vârstă - 20-24 ani	Sex - Feminin	**78.00**
Grupe de vârstă - 25-29 ani	Sex - Total	**157.00**
Grupe de vârstă - 25-29 ani	Sex - Masculin	**87.00**
Grupe de vârstă - 25-29 ani	Sex - Feminin	**70.00**
Grupe de vârstă - 30-34 ani	Sex - Total	**213.00**
Grupe de vârstă - 30-34 ani	Sex - Masculin	**110.00**
Grupe de vârstă - 30-34 ani	Sex - Feminin	**103.00**
Grupe de vârstă - 35-39 ani	Sex - Total	**253.00**
Grupe de vârstă - 35-39 ani	Sex - Masculin	**115.00**
Grupe de vârstă - 35-39 ani	Sex - Feminin	**138.00**
Grupe de vârstă - 40-44 ani	Sex - Total	**244.00**
Grupe de vârstă - 40-44 ani	Sex - Masculin	**131.00**
Grupe de vârstă - 40-44 ani	Sex - Feminin	**113.00**
Grupe de vârstă - 45-49 ani	Sex - Total	**234.00**
Grupe de vârstă - 45-49 ani	Sex - Masculin	**128.00**

Grupe de vârstă - 45-49 ani	Sex - Feminin	**106.00**
Grupe de vârstă - 50-54 ani	Sex - Total	**275.00**
Grupe de vârstă - 50-54 ani	Sex - Masculin	**146.00**
Grupe de vârstă - 50-54 ani	Sex - Feminin	**129.00**
Grupe de vârstă - 55-59 ani	Sex - Total	**182.00**
Grupe de vârstă - 55-59 ani	Sex - Masculin	**93.00**
Grupe de vârstă - 55-59 ani	Sex - Feminin	**89.00**
Grupe de vârstă - 60-64 ani	Sex - Total	**226.00**
Grupe de vârstă - 60-64 ani	Sex - Masculin	**106.00**
Grupe de vârstă - 60-64 ani	Sex - Feminin	**120.00**
Grupe de vârstă - 65-69 ani	Sex - Total	**199.00**
Grupe de vârstă - 65-69 ani	Sex - Masculin	**87.00**
Grupe de vârstă - 65-69 ani	Sex - Feminin	**112.00**
Grupe de vârstă - 70-74 ani	Sex - Total	**141.00**
Grupe de vârstă - 70-74 ani	Sex - Masculin	**66.00**
Grupe de vârstă - 70-74 ani	Sex - Feminin	**75.00**
Grupe de vârstă - 75-79 ani	Sex - Total	**101.00**
Grupe de vârstă - 75-79 ani	Sex - Masculin	**38.00**
Grupe de vârstă - 75-79 ani	Sex - Feminin	**63.00**
Grupe de vârstă - 80-84 ani	Sex - Total	**86.00**
Grupe de vârstă - 80-84 ani	Sex - Masculin	**30.00**
Grupe de vârstă - 80-84 ani	Sex - Feminin	**56.00**

Grupe de vârstă - 85 ani și peste	Sex - Total	**49.00**
Grupe de vârstă - 85 ani și peste	Sex - Masculin	**19.00**
Grupe de vârstă - 85 ani și peste	Sex - Feminin	**30.00**

Se poate ușor observa că, în cazul persoanelor cu vârste între 60 de ani și 85 de ani și peste, populația de sex feminin este majoritară.

Durata medie a vieții în mediul rural, pe sexe, în perioada 2016-2020, la nivel județean, se prezintă după cum urmează:

Tabelul nr. 10 - Durata medie a vieții, pe sexe și medii

An	2016	2017	2018	2019	2020
Ambele sexe	**74,62**	**74,89**	**75,2**	**75,38**	**75,27**
Masculin	**71,56**	**71,61**	**71,95**	**72,22**	**72,19**
Feminin	**77,7**	**78,26**	**78,51**	**78,57**	**78,42**

Se constată că în ultimii ani durata medie de viață a crescut în mediul rural, fiind mai mare pentru persoanele de sex feminin în raport cu cele de sex masculin.

În continuare prezentăm situația privind mișcarea naturală a populației comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2012-2020.

Tabelul nr. 11 – Mișcarea naturală a populației comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2012-2020

An	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Născuți vii	**30**	**29**	**22**	**23**	**22**	**19**	**21**	**19**	**24**
Decedați	**61**	**45**	**35**	**49**	**36**	**53**	**48**	**44**	**52**
Spor natural	**-31**	**-16**	**-13**	**-26**	**-14**	**-34**	**-27**	**-25**	**-28**

Graficul nr. 3 - Mișcarea naturală a populației comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2012-2020

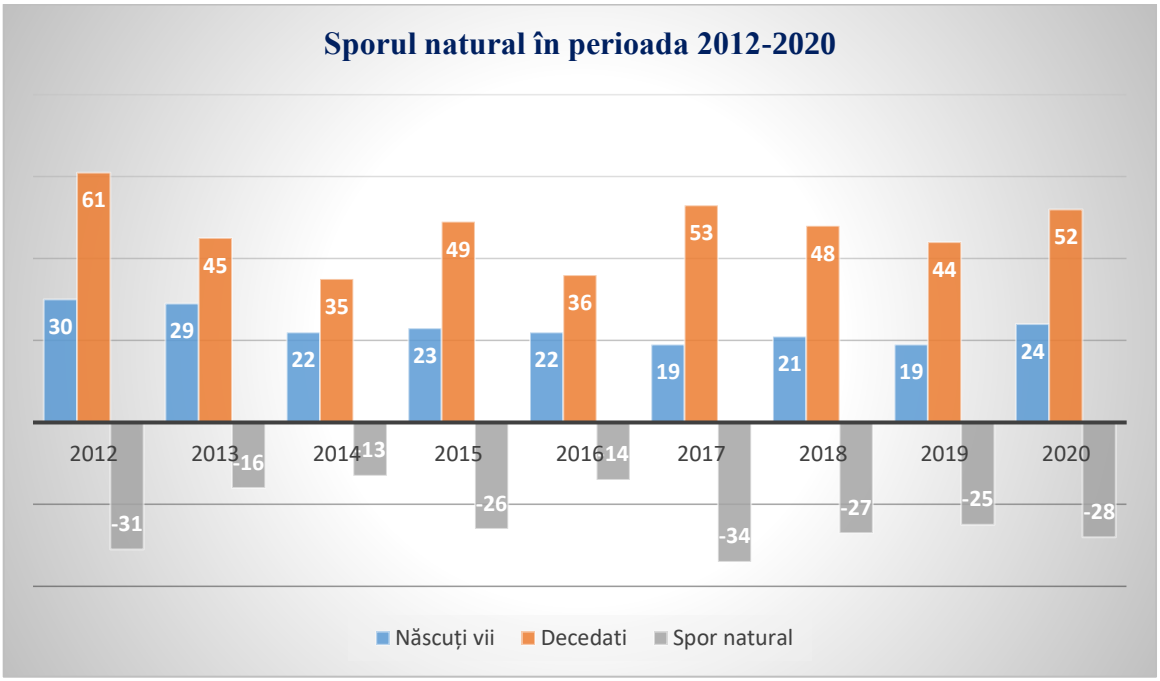

În situația prezentată s-a evidențiat **sporul natural**, un indicator demografic dependent de natalitate și mortalitate, care se calculează pe baza diferenței dintre rata de natalitate și rata de mortalitate generală într-o anumită perioadă de timp, sau diferența dintre numărul născuților vii și cel al deceselor în rândul unei populații determinate într-o perioadă de timp.

Din punct de vedere **etnic**, majoritatea locuitorilor este reprezentată de români (89,84%). Pentru circa 4,3% din populație, apartenența etnică nu este cunoscută. Există la nivelul comunei o comunitate de romi, 5.1% din totalul populației.

Tabelul nr. 12 – Structura populației în funcție de etnie

Etnie	Procent populație
Necunoscut	**4,3%**
Români	**89,84%**
Romi	**5,1%**
Alta	**0,73%**

În ceea ce privește confesiunea religioasă, conform datelor oficiale populația comunei este de religie ortodoxă în marea ei majoritate, existând minorități de alte confesiuni întru-un procent foarte mic.

Tabelul nr. 13 – Structura populației în funcție de confesiunea religioasă

Confesiunea religioasă	Procent populație
Ortodoxă	**73,36%**
Romano-catolici	**1,53%**
Penticostali	**8,15%**
Baptiști	**7,68%**
Adventiști de ziua a șaptea	**3,35%**
Necunoscută	**4,42%**
Alta	**1,47%**

8.2. Evoluția populației comunei

Conform datelor existente pe site-ul UAT, în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, **populația după domiciliu, la nivelul anului 2021, număra 3.063 locuitori, din care 1.526 de sex masculin și 1.537 de sex feminin**. La nivelul anului 2020 s-a înregistrat un număr de **1202 gospodării** ale populației. Din tabelul de mai jos rezultă situația locuințelor existente și suprafața locuibilă pentru comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2015-2020.

Tabelul nr. 14 – Situația locuințelor existente și suprafața locuibilă

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Locuințe existente	**1144**	**1146**	**1150**	**1152**	**1154**	**1156**
Suprafața locuibilă – m^2	**57083**	**57232**	**57630**	**57791**	**57992**	**58108**

În ceea ce privește dotarea locuințelor convenționale, situația se prezenta astfel la la nivelul anului 2021:

Tabelul nr. 15 – Dotarea cu instalații și dependințe a locuințelor în anul 2021

Dotări	Număr locuitori deserviți	Suprafață
Alimentare cu apă	**1625 locuitori**	**12,591 km**
Instalație de canalizare	**228 gospodării deservite**	**14,9km**
Instalație electrică	**Toți**	**100% suprafață**
Încălzire cu lemne	**1197 gospodării**	**-**
Bucătărie în locuință	**100%**	**-**
Baie în locuință	**95%**	**-**

În prezent, alimentarea cu apă există alimentare cu apă doar în localitățile Sântămăria-Orlea, Subcetate, Ciopeia, fiind deserviți aproximativ 1625 de locuitori.

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, numărul stabilirilor cu domiciliul în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA este în general mai mare decât numărul plecărilor cu domiciliul. O imagine a procesului de migrare în perioada 2017-2020 la nivelul comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA o putem desprinde urmărind datele prezentate în tabelul de mai jos:

Tabelul nr. 16 – Mișcarea migratorie a populației comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2017-2020

Nr. crt.	Categorie	2017	2018	2019	2020
1.	**Stabiliri de reședință**	**39**	**24**	**37**	**60**
2.	**Plecări cu reședința**	**57**	**54**	**56**	**60**
3.	**Stabiliri cu domiciliul**	**61**	**79**	**44**	**69**
4.	**Plecări cu domiciliul**	**57**	**69**	**71**	**58**

9. Capital uman, educație, sănătate și servicii sociale

9.1. Forța de muncă și șomajul

Populația activă din punct de vedere economic cuprinde toate persoanele care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii în timpul perioadei de referință, incluzând populația ocupată și șomerii. Încadrarea populației pe categorii, după participarea la activitatea economică, se face conform principiului priorității ocupării față de șomaj și a șomajului față de inactivitate.

Prezentăm mai jos numărul mediu de salariați din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2017-2020.

Tabelul nr. 17 – Numărul mediu de salariați din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2017-2020

An	2017	2018	2019	2020
Număr mediu salariați	328	295	255	262

Rata șomajului reprezintă ponderea șomerilor în populația activă. La nivelul județului HUNEDOARA, în luna august 2021, rata șomajului era de 3,92% (6700 șomeri dintre care 2955 de sex feminin). 2071 provin din mediul rural, iar 4629 din mediul urban.

În cele de mai jos prezentăm ponderea șomerilor din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada iulie – decembrie 2021.

Tabelul nr. 18 – Ponderea șomerilor din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 07.2021 – 12.2021

Lună	07	08	09	10	11	12
Total	2,7	2,6	2,8	2,8	2,5	3,7
Masculin	2,7	2,6	2,3	2,6	2,3	3
Feminin	2,6	2,6	3,2	3	2,7	4,4

9.2. Educație și sport

Sistemul de învățământ public reprezintă principala componentă a sistemului de educație. Structura sistemului de învățământ din România cuprinde învățământul preșcolar, primar, secundar inferior, general obligatoriu, secundar superior, școlile de arte și meserii, școlile de ucenici, învățământul post-liceal și învățământul superior.

În anul 2004, aproximativ 4.4 milioane din populația României era înscrisă la școală. Dintre aceștia, 650.000 în grădinițe, 3.11 milioane (14.0% din populație) în învățământul primar și secundar și 650.000 (3.0% din populație) la nivel terțiar (universități). Populația școlară a României a înregistrat o scădere cu 13.6% în anul 2014 față de anul 2008. De asemenea, în anul 2014, numărul cadrelor din sistemul de învățământ românesc a scăzut cu 11.2% comparativ cu anul 2008 când au fost înregistrate 275.426 cadre didactice la nivel național.

În comună există un număr de 2 grădinițe: una în localitatea Subcetate și una în localitatea Sântămăria-Orlea.

- Clasele I-IV - 1 școală de învățământ primar în localitatea Subcetate
- Clasele I-VIII - 1 școală de învățământ gimnazial în localitatea Sântămăria-Orlea

La nivelul anului 2020, în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA situația elevilor este:

Tabel 19 - Număr elevi ai unei forme de învățământ – 2020

Niveluri de educație		Număr
Total	Număr persoane	**202.00**
Copii înscriși în grădinițe	Număr persoane	**49.00**
Elevi înscriși în învățământul preuniversitar	Număr persoane	**153.00**
Elevi înscriși în învățământul primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	Număr persoane	**153.00**
Elevi înscriși în învățământul primar (inclusiv învățământul special)	Număr persoane	**99.00**
Elevi înscriși în învățământul gimnazial (inclusiv învățământul special)	Număr persoane	**54.00**
Elevi înscriși în învățământul primar și gimnazial	Număr persoane	**153.00**
Elevi înscriși în învățământul primar	Număr persoane	**99.00**
Elevi înscriși în învățământul gimnazial	Număr persoane	**54.00**

Sursa: www.INS.ro

Din tabel observăm că existau un număr de 202 elevi înscriși la toate formele de învățământ, 153 elevi înscriși în învățământul primar și gimnazial (inclusiv învățământul special).

La nivelul anului 2020, conform fișei de date a comunei, numărul total al cadrelor didactice la nivelul comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, este de 60 persoane.

Tabel 21 - Distribuția cadrelor didactice la nivelul anului 2019

Forma de Învățământ	Număr
Total	20
Învățământ preșcolar	3
Învățământ primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	15
Învățământ primar (inclusiv învățământul special)	6
Învățământ gimnazial (inclusiv învățământul special)	9
Învățământ primar și gimnazial	15
Învățământ primar	6
Învățământ gimnazial	9

Sursa: INS

Graficul nr. 4 – Distribuția cadrelor didactice după forma de învățământ

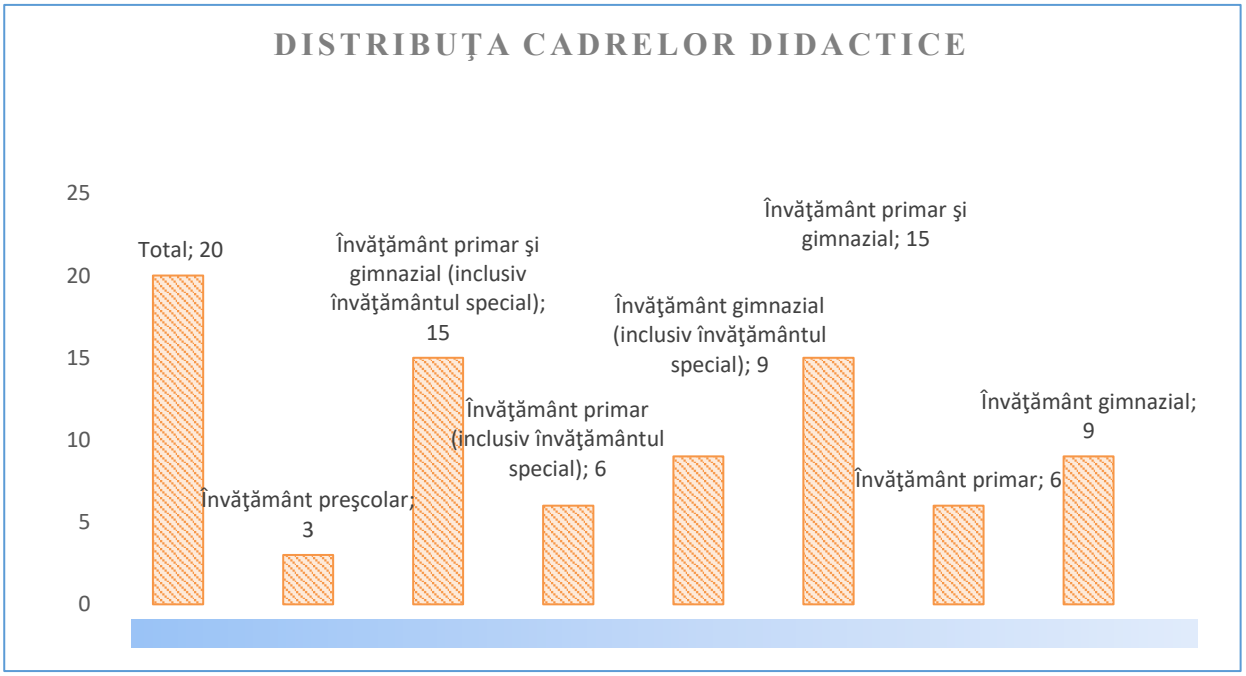

Sursa: fișa de date INS

Comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA dispune de:

Tabel 20 – Dotări unități învățământ

Tip unitate		Număr
Săli de clasă și cabinete școlare, pe niveluri de educație	Total	**11**
Săli de clasă și cabinete școlare, pe niveluri de educație	Învățământ primar	**3**
Săli de clasă și cabinete școlare, pe niveluri de educație	Învățământ primar și gimnazial (inclusiv special)	**8**
Săli de clasă și cabinete școlare, pe niveluri de educație	Învățământ primar și gimnazial	**8**
Laboratoare școlare, pe niveluri de educație	Total	**3**
Laboratoare școlare, pe niveluri de educație	Învățământ primar și gimnazial (inclusiv special)	**3**
Laboratoare școlare, pe niveluri de educație	Învățământ primar și gimnazial	**3**
Numărul PC-urilor, pe niveluri de educație	Total	**50**
Numărul PC-urilor, pe niveluri de educație	Învățământ preșcolar	**2**
Numărul PC-urilor, pe niveluri de educație	Învățământ primar și gimnazial	**48**
Numărul PC-urilor, pe niveluri de educație	Învățământ primar și gimnazial (inclusiv special)	**48**

Sursa: fișa de date INS

Complexul sportiv din localitatea Sântămăria-Orlea finalizat în august 2016, este primul complex sportiv realizat în cadrul subprogramului Complexuri Sportive din cadrul Programului Național de Construcții de Interes Public sau Social (PNCIPS) derulat în baza Ordonanței Guvernului nr. 25/2001, cu modificările și completările ulterioare.

Obiectivul de investiții a fost realizat pe un teren pe care, încă din anul 1982, era amenajat un teren de fotbal. Noul complex sportiv cuprinde acum un teren de fotbal, o tribună acoperită cu 1.000 de locuri (sub care sunt amenajate grupuri sanitare, vestiare, sală de antrenamente și spații de depozitare), un teren de handbal, un teren de volei pe plajă, precum și o parcare.

Terenul sintetic din localitatea Sântămăria-Orlea este amenajat cu gazon artificial, împrejmuit, dimensiuni teren de joc 40/20.

Sala de sport din localitatea Sântămăria-Orlea, inaugurată în septembrie 2019, are o centrală supermodernă pentru încălzire, sistem de climatizare, sală de monitorizare video, 4 vestiare cu dușuri, sală Prim Ajutor, sală profesor, spații depozitare, 180 de locuri pe scaune, sistem de avertizare ISU.

9.3. Sănătate și servicii sociale

În comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, mai exact în satul SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, există un dispensar uman, unde își desfășoară activitatea 2 cabinete medicale de familie și un cabinet stomatologic. O farmacie, înregistrată în sectorul privat funcționează la nivelul comunei.

La nivelul comunei Sântămăria-Orlea, conform datelor INS, la nivelul anului 2021 există un număr de 3 persoane angajate în sistemul medical al comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA. 2 aparținând de sectorul public (medici de familie), unul de sectorul privat (stomatolog).

În cadrul aparatului de specialitate al Primarului comunei sunt asigurate serviciile de asistență socială la nivelul comunei. Nu există licență ca furnizor de servicii sociale.

10. Activitatea economică

Activitatea economică a comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA are la bază ocupațiile principale ale locuitorilor comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, respectiv agricultura, zootehnia și comerțul. Cultura plantelor se practică în special pentru consum propriu, agricultură de subzistență, în timp ce creșterea animalelor se practică în întregul teritoriu.

Conform datelor existente pentru anul 2020 comuna înregistra următoarele cifre:

Număr agenți economici: 271;

Ponderea la nivel județean: 0,72% din totalul agenților economici din Județul HUNEDOARA (https://www.topfirme.com/judet/hunedoara/localitate/santamaria-orlea/)

Cifră de afaceri: 20,3 milioane lei (4,6 milioane euro)

Ponderea cifrei de afaceri la nivel județean: 0,16% din cifra totală de afaceri a agenților economici din Județul HUNEDOARA.

Număr angajați: 150 angajați;

Ponderea la nivel județean: 0,26% din totalul de angajați din Județul HUNEDOARA

Profit: 3,3 milioane lei (749.557 euro);

Ponderea la nivel județean: 0,29% din profitul net realizat în Județul HUNEDOARA.

Top firme SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, Județul HUNEDOARA

- **Top firme din SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, Județul HUNEDOARA după cifra de afaceri**

1) ROMIS NECKAR EXIM SRL Str. FOSTUL CAP FN, Sântămăria-Orlea, Județul Hunedoara
2) 3,5 milioane lei (786.578 euro)
3) GRAZIA TAMASAN SRL Com. SINTAMARIA ORLEA 181A, Sântămăria-Orlea, Județul Hunedoara 2,2 milioane lei (507.317 euro)
4) PROFESIONAL PRODCOM SRL Str. PRINCIPALA 23, Sântămăria-Orlea, Județul Hunedoara 2,2 milioane lei (492.038 euro)
5) DRESCHER CICU SNC STR. SINTAMARIA ORLEA 50, Sântămăria-Orlea, Județul Hunedoara 1,9 milioane lei (434.615 euro)
6) EURO CARDANS SRL CIOPEIA 1, Sântămăria-Orlea, Județul Hunedoara 1,3 milioane lei (290.698 euro)

- **Top firme din SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, Județul HUNEDOARA după numarul de angajați**

1) ROMIS NECKAR EXIM SRL Str. FOSTUL CAP FN, Sântămăria-Orlea, Județul Hunedoara
2) 46 angajați
3) PROFESIONAL PRODCOM SRL Str. PRINCIPALA 23, Sântămăria-Orlea, Județul Hunedoara 13 angajați
4) KRISTAL LUXURY FASHION S.R.L. SINTAMARIA-ORLEA 176, Sântămăria-Orlea, Județul Hunedoara 13 angajați
5) EURO CARDANS SRL CIOPEIA 1, Sântămăria-Orlea, Județul Hunedoara 11 angajați
6) GT JURAMO S.R.L. BARASTII HATEGULUI 130A, Sântămăria-Orlea, Județul Hunedoara 8 angajați

- **Top firme din SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, Județul HUNEDOARA după profit**

1) GT JURAMO S.R.L. BARASTII HATEGULUI 130A, Sântămăria-Orlea, Județul Hunedoara 683.070 lei (155.243 euro)
2) PROFESIONAL PRODCOM SRL Str. PRINCIPALA 23, Sântămăria-Orlea, Județul Hunedoara
3) 659.316 lei (149.845 euro)

4) GERARD INTERNATIONAL SRL 203A -, Sântămăria-Orlea, Județul Hunedoara 498.757 lei (113.354 euro)
5) GRAZIA TAMASAN SRL Com. SINTAMARIA ORLEA 181A, Sântămăria-Orlea, Județul Hunedoara 435.891 lei (99.066 euro)
6) BLAU TECHNIK SRL COMUNA SANTAMARIA - ORLEA 6, Sântămăria-Orlea, Județul Hunedoara 178.556 lei (40.581 euro)

10.1. Agricultura

Principala activitate economică a comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA este reprezentată de agricultură și zootehnie. Din totalul suprafeței teritoriului administrativ al comunei, 4,098 de ha reprezintă terenurile agricole. Principalele culturi vegetale practicate în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA sunt cele de cereale (grâu, porumb 85%) și plante industriale (10% aproximativ).

Cea mai mare parte (85%) a suprafeței agricole din SÂNTĂMĂRIA-ORLEA este cultivată cu cereale pentru boabe. Valori peste medie revin culturilor de plantelor industriale (10%).

Potențialul agricol al comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, referitor la cerealele pentru boabe (în special porumb) este ridicat, fapt ce explică ponderea mare pe care acestea o dețin din suprafața agricolă.

Creșterea animalelor, în totalitate în sistem gospodăresc, este o activitate care are rădăcini adânci în istoria localității, reprezentând domeniul care valorifică atât potențialul floristic al pășunilor, cât și o bună parte din produsele agricole principale și secundare.

Tabel nr. 22 – Categorii de terenuri agricole în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA

Categorii de folosință teren	Suprafață (ha)
▪ **Terenuri arabile**	**1.232**
▪ **Pășuni**	**1.851**
▪ **Vii**	**0**
▪ **Livezi**	**0**
▪ **Fânețe**	**1.015**
Total terenuri agricole	**4.098**

Constatăm o pondere mare a pășunilor. Aceasta favorizează zootehnia, din datele existente în Registrul agricol rezultând următoarea situație privind efectivele de animale la nivelul comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA:

Tabel nr. 23 – Situația efectivelor de animale

Animale	Număr
▪ **Bovine**	**600**
▪ **Ovine**	**3.400**
▪ **Porcine**	**70**
▪ **Caprine**	**148**
▪ **Cabaline**	**88**
▪ **Păsări**	**15.000**
▪ **Familii de albine**	**244**

Agricultura comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA este una se subzistență sau semi-subzistență. În agricultura la scară mică, tehnologia modernă nu a pătruns decât în puțină măsură, ceea ce o face slab performantă și îi închide calea către piață. Agricultorii de subzistență sau semisubzistență au un potențial mare de dezvoltare, însă se confruntă cu lipsa tehnologiei adecvate, lipsa cunoștințelor de specialitate în agricultură și lipsa cunoștințelor antreprenoriale. Agricultura practicată de către această categorie are un randament scăzut, iar atitudinea față de asociere este una negativă. În absența asocierii, nivelul competitivității este scăzut, contactul cu consumatorii este unul foarte costisitor. Producătorii se descurcă individual și își creează propriul lanț de distribuție, dar nu explorează soluții care s-au dovedit a fi de succes în alte zone ale țării, ca de exemplu asocierea în anumite faze ale producției, promovării și distribuției. Producțiile certificate ecologic sunt încă în faza incipientă și cu mare potențial de dezvoltare, având în vedere cererea tot mai crescută din mediul urban.

Există posibilitatea dezvoltării fermelor individuale, ca structuri de bază ale agriculturii tradiționale și ca suport pentru dezvoltarea sistemului agricol competitiv al zonei. Pentru perioada următoare este necesară încurajarea tendinței de grupare a micilor proprietari de teren în asociații agricole, justificată de lipsa resurselor financiare a producătorilor individuali și de posibilitățile eficiente pe care le oferă exploatarea unui teren mai mare. În acest fel s-ar rezolva și problema valorificării produselor, la acest moment nefiind asigurată o piață sigură de desfacere, fiecare producător fiind nevoit să-și caute posibilitatea de valorificare.

Cei mai mulți dintre localnici dețin suprafețe de teren agricol mai mici de1.5 hectare (1097 gospodării familiale și 42 gospodării individuale).

Următoarea pondere mai ridicată se înregistrează în rândul localnicilor din comuna Sântămăria-Orlea care dețin terenuri agricole întinse pe suprafețe cuprinse între 1.5 și 3 hectare.

La nivelul comunei Sântămăria-Orlea au existat și localnici, dețin terenuri agricole ce se întind pe suprafețe mai mari de 3 hectare.

10.2. Industria

Cea mai mare pondere a populației ocupate vizează sectorul comerțului cu amănuntul, domeniu în care își desfășoară activitatea o serie de agenți economici. În comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA – Județul HUNEDOARA, își desfășoară activitatea mai multe societăți comerciale la nivelul anului 2021, toate în categoria celor mici, conform datelor furnizate de autoritățile locale.

Principala funcțiune economică o constituie agricultura, sectorul agricol fiind dezvoltat în zonă preponderent în gospodăriile individuale ale populației. Agricultura, ramură economică importantă, își datorează dezvoltarea terenului agricol existent.

Profilul dominant al agriculturii îl constituie cultivarea cerealelor, plantelor și creșterea animalelor. Terenurile cu funcțiuni agricole sunt folosite în acest scop, având la bază proprietatea particulară.

Înflorirea acestui sector cu o largă diversificare, constituie viitorul atracției forței de muncă și a calificării ei în meserii, respectiv meseriași specializați și capabili să deservească nevoile populației comunei, la un nivel care să determine stabilizarea populației.

Nu există o industrie definitorie pentru comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA.

Tabel nr. 24 – Numărul întreprinderilor active

Nomenclator CAEN	Număr întreprinderi
Nomenclator CAEN - 01 - Agricultură, vânătoare și servicii anexe	2.00
Nomenclator CAEN - 02 - Silvicultură și exploatare forestieră	1.00
Nomenclator CAEN - 20 - Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	1.00
Nomenclator CAEN - 25 - Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	2.00
Nomenclator CAEN - 29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	1.00
Nomenclator CAEN - 38 - Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile	2.00

Nomenclator CAEN - 41 - Construcții de clădiri	**8.00**
Nomenclator CAEN - 43 - Lucrări speciale de construcții	**1.00**
Nomenclator CAEN - 45 - Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	**4.00**
Nomenclator CAEN - 46 - Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	**3.00**
Nomenclator CAEN - 47 - Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	**4.00**
Nomenclator CAEN - 49 - Transporturi terestre și transporturi prin conducte	**6.00**
Nomenclator CAEN - 55 - Hoteluri și alte facilități de cazare	**1.00**
Nomenclator CAEN - 56 - Restaurante și alte activități de servicii de alimentație	**2.00**
Nomenclator CAEN - 68 - Tranzacții imobiliare	**1.00**
Nomenclator CAEN - 71 - Activități de arhitectură și inginerie; activități de testări și analiză tehnică	**2.00**
Nomenclator CAEN - 74 - Alte activități profesionale, științifice și tehnice	**2.00**
Nomenclator CAEN - 77 - Activități de închiriere și leasing	**1.00**
Nomenclator CAEN - 81 - Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri	**1.00**
Nomenclator CAEN - 85 - Învățământ	**1.00**
Nomenclator CAEN - 90 - Activități de creație și interpretare artistică	**2.00**

Sursa: INS

10.3. Turismul

Sectorul terțiar al serviciilor s-ar putea dezvolta prin ridicarea potențialului turistic al comunei ținând cont de monumentele arhitecturale existente și peisajele deosebite. Datorită așezării și a potențialului natural existent, zona este propice dezvoltării agroturismului. Arhitectura caselor și complexelor gospodărești, plină de armonie, bine cunoscuta ospitalitate reprezintă doar o parte dintre atracțiile turistice ale zonei. Datorită condițiilor favorabile de care dispune, a frumuseții locurilor, purității aerului, monumentelor istorice, precum și a patrimoniului religios existent, zona deține un potențial turistic ridicat.

- PENSIUNE AGROTURISTICĂ- DARIA - 3 MARGARETE – 8 camere
- CAMERE DE ÎNCHIRIAT - CASA RĂZVAN - 3 STELE – 32 camere
- PENSIUNE AGROTURISTICĂ - LA MOȘIE - 4 MARGARETE – 16 camere
- PENSIUNE AGROTURISTICĂ – ANASTASIA - 3 FLORI – 8 camere

Tabel nr. 25 – Structuri de primire turistică din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA - 2021[1]

Tipuri de structuri de primire turistica - Total	Total	Număr	**4**
Tipuri de structuri de primire turistica - Pensiuni agroturistice	Pensiuni agroturistice	Număr	**3**
Tipuri de structuri de primire turistica - Total	Total	Locuri	**64**
Tipuri de structuri de primire turistica - Pensiuni agroturistice	Pensiuni agroturistice	Locuri	**32**

10.4. Servicii publice

Activitățile de servire, dependente din ce în ce mai mult de traficul de informații, se pot clasifica în trei categorii:

1. Servicii de bază:
- *învățământ;*
- *sănătate;*
- *comerț și servicii pentru populație;*
2. Servicii infrastructurale:
- *cultură: bibliotecă, cămin cultural;*
- *sport - recreere;*
- *transporturi și telecomunicații;*
- *utilități publice;*
3. Servicii administrative:
- *prelucrarea informațiilor;*
- *elaborarea și aplicarea politicilor publice.*

10.5. Operatorii economici de pe raza comunei

Conform datelor statistice furnizate de autoritățile locale, luând în considerare ultimele bilanțuri depuse, la nivelul comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA se regăsesc **271 de agenți economici**, toate din categoria mici.

Dintre operatorii economici cu cifră de afaceri semnificativă din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în anul 2020 menționăm, pe domenii de activitate:

[1] Fisa de date a comunei - INS

Tabel nr. 26 – Cifră de afaceri a operatorilor economici din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA

Nomenclator CAEN	LEI
Nomenclator CAEN - 01 - Agricultură, vânătoare și servicii anexe	**1150802.00**
Nomenclator CAEN - 02 - Silvicultură și exploatare forestieră	**81348.00**
Nomenclator CAEN - 20 - Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	**40258.00**
Nomenclator CAEN - 25 - Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	**998433.00**
Nomenclator CAEN - 29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	**1279071.00**
Nomenclator CAEN - 38 - Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile	**1863174.00**
Nomenclator CAEN - 41 - Construcții de clădiri	**7292948.00**
Nomenclator CAEN - 43 - Lucrări speciale de construcții	**25174.00**
Nomenclator CAEN - 45 - Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	**895464.00**
Nomenclator CAEN - 46 - Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	**4657165.00**
Nomenclator CAEN - 47 - Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	**820578.00**
Nomenclator CAEN - 49 - Transporturi terestre și transporturi prin conducte	**1201904.00**
Nomenclator CAEN - 55 - Hoteluri și alte facilități de cazare	**6330.00**
Nomenclator CAEN - 56 - Restaurante și alte activități de servicii de alimentație	**1099379.00**
Nomenclator CAEN - 68 - Tranzacții imobiliare	**1882.00**
Nomenclator CAEN - 71 - Activități de arhitectură și inginerie; activități de testări și analiză tehnică	**122388.00**
Nomenclator CAEN - 74 - Alte activități profesionale, științifice și tehnice	**20819.00**
Nomenclator CAEN - 77 - Activități de închiriere și leasing	**211270.00**
Nomenclator CAEN - 81 - Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri	**676498.00**
Nomenclator CAEN - 85 - Învățământ	**15370.00**
Nomenclator CAEN - 90 - Activități de creație și interpretare artistică	**282767.00**

Operatori economici pe domenii de activitate conform datelor furnizate de către autoritățile locale:

Industrie - Nu există

Agricultură - SC GURMAND SRL

Servicii:

- II RAILEANU ROXANA OANA,
- II TRICA FLAVIUS DAN,
- SC GERARD INTERNATIONAL,
- SC MIRUNA TRANS SRL,
- SC SERVICE AUTO GARAJ SRL,
- SC AUTO SEBDAR SRL,
- II PANAZAN EUGEN,
- SC DEZMEMBRARI ELIMON SRL,
- II MARCU ILIE GEORGEL

Transporturi - SC ARDEALUL COM SERVICE IMPEX SRL

Comerț:

- SC ELVIBAR COM SRL,
- SC DRESCHER CICU SRL,
- SC LUCHINI STARCOM SRL,
- SC LE CAPITAN SRL,
- SC DOMINO BUCURA SRL ,
- II ANDREI IONELA,
- SC TURSOR DIVERS SRL,
- II STEFAN IRINA ELENA,
- SC EMIEX SRL,
- SC LAVADIS SRL,
- II OPREA MARIOARA,
- PFA PETRESC ANA ANGELA,
- SC MONA MIRUNA COMPLEX SRL,
- SC BIOALIMENT CERBUL CARPATIN SRL,
- SC LA BODICEASA,
- SC MAVI PROD SRL,
- SC LUKOIL SRL,
- SC ANGELO TAKE AWAY SRL,

- SC VALENTINO FOOD TRUCK SRL,
- SC ROMIS NECKAR EXIM SRL,
- SC VICMAR INVEST SRL,
- SC ROMPETROL SRL.

11. Potențialul cultural și turistic

11.1. Patrimoniul arhitectural

Comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA reprezintă un areal de conservare, protejare și promovare a tradițiilor, obiceiurilor, meșteșugurilor și a altor elemente care definesc patrimoniul imaterial. În organizarea și desfășurarea activităților ce au loc în incinta Căminelor Culturale din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA un accent deosebit se pune pe conservarea manifestărilor de viață culturală tradițională a comunității locale. La nivelul comunei sunt 7 cămine culturale în localitățile Sântămăria-Orlea, Ciopeia, Bărăștii-Hațegului, Balomir, Bucium-Orlea, Subcetate, Sânpetru.

În acest sens, în incinta Căminelor Culturale se organizează periodic evenimente culturale, festivaluri culturale tradiționale, serbări pastorale și folclorice, expoziții de obiecte tradiționale.

Totodată, se organizează acțiuni de promovare și informare cu privire la frumoasele obiceiuri populare ce se organizează în arealul comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, obiceiuri care contribuie la conservarea bogatei moșteniri culturale a zonei omogene vizate, având un rol determinant în menținerea vie a tradițiilor și obiceiurilor care îi definesc identitatea.

Activitatea culturală:

Junior's Cup Indoor martie, Sala de sport din localitatea Sântămăria-Orlea, este un turneu de fotbal adresat copiilor cu vârsta cuprinsă între 6-16 ani, organizat de ACS Masters Sports în colaborarea cu Primăria Comunei Sântămăria-Orlea și CSC Sântămăria-Orlea.

Zilele Geoparcului - eveniment organizat de Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului, Asociația Femeilor din Sântămăria-Orlea și Școala Gimnazială Sântămăria-Orlea în colaborare cu Primăria Comunei Sântămăria-Orlea ce constă în expoziții, prezentări de filme, modelaj și alte diverse activități.

Junior's Cup iunie-iulie, Complex Sportiv Sântămăria-Orlea un campionat de fotbal devenit deja tradiție, destinat copiilor cu vârste cuprinse între 6 și 16 ani organizat de ACS Masters Sports, în colaborare cu Primăria Comunei Sântămăria-Orlea și CSC Sântămăria-Orlea.

Zilele Comunei Sântămăria-Orlea prilej cu care se desfășoară manifestări cultural-artistice la care participă interpreți cunoscuți de muzică populară și ușoară. Spectacolele din ambele zile se încheie cu jocuri de artificii.

Competițiile sportive "Hai la sport!" care se desfășoară atât la Complexul Sportiv cât și la Sala de sport din localitatea Sântămăria-Orlea, tot cu prilejul Zilelor Comunei, constau în: fotbal, tenis de masă, fotbal-tenis, volei, mini-cross, table, șah și paintball. Competițiile sportive sunt organizate de ACS Masters Sports în colaborare cu Primăria și Consiliul Local al Comunei Sântămăria-Orlea și CSC Sântămăria-Orlea.

Ziua Națională a României - manifestări cultural artistice dedicate acestei zile.

Tradiții de Crăciun - spectacol de colinde susținut de îndrăgiți interpreți de muzică populară la căminul cultural din localitatea Sântămăria-Orlea.

11.2. Monumente istorice

Patrimoniul cultural din comuna Sântămăria-Orlea este alcătuit din mai multe obiective cu o deosebită însemnătate.

•**Castelul Kendeffy** - clădirea are un plan aproape dreptunghiular, este compusă din trei unități și atrage atenția asupra sa mai ales datorită turnului său monumental. Elementul cel mai spectaculos al fațadei principale este placa barocă, opera sculptorului clujean Jozsef Hoffmayer. Pe placă se văd urmele celor două blazoane ale familiilor Kendeffy și Bethlen, ca și inscripția referitoare la construcție. După moda sec. al IX-lea, Arpad Kendeffy a dorit amenajarea unui parc englez în jurul castelului.

•**Castelul contelui Nopcsa** - constructorul clădirii cu forma în plan alungită, construită pe două nivele, s-a inspirat din castelele medievale, fapt atestat de frontonul zimțat al fațadei vestice, de turnul de colț impozant, cu forma în plan dreptunghiulară, cu creneluri, cât și de turnulețul octogonal, aflat pe partea de est, respectiv de poarta crenelată, acestea toate oferind ansamblului clădiri o înfățișare de basm.

•**Biserica "Sf. Gheorghe"** din localitatea Sânpetru - se numără printre cele mai vechi monumente românești de zid păstrate în Transilvania. Are plan dreptunghiular, cu pinion dreptunghiular pe fațada vestică, cu absida pătrată boltită în cruce. Pictura murală sub tencuială - parțial restaurată.

•**Biserica cnezilor Cândea**, azi **Biserica reformată calvină** din localitatea Sântămăria-Orlea - este una dintre cele mai vechi biserici din spațiul românesc, fiind ridicată la sfârșitul secolului al XIII-lea. Alcătuită dintr-o navă tăvănită, din turn pe fațada de vest și un altar dreptunghiular boltit în cruce pe ogive, prezintă forme arhitectonice specifice tranziției de la romanic la gotic timpuriu. În interior se află un valoros ansamblu de pictură murală.

•**Turnul de pază** - pe culmea dealului Orlea, abrupt și stâncos se găsește ruina turnului de pază numit „turnul lui Vece”. Are o circumferință de 50 m și este construit din piatră și cărămidă romană; turnul controla accesul pe valea Streiului, spre Hațeg și Banat.

•**Ruinele podului roman** - în hotarul satului Ciopeia se află urmele unor construcții romane, iar în albia Streiului sunt vizibile urmele unui vechi pod de piatră, despre care s-a presupus că este roman, dar ultimele ipoteze îl plasează în perioada medievală.

Tabelul nr. 27 – Monumente istorice din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, județul HUNEDOARA

Denumire	Localitate
Ansamblul castelului Kendeffy din Sântămăria-Orlea	comuna Sântămăria-Orlea
Așezarea fortificată de la Subcetate	comuna Sântămăria-Orlea
Ansamblul castelului Nopcsa de la Săcel	comuna Sântămăria-Orlea
Biserica de zid Sfântul Gheorghe din Sânpetru	comuna Sântămăria-Orlea
Biserica cnezilor Cândea din Săntămăria-Orlea	comuna Sântămăria-Orlea
Cetatea regală a Hațegului din Subcetate	comuna Sântămăria-Orlea
Ruinele podului roman de la Ciopeia	comuna Sântămăria-Orlea
Situl arheologic de la Sântămăria-Orlea	comuna Sântămăria-Orlea
Villa rustica de la Bucium-Orlea	comuna Sântămăria-Orlea

11.3. Lăcașuri de cult din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA

- Biserica "Sf. Gheorghe" din localitatea Sânpetru - se numără printre cele mai vechi monumente românești de zid păstrate în Transilvania. Are plan dreptunghiular, cu pinion dreptunghiular pe fațada vestică, cu absida pătrată boltită în cruce. Pictura murală sub tencuială - parțial restaurată.

- Biserica cnezilor Cândea, azi Biserica reformată calvină din localitatea Sântămăria-Orlea - este una dintre cele mai vechi biserici din spațiul românesc, fiind ridicată la sfârșitul secolului al XIII-lea. Alcătuită dintr-o nava tăvănită, din turn pe fațada de vest și un altar dreptunghiular boltit în cruce pe ogive, prezintă forme arhitectonice specifice tranziției de la romanic la gotic timpuriu. În interior se află un valoros ansamblu de pictură murală.

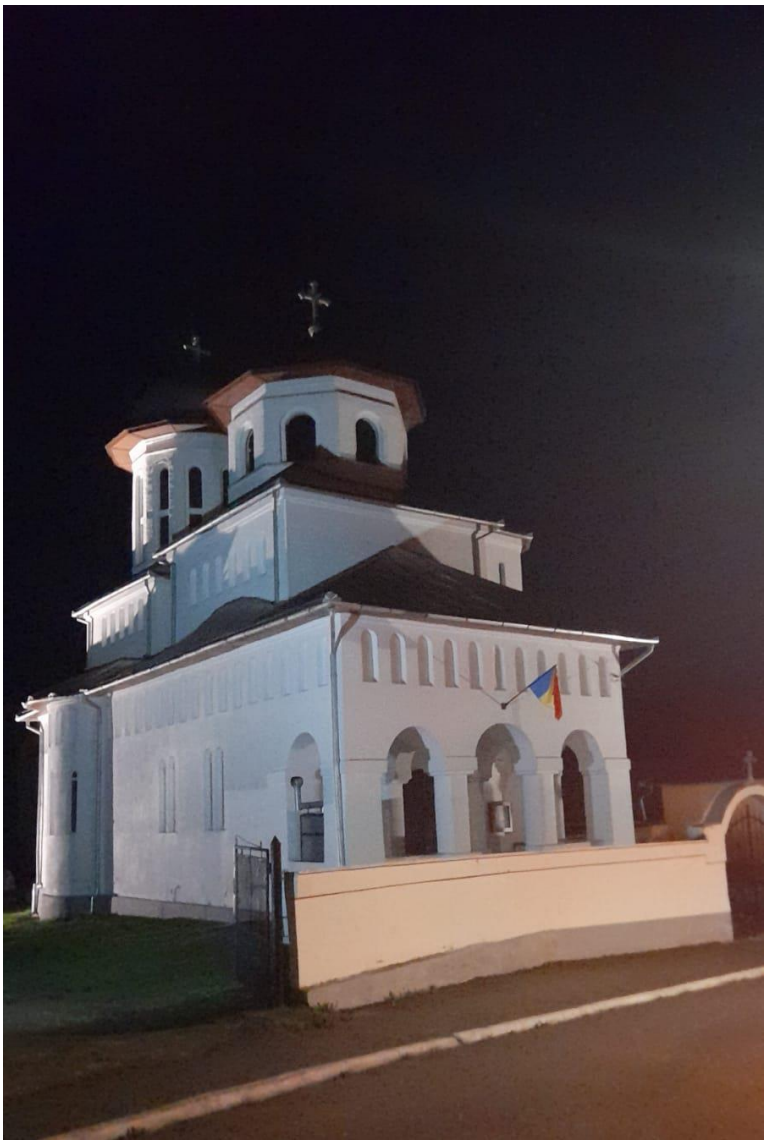

11.4. Alte obiective culturale din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA

În comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA funcționează 7 cămine culturale în localitățile Sântămăria-Orlea, Ciopeia, Bărăștii-Hațegului, Balomir, Bucium-Orlea, Subcetate, Sânpetru. În cadrul acestora se desfășoară diverse evenimente de referință în viața comunității, menționate mai sus.

Activitățile culturale ale bibliotecii comunale în colaborare cu școala generală și grădinița existente la nivelul comunei.

Zilele Comunei Sântămăria-Orlea prilej cu care se desfășoară manifestări cultural-artistice la care participă interpreți cunoscuți de muzică populară și ușoară. Spectacolele din ambele zile se încheie cu jocuri de artificii.

11.5. Turismul

Comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA prin poziționarea sa are potențialul să devină unul dintre cele mai frumoase sate din România. În cadrul comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA se află câteva monumente și locuri istorice, care pot deveni atracții turistice. Astfel, există Castelul Kendeffy, Castelul contelui Nopcsa, Biserica "Sf. Gheorghe”, Biserica cnezilor Cândea, azi Biserica Reformată Calvină, Turnul de pază, Ruinele podului roman, în prezent foarte puțin puse în valoare sub aspect turistic.

12. Administrația publică locală

12.1. Structura administrației publice locale

Administrația publică locală se organizează și funcționează în temeiul principiilor generale ale administrației publice prevăzute la partea I titlul III și al principiilor generale prevăzute în Legea nr. 199/1997 pentru ratificarea Cartei europene a autonomiei locale, adoptată la Strasbourg la 15 octombrie 1985, precum și a următoarelor principii specifice:

- ✓ principiul descentralizării
- ✓ principiul autonomiei locale
- ✓ principiul consultării cetățenilor în soluționarea problemelor de interes local deosebit
- ✓ principiul eligibilității autorităților administrației publice locale
- ✓ principiul cooperării
- ✓ principiul responsabilității
- ✓ principiul constrângerii bugetare.

Autonomia locală se exercită de către autoritățile administrației publice locale de la nivelul comunei. Acestea sunt consiliile locale, ca autorități deliberative, și primarii, ca autorități executive.

Începând cu alegerile locale din anul 2020, consiliul local are următoarea componență pe partide politice:

Tabelul nr. 28 – Componența Consiliului local al comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA

	Partid	Consilieri	Componența Consiliului							
	Partidul Social Democrat	**8**								
	Partidul Național Liberal	**2**								
	Partidul Alianța Liberalilor și Democraților	**1**								
	Partidul PRO România	**1**								
	Partidul Ecologist Român	**1**								

Primăria este structură funcțională fără personalitate juridică și fără capacitate procesuală, cu activitate permanentă, care duce la îndeplinire hotărârile autorității deliberative și dispozițiile autorității executive, soluționând problemele curente ale colectivității locale, constituită din: primar, viceprimar, consilierii primarului sau persoanele încadrate la cabinetul primarului și aparatul de specialitate al primarului.

Timpul de soluționare a cererilor diferă în funcție de tipul acestora astfel:

- Petiții – 30 zile;
- Cereri Legea 544/2001 – 10-30 zile;
- Cereri, adeverințe, certificate, copii documente arhivă – 24-48 ore.

Programe pregătire profesională a funcționarilor și frecvența participării

În ultimul an, 2021, au participat la cursuri de formare profesională 2 demnitari, 1 asistent medical comunitar, 3 funcționari publici-asistență socială, 16 asistenți personali, 1 funcționar public-compartiment urbanism.

În aparatul de specialitate al Primarului comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA sunt prevăzute posturi de asistenți personali ai persoanelor cu handicap grav.

Foto: *Primăria comunei Sântămăria-Orlea*

12.2. Mediul asociativ

12.2.1. Localități înfrățite

Comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA este înfrățită cu Orașul Quimper – Franța: Asociația Quimper Sântămăria-Orlea Pays de Hațeg.

12.2.2. Cooperare intercomunitară

Comuna Sântămăria-Orlea face parte din Asociația Microregiunea Țara Hațegului-Ținutul Pădurenilor GAL, alături de alte 26 UAT-uri – comune.

Comuna Sântămăria-Orlea face parte din:

- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară ”Sistem Integrat de Gestionare a Deșeurilor”;
- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară “AQUA PREST HUNEDOARA”;

- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară ”Animale fără stăpân”

În comuna Sântămăria-Orlea există 3 asociații:

1. Asociația PRO ”EDU” Sântămăria-Orlea, constituită în scop nepatrimonial, cu caracter educativ-informativ, cultural și filantropic în scopul atragerii de fonduri fixe și bănești pentru susținerea, modernizarea, eficientizarea și creșterea calității învățământului.

Obiectivele asociației sunt:

- Identificarea modalităților, mijloacelor și a resurselor de realizare a scopului asociației;
- Susținerea proiectelor de dezvoltare și ameliorare școlară precum Programul Școală după Școală (After School);
- Dezvoltarea de programe pentru prevenirea abandonului școlar și de recuperare școlară/educațională pentru toate categoriile de copii;
- Susținerea/derularea de activități, școlare și extrașcolare, cu caracter cultural, social, profesional, economic și sportiv;
- Organizarea de activități de conștientizare, promovare și implementare în domeniul mediului;
- Promovarea și cunoașterea tradițiilor culturale specifice poporului român, dezvoltarea multiculturalismului și a dialogului social.

2. Asociația Femeilor din Sântămăria-Orlea are drept scop promovarea, protecția și conservarea patrimoniului natural și cultural din comuna Sântămăria-Orlea.

Obiectivele asociației sunt:

- Protejarea și conservarea siturilor naturale și a siturilor culturale din comuna Sântămăria-Orlea, în acord cu bunele practici ale Uniunii Europene;
- Desfășurarea de activități educaționale și formativ-profesionale, pentru sprijinirea conservării peisajului, protecției și promovării patrimoniului natural și cultural-istoric la nivel național și internațional;
- Sprijinirea activităților desfășurate în cadrul Geoparcului Dinozaurilor Țara Hațegului.

3. Asociația sportivă ,,Club Sportiv Masters Sports", cu sediul în Sântămăria-Orlea, nr. 196, CIF 33130740, reprezentată legal prin Pascu Cristian Gheorghe, în calitate de Președinte, a fost înființată în anul 2014 având ca scop principal inițierea și practicarea de către tineri a sportului (are active trei secții: tenis, volei și fotbal) dar și organizarea de competiții, evenimente sportive pentru tineret.

CAPITOLUL III

ANALIZA SWOT

Se apreciază că eficiența unui sistem este influențată în mare măsură de capacitatea acesteia de a înțelege și de a se adapta la mediul ambiant, iar eficiența managementului presupune planificare, organizare, control, proceduri de lucru și o legislație adecvată.

Henri Fayol considera că planificarea strategică este cea mai importantă funcție managerială.

Analiza SWOT a fost gândită ca un instrument managerial ce colectează și organizează informația permițând managerilor să acționeze, să apere și să promoveze obiectivele organizației cu succese mai bune și constituie cea mai importantă tehnică managerială pentru înțelegerea poziției strategice a unei organizații. Toate acestea sunt perfect valabile și în cazul unei comunități locale.

Analiza SWOT are ca obiectiv de a recomanda strategiile care asigură cea mai bună aliniere între mediul intern și extern: alegerea strategiei corecte, încât să fie adaptate punctele tari la oportunități, să reducă la minimum riscurile și să elimine punctele slabe.

Prin intermediul analizei SWOT vom scoate astfel în evidență punctele tari și punctele slabe din organizarea și funcționarea comunității.

Vom prezenta succint în cele ce urmează semnificația acronimului SWOT:

- **S - Strenght / punctele tari** ale organizației – definesc valorile pozitive și condiționările interne care pot constitui surse pentru succesul organizației în atingerea obiectivului managerial;
- **W - Weaknesses / punctele slabe** sau zonele de vulnerabilitate - elemente ce pot împiedica atingerea obiectivelor;
- **O - Opportunities / oportunitățile** sau căile prin care pot fi influențate interesele organizației. De asemenea, oportunitățile sunt tendințe generale prezente în mediul extern, un fel de proiecție a „binelui viitor”;
- **T - Threats – amenințări** la adresa creșterii organizației respective, aspecte negative ce apar din supraexploatarea resurselor organizației, ori limitările care sunt impuse organizației din partea unui mediu extern aflat în schimbare. Pot fi riscuri tranzitorii sau permanente, poate fi o proiecție a riscului în viitor.

Analiza SWOT ajută la planificarea strategică în modul următor:

- este o sursă de informații pentru planificarea strategică;
- construiește punctele tari;
- corectează slăbiciunile;

- maximizează răspunsul la oportunități;
- ajută la depășirea amenințărilor la care este supusă organizația;
- ajută la identificarea competențelor de bază;
- ajută la stabilirea obiectivelor pentru planificarea strategică;
- ajută la cunoașterea trecutului și prezentului, dar și la anticiparea viitorului, astfel încât planurile pe care le faci să fie realizabile;
- oferă informații care ajută la sincronizarea resurselor și capacităților organizației cu mediul competitiv în care aceasta operează.

Alegerea strategiei corecte, fundamentată pe analiza SWOT, va fi în mod cert în avantajul comunității.

Pe baza analizei situației existente, a fost realizată o analiză SWOT, care subliniază punctele tari, punctele slabe, oportunitățile de dezvoltare, dar și amenințările pentru comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA.

Analiza a fost realizată pe câteva domenii considerate de referință în contextul elaborării strategiei de dezvoltare locală a comunei:

- Infrastructură și dotări tehnico-edilitare
- Economie și dezvoltare rurală
- Educație
- Sănătate și protecție socială
- Mediu
- Cultură și turism
- Capacitate administrativă

ANALIZA SWOT A COMUNEI SÂNTĂMĂRIA-ORLEA

INFRASTRUCTURĂ ȘI DOTĂRI TEHNICO-EDILITARE	PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
	• Disponibilitatea unor rețele de transport, circulație de persoane și mărfuri diversificată – drumuri județene și rețeaua de drumuri interne; • Comuna Sântămăria-Orlea se învecinează cu orașele Petroșani și Deva; • Gradul ridicat de racordare a populației la rețeaua de alimentare cu energie electrică; • Implicarea administrației publice locale în realizarea unor proiecte pentru dezvoltarea și modernizarea infrastructurii.	• Inexistența unui sistem de alimentare cu gaze naturale; • Inexistența unui sistem centralizat de alimentare cu energie termică; • Existența unei infrastructuri rutiere – rețele stradale nemodernizate, din pietriș sau pământ cu o stare precară din punct de vedere tehnic.
	OPORTUNITĂȚI	**AMENINȚĂRI**
	• Potential energetic amenajabil; • Lansarea și derularea programelor naționale sau europene de finanțare nerambursabilă din domeniul dezvoltării infrastructurii de mediu, transport, turistice, educaționale etc;	• Insuficiența fondurilor financiare locale pentru susținerea (din punct de vedere al cofinanțării în cazul un programe de granturi) a unor proiecte de anvergură în domeniul dezvoltării infrastructurii de transport, apă, canalizare, turistică, de sănătate și educație; • Capacitatea scăzută a populației din localitate de a prelua și suporta costuri specifice de utilizare și întreținere a unei infrastructuri modernizate de transport, apă, canalizare, turistică, de sănătate și educație; • Prezența riscurilor naturale: inundații, incediu, secetă. • Insuficiența facilităților de cercetare care împiedică progresul către operații industriale cu valoare adăugată ridicată.

ECONOMIE ȘI DEZVOLTARE RURALĂ	PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
	• Ponderea considerabilă a terenurilor agricole din totalul suprafeței comunei; • Condiții climatice favorabile cultivării plantelor și legumelor; • Cea mai mare parte din suprafața agricolă a comunei Sântămăria-Orlea este reprezentată de suprafața agricolă (4098 ha); • Potențial forestier ridicat, peste 2100 ha din suprafața neagricolă fiind ocupată cu păduri și altă vegetație forestieră; • Un procent ridicat dintre culturile agricole de pe raza comunei sunt ocupate de grâu și porumb, condițiile zonei fiind favorabile pentru cultivarea acestor categorii de cereale; • Pondere ridicată a populației ocupate în agricultură din totalul populației active; • Disponibilitate de terenuri fertile, de bună calitate pentru cultivarea plantelor.	• Nivel redus al cercetării, dezvoltării și al inovării; • Capacitate scăzuta de atragere a investițiilor străine directe, rețea de sprijinire a afacerilor slab dezvoltată în zonă; • Slaba valorificare a disponibilului de teren agricol din localitatea SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, județul HUNEDOARA; • Existența unei structuri de producție desuete, utilaje vechi cu uzură fizică și morală ridicată; • Potențialul economic și structurile economice pentru valorificarea acestuia sunt modeste, aproape monofuncționale, dominant agricole; • Gradul redus de competitivitate economică și cooperare a IMM-urilor din zonă; • Insuficienta promovare a sectorului industrial și agricol pe piața națională și europeană; • Existența unor exploatații agricole pe loturi reduse, ceea ce determină un grad scăzut de valorificare a produselor; • Slaba productivitate a populației ocupate în agricultură; • Inexistența unei dotări a fermelor agricole cu utilaje performante; • Slaba cooperare a operatorilor industriali și agricoli în crearea unor asociații, parcuri industriale, agricole.
	OPORTUNITĂȚI	**AMENINȚĂRI**
	• Liberalizarea piețelor și modernizarea modelelor de afaceri; • Efectivul mare de animale și suprafețe de teren care favorizează posibilitatea înființării de microferme;	• Migrația forței de muncă calificate către alte zone sau state; • Mediul legislativ fiscal instabil; • Lipsa de coeziune a măsurilor de dezvoltare economică și socială pe fondul accentuării lipsei de

	• Lansarea și derularea programelor de finanțare nerambursabilă din domeniul stimulării IMM-urilor și dezvoltării rurale, a creării parcurilor industriale și incubatoarelor de afaceri; • Facilități legislative pentru arendarea suprafețelor agricole; • Existența Camerelor Agricole Județene ce oferă sprijin în vederea dezvoltării mediului rural; • Simplificarea procedurilor administrative și încurajarea parteneriatelor și investițiilor străine.	încredere a populației în redresarea economică; • Acces redus la granturi nerambursabile datorat nepreluării în termen a informațiilor; • Acces redus la credite pentru dezvoltare agricolă; • Neutilizarea corespunzătoare a forței de muncă prin programe de integrare pe piața muncii; • Slaba integrare în societatea informațională datorită posibilității reduse de procurare a computerelor, accesului scăzut la Internet etc. • Declinul volumului de activități locale în ramurile de bază ce influențează resursele de muncă, calitatea vieții populației și asigurarea resurselor financiare necesare realizării unor programe de modernizare a localității.

EDUCAȚIE	PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
	• Forță de muncă numeroasă, cu costuri reduse; • Existența unui nivel foarte scăzut al mortalității infantile; • Omogenitatea populației în ceea ce privește componența etnică; • Durata medie de viata mai ridicată față de media națională; • Lipsa disparitătilor în privința accesului la educație între femei și bărbați; • Existența unui teren de sport nou; • Existența unei săli de sport; • Existența unui complex sportiv; • Existența unui patrimoniu cultural diversificat, a unor sărbători și a unor tradiții culturale unice.	• Fenomenul de scădere demografică, evoluția descendentă a valorilor indicatorilor de densitate a populației în perioada 1996-2021; • Slaba corelare între piața muncii și sistemul de învățământ; • Dotarea insuficientă a instituțiilor de învățământ, a laboratoarelor, lipsa sălilor; • Slaba educație și cultura antreprenorială la nivelul populației; • Inserție cu grad redus a populației tinere pe piața muncii; • Grad scăzut de integrare pe piața muncii a persoanelor dezavantajate; • Slaba dezvoltare a sistemului centrelor de consiliere și servicii sociale în condițiile existenței unui număr ridicat de beneficiari de ajutor social; • Situația precară a sistemului de asistență medicală și sănătate din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA – absența unor centre medicale dotate corespunzător pentru situații de urgență; • Inexistența unor centre medicale de recuperare sau a unor centre familiale ori de asistență socială în localitate; • Insuficienta implicare a societății civile în viața culturală a localității.
	OPORTUNITĂȚI	**AMENINȚĂRI**
	• Îmbunătățirea sistemului legislativ din domeniul protecției sociale; • Lansarea și derularea programelor de finanțare nerambursabilă din domeniul asistenței sociale, dezvoltării învățământului și promovării culturale; • Existența unor programe guvernamentale și europene de	• Accentuarea fenomenelor de mobilitate a populației și descreștere demografică; • Migrația externă a persoanelor cu nivel educațional ridicat; • Fenomenul de migrație a adolescenților către localitățile în care își desfășoară activitatea instituții de învățământ postliceal;

	implicare a ONG-urilor în viața culturală și socială; • Alocări suplimentare prin Fondul social european (FSE), ce conferă cetățenilor europeni oportunități mai mari de angajare, promovează o educație mai bună și îmbunătățește situația persoanelor celor mai vulnerabile care se confruntă cu riscul de sărăcie.	• Prezența fenomenului de migrațiune al cadrelor didactice către alte domenii de activitate; • Insuficiența fondurilor financiare locale pentru reabilitarea clădirilor centre culturale și instituțiilor de învățământ din localitate.

SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ	PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
	• Existența unui cabinet medical de familie, 1 cabinet medical de alt tip (stomatologic) și o farmacie; • Existența a 3 medici; • Existența unui compartiment de asistență socială la nivelul aparatului de specialitate al primarului comunei; • Asigurarea de servicii sociale pentru persoanele cu handicap grav, prin încadrarea și instruirea asistenților personali – în cadrul aparatului de specialitate al primarului; • Buna organizare a serviciilor de consiliere și informare în cadrul aparatului de specialitate al Primarului.	• Sistemul de ajutor social nu încurajează reintegrarea activă; • Neefectuarea de studii profesionale pentru monitorizarea și analiza nevoilor reale ale comunității; • Personal medical insuficient.
	OPORTUNITĂȚI	**AMENINȚĂRI**
	• Accesarea programelor cu finanțare europeană și/sau națională destinate reabilitării și extinderii clădirilor, respectiv dotării cu echipamente a unităților medicale; • Existența programelor și fondurilor naționale și europene accesibile pentru grupuri dezavantajate: programe sociale, programe de incluziune, programe educative, programe de mică infrastructură; • Implementarea Programului Operațional pentru ajutorarea persoanelor defavorizate; • Existența la nivelul județului de modele de bună practică în furnizarea de servicii sociale; • Posibilitatea utilizării unor fonduri europene disponibile în vederea sprijinirii dezvoltării infrastructurii de sănătate; • Existența unui sistem de monitorizare a asistenței sanitare;	• Concentrarea specialiștilor, ca număr și timp de lucru, în unitățile medicale din mediul urban și dezechilibrarea sistemului public de sănătate; • Epuizarea din ce în ce mai rapidă a bugetelor unităților sanitare și CJAS, în urma multiplicării numărului bolnavilor ce necesită investigații și tratamente costisitoare; • Nivelul de trai redus poate duce la creșterea morbidității în mediul rural; • Deciziile cu privire la dezvoltarea serviciilor sociale aparțin factorilor politici; • Insuficiența fondurilor pentru susținerea serviciilor sociale specializate; • Reacție neadecvată a cadrelor medicale la sistemul de norme sanitare impuse; • Lipsa capacităților și abilităților manageriale la nivelul sistemului de sănătate;

	• Existența posibilității dotării cu aparatură performantă a cabinetelor medicale din mediul rural; • Existența fondurilor bugetare destinate asistenței medicale; • Promovarea conceptului de familie; • Politici sociale cu susținere din partea Uniunii Europene; • Posibilitatea preluării modelelor de bună practică din țările dezvoltate ale Uniunii Europene cu privire la metodologia de abordare a problemei domeniului social; • Dezvoltarea antreprenoriatului social în vederea creării mai multor unități protejate în mediul rural pentru scăderea gradului de dependență al persoanelor defavorizate social; • Existența la nivel național a legislației care reglementează serviciile sociale și standardele de calitate. • Promovarea voluntariatului.	• Deteriorarea spațiilor, aparaturii și serviciilor medicale din mediul rural din cauza fondurilor insuficiente și a managementului defectuos; • Probleme financiare majore ale sistemului public de sănătate; • Sporirea numărului de copii abandonați; • Creșterea numărului de copii ai căror părinți sunt plecați la muncă în afara țării; • Cadru legislativ deficitar în domeniul violenței domestice și al abuzurilor sexuale; • Scăderea solidarității sociale.

MEDIU	PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
	• Lipsa unor factori poluanți majori – comuna se află într-o zonă neafectată de dezvoltarea industrială excesivă; • Lipsa traficului auto intens, care să aibă un impact negativ asupra factorilor de mediu; • Energia verde/regenerabilă este prezentă în gospodăriile localnicilor din comuna Sântămăria-Orlea; • Localnicii comunei Sântămăria-Orlea practică colectarea selectivă a deșeurilor; • În comuna Sântămăria-Orlea deșeurile sunt colectate de firma S.C. BRAI-CATA SRL; • Comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA este parte în ADI.	• Lipsa monitorizării mediului înconjurător la nivelul comunei; • Existența factorilor de risc natural: incendii, zonele inundabile; • Calitatea apei potabile; • Lipsa de educație și de responsabilitate a populației în raport cu mediul.
	OPORTUNITĂȚI	**AMENINȚĂRI**
	• Existența fondurilor de investiții direcționate către proiecte în domeniul salubrității, canalizării, apelor uzate și protecției mediului în general; • Introducerea surselor regenerabile de energie (panouri fotovoltaice, etc.); • Existența unor finanțări guvernamentale pentru proiecte de mediu (lucrări de regularizare a scurgerilor pe versanți, îndiguiri, apărări și consolidări de maluri și albii, decolmatări, etc.); • Existența programelor de finanțare susținute din Fondul pentru Mediu, precum: programul Rabla, programul de îmbunătățire a calității mediului prin împădurirea terenurilor agricole degradate, programul național de îmbunătățire a calității mediului prin realizarea de spații verzi în localități.	• Schimbările climatice generate de încălzirea globală; • Condițiile meteorologice extreme care conduc la riscuri de genul inundațiilor și a secetei tind să devină mai frecvente și intensitatea lor să sporească; • Degradarea cadrului natural în cazul dezvoltării urbanistice necontrolate; • Poluarea aerului, apei și solului de către operatorii economici din zonă.

CULTURĂ ȘI TURISM	PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
	• Existența unei biblioteci în comună; • 7 cămine culturale în localitățile Sântămăria-Orlea, Ciopeia, Bărăștii-Hațegului, Balomir, Bucium-Orlea, Subcetate, Sânpetru; • Prezența pe teritoriul comunei a unor monumente istorice, care pot fi considerate obiective culturale de referință; • Lăcașurile de cult de pe teritoriul comunei: biserici ortodoxe; • Cadrul natural deosebit; • Aer curat, absența poluării; • Existența unităților de cazare pe teritoriul comunei; • Ziua comunei organizată în fiecare an.	• Lipsa unor utilități, cum ar fi rețeaua alimentarea cu gaze naturale a comunei; • Infrastructura rutieră insuficient modernizată; • Absența unui centru de informare turistică la nivelul comunei; • Practicarea unui turism de tranzit; • Lipsa programelor de instruire în domeniul turismului, care să ofere forță de muncă calificată; • Promovare insuficientă a localității.
	OPORTUNITĂȚI	**AMENINȚĂRI**
	• Dezvoltarea de parteneriate între administrația publică locală, producătorii locali, unități de turism și agrement și ONG-uri locale în scopul dezvoltării infrastructurii turistice și de agrement; • Posibilitatea atragerii resurselor financiare pentru dezvoltarea infrastructurii culturale, sportive și de agrement, precum și pentru organizarea de evenimente cultural-artistice, de promovare a folclorului și tradițiilor locale.	• Schimbările climatice au efecte negative asupra activităților economice, inclusiv a celor de turism și agrement; • Calamități naturale (inundații, cutremure etc.) sau situații excepționale (epidemii, pandemii, etc); • Intensificarea traficului și creșterea poluării mediului; • Lipsa de interes a generației tinere pentru conservarea tradiției; • Îmbătrânirea populației și migrația tinerilor.

CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ	PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
	Management performant al Primăriei; Funcționari publici și personal contractual cu studii și experiență în administrația publică locală; Asigurarea liberului acces la informațiile de interes public; Transparență decizională; Dotare cu tehnică modernă; Lucru în sistem informatizat, inclusiv online; Răspuns prompt către cetățean; În ultimul an, 2021, au participat la cursuri de formare profesională 2 demnitari, 1 asistent medical comunitar, 3 funcționari publici-asistență socială, 16 asistenți personali, 1 funcționar public-compartiment urbanism; Preocuparea pentru implementarea de proiecte de investiții care să determine dezvoltarea comunității sub aspect economic, social, cultural etc.	Lipsa resurselor financiare proprii pentru realizarea de investiții în vederea dezvoltării capacității administrative; Absența la nivel național a unui sistem de monitorizare și evaluare a modului de furnizare a serviciilor publice; Personal insuficient în administrație; Complexitatea formalităților/ procedurilor administrative care trebuie îndeplinite în relația administrație – cetățean; Implicarea redusă a societății civile în stabilirea strategiilor locale pe termen mediu și lung.
	OPORTUNITĂȚI	**AMENINȚĂRI**
	Existența cadrului legal privind autonomia financiară și administrativă la nivelul autorității administrației publice locale; Existența unei surse alternative generatoare de venituri proprii, prin proiectele finanțate din fonduri nerambursabile; Existența mecanismelor de cooperare/ colaborare/ parteneriat, cum ar fi: asociații de dezvoltare intercomunitară, grupuri de acțiune locală, parteneriate public-public, public-privat, etc.; Punerea la dispoziția autorității administrației publice locale de instrumente de management eficiente pentru desfășurarea activității în condiții de eficiență, economicitate și eficacitate.	Legislație neclară, generată de întârzierea adoptării normelor de aplicare a unor acte normative, contradicții între prevederile legale și suprapuneri de acte normative; Regulile de finanțare, atât regulile specifice ale finanțatorului, cât și legislația națională aplicabilă, nu sunt corelate și armonizate astfel încât să permită o aplicare facilă, unitară, previzibilă și sustenabilă, de natură să contribuie la dezvoltarea capacității beneficiarilor și la eficientizarea activităților acestora; Influența și presiunile factorului politic.

CAPITOLUL IV

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ

1. Misiunea

Misiunea administrației publice locale este de a asigura dezvoltarea durabilă a comunității, prin prestarea de servicii publice de calitate, crearea condițiilor pentru atragerea de noi investiții, înființarea de locuri de muncă și ridicarea nivelului de trai al locuitorilor.

2. Viziunea

Comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA 2027 - o comunitate rurală modernă, orientată spre dezvoltare durabilă, cu o infrastructură adaptată noilor tehnologii, în scopul creșterii calității vieții cetățenilor săi.

Viziunea de dezvoltare a comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA ne oferă o imagine în legătură cu ceea ce se intenționează a fi SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în următorii ani, bazându-se pe următoarele direcții generale:

- *modernizarea și dezvoltarea economică durabilă a comunei;*
- *modernizarea infrastructurii;*
- *introducerea tehnologiilor avansate în toate domeniile;*
- *creșterea calității vieții locuitorilor comunei;*
- *consolidarea capacității administrației publice locale.*

3. Obiectiv general

Dezvoltarea durabilă a comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, prin creșterea competitivității economiei locale și ridicarea nivelului de viață al tuturor locuitorilor săi.

4. Obiective strategice, obiective prioritare și măsuri aferente

La nivelul comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA au fost identificate 7 domenii de intervenție, cărora le corespund următoarele obiective strategice:

Obiectiv strategic 1
Modernizarea infrastructurii locale de transport și a dotărilor tehnico-edilitare

În prezent, infrastructura rutieră a comunei prezintă anumite vulnerabilități cum ar fi:

- reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport;
- drumuri comunale parțial nemodernizate;
- lipsa pistelor și a parcărilor de biciclete în punctele de interes ale comunei;
- infrastructura pietonală insuficient dezvoltată;
- lipsa parcărilor auto amenajate;
- șanțurile pentru scurgerea apelor pluviale nu sunt amenajate;
- drumurile de hotar nemodernizate.

Din punct de vedere al utilităților publice:

- nu există implementat sistem de distribuție gaze naturale în comună;
- este oportună amenajarea peisagistică a comunei;
- se impune reabilitarea, modernizarea și dotarea dispensarului uman;
- se recomandă utilizarea surselor regenerabile de energie.

La sfârșitul perioadei 2021-2027, comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA va beneficia de o rețea de drumuri de acces și străzi modernizate, de noi trasee și parcări pentru biciclete, de trotuare amenajate pentru pietoni, de spații verzi extinse. Comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA va fi un loc în care cetățenii vor beneficia de alimentare cu apă (potabilizată) și canalizare, gaze naturale, iluminat public modern, inclusiv din energii regenerabile, ca bază a apropierii condițiilor de viață de standardele europene.

Obiective prioritare și măsuri aferente

Obiective prioritare	Măsuri aferente
1.1 Îmbunătățirea mobilității locuitorilor și mărfurilor prin dezvoltarea și modernizarea rețelei de infrastructură rutieră	1.1.1 Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri în vederea îmbunătățirii conexiunii rutiere în comună și între localitățile din județ
	1.1.2 Reabilitarea, modernizarea și extinderea drumurilor ce deservesc obiective economice (reabilitare în Bucium Orlea și Balomir, Bărăștii-Hațegului, Săcel și Ciopea)
	1.1.3 Amenajarea de piste de biciclete
1.2 Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare	1.2.1 Elaborare/actuaalizare PUG
	1.2.2 Introducerea, extinderea, reabilitarea și modernizarea rețelei de apă și canalizare (localitatea Vadu, Balomir, Bucium-Orlea)
	1.2.3 Sprijinirea introducerii rețelei de gaze naturale
	1.2.4 Lucrări de cadastru
	1.2.5 Susținerea serviciilor religioase pentru cetățeni

Obiectiv strategic 2

Dezvoltarea economiei locale și creșterea competitivității acesteia

Dezvoltarea mediului de afaceri local prin sprijinirea întreprinzătorilor privați existenți și atragerea de noi investitori va avea efecte benefice pentru întreaga comunitate locală. Vor fi astfel obținute:

- venituri mai mari la bugetul local;
- valorificarea potențialului natural, economic-social, cultural etc. al comunității locale;
- crearea de noi locuri de muncă;
- specializarea forței de muncă;
- reducerea/eliminarea șomajului;
- incluziune socială;
- promovarea comunei pe plan național și internațional.

Se impune de asemenea sprijinirea producătorilor locali pentru creșterea competitivității și consolidarea poziției acestora pe piața națională și internațională. Aceasta implică inclusiv dezvoltarea infrastructurii rutiere de transport de mărfuri și persoane, precum și dotări tehnico-edilitare la standarde moderne.

Obiective prioritare și măsuri aferente

Obiective prioritare	Măsuri aferente
2.1 Creșterea competitivității producătorilor locali	2.1.1 Valorificarea inteligentă a potențialului agro-zootehnic, viticol, pomicol și silvicol al comunității
	2.1.2 Valorificarea inteligentă a lemnului
	2.1.3 Susținerea industriilor creative
2.2 Dezvoltarea capitalului uman	2.2.1 Susținerea programelor adecvate de formare a resursei umane potrivit dinamicii pieței de muncă
	2.2.2 Calificarea/recalificarea în domeniile cu potențial competitiv, în vederea configurării condițiilor pentru specializare inteligentă
	2.2.3 Dezvoltarea antreprenoriatului
2.3 Dezvoltarea serviciilor de consultanță și expertiză în afaceri competitive	2.3.1 Sprijinirea omologării și promovării produselor agroalimentare cu specific local
	2.3.2 Facilitarea accesului la finanțare, inclusiv a accesului la informațiile cu privire la sursele de finanțare

Obiectiv strategic 3

Servicii de educație moderne și performante

Nu se poate vorbi de dezvoltarea durabilă a unei comunități fără asigurarea de servicii de educație moderne și performante. Constituie priorități pentru administrația publică locală:

- dotarea cu echipamente didactice și tehnologie performantă pentru creșterea calității actului educațional;
- reabilitarea și dotarea căminelor culturale;
- amenajarea de locuri de joacă pentru copii și adolescenți;
- reabilitarea căilor de acces spre unitățile de învățământ;
- organizarea transportului cu microbuze școlare;
- construire bază sportivă;
- construire și dotare After School nou;
- construire creșă mică;
- susținerea performanței școlare cu burse de merit și alte stimulente;
- stabilizarea personalului didactic calificat în unitățile de învățământ din comună.

Administrația publică locală, în colaborare cu conducerea unităților de învățământ de pe raza comunei urmăresc în acest fel creșterea performanțelor școlare, dar și reducerea absenteismului și a abandonului școlar.

Obiective prioritare și măsuri aferente

Obiective prioritare	Măsuri aferente
3.1 Asigurarea accesului tuturor cetățenilor la servicii de educație	3.1.1 Asigurarea educației de bază pentru toți cetățenii, prin sprijinirea învățământului primar și gimnazial și prevenirea abandonului școlar
	3.1.2 Creșterea accesului la servicii de educație și formare profesională, favorabile incluziunii
	3.1.3 Adaptarea sistemului de educație la soluțiile online sau la distanță și acordarea de șanse de acces la educație, în special copiilor din comunitățile și grupurile dezavantajate
	3.1.4 Construirea unei noi creșe
	3.1.5 Construirea unui After School
	3.1.6 Încurajarea inițiativelor ce vizează învățarea pe tot parcursul vieții
3.2 Susținerea performanței școlare și a specializării inteligente	3.2.1 Susținerea elevilor cu potențial intelectual crescut, precum și a elevilor ce provin din familii defavorizate
	3.2.2 Susținerea specializării inteligente, creșterea adaptabilității ofertei educaționale la cerințele pieței muncii și adaptarea competențelor absolvenților la cerințele angajatorilor
	3.2.3 Creșterea calității și relevanței mediilor de învățare pentru procesul de învățare și piața muncii, inclusiv învățământ la distanță și online

Obiectiv strategic 4

Servicii de sănătate și sociale de calitate

Creșterea calității vieții cetățenilor comunei este întemeiată și pe servicii de sănătate și de protecție socială furnizate la cele mai înalte standard în domeniu.

Pe teritoriul comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA există un dispensar cu cabinet de medicină de familie, pentru care administrația publică locală intenționează implementarea unor proiecte de reabilitare, modernizare, amenajare și dotare cu echipament medical performant, dar și cu tehnică modernă de calcul și construirea unui nou dispensar uman, precum și dotarea cu echipamente performante pentru acordarea ajutorului medical de urgență.

Pentru că o societate sănătoasă se formează încă din copilărie, prin programele derulate în cadrul unităților de învățământ, se va pune accent pe educația sanitară și pe popularizarea normelor de igienă și de sănătate publică.

Priorități și măsuri asociate

Priorități	Măsuri asociate
4.1 Îmbunătățirea infrastructurii unităților medicale și a celor de protecție socială	4.1.1 Reabilitarea, modernizarea și extinderea/construirea clădirilor și spațiilor unităților medicale și de protecție socială (reablitare dispensar uman)
	4.1.2 Dezvoltarea serviciilor medicale de urgență și acordare a primului ajutor
4.2 Îmbunătățirea calității serviciilor medicale și facilitarea accesului la servicii medicale de calitate	4.2.1 Încurajarea acțiunilor ce vizează prevenirea îmbolnăvirii
	4.2.2 Creșterea egalității de șanse privind accesul la servicii în domeniul sănătății
4.3 Dezvoltarea serviciilor sociale locale	4.3.1 Consolidarea managementului sistemului de asistență socială la nivelul administrației publice locale
	4.3.2 Susținerea programelor de incluziune socială, combaterea sărăciei și a oricăror forme de discriminare, prin măsuri de integrare pe piața muncii și acces la locuințe, servicii sociale, sănătate, educație și cultură a persoanelor/comunităților vulnerabile
	4.3.3 Îmbunătățirea sistemului de servicii sociale pentru persoanele vârstnice, copii, persoane cu dizabilități, victime ale violenței domestice

Obiectiv strategic 5

Conservarea patrimoniului cultural și dezvoltarea infrastructurii sportive și de agrement

La sfârșitul perioadei 2021-2027, comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA va avea o ofertă culturală, turistică și de agrement diversificată, bazată pe o infrastructură modernă, care va cuprinde monumente istorice și lăcașe de cult reabilitate, zone de agrement.

Se intenționează reabilitarea căminului cultural din satul Ciopeia.

Un alt obiectiv este organizarea de evenimente care să revitalizeze tradițiile locale.

Se va pune accent deosebit pe promovarea cadrului natural și a obiectivelor culturale, prin materiale publicitare și de promovare, precum și prin realizarea unui website și a unei aplicații mobile de promovare turistică a localității.

Obiective prioritare și măsuri aferente

Obiective prioritare	Măsuri aferente
5.1 Dezvoltarea și valorificarea patrimoniului cultural identitar	5.1.1 Elaborarea unei strategii de marketing pentru promovarea patrimoniului cultural și a unei agende de evenimente culturale, în strânsă corelare cu patrimoniul cultural
	5.1.2 Sprijinirea reabilitării și extinderii infrastructurii culturale: reabilitare cămin cultural - sat Ciopeia
5.2 Promovarea și valorificarea patrimoniului natural	5.2.1 Facilitarea punerii în valoare a potențialului natural al zonei
	5.2.1 Crearea și dezvoltarea zonelor sportive și de agrement
5.3 Dezvoltarea infrastructurii ce deservește obiectivele turistice și unitățile de cazare	5.3.1 Valorificarea spațiilor publice și private pentru dezvoltarea infrastructurii ce deservește obiectivele turistice

Obiectiv strategic 6

Protejarea și conservarea mediului natural

Un mediu natural sănătos generează:

- o calitate a vieții crescută pentru locuitorii comunei;
- posibilități multiple de recreere și petrecere a timpului liber;
- atractivitate turistică a zonei;
- noi investiții;
- evitarea efectelor negative ale dezastrelor naturale.

Preocuparea administrației publice locale pentru protecția și conservarea mediului natural este o prioritate.

Obiective prioritare și măsuri aferente

Obiective prioritare	Măsuri aferente
6.1 Îmbunătățirea calității aerului (reducerea gazelor cu efect de seră), apei și solului	6.1.1 Sprijinirea utilizării mijloacelor de transport mai puțin poluante/nepoluante. Stații de încărcare pentru mașinile electrice
	6.1.2 Extinderea și amenajarea zonelor verzi ale localității
	6.1.3 Sprijinirea inițiativelor, programelor și acțiunilor ce vizează utilizarea surselor alternative de energie/energie regenerabilă: eoliană, solară, biomasă, etc.
	6.1.4 Măsuri de eficientizare energetică și reabilitare termică a clădirilor
	6.1.5 Îmbunătățirea gradului de educare, conștientizare, informare, consultare și participare a cetățenilor în luarea deciziilor privind mediul
	6.2.1 Încurajarea colectării selective a deșeurilor

6.2 Implementarea managementului integrat al deșeurilor	6.2.2 Facilitarea ecologizării zonelor poluate
6.3 Protecția și conservarea habitatelor naturale și a ariilor naturale protejate	6.3.1 Sprijinirea măsurilor de prevenire a dezastrelor naturale
	6.3.2 Sprijinirea conservării biodiversității și a ariilor naturale protejate
	6.3.3 Sprijinirea campaniilor de informare și conștientizare privind importanța dezvoltării durabile, a protecției și conservării habitatelor naturale și ariilor protejate

Obiectiv strategic 7

Dezvoltarea capacității administrative

O administrație publică modernă trebuie să câștige încrederea cetățenilor și a altor tipuri de beneficiari, oferindu-le servicii prompte și asigurând constanță în calitatea prestării serviciilor.

În acest scop, administrația publică locală:

- își va recruta personalul pe criterii profesionale și transparente;
- va pune accent pe dezvoltarea carierei, resursa umană urmând să fie motivată, formată și profesionalizată în mod constant în funcție de nevoile și tendințele societății;
- se va preocupa de crearea de condiții optime de muncă, prin dotarea cu tehnologie de ultimă generație și achiziția de softuri performante;
- se va focusa pe implementarea de e-servicii, care să faciliteze contactul cu cetățenii și reducerea timpilor de soluționare a cererilor acestora.

În conceperea și furnizarea serviciilor, ca și în luarea altor tipuri de decizii, administrația publică se va sprijini pe participarea cetățenilor, implicarea experților și a actorilor cheie din societate, prin mecanisme stabile de consultare.

Obiective prioritare și măsuri aferente

Obiective prioritare	Măsuri aferente
7.1 Dezvoltarea capacității administrației publice locale	7.1.1 Dezvoltarea capacității administrative la nivelul localității prin introducerea de instrumente și proceduri moderne de management
	7.1.2 Dezvoltarea competențelor și cunoștințelor personalului din administrația publică locală
	7.1.3 Creșterea gradului de transparență la nivelul administrației publice locale

	7.1.4 Sediu administrativ și infrastructură. (realizare sediu primărie - proiect aflat în derulare)
	7.1.5 Dotarea cu mașini, utilaje și echipamente performante, în scopul eficientizării serviciilor publice furnizate comunității
7.2 Digitalizarea și tehnologizarea administrației publice locale	7.2.1 Crearea infrastructurii instituționale
	7.2.2 Acces gratuit la internet (wi-fi)
	7.2.3 Dezvoltarea serviciilor publice bazate pe tehnologie și creșterea nivelului de securitate cibernetică

5. Planul local de acțiune

Planul local de acțiune constituie o planificare reală pe termen mediu și lung pentru realizarea obiectivelor stabilite în strategia de dezvoltare locală. Toate măsurile se concretizează în planul local de acțiune prin programe și proiecte.

Termenul de realizare a Planului local de acțiune trebuie să corespundă termenului de 7 ani, fixat pentru realizarea Strategiei de dezvoltare locală a comunei.

Periodic, Planul local de acțiune trebuie revizuit astfel încât obiectivele fixate să țină cont de evoluția macroeconomică la nivel național, starea economiei la nivel regional și local, precum și de opiniile comunității locale cu privire la implementarea lui.

PLANUL LOCAL DE ACȚIUNE PENTRU PERIOADA 2021-2027

DOMENIU: INFRASTRUCTURĂ ȘI UTILITĂȚI						
Prioritate	**Măsuri asociate**	**Proiecte de investiții**	**Indicatori de evaluare**	**Surse posibile de finanțare**	**Perioadă de implementare**	**Responsabili**
1.1.Îmbunătățirea mobilității locuitorilor și mărfurilor prin dezvoltarea și modernizarea rețelei de infrastructură rutieră	1.1.1. Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri în vederea îmbunătățirii conexiunii rutiere în comună și între localitățile din județ.	1. Reabilitare și modernizare drumuri comunale în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA Satele: Bucium Orlea, Balomir, Bărăștii-Hațegului, Săcel și Ciopea	Lungimea drumurilor comunale reabilitate și modernizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		2.Reabilitare și modernizare DC63B, localitatea Subcetate, comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Lungime drumuri reabilitate (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		3. Construire trotuare în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Lungime trotuare construite (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar

		4.Realizare șanțuri și podețe betonate în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Lungime șanțuri și podețe betonate realizate (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		5. Construire și amenajare parcare auto în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Suprafață parcare (kmp) Număr locuri de parcare amenajate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		6.Amenajare șanțuri pentru scurgerea apelor pluviale în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Lungime șanțuri amenajate (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	1.1.2. Reabilitarea, modernizarea și extinderea drumurilor ce deservesc obiective economice.	1.Dezvoltare căi de acces prin drumuri pietruite la fermele de animale	Lungime căi de acces dezvoltate (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar

		2. Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii	Infrastructură înființată/ reabilitată/ modernizată/ extinsă (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		3. Amenajare drumuri agricole în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Lungime drumuri agricole amenajate (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	1.1.3. Amenajarea de piste de biciclete	1.Amenajare piste de biciclete în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Lungime piste de biciclete amenajate (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		2. Amenajare parcări pentru biciclete în zonele de interes economic (industrial, agricol, comercial)	Suprafață parcări Număr locuri de parcare înființate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar

		3. Achiziționarea de biciclete și punerea lor la dispoziția cetățenilor și vizitatorilor	Număr și valoare biciclete achiziționate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	1.1.4. Dezvoltarea transportului public	1. Amenajare stații transport public în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA (câte o stație în fiecare sat)	Număr stații amenajate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		2. Rezolvarea transportului public spre cel mai apropiat oraș	Linii de transport nou-înființate Curse regulate asigurate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
1.2. Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare	1.2.1.Elaborare PUG	1. Elaborarea PUG-ului	PUG finalizat	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar

	1.2.2. Introducerea, extinderea, reabilitarea și modernizarea rețelei de apă și canalizare	1.Realizare sistem de apă și apă uzată în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA, sat Vadu	Sistem apă și apă uzată realizat Număr racordări Număr beneficiari Potabilizare apă	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		2.Extindere rețea de apă și canalizare și stație de epurare în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Lungimea rețelei de apă și de canalizare (km) Capacitate stație epurare Număr racordări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		3. Sistem integrat de alimentare cu apă, canalizare și stație de epurare în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Lungime rețele înființate/ extinse (km) Număr racordări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		4.Infrastructură de apă și irigații pentru activități agricole și zootehnice în comună	Lungime infrastructură de apă și irigații (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2022-2027	Consiliul local Primar

			Suprafață agricolă deservită	Alte surse legal constituite		
	1.2.3. Sprijinirea introducerii rețelei de gaze naturale	1. Înființare rețea inteligentă de alimentare și distribuire gaze naturale în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA.	Lungime rețea gaze naturale (km) Număr racordări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		2. Extindere rețea de gaze naturale în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Lungime rețea gaze naturale nou-înființată (km) Număr racordări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	1.2.4. Sprijinirea extinderii și modernizării rețelei de curent electric	1.Punerea cablurilor electrice sub pământ	Lungime rețea de cabluri electrice împământată (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		1.Iluminatul artistic/decorativ al obiectivelor istorice, instituțiilor publice etc.	Obiective culturale și instituții publice iluminate decorativ	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2022-2027	Consiliul local Primar

				Alte surse legal constituite		
		2.Iluminat public cu energie regenerabilă	Lungime rețea iluminat public cu energie regenerabilă (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	1.2.6. Lucrări de cadastru	1. Măsurători topografice în cadrul Cadastrului sistemic prin programul național	Măsurători topografice	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	1.2.7. Susținerea serviciilor religioase pentru cetățeni	1. Consolidarea permanentă a lăcașelor de cult în satele comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA.	Lăcașe de cult amenajate (suprafețe amenajate)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: ECONOMIE ȘI MEDIU DE AFACERI						
Prioritate	**Măsuri asociate**	**Proiecte de investiții**	**Indicatori de evaluare**	**Surse posibile de finanțare**	**Perioadă de implementare**	**Responsabili**
2.1. Creșterea competitivității producătorilor locali	2.1.1. Valorificarea inteligentă a potențialului agro-zootehnic, viticol, pomicol și silvicol al comunității	1.Creșterea producției vegetale în zonă și valorificarea în industria alimentară	Producție medie la hectar Producție valorificată în industria alimentară	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		2. Susținerea industriei de panificație în zonă	Capacitate de producție și desfacere Locuri de muncă nou-create	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		3.Încurajarea creșterii animalelor și a produselor ecologice din lapte	Efective de animale Unități de producție create	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați

			Capacitate de producție și desfacere Locuri de muncă nou-create	Fonduri private Alte surse legal constituite		
		4. Dezvoltarea punctelor de colectare a laptelui de la producătorii familiali și fermele mici și mijlocii	Puncte de colectare lapte create Cantitate lapte colectată și valorificată	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		5.Construire depozit de preluare, păstrare și valorificare a produselor agricole în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Suprafață depozit construit și amenajat Capacitate depozit Cantitate produse locale păstrate și valorificate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		6. Atragerea de investitori pentru valorificarea produselor agricole și desfacerea produselor la poartă prin marketare pe internet și contacte directe	Investitori privați atrași Locuri de muncă nou-create	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați

		(evitarea politicilor supermarketurilor)	Capacitate de producție și desfacere Cantitate produse valorificate	Alte surse legal constituite		
		7. Sprijinirea înființării asociațiilor pentru creșterea animalelor și valorificarea laptelui în produse alimentare	Asociații de crescători animale înființate Efective de animale Cantitate lapte valorificată	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		8.Creșterea vitelor pentru carne și dezvoltarea unor mici abatoare și unități de procesare a cărnii	Efective animale Unități de producție înființate Capacitate de producție și desfacere Locuri de muncă nou-create	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		9. Microferme ecologice pentru integrarea în muncă a tinerilor cu deficiențe din categoriile sociale defavorizate	Microferme ecologice înființate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați

				Alte surse legal constituite		
		10. Stimularea tinerilor localnici de a începe o afacere la nivel local în domenii de interes: turism, agricultură, servicii recreaționale etc.	Investiții noi	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
	2.1.2. Valorificarea inteligentă a lemnului	1.Dezvoltarea unor ateliere pentru fabricarea produselor artizanale din lemn, cu unitate de distribuție și promovare	Ateliere înființate Număr locuri de muncă nou-create Capacitate de producție și desfacere	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		2.Atelier de prelucrare și valorificare a lemnului în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Ateliere înființate Număr locuri de muncă nou-create Capacitate de producție și desfacere	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați

	2.1.3.Susținerea industriilor creative	1.Lansarea unor minicapacități de producție în industrii creative: port popular, cusături tradiționale	Capacitate de producție și desfacere Număr locuri de muncă nou-create	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		2. Dezvoltarea meșteșugurilor și artizanatului tradițional	Ateliere înființate Număr locuri de muncă nou-create Capacitate de producție și desfacere	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
2.2.Dezvoltarea capitalului uman	2.2.1.Susținerea programelor adecvate de formare a resursei umane potrivit dinamicii pieței de muncă	1. Susținerea programelor de instruire privind dezvoltarea resurselor umane în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Număr programe de instruire organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar AJOFM
	2.2.2. Calificarea/ recalificarea în domeniile cu potențial competitiv, în vederea	1.Calificarea populației cu studii primare și medii în domeniul prelucrării lemnului pentru obiecte de artizanat și artă	Număr programe de calificare organizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2022-2027	Consiliul local Primar AJOFM

	configurării condițiilor pentru specializare inteligentă	tradițională, legumiculturii, apiculturii	Număr beneficiari	Alte surse legal constituite		
		2. Instruire pentru dezvoltarea unor proiecte antreprenoriale locale	Număr programe de instruire organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar AJOFM
		3. Proiect pentru instruirea oamenilor în legumicultură și susținerea dezvoltării serelor	Număr programe de instruire organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar AJOFM
		4. Instruiri pentru dezvoltarea turismului de nișă – trasee turistice, concursuri tematice	Număr programe de instruire organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar AJOFM
		5.Proiecte de reconversie pentru calificare în prelucrarea lemnului	Număr programe de calificare organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2022-2027	Consiliul local Primar AJOFM

				Alte surse legal constituite		
	2.2.3. Dezvoltarea antreprenoriatului	1. Realizarea de proiecte de formare profesională pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale și promovarea afacerilor în mediul rural în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Număr programe de formare organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar AJOFM
2.3.Dezvoltarea serviciilor de consultanță și expertiză în afaceri competitive	2.3.1. Sprijinirea omologării și promovării produselor agroalimentare cu specific local	1.Omologare și promovare pe piața internă și internațională a produselor agroalimentare cu specific local	Produse locale omologate Piețe accesate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
	2.3.2. Facilitarea accesului la finanțare, inclusiv a accesului la informațiile cu privire la sursele de finanțare	1.Consultanță proiecte de investiții cu finanțare națională sau europeană	Număr sesiuni de consultanță Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		2.Programe de formare profesională, workshop-uri, sesiuni de informare cu privire la legislația în	Număr programe de formare profesională,	Buget local Buget de stat	2022-2027	Consiliul local Primar

		domeniu, oportunități de finanțare, dezvoltare afaceri în domeniul turismului, puncte gastonomice locale, prin cooperare cu instituțiile din domeniu: ANT, DSVSA, ONG-uri, AFIR etc.	workshopuri, sesiuni de informare Număr beneficiari	Fonduri europene Alte surse legal constituite		Investitori privați ONG-uri Instituții publice

DOMENIU: EDUCAȚIE						
Prioritate	**Măsuri asociate**	**Proiecte de investiții**	**Indicatori de evaluare**	**Surse posibile de finanțare**	**Perioadă de implementare**	**Responsabili**
3.1. Asigurarea accesului tuturor cetățenilor la servicii de educație	3.1.1. Asigurarea educației de bază pentru toți cetățenii, prin sprijinirea învățământului primar și gimnazial și prevenirea abandonului școlar	1. Reabilitarea, modernizarea și extinderea/construirea clădirilor și spațiilor unităților de învățământ preșcolar, primar și gimnazial din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA. Construire creșă	Suprafețe reabilitate/ modernizate/ extinse/ construite (mp)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
		2. Proiect de dotare a școlilor și grădinițelor cu echipamente didactice și tehnologie performantă	Număr și valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
		3. Construire și amenajare After School	Suprafață sală de sport construită și amenajată (mp) Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar

		4. Reabilitare/extindere imobil și amenajare cămin cultural din satul Ciopeia în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Suprafață reabilitată (mp) Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		5. Sprijinirea tinerilor din mediul rural în urmarea studiilor liceale, tehnice, profesionale, universitare, potrivit potențialului – proiecte de filantropie și asistență	Număr cazuri sociale susținute	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
	3.1.2. Creșterea accesului la servicii de educație și formare profesională, favorabile incluziunii	1. Reabilitare căi de acces unități de învățământ	Lungime căi de acces reabilitate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		2.Organizare transport microbuze școlare	Număr curse organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ

	3.1.3. Adaptarea sistemului de educație la soluțiile online sau la distanță și acordarea de șanse de acces la educație în special copiilor din comunitățile și grupurile dezavantajate	1. Dotarea Școlilor Gimnaziale cu echipamente IT-TIC sistemice în domeniul e-educație, e-incluziune, e-sănătate și e-cultură – Secțiunea e-Educație	Număr și valoare dotări	Fonduri europene	2022-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
		2. Acces gratuit la internet (Wi-Fi) al tuturor elevilor	Wi-Fi gratuit Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
3.2. Susținerea performanței școlare și a specializării inteligente	3.2.1.Susținerea elevilor cu potențial intelectual crescut, precum și a elevilor ce provin din familii defavorizate	1.Susținerea copiilor și a tinerilor cu performanțe școlare deosebite prin acordarea de burse de merit și alte stimulente	Număr burse acordate anual	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
		2. Sprijinirea tinerilor din mediul rural în urmarea studiilor liceale, tehnice, profesionale, universitare, potrivit potențialului – proiecte de filantropie și asistență	Număr tineri susținuți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ

	3.2.2. Susținerea specializării inteligente, creșterea adaptabilității ofertei educaționale la cerințele pieței muncii și adaptarea competențelor absolvenților la cerințele angajatorilor	1. Proiect de orientare a educației pe coordonatele potențialului competitiv, al specializării inteligente și inovării	Programe de specializare organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
		2.Proiect de promovare a culturii antreprenoriale, instruire, educație continuă	Programe de instruire organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar AJOFM
		3. Proiect de dotare cu ateliere/spații/echipamente necesare desfășurării programelor de instruire specializată	Ateliere și echipamente puse la dispoziție Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
		4. Proiecte de reconversie pentru calificare în diverse meserii practicate pe plan local	Număr programe de reconversie Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar AJOFM

	3.2.3.Creșterea calității și relevanței mediilor de învățare pentru procesul de învățare și piața muncii, inclusiv învățământ la distanță și online	1. Dotarea unităților de învățământ cu biblioteci, laboratoare, spații de recreere, la nivelul standardelor reglementate prin legislația în vigoare, inclusiv crearea condițiilor pentru educația on-line	Dotări unități de învățământ Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ

DOMENIU: SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ						
Prioritate	**Măsuri**	**Proiecte**	**Indicatori de evaluare**	**Surse posibile de finanțare**	**Perioadă de implementare**	**Responsabili**
4.1. Îmbunătățirea infrastructurii unităților medicale și a celor de protecție socială	4.1.1. Reabilitarea, modernizarea și extinderea/construirea clădirilor și spațiilor unităților medicale și de protecție socială	1.Reabilitare, modernizare și dotare dispensar medical	Suprafață reabilitată și modernizată (mp) Număr și valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		2. Înființare și dotare dispensar nou	Suprafață construită Capacitate/ dotari Număr și valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri 2europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		3. Înființare și dotare centru de zi pentru copii	Suprafață amenajată Capacitate centru Număr și valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar

		4. Construire imobil cu locuințe sociale pentru tineri	Suprafață construită Număr locuințe sociale puse la dispoziție Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		5. Înființare și dotare punct farmaceutic	Suprafață amenajată Număr și valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	4.1.2. Dezvoltarea serviciilor medicale de urgență și acordare a primului ajutor.	1.Dotare cu echipamente performante pentru acordarea ajutorului medical de urgență și deplasarea la cel mai apropiat spital la nevoie	Echipamente medicale Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
4.2. Îmbunătățirea calității serviciilor medicale și facilitarea accesului la servicii medicale de calitate	4.2.1. Încurajarea acțiunilor ce vizează prevenirea îmbolnăvirii	1.Campanii de informare și sănătate publică	Număr campanii organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar DSP
		2. Campanii de analize și investigații medicale gratuite	Număr campanii organizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2022-2027	Consiliul local Primar

			Număr beneficiari	Alte surse legal constituite		Furnizori de servicii medicale
		3. Educație sanitară în școli	Număr programe organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Furnizori de servicii medicale Personal didactic
	4.2.2. Creșterea egalității de șanse privind accesul la servicii în domeniul sănătății	1. Constituirea unei structuri de asistență medicală comunitară la nivelul UAT	Structură asistență medicală comunitară	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
4.3. Dezvoltarea serviciilor sociale locale	4.3.1.Consolidarea managementului sistemului de asistență socială la nivelul administrației publice locale	1.Dotarea cu tehnică și mijloace de lucru performante a structurii de asistență socială din cadrul UAT	Număr și valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		2. Formarea continuă a personalului din cadrul structurii de asistență socială	Număr programe de formare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		3. Elaborare și implementare strategie de	Strategie de dezvoltare	Buget local Buget de stat	2022-2027	Consiliul local Primar

		dezvoltare a serviciilor sociale pe termen mediu și lung	servicii sociale Proiecte implementate	Fonduri europene Alte surse legal constituite		
	4.3.2. Susținerea programelor de incluziune socială, combaterea sărăciei și a oricăror forme de discriminare, prin măsuri de integrare pe piața muncii și acces la locuințe, servicii sociale, sănătate, educație și cultură a persoanelor/ comunităților vulnerabile	1. Asigurarea unei comunități sănătoase și echilibrate prin scăderea numărului de asistați social din comunitate, prin creșterea angajării și scăderea presiunii asupra bugetului local	Număr asistați social în comunitate Reducere cheltuieli la buget local	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		2. Organizare de programe de calificare și reconversie profesională	Număr programe organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar AJOFM
	4.3.3. Îmbunătățirea sistemului de servicii sociale pentru persoane vârstnice, copii, persoane cu dizabilități, victime ale violenței domestice	1. Proiect de voluntariat pentru îngrijirea vârstnicilor	Număr acțiuni voluntariat Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar ONG-uri locale

DOMENIU: TURISM, CULTURĂ ȘI SPORT						
Prioritate	**Măsuri asociate**	**Proiecte de investiții**	**Indicatori de evaluare**	**Surse posibile de finanțare**	**Perioadă de implementare**	**Responsabili**
5.1.Dezvoltarea și valorificarea patrimoniului cultural identitar	5.1.1. Elaborarea unei strategii de marketing pentru promovarea patrimoniului cultural și a unei agende de evenimente culturale, în strânsă corelare cu patrimoniul cultural	1.Program de conștientizare asupra patrimoniului cultural identitar	Număr programe organizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar ONG-uri
		2. Crearea unui brand local – marcă înregistrată, sistem de valori la care aderă toți operatorii din comună	Brand local	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar ONG-uri
		3. Integrarea caselor tradiționale într-un program de ocrotire a patrimoniului local	Case tradiționale integrate în program	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar ONG-uri
		4. Integrarea în circuite turistice a unor obiective cultural-istorice și religioase locale	Obiective integrate în circuite turistice	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2022-2027	Consiliul local Primar Operatori de turism ONG-uri

				Alte surse legal constituite		
		5. Introducerea în circuitul turistic a unor ateliere de artă tradițională și meserii specifice zonei	Ateliere de artă tradițională și meserii specifice zonei introduse în circuite turistice	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Operatori de turism ONG-uri
		6. Organizare școală de vară și/sau ateliere multianuale pentru artiști și cercetători	Număr programe/ ateliere organizate Număr participanți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar ONG-uri
		7. Programe pentru copii locali și turiști: școală de vară, tabere cu implicarea personalului didactic local sau din exterior	Număr programe organizate Număr participanți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar ONG-uri
		8. Organizare de evenimente culturale, religioase, etnografice, gastronomice, care să revitalizeze tradițiile locale (inclusiv în parteneriat cu alte localități)	Evenimente organizate Număr participanți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		9. Organizarea evenimentelor locale –	Evenimente organizate	Buget local Buget de stat	2022-2027	Consiliul local Primar

		calendar al evenimentelor, festival, târg de produse locale, promovarea meșteșugurilor	Număr participanți	Fonduri europene Alte surse legal constituite		
		10. Realizare broșură și alte materiale publicitare de promovare turistică a localității	Număr turiști/ vizitatori atrași raportat la valoare investită în promovare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		11. Realizare website și aplicație mobilă de promovare turistică a localității	Website și aplicație mobilă de promovare Număr utilizatori Număr turiști/ vizitatori atrași	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		12.Promovarea turismului la nivel național și internațional prin mijloace moderne: video, blog, vlog, website	Video Blog Vlog Website Număr utilizatori Număr turiști/ vizitatori atrași	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		13. Organizare de expoziții de produse tradiționale și de artizanat	Expoziții organizate Număr participanți	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2022-2027	Consiliul local Primar Producători locali

				Alte surse legal constituite		
		14. Organizare de întâlniri cu artiști locali	Întâlniri organizate Număr participanți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Artiști locali
		15. Cartarea obiectivelor turistice cultural-religioase	Obiective turistice cartate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		16. Parteneriate public-private pentru turism – cooperare locală pe bază de reguli comune, sprijin reciproc, promovare etc.	Proiecte derulate în parteneriat	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	5.1.2. Sprijinirea reabilitării și extinderii infrastructurii culturale: muzee, așezăminte	1. Restaurarea caselor vechi și redarea lor circuitului turistic	Case vechi restaurate, redate circuitului turistic	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar

	culturale, monumente istorice, case tradiționale etc.	2. Reabilitare și restaurare clădire monument istoric	Clădiri monument istoric restaurate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
5.2. Promovarea și valorificarea patrimoniului natural	5.2.1. Facilitarea punerii în valoare a potențialului natural al zonei	1. Protejarea reală a zonelor naturale de interes turistic (identificarea și eliminarea construcțiilor ilegale, interzicerea tăierilor de păduri, interzicerea pășunatului, etc.)	Acțiuni de protecție a parcurilor naționale și a celorlalte zone naturale	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar APM HUNEDOARA
		2. Program de curățare a tuturor zonelor naturale (în special de deșeuri de plastic) și organizarea de programe de educare a populației, precum și înăsprirea penalităților	Număr programe de ecologizare Suprafețe ecologizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar ONG-uri
		3. Sistem de management eficient sit de importanță comunitară	Sistem de management SCI	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar APM HUNEDOARA
		4. Cartarea obiectivelor turistice naturale	Obiective turistice cartate	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2022-2027	Consiliul local Primar

				Alte surse legal constituite		
		5. Campanii de conștientizare a publicului larg despre existența și valoarea obiectivelor naturale vizate	Număr campanii organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar APM HUNEDOARA ONG-uri
	5.2.2. Crearea și dezvoltarea zonelor turistice, sportive și de agrement	1. Dezvoltare zonă turistică	Suprafață zonă turistică amenajată Investitori privați atrași Număr vizitatori/ turiști	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		2. Amenajare trasee turistice	Trasee turistice amenajate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		3. Dezvoltare turism tematic (spre ex. colectare fructe de pădure, plante medicinale)	Programe de turism tematic Număr participanți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați

				Alte surse legal constituite		
		4. Dezvoltare infrastructură de agrement	Suprafață amenajată Investitori privați atrași Facilități puse la dispoziția turiștilor Număr vizitatori/ turiști	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		5. Înființare și amenajare tabere pentru copii și tineret	Tabere înființate și amenajate Servicii/ Facilități puse la dispoziția copiilor și tinerilor	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		6. Construire bază sportivă în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Suprafață bază sportivă Sporturi practicate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		7. Modernizare terenuri sintetice în SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Suprafață teren sintetic Sporturi practicate	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2022-2027	Consiliul local Primar

			Număr beneficiari	Alte surse legal constituite		
		8. Exploatarea spațiului pentru afaceri novatoare: sporturi extreme (motorbike, mountainbike etc.), sporturi care necesită mult spațiu (hipism, golf, tir cu arcul, tir cu pistolul etc.), tabere tematice	Servicii/ facilități puse la dispoziție pentru practicare sporturi extreme Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		9. Amenajare piste pentru cicloturism	Lungime piste amenajate (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		10. Locuri de joacă pentru copii și adolescenți	Suprafețe amenajate Locuri de joacă nou-create Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		11. Amenajare parc aventură	Suprafață amenajată Investitori privați atrași Servicii/ Facilități puse	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați

			la dispoziția turiștilor Număr vizitatori/ turiști	Alte surse legal constituite		
		12. Amenajare spațiu verde pentru picnic	Suprafață amenajată Facilități puse la dispoziția turiștilor Număr vizitatori/ turiști	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		13. Investiții în servicii recreaționale și de agrement: parc de aventură, tiroliană, telescaun, pistă bob, piste de biciclete etc., pentru sprijinirea turismului și extinderea sezonului prin parteneriat public-privat	Investiții noi atrase Suprafețe amenajate pentru turism Facilități puse la dispoziția turiștilor Număr vizitatori/ turiști	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
5.3.Dezvoltarea infrastructurii ce deservește obiectivele turistice și unitățile de cazare	5.3.1. Valorificarea spațiilor publice și private pentru dezvoltarea infrastructurii ce deservește	1. Construire și amenajare Centru local de informare turistică	Suprafață construită și amenajată Număr turiști/vizitatori	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar

	obiectivele turistice	2. Amenajare toaletă publică	Suprafață amenajată	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	5.3.2. Sprijinirea includerii în circuitul turistic a unităților de cazare	1. Investiții publice locale pentru infrastructura de transport și utilități (apă, canalizare, gaze, curent electric)	Infrastructura de transport și utilități asigurată Număr unități de cazare deservite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	5.3.3. Facilitarea modernizării și extinderii gamei de servicii a unităților de primire turistică	1. Realizarea de produse turistice diversificate, încercând să răspundă unor hobby-uri diverse (ex. vânătoare, gastronomie, cicloturism, parapantă, cățărări, sporturi extreme, echitație, observare/ filmare/fotografiere)	Produse turistice puse la dispoziție	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		2. Sprijinirea programelor de formare în domeniul turismului și în domenii conexe	Programe de formare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: MEDIU						
Prioritate	**Măsuri asociate**	**Proiecte de investiții**	**Indicatori de evaluare**	**Surse posibile de finanțare**	**Perioadă de implementare**	**Responsabili**
6.1. Îmbunătățirea calității aerului (reducerea gazelor cu efect de seră), apei și solului	6.1.1. Sprijinirea utilizării mijloacelor de transport mai puțin poluante/ nepoluante	1. Achiziționarea de biciclete și punerea lor la dispoziția turiștilor și a cetățenilor	Biciclete achiziționate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	6.1.2. Extinderea și amenajarea zonelor verzi ale localității	1. Reabilitare spații verzi din interiorul localității	Suprafețe spații verzi reabilitate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		2. Realizarea arhitecturii peisagistice a comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Suprafață amenajată	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		3. Realizarea arhitecturii peisagistice în curtea Primăriei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Suprafață amenajată	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2022-2027	Consiliul local Primar

				Alte surse legal constituite		
		4. Toaletă publică în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA	Suprafață amenajată	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	6.1.3. Sprijinirea inițiativelor, programelor și acțiunilor ce vizează utilizarea surselor alternative de energie/energie regenerabilă: eoliană, solară, biomasă, termală, etc.	1.Valorificarea superioară a biomasei prin colectarea centralizată și comercializarea profitabilă	Biomasă colectată și valorificată	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		2.Construire de parc fotovoltaic cu panouri solare	Suprafață parc (mp) Capacitate parc	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		3.Utilizarea complementară a surselor regenerabile de energie în instituțiile publice. Stații de încărcare mașini electrice	Instituții publice care utilizează surse	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2022-2027	Consiliul local Primar

			regenerabile de energie	Alte surse legal constituite		
		4.Construire fabrică de biogaz prin folosirea deșeurilor regenerabile	Capacitate fabrică Cantitate deșeuri regenerabile folosite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
	6.1.4. Măsuri de eficientizare energetică și reabilitare termică a clădirilor	1. Reabilitarea termică a clădirilor unităților de învățământ din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA.	Suprafață clădiri reabilitate termic (mp)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
	6.1.5. Îmbunătățirea gradului de educare, conștientizare, informare, consultare și participare a cetățenilor în luarea deciziilor privind mediul	1. Campanii de conștientizare privind beneficiile unui mediu curat și sănătos și combaterea poluării	Număr campanii organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar APM HUNEDOARA ONG-uri
6.2.Implementarea managementului	6.2.1.Încurajarea colectării	1. Campanii de educare a cetățenilor privind responsabilitatea lor în ceea	Număr campanii organizate	Buget local Buget de stat	2022-2027	Consiliul local Primar ADI

integrat al deșeurilor	selective a deșeurilor	ce privește colectarea selectivă a deșeurilor	Număr beneficiari	Fonduri europene Alte surse legal constituite		Operator salubritate ONG-uri
		2. Instalarea de pubele pentru colectarea selectivă a deșeurilor	Număr pubele instalate Cantitate deșeuri colectate selectiv	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		3. Dotarea gospodăriilor cu pubele pentru colectarea selectivă a deșeurilor	Număr pubele achiziționate Număr gospodării deservite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	6.2.2. Facilitarea ecologizării zonelor poluate	1. Reintroducerea în peisajul local a unei zone unde a funcționat un depozit de deșeuri	Suprafață zonă ecologizată și reintrodusă în peisajul local	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		2. Organizare acțiuni de ecologizare a zonelor verzi poluate (păduri, parcuri etc.)	Număr acțiuni ecologizare Suprafețe ecologizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar ONG-uri

6.3. Protecția și conservarea habitatelor naturale și a ariilor naturale protejate	6.3.1. Sprijinirea măsurilor de prevenire a dezastrelor naturale	1. Organizarea de acțiuni de împădurire a zonelor degradate, defrișate etc.	Număr programe împădurire Suprafețe împădurite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar ONG-uri
	6.3.2. Sprijinirea conservării biodiversității și a ariilor naturale priotejate	1.Evaluarea capitalului natural al localității și constituirea unei rețele de arii protejate care să acopere întreaga varietate de ecosisteme din localitate	Capital natural evaluat	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Autorități competente - AFM
		2. Acțiuni de curățare a tuturor zonelor naturale (în special de deșeuri din plastic) și organizarea de programe sistematice de educare a populației pentru combaterea fenomenului poluării.	Număr programe de curățare Suprafețe ecologizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar ONG-uri
	6.3.3. Sprijinirea campaniilor de informare și conștientizare privind importanța dezvoltării durabile, a	1. Organizarea de acțiuni pentru marcarea evenimentelor din calendarul ecologic: 2 februarie – Ziua internațională a zonelor umede, 1 aprilie – Ziua internațională a păsărilor,	Număr acțiuni organizate Număr participanți/ beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ și cultură ONG-uri

	protecției și conservării habitatelor naturale și ariilor protejate	22 mai – Ziua biodiversității, 22 martie – Ziua mondială a apei, Luna pădurii, 22 aprilie – Ziua internațională a Pământului, 5 iunie – Ziua mediului, Săptămâna europeană a mobilității, 8 octombrie – Ziua mondială a reducerii dezastrelor naturale				

DOMENIU: CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ						
Prioritate	**Măsuri asociate**	**Proiecte de investiții**	**Indicatori de evaluare**	**Surse posibile de finanțare**	**Perioadă de implementare**	**Responsabili**
7.1. Dezvoltarea capacității administrației publice locale	7.1.1. Dezvoltarea capacității administrative la nivelul localității prin introducerea de instrumente și proceduri moderne de management	1. Implementare sistem integrat de management calitate-mediu – ISO 9001 și ISO 14001	Grad de implementare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	7.1.2. Dezvoltarea competențelor și cunoștințelor personalului din administrația publică locală	1. Programe de instruire și perfecționare profesională anuală	Număr programe de instruire Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		2. Programe de formare și perfecționare profesională în tehnologii digitale	Număr programe de formare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		3. Organizare de schimburi de experiență cu alte autorități și instituții publice	Număr schimburi de experiență organizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2022-2027	Consiliul local Primar

		la nivel județean, național și european	Număr participanți	Alte surse legal constituite		
	7.1.3. Creșterea gradului de transparență la nivelul administrației publice locale	1. Dezvoltare website și publicare informații conform legislației în vigoare și standardelor aprobate	Website dezvoltat Număr documente publicate Număr utilizatori	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	7.1.4.Sediu administrativ și infrastructură	1. Utilizarea complementară a surselor regenerabile de energie în primărie	Energie din surse regenerabile la primărie	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		2. Management integrat al deșeurilor la sediul primăriei	Grad de implementare sistem	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	7.1.5. Dotarea cu mașini, utilaje și echipamente performante, în scopul eficientizării serviciilor publice furnizate comunității	1. Dotarea cu mașini, utilaje și echipamente performante pentru intervenția în situațiile de urgență (incendii, inundații, deszăpezire etc.)	Mașini, utilaje și echipamente achiziționate Servicii asigurate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		2. Dotarea cu mașini, utilaje și echipamente performante	Mașini, utilaje și	Buget local Buget de stat	2022-2027	Consiliul local Primar

		pentru execuția lucrărilor de gospodărire a UAT	echipamente achiziționate Servicii asigurate	Fonduri europene Alte surse legal constituite		
		3. Construcție sediu primărie nouă	Suprafață clădire construită	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		4. Introducere sistem de monitorizare video la sediul primăriei și în localitate	Sistem de monitorizare video implementat (număr camere instalate)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
7.2. Digitalizarea și tehnologizarea administrației publice locale	7.2.1. Crearea infrastructurii instituționale	1. Achiziție și punere în funcțiune de echipamente performante de tehnică de calcul (calculatoare, laptopuri, imprimante multifuncționale, tablete, smartphone etc.)	Echipamente de tehnică de calcul achiziționate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
	7.2.2. Acces gratuit la internet (wi-fi)	1.Acces gratuit la wi-fi a tuturor cetățenilor	Wi-Fi gratuit Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar

	7.2.3. Dezvoltarea serviciilor publice bazate pe tehnologie și creșterea nivelului de securitate cibernetică	1. Dezvoltare sistem integrat de tip *Smart Village*, bazat pe module specifice fiecărui departament/compartiment din primărie	Grad de implementare sistem Servicii asigurate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		2. Achiziția și utilizarea de softuri performante pentru furnizarea de servicii de calitate către cetățeni și reducerea timpului de soluționare a solicitărilor acestora	Softuri achiziționate Servicii asigurate Termen de soluționare a cererilor (redus)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		3. Utilizarea sistemelor online de lucru implementate la nivel național	Sisteme de lucru online implementate Servicii asigurate Termen de soluționare a cererilor (redus)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar
		4. Crearea arhivei digitale a Primăriei	Arhivă digitală Număr documente digitizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2022-2027	Consiliul local Primar

Smart!

6. Portofoliul de proiecte prioritare

Fișele de proiect oferă un sprijin suplimentar autorității administrației publice locale în planificarea activităților necesare implementării strategiei.

Fișele prezentate în cele ce urmează au un caracter strict orientativ cu privire la:

- obiectivele urmărite;
- activitățile propuse;
- rezultatele așteptate;
- indicatorii de evaluare;
- actorii implicați;
- posibilele surse de finanțare;
- perioada de implementare estimată.

Aspectele concrete și detaliile vor fi stabilite de către autoritatea publică în urma unor analize aprofundate, a studiilor de fezabilitate, precum și a consultării părților vizate de inițiativele respective.

Bugetul fiecărui proiect se va estima pe categorii de cheltuieli, în funcție de activitățile concrete descrise în cadrul proiectului și de cerințele finanțatorului, după caz.

FIȘELE PROIECTELOR PRIORITARE 2021-2027

INFRASTRUCTURĂ ȘI UTILITĂȚI

1.	**Reabilitare și modernizare drumuri comunale și străzi în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: O infrastructură rutieră modernă favorizează progresul economic și social al comunei Obiective: Asigurarea accesului la infrastructura de bază Îmbunătățirea transportului local de persoane și mărfuri Fluidizarea circulației Activități: Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de reabilitare și modernizare a drumurilor comunale Rezultate așteptate: Infrastructură rutieră modernizată Îmbunătățirea traficului rutier și a siguranței acestuia Atragerea potențialilor investitori Indicatori de evaluare: Lungime drumuri comunale reabilitate și modernizate (DC63B reabilitat) Beneficiari: cetățenii comunei, vizitatori/turiști, participanți la trafic, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

2.	**Construire trotuare în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: Accidentele rutiere reprezintă o cauză majoră a deceselor, prin urmare se impune luarea măsurilor necesare pentru reducerea sau chiar eliminarea unor astfel de evenimente negative pe raza comunei. Obiective: Creșterea siguranței în trafic a pietonilor Facilitarea accesului pietonal al cetățenilor comunei la unități de învățământ, medicale, sociale, magazine sătești, primărie, poliție etc. Estetizarea spațiului comunal Activități: Documentație tehnică Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de amenajare și construire trotuare Rezultate așteptate: Infrastructură pietonală modernă Reducerea timpilor de deplasare în comună Siguranță în trafic Indicatori de evaluare: Lungime trotuare construite (4 km) Beneficiari: cetățenii comunei, turiști/vizitatori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

3.	**Realizare șanțuri și podețe betonate în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare Apa în cantități foarte mari poate provoca pagube umane și materiale însemnate, prin urmare se impune luarea măsurilor necesare pentru prevenirea evenimentelor negative cauzate de inundații și viituri. Obiective: Asigurarea stabilității drumurilor și fluidizarea traficului rutier Creșterea siguranței în trafic Facilitarea accesului locuitorilor în curțile proprii pe timpul ploilor Protejarea gospodăriilor de inundații Estetizarea spațiului comunal Activități: Întocmire SF, PT Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de realizare șanțuri și podețe betonate în comună Rezultate așteptate: Șanțuri și podețe betonate pe tot teritoriul comunei Eliminare depuneri de apă pe carosabil Gospodării protejate de inundații Indicatori de evaluare: Lungime șanțuri și podețe betonate realizate (km) Număr gospodării deservite Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

4.	**Construire și amenajare parcari auto în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: O infrastructură rutieră modernă favorizează progresul economic și social al comunei Obiective: Asigurarea necesarului de parcări în proximitatea obiectivelor de interes public Activități: Realizare studii de trafic. Întocmire SF, PT Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de construire și amenajare parcări auto Rezultate așteptate: Număr mai mare de parcări în comună Infrastructură rutieră modernă Fluidizarea circulației rutiere Indicatori de rezultat: Suprafață parcări amenajate (mp) Capacitate parcări – număr locuri Beneficiari: cetățenii comunei, participanți la trafic, operatori economici cu sediul în comună
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

5.	**Amenajare rigole pentru scurgerea apelor pluviale în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare Apa în cantități foarte mari poate provoca pagube umane și materiale însemnate, prin urmare se impune luarea măsurilor necesare pentru prevenirea evenimentelor negative cauzate de inundații și viituri. Obiective: Dezvoltarea rețelei de evacuare a apelor pluviale, în vederea dezvoltării rurale și protejării mediului înconjurător Asigurarea stabilității drumurilor și fluidizarea traficului rutier Facilitarea accesului locuitorilor în curțile proprii pe timpul ploilor Protejarea gospodăriilor de inundații Estetizarea spațiului comunal Activități: Întocmire documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de realizare rigole pentru scurgerea apelor pluviale în comună Rezultate așteptate: Șanțuri amenajate pe tot teritoriul comunei Eliminare depuneri de apă pe carosabil Gospodării protejate de inundații Indicatori de evaluare: Lungime rigole amenajate (km) Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

6.	**Dezvoltare căi de acces prin drumuri pietruite în comună**
Descrierea proiectului	Justificare: Construirea și dezvoltarea infrastructurii publice de transport determină atragerea de investitori și fonduri suplimentare la bugetul local. Obiective: Facilitarea accesului la obiectivele economice agricole Activități: Realizare SF, PT Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de construire/reabilitare a căilor de acces prin drumuri pietruire la fermele de animale Rezultate așteptate: Infrastructură rutieră agricolă modernizată Atragerea de potențiali investitori Atragerea de forță de muncă specializată Indicatori de evaluare: Lungime căi de acces dezvoltate (km) Număr ferme deservite Beneficiari: operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

7.	**Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii**
Descrierea proiectului	Justificare: Construirea și dezvoltarea infrastructurii publice de transport determină atragerea de investitori și fonduri suplimentare la bugetul local. Obiective: Facilitarea accesului la obiectivele economice agricole Activități: Realizare SF, PT Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de construire, modernizare și reabilitare a infrastructurii legate de dezvoltarea agriculturii și silviculturii în comună Rezultate așteptate: Infrastructură modernă Atragerea de potențiali investitori Atragerea de forță de muncă specializată Indicatori de evaluare: Infrastructură înființată/reabilitată/modernizată/extinsă (km) Număr obiective economice deservite Creștere economică generată Beneficiari: operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

8.	**Amenajare drumuri agricole în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: O infrastructură rutieră modernă favorizează progresul economic și social al comunei Obiective: Modernizarea și extinderea rețelei de drumuri de exploatație agricolă Îmbunătățirea transportului local Activități: Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de amenajare a infrastructurii rutiere de drumuri de exploatație agricolă și forestieră Rezultate așteptate: Infrastructură de drumuri de exploatație agricolă amenajate Atragerea de potențiali investitori Atragerea de forță de muncă specializată Indicatori de evaluare: Lungime drumuri agricole și forestiere amenajate (km) Beneficiari: cetățenii comunei, operatorii economici cu sediul în comună, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

9.	**Amenajare piste de biciclete în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: Accidentele rutiere reprezintă o cauză majoră a deceselor, prin urmare se impune luarea măsurilor necesare pentru reducerea sau chiar eliminarea unor astfel de evenimente negative pe raza comunei. Facilitarea transportului la și de la locul de muncă. Dezvoltarea cicloturismului în zonă. Obiective: Creșterea siguranței în trafic în cazul deplasărilor cu bicicleta Activități: Identificarea traseelor oportune deplasărilor cu bicicleta Realizare de piste de bicicletă pe traseele identificate Rezultate așteptate: Piste de biciclete amenajate Siguranță în trafic Atragerea de forță de muncă specializată Creșterea numărului de turiști Indicatori de evaluare: Număr și lungime piste amenajate (km) Număr beneficiari Beneficiari: cetățenii comunei, turiști/vizitatori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

10.	**Amenajări parcări pentru biciclete în zonele de interes economic (industrial, agricol, comercial, turistic)**
Descrierea proiectului	Justificarea: Inexistența parcărilor pentru biciclete în zonele de interes public pe raza comunei Sprijinirea transportului cu bicicleta la/de la locul de muncă Dezvoltarea cicloturismului Obiective: Creșterea siguranței în trafic în cazul deplasărilor cu bicicleta Activități: Identificarea spațiilor oportune amenajării de parcări pentru biciclete Proceduri achiziții publice Amenajări parcări pentru biciclete în zonele de interes public Rezultate așteptate: Parcări de biciclete amenajate Indicatori de rezultat: Rasteluri de biciclete instalate Număr beneficiari Beneficiari: cetățenii comunei, turiști/vizitatori, operatori economici cu sediul în comună
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

11.	**Amenajare stații de transport public în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA (câte o stație în fiecare sat)**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea infrastructurii de transport public determină progresul economic și social al comunei. Obiective: Îmbunătățirea condițiilor de transport în comun Activități: Întocmire documentație Proceduri achiziție publică Modernizare stații de transport public existente, inclusiv realizarea de noi stații prin dotarea cu: indicatoare și marcaje rutiere, indicatoare cu informații pentru călători, platforme de așteptare, cabine cu acoperiș și scaune Rezultate așteptate: Stații de transport public amenajte Călători deserviți Indicatori de evaluare: Număr stații de transport amenajate Număr beneficiari Beneficiari: cetățenii comunei, operatori economici, turiști/vizitatori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

12.	**Elaborare PUG**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea durabilă a comunității și creșterea calității vieții populației, prin stabilirea direcțiilor, priorităților și reglementărilor de amenajare a teritoriului și dezvoltare urbanistică a localității. Obiective: Stabilirea priorităților de dezvoltare teritorială Stabilirea și delimitarea teritoriului intravilan Stabilirea unui model de utilizare rațională și echilibrată a terenurilor Activități: Documentare, studii de fundamentare Elaborare documentație Avize, aprobări Rezultate așteptate: Creștere economică a comunei Noi investiții atrase în comună Indicatori de rezultat: PUG elaborat Creștere economică generată Număr investitori noi atrași Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

13.	**Realizare sisteme de apă, apă uzată și statie de epurare în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: Existența rețelei de apă și canalizare va determina creșterea nivelului de trai al populației și protecția mediului înconjurător. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene. Obiective: Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Protejarea mediului înconjurător Activități: Proiectare și inginerie, studii de teren Obținere avize/autorizații Proceduri achiziții publice Lucrări de realizare a sistemului de alimentare cu apă și apă uzată Rezultate așteptate: Rețea de apă și apă uzată la nivelul comunei Număr mai mare de cetățeni racordați la rețea Protecția mediului înconjurător Indicatori de rezultat: Lungimea rețelei Capacitate stație de distribuție și a celei de epurare Număr gospodării/obiective economice racordate Beneficiari: cetățenii comunei, instituții publice, operatori economici, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

14.	**Extindere sistem integrat de alimentare cu apă potabilă și apă uzată, stație de clorinare, stație de pompare a apei uzate și stație de epurare în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA.**
Descrierea proiectului	Justificare: Extinderea sistemului integrat de alimentare cu apă și a rețelei de canalizare va determina creșterea nivelului de trai al populației și protecția mediului înconjurător. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene. Obiective: Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Protejarea mediului înconjurător Activități: Proiectare și inginerie, studii de teren Obținere avize/autorizații Proceduri achiziții publice Lucrări de extindere a sistemului integrat de alimentare cu apă, canalizare și stație de epurare Rezultate așteptate: Rețea de alimentare la nivelul comunei Rețea de canalizare menajeră Stație de epurare Număr de cetățeni racordați la cele două rețele Protecția mediului înconjurător Indicatori de rezultat: Lungimea rețelelor de alimentare cu apă și de canalizare (km) Capacitate stație de epurare Număr gospodării/obiective economice racordate Beneficiari: cetățenii comunei, instituții publice, operatori economici, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

15.	**Infrastructură de apă și irigații pentru activități agricole și zootehnice în comună**
Descrierea proiectului	Justificare: Existența unei infrastructuri moderne de apă și irigații va determina dezvoltarea agriculturii, prin facilitarea producției și va ajuta la combaterea efectelor negative ale secetei. Obiective: Creșterea rentabilității activităților agricole Prevenirea producerii pagubelor cauzate de secetă Activități: Proiectare și inginerie, studii de teren Avize/autorizații Lucrări de realizare a infrastructurii de apă și irigații pentru activități agricole și zootehnice Rezultate așteptate: Infrastructură de apă și irigații modernă Suprafață mare de teren agricol deservită Creșterea productivității fermelor agricole și zootehnice Atragerea de potențiali investitori Indicatori de evaluare: Lungime infrastructură de apă și irigații (km) Suprafață agricolă deservită Beneficiari: cetățenii comunei, operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

16.	**Înființare rețea inteligentă de alimentare și distribuție gaze naturale în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: Existența sistemului de distribuție a gazelor naturale în comună va determina dezvoltarea economică a comunei, prin facilitarea producției, precum și creșterea calității vieții populației. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene. Obiective: Creșterea gradului de accesibilitate al populației, instituțiilor publice și operatorilor economici din comună la serviciile de bază Conformarea cu standardele legale privind calitatea serviciilor Activități: Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de racordare la sistem de distribuție gaze naturale și SRM Rezultate așteptate: Introducere rețea de gaze naturale Gospodării racordate la rețea Atragerea de potențiali investitori Indicatori de evaluare: Lungimea rețelei de distribuție gaze naturale (km) Număr racordări la rețea Număr beneficiari Beneficiari: cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

17.	**Realizare și extindere sistem de iluminat public utilizând energie regenerabilă**
Descrierea proiectului	Justificare: Implementarea normelor UE cu privire la protecția mediului, utilizarea tehnologiilor curate și care risipesc mai puține resurse Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene Obiective: Valorificarea surselor regenerabile de energie (fotovoltaică) Reducerea cheltuielilor cu utilitățile Activități: Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Instalarea panourilor fotovoltaice pe sistemele de iluminat public și panourile de dirijare a circulației Rezultate așteptate: Panouri fotovoltaice instalate Reducerea cheltuielilor Atragerea de potențiali investitori Indicatori de evaluare: Lungimea rețelei de iluminat care utilizează energie regenerabilă (km) Beneficiari: comunitatea locală, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

18.	**Extinderea rețelei electrice la nivelul comunei**
Descrierea proiectului	Justificare: Implementarea normelor UE cu privire la protecția mediului, utilizarea tehnologiilor curate și care risipesc mai puține resurse Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene Extinderea intravilanului comunei Obiective: Creșterea accesului la servicii publice de calitate Extinderea intravilanului localității Activități: Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Extinderea rețelei electrice la nivelul comunei Rezultate așteptate: Extindere intravilan Imobile nou construite Atragerea de potențiali investitori Indicatori de evaluare: Lungimea rețelei electrice extinsă (km) Beneficiari: comunitatea locală, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

19.	**Consolidarea permanentă a lăcașelor de cult în satele comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA.**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea de consolidare a lăcașelor de cult în satele comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene Obiective: Reabilitarea permanenta a lăcașelor de cult în satele comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA Activități: Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări efectuate Rezultate așteptate: Atragerea populației către biserică Atragerea tinerilor către biserică Atragerea turiștior Indicatori de evaluare: Lăcașe reabilitate Beneficiari: comunitatea locală, turiștii
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

20.	**Reabilitare și construire punți pietonale în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare Apa în cantități foarte mari poate provoca pagube umane și materiale însemnate, prin urmare se impune luarea măsurilor necesare pentru prevenirea evenimentelor negative cauzate de inundații și viituri. Asigurarea serviciilor sigure pentru populația comunei Obiective: Asigurarea stabilității punților pietonale Creșterea siguranței în trafic Facilitarea accesului locuitorilor în curțile proprii pe timpul ploilor Protejarea gospodăriilor de inundații Estetizarea spațiului comunal Activități: Întocmire SF, PT Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de realizare punți pietonale în comună Rezultate așteptate: Punți pietonale pe tot teritoriul comunei Eliminare depuneri de apă pe carosabil Gospodării protejate de inundații Indicatori de evaluare: Lungimea punților pietonale realizate (km) Număr gospodării deservite Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

21.	**Reabilitare poduri în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare Apa în cantități foarte mari poate provoca pagube umane și materiale însemnate, prin urmare se impune luarea măsurilor necesare pentru prevenirea evenimentelor negative cauzate de inundații și viituri. Obiective: Asigurarea stabilității podurilor și fluidizarea traficului rutier Creșterea siguranței în trafic Facilitarea accesului locuitorilor în curțile proprii pe timpul ploilor Protejarea gospodăriilor de inundații Estetizarea spațiului comunal Activități: Întocmire SF, PT Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de reabilitare poduri în comună Rezultate așteptate: Podurile de pe tot teritoriul comunei reabilitate Eliminare depuneri de apă pe carosabil Gospodării protejate de inundații Indicatori de evaluare: Lungime poduri reabilitate (km) Număr gospodării deservite Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

22.	**Lucrări de îndiguire, protecție și regularizare a albiilor râurilor în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare Apa în cantități foarte mari poate provoca pagube umane și materiale însemnate, prin urmare se impune luarea măsurilor necesare pentru prevenirea evenimentelor negative cauzate de inundații și viituri. Obiective: Dezvoltarea rețelei de evacuare a apelor pluviale, prin îndiguirea și regularizarea cursurilor de apă în vederea dezvoltării rurale și protejării mediului înconjurător Asigurarea stabilității drumurilor și fluidizarea traficului rutier Facilitarea accesului locuitorilor în curțile proprii pe timpul ploilor Protejarea gospodăriilor de inundații Estetizarea spațiului comunal Activități: Întocmire documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de îndiguire, protecție și regularizare a albiilor râurilor Rezultate așteptate: Lucrări de îndiguire, protecție și regularizare a albiilor râurilor pe tot teritoriul comunei realizate Eliminare depuneri de apă pe carosabil Gospodării protejate de inundații Indicatori de evaluare: Lungime lucrări realizate (km) Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

23.	**Lucrări de captare si/sau îndiguire torenți în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare Apa în cantități foarte mari poate provoca pagube umane și materiale însemnate, prin urmare se impune luarea măsurilor necesare pentru prevenirea evenimentelor negative cauzate de inundații și viituri. Obiective: Dezvoltarea rețelei de evacuare a apelor pluviale, prin îndiguirea și captare torenților de apă în vederea dezvoltării rurale și protejării mediului înconjurător Asigurarea stabilității drumurilor și fluidizarea traficului rutier Facilitarea accesului locuitorilor în curțile proprii pe timpul ploilor Protejarea gospodăriilor de inundații Estetizarea spațiului comunal Activități: Întocmire documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de îndiguire și captare a torenților Rezultate așteptate: Lucrări de îndiguire și captare a torenților de pe tot teritoriul comunei Eliminare depuneri de apă pe carosabil Gospodării protejate de inundații Indicatori de evaluare: Lungime lucrări realizate (km) Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

24.	**Construire de capele la nivelul comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea de consolidare și extindere a lăcașelor de cult în satele comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA prin construirea capelelor Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene Obiective: Construirea capelelor la novelul lăcașelor de cult din satele comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA Activități: Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de construire a capelelor efectuate Rezultate așteptate: Atragerea populației către biserică Atragerea tinerilor către biserică Atragerea turiștior Indicatori de evaluare: Capele construite (număr capele) Beneficiari: comunitatea locală, turiștii
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

ECONOMIE ȘI MEDIU DE AFACERI

1.	Creșterea producției vegetale în zonă și valorificarea în industria alimentară
Descrierea proiectului	Justificare: Pe raza comunei există un număr mare de producători agricoli, care au nevoie de sprijin în dezvoltarea activității lor Se urmărește crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin valorificarea inteligentă a potențialului agricol Obiective: Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a potențialului agricol al comunei Ocuparea forței de muncă la nivelul comunei Activități: Sprijinirea producătorilor agricoli locali, prin acordarea de consiliere și facilități pentru dezvoltarea activităților de producție Dezvoltarea infrastructurii locale (de transport, irigații, locuri de desfacere și depozitare a produselor) Rezultate așteptate: Creșterea producției agricole și valorificarea acesteia în industria alimentară Atragerea de investitori în sectorul agricol și al industriei alimentare Prevenirea șomajului Beneficiari: producători agricoli (persoane fizice și juridice), potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite

2.	**Susținerea industriei de panificație în zonă**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea durabilă a comunei, prin valorificarea inteligentă a potențialului agricol și susținerea antreprenoriatului local Obiective: Fabricarea pâinii și a produselor de panificație în comună Crearea de noi locuri de muncă Specializarea resursei umane Sprijinirea antreprenoriatului local Activități: Sprijinirea investitorilor locali, prin acordarea de consiliere și facilități pentru dezvoltarea activităților de producție Dezvoltarea infrastructurii locale (de transport, utilități publice, locuri de desfacere a produselor) Rezultate așteptate: Asigurarea necesarului de pâine și produse de panificație la nivelul comunei Resurse umane specializate Noi locuri de muncă Indicatori de evaluare: Unități de producție nou-înființate în comună Capacitate producție Număr noi locuri de muncă Beneficiari: comunitatea locală, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite

3.	**Încurajarea creșterii animalelor și a produselor ecologice din lapte**
Descrierea proiectului	Justificare: Pe raza comunei există crescători de animale, care au nevoie de sprijin în dezvoltarea activității lor Se urmărește crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin susținerea produselor ecologice de interes pe piața actuală Obiective: Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a potențialului agricol al comunei Ocuparea forței de muncă la nivelul comunei Activități: Sprijinirea crescătorilor de animale, prin acordarea de consiliere și facilități pentru dezvoltarea producției de lapte, carne, piele, lână etc. Dezvoltarea infrastructurii locale (de transport, utilități, puncte de colectare a laptelui, etc.) Rezultate așteptate: Diversificarea gamei de produse ecologice Atragerea de investitori Prevenirea șomajului Indicatori de rezultat: Efective de animale Unități de producție create Capacitate de producție și desfacere Locuri de muncă nou-create Beneficiari: producători agricoli (persoane fizice și juridice), potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite

4.	**Realizarea punctelor de colectare a laptelui de la producătorii familiali și fermele mici și mijlocii**
Descrierea proiectului	Justificare: Pe raza comunei există crescători de animale, care au nevoie de sprijin în dezvoltarea activității lor și valorificarea inteligentă a produselor obținute Obiective: Dezvoltarea infrastructurii de afaceri în comună Sprijinirea crescătorilor de animale și a producției de lapte Activități: Amenajarea de puncte de colectare a laptelui de la producătorii familiali și fermele mici și mijlocii din comună Organizarea transportului laptelui la fabricile din zonă Rezultate așteptate: Creșterea cantității de lapte colectat în condiții optime Atragerea de investitori interesați de producția de lapte Indicatori de evaluare: Număr și capacitate puncte colectare Cantitate de lapte colectată și valorificată Beneficiari: comunitatea locală, producătorii familiali și fermele mici și mijlocii din comună, transportatori, fabricile de prelucrare a laptelui, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite

5.	**Construire depozit de preluare, păstrare și valorificare a produselor agricole în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: Crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin valorificarea inteligentă a potențialului agricol Obiective: Dezvoltarea infrastructurii locale de afaceri Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a producției locale Ocuparea forței de muncă Activități: Documentații tehnice Avize/autorizații Lucrări de construire și amenajare a unui depozit de preluare, păstrare și valorificare a produselor locale Rezultate așteptate: Creșterea cantității de produse locale preluate și depozitate, care urmează a fi valorificate Prevenirea șomajului Atragerea de investitori Indicatori de evaluare: Suprafață depozit construit și amenajat Capacitate depozit Cantitate de produse locale păstrate și valorificate Beneficiari: producători locali (persoane fizice și juridice), potențiali investitori, cetățenii comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite

6.	**Atragerea de investitori pentru valorificarea produselor agricole în cadrul unei minifabrici pentru conserve și desfacerea produselor la poartă prin marketare pe internet și contacte directe (evitarea politicilor supermarketurilor)**
Descrierea proiectului	Justificare: Exploatarea la intensitate maximă a producției de fructe și legume Dezvoltarea mediului de afaceri în comună Obiective: Sprijinirea economiei locale și a producției autohtone Evitarea politicilor supermarketurilor, prin desfacerea produselor la poartă prin marketare pe internet și contacte directe Ocuparea forței de muncă Activități: Lucrări de construire și dare în folosință a unei minifabrici de conserve Dezvoltarea infrastructurii locale (de transport, centre de colectare și valorificare a fructelor și legumelor) Promovare inteligentă a produselor locale Rezultate așteptate: Atragerea de investitori Creșterea producției locale de conserve Creșterea vânzărilor prin internet și contacte directe Beneficiari: producători locali (persoane fizice și juridice), potențiali investitori, cetățenii comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite

7.	**Sprijinirea înființării asociațiilor pentru creșterea animalelor și valorificarea laptelui în produse alimentare**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea economiei locale, prin sprijinul acordat asociațiilor crescătorilor de animale în dezvoltarea activității lor și valorificarea inteligentă a produselor obținute Eficientizarea activităților agricole prin asociere și cooperare și aplicarea unor tehnologii moderne Obiective: Dezvoltarea economiei locale și a producției autohtone Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a producției autohtone Ocuparea forței de muncă Activități: Realizarea de întâlniri și oferirea de consiliere și sprijin pentru constituirea asociațiilor de crescători de animale Dezvoltarea infrastructurii locale (de transport, utilități, centre de colectare și valorificare a produselor locale etc.) Promovare a produselor locale Rezultate așteptate: Înființare de asociații ale crescătorilor de animale Atragerea de investitori Creșterea producției autohtone Prevenirea șomajului Beneficiari: crescătorii de animale, producătorii locali, potențiali investitori, cetățenii comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite

8.	**Creșterea vitelor pentru carne și dezvoltarea unor mici abatoare și unități de procesare a cărnii**
Descrierea proiectului	Justificare: Pe raza comunei există crescători de animale, care au nevoie de sprijin în dezvoltarea activității lor Se urmărește crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin susținerea înființării de abatoare și unități de procesare a cărnii Obiective: Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a potențialului agricol al comunei Ocuparea forței de muncă la nivelul comunei Activități: Sprijinirea crescătorilor de animale, prin acordarea de consiliere și facilități pentru dezvoltarea producției de lapte, carne, piele, lână etc. Dezvoltarea infrastructurii locale (de transport, utilități, puncte de colectare a laptelui, etc.) Rezultate așteptate: Abatoare și unități de procesare a cărnii în comună Calificarea forței de muncă Prevenirea șomajului Indicatori de rezultat: Efective de animale Unități de producție create Capacitate de producție și desfacere Locuri de muncă nou-create Beneficiari: producători agricoli (persoane fizice și juridice), potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite

9.	**Dezvoltarea livezilor de pomi fructiferi și atragerea de investitori privați**
Descrierea proiectului	Justificare: Crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin valorificarea inteligentă a potențialului agricol Obiective: Creșterea competitivității producătorilor locali Atragerea de noi investitori Valorificarea inteligentă a potențialului pomicol al comunei Ocuparea forței de muncă la nivelul comunei Activități: Sprijinirea producătorilor agricoli locali, prin acordarea de consiliere și facilități pentru dezvoltarea activităților de producție Dezvoltarea infrastructurii locale (de transport, irigații, locuri de desfacere și depozitare a produselor) Rezultate așteptate: Creșterea producției pomicole și valorificarea acesteia în industria alimentară Atragerea de investitori în sectorul agricol și al industriei alimentare Prevenirea șomajului Indicatori de rezultat: Suprafețe cultivate (ha) Producție medie la hectar (kg/ha) Număr investitori atrași Beneficiari: producători agricoli (persoane fizice și juridice), potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite

10.	**Stimularea investițiilor pentru producerea legumelor pe teren protejat (solarii, tuneluri)**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea economiei locale, prin sprijinul acordat producătorilor locali în dezvoltarea activității lor și valorificarea inteligentă a produselor obținute Eficientizarea activităților agricole prin aplicarea unor tehnologii moderne Obiective: Dezvoltarea economiei locale și a producției autohtone Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a producției autohtone Ocuparea forței de muncă Activități: Realizarea de întâlniri și oferirea de consiliere și sprijin pentru realizarea de investiții pentru producerea legumelor pe teren protejat Promovare a produselor locale Rezultate așteptate: Creșterea producției de legume autohtone și valorificarea acesteia pe piețele naționale și chiar europene Prevenirea șomajului Indicatori de rezultat: Suprafețe cultivate Producție medie/suprafață cultivată Cantitate de produse valorificate Beneficiari: producători agricoli (persoane fizice și juridice), potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite

11.	**Dezvoltarea unor ateliere pentru fabricarea produselor artizanale din lemn, cu unitate de distribuție și promovare**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea economiei locale prin valorificarea resurselor naturale locale (lemnul) Obiective: Înființarea de ateliere pentru fabricarea produselor artizanale din lemn Distribuția și promovarea produselor artizanale din lemn Atragerea de investitori pe plan local Crearea de noi locuri de muncă Specializarea forței de muncă Activități: Elaborare documentație Avize/autorizații Lucrări de construcție, amenajare și dotare cu instalații și echipamente necesare Promovare și distribuție producție realizată Rezultate așteptate: Atragerea de investitori pe plan local Crearea de noi locuri de muncă și forță de muncă specializată Reducerea șomajului Indicatori de evaluare: Ateliere înființate Capacitate de producție și desfacere Număr locuri de muncă nou-create Beneficiari: comunitatea locală, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite

12.	**Atelier de prelucrare și valorificare a lemnului în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea economiei locale prin valorificarea resurselor naturale locale (lemnul) Obiective: Înființarea unui atelier de prelucrare și valorificare a lemnului Atragerea de investitori pe plan local Crearea de noi locuri de muncă Specializarea forței de muncă Activități: Elaborare documentație Avize/autorizații Lucrări de construcție, amenajare și dotare cu instalații și echipamente necesare Promovare producție realizată Rezultate așteptate: Atragerea de investitori pe plan local Crearea de noi locuri de muncă și forță de muncă specializată Reducerea șomajului Indicatori de evaluare: Capacitate de producție și desfacere Număr locuri de muncă nou-create Beneficiari: comunitatea locală, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite

13.	**Lansarea unor minicapacități de producție în industrii creative: port popular, cusături tradiționale**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea economiei locale prin valorificarea meșteșugurilor, artei populare și tradiției Obiective: Dezvoltarea meșteșugurilor și artizanatului tradițional, prin lansarea unor minicapacități de producție în industrii creative (port popular, cusături tradiționale) Atragere de investitori Crearea de noi locuri de muncă Specializarea forței de muncă Activități: Organizarea de întâlniri cu meșteșugarii și artiștii populari Acordarea de facilități meșteșugarilor și artiștilor populari din comunitate pentru dezvoltarea producției și valorificarea acesteia Promovarea la nivel local, județean și național a producției artizanale Rezultate așteptate: Minicapacități de producție în industrii creative Specializarea forței de muncă Locuri de muncă nou-create Creșterea atractivității comunei din punct de vedere turistic Indicatori de evaluare: Capacitate de producție și desfacere Număr locuri de muncă nou-create Beneficiari: comunitatea locală, meșteșugarii și artiștii populari, turiști/vizitatori, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite

14.	**Dezvoltarea meșteșugurilor și artizanatului tradițional**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea economiei locale prin valorificarea meșteșugurilor, artei populare și tradiției Obiective: Dezvoltarea meșteșugurilor și artizanatului tradițional Atragere de investitori Crearea de noi locuri de muncă Specializarea forței de muncă Activități: Organizarea de întâlniri cu meșteșugarii și artiștii populari Acordarea de facilități meșteșugarilor și artiștilor populari din comunitate pentru dezvoltarea producției și valorificarea acesteia Promovarea la nivel local, județean și național a producției artizanale Rezultate așteptate: Dezvoltarea producției meșteșugărești și artizanale și valorificarea acesteia Creșterea atractivității comunei din punct de vedere turistic Atragerea de potențiali investitori Indicatori de evaluare: Ateliere înființate Număr locuri de muncă nou-create Capacitate de producție și desfacere Beneficiari: comunitatea locală, meșteșugarii și artiștii populari, turiști/vizitatori, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite

15.	**Susținerea programelor de instruire privind dezvoltarea resurselor umane în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea specializării forței de muncă în acord cu nevoile actuale ale comunității Obiective: Dezvoltarea și specializarea resurselor umane în comună Promovarea ocupării și incluziunii sociale Prevenirea șomajului Activități: Organizarea de întâlniri cu reprezentanții AJOFM, cu formatorii etc. Susținerea organizării programelor de instruire la nivelul comunei Rezultate așteptate: Forță de muncă specializată Reducerea șomajului Indicatori de evaluare: Număr și diversitate programe de instruire Număr beneficiari Beneficiari: cetățenii comunei, în special tinerii
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei AJOFM
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

16.	**Proiect pentru instruirea oamenilor în legumicultură și susținerea dezvoltării serelor**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea specializării forței de muncă în acord cu nevoile actuale ale comunității Obiective: Dezvoltarea și specializarea resurselor umane în comună Promovarea ocupării și incluziunii sociale Prevenirea șomajului Activități: Organizarea de întâlniri cu reprezentanții AJOFM, cu formatorii etc. Susținerea organizării programelor de instruire la nivelul comunei Rezultate așteptate: Forță de muncă specializată Reducerea șomajului Dezvoltarea serelor în comună Indicatori de evaluare: Număr beneficiari program de formare Număr investitori noi în agricultura comunei Beneficiari: cetățenii comunei, în special tinerii
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei AJOFM
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

17.	**Instruiri pentru dezvoltarea turismului de nișă – trasee turistice, concursuri tematice**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea specializării forței de muncă în acord cu nevoile actuale ale comunității Obiective: Dezvoltarea și specializarea resurselor umane în comună Promovarea ocupării și incluziunii sociale Prevenirea șomajului Activități: Organizarea de întâlniri cu reprezentanții AJOFM, cu formatorii etc. Susținerea organizării programelor de instruire la nivelul comunei Rezultate așteptate: Forță de muncă specializată Reducerea șomajului Dezvoltarea turismului în comună, prin organizarea de trasee turistice și concursuri tematice Indicatori de evaluare: Număr beneficiari program de formare Număr investitori noi în programe turistice Beneficiari: cetățenii comunei, în special tinerii
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei AJOFM
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

18.	**Proiecte de reconversie pentru calificare în prelucrarea lemnului**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea specializării forței de muncă în acord cu nevoile actuale ale comunității Obiective: Dezvoltarea și specializarea resurselor umane în comună Promovarea ocupării și incluziunii sociale Prevenirea șomajului Activități: Organizarea de întâlniri cu reprezentanții AJOFM, cu formatorii etc. Susținerea organizării programelor de instruire la nivelul comunei Rezultate așteptate: Forță de muncă specializată Reducerea șomajului Dezvoltarea unităților de prelucrarea lemnului în comună Indicatori de evaluare: Număr beneficiari program de formare Unități de prelucrarea lemnului în comună – număr și capacitate de producție și desfacere Beneficiari: cetățenii comunei, în special tinerii
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei AJOFM
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

19.	**Realizarea de proiecte de formare profesională pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale și promovarea afacerilor în mediul rural în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: Promovarea culturii antreprenoriale poate fi o pârghie importantă pentru creșterea inovării și dezvoltării în afaceri Obiective: Creșterea competitivității economice, care va determina creșterea calității produselor, lucrărilor și serviciilor furnizate Formarea profesională continuă a populației Promovarea ocupării și incluziunii sociale Prevenirea șomajului Activități: Organizarea de întâlniri cu reprezentanții AJOFM Susținerea de cursuri de formare profesională pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale și promovarea afacerilor în mediul rural Rezultate așteptate: Noi proiecte antreprenoriale la nivelul comunei Resurse umane specializate Reducerea șomajului, prin crearea de noi locuri de muncă Beneficiari: comunitatea locală, antreprenori locali
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei AJOFM
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

20.	**Omologare și promovare pe piața internă și internațională a produselor agroalimentare cu specific local**
Descrierea proiectului	Justificare: Punerea în acord cu politica UE de promovare a produselor agricole, care urmărește sprijinirea profesioniștilor din sectorul agroalimentar să pătrundă pe piețele internaționale sau să își consolideze poziția pe aceste piețe Obiective: Creșterea competitivității producătorilor locali Consolidarea poziției pe piață a producătorilor locali Pătrunderea pe noi piețe de desfacere a produselor agroalimentare cu specific local Atragerea de noi investitori Activități: Sprijinirea producătorilor locali prin acordarea de consiliere în vederea omologării și promovării pe piață a produselor agroalimentare cu specific local Rezultate așteptate: Omologarea produselor cu specific local Atragerea de investitori Pătrunderea pe noi piețe de desfacere Indicatori de evaluare: Număr produse locale omologate Piețe accesate Beneficiari: producătorii locali, comunitatea locală, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite

EDUCAȚIE

1.	**Reabilitarea, modernizarea și extinderea/construirea clădirilor și spațiilor unităților de învățământ preșcolar, primar și gimnazial din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: Clădirile în care funcționează unitățile de învățământ necesită reabilitare, modernizare și extindere, precum și dotarea materială la standarde europene a spațiilor interioare destinate procesului educațional Necesitatea unei noi creșe Obiective: Crearea climatului optim pentru desfășurarea programelor educaționale (siguranță, igienă, bază materială corespunzătoare) Prevenirea abandonului școlar Reducerea analfabetismului Activități: Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de reabilitare, modernizare și extindere/construire Dotare materială a spațiilor interioare Rezultate așteptate: Creșterea calității actului educațional Stabilizarea personalului didactic Performanțele școlare ale elevilor Creșă nouă construită Beneficiari: unitățile de învățământ de pe raza comunei, comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Conducerea unităților de învățământ
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

2.	**Dotarea școlilor și grădinițelor cu echipamente didactice și tehnologie performante**
Descrierea proiectului	Justificare: Educația stă la baza dezvoltării durabile a oricărei comunități Se impune facilitarea accesului la actul educațional pentru toți copiii, inclusiv pentru cei care provin din categoriile defavorizate ale populației Obiective: Asigurarea conformității cu standardele în vigoare privind spațiile de desfășurare a procesului educațional Creșterea calității actului educațional Activități: Modernizare săli de clasă și laboratoare Dotarea cu echipamente didactice și tehnologie performantă Rezultate așteptate: Acces facil la informație prin tehnologie performantă Servicii educaționale de calitate Performanțe școlare Indicatori de rezultat: Număr de unități de învățământ dotate Număr și valoare echipamente Număr elevi beneficiari Beneficiari: școlile și grădinițele din comună; copiii preșcolari și elevii; personalul didactic
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Conducerea unităților de învățământ
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

3.	**Construire și dotare After School în comuna Sântămăria Orlea**
Descrierea proiectului	Justificare: Clădirile în care funcționează unitățile de învățământ necesită reabilitare, modernizare și extindere, precum și dotarea materială la standarde europene a spațiilor interioare destinate procesului educațional Necesitatea unui After School Obiective: Crearea climatului optim pentru desfășurarea programelor educaționale (siguranță, igienă, bază materială corespunzătoare) Prevenirea abandonului școlar Reducerea analfabetismului Activități: Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de reabilitare, modernizare și extindere/construire Dotare materială a spațiilor interioare Rezultate așteptate: Creșterea calității actului educațional Stabilizarea personalului didactic Performanțele școlare ale elevilor After School nou construit Beneficiari: unitățile de învățământ de pe raza comunei, comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

4.	**Reabilitare, modernizare și dotare cămine Culturale în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea creșterii gradului de educație și cultură în mediul rural Obiective: Creșterea nivelului cultural și social al cetățenilor comunei Crearea de condiții adecvate pentru organizarea de evenimente cultural-artistice Stimularea înființării de ansambluri folclorice, muzică și dans Creșterea gradului de socializare a cetățenilor comunei Activități: Elaborare documentație Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de amenajare și modernizare a clădirii și spațiilor interioare Dotare materială Rezultate așteptate: Evenimente cultural-artistice organizate Înființare de formații de muzică și dans Indicatori de evaluare: Capacitate sală Număr beneficiari Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

5.	**Reabilitare căi de acces la unitățile de învățământ**
Descrierea proiectului	Justificare: O infrastructură rutieră modernă favorizează progresul economic și social al comunei Obiective: Facilitarea accesului copiilor și personalului didactic la unitățile de învățământ Îmbunătățirea transportului local de persoane Creșterea siguranței în trafic Activități: Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de reabilitare și modernizare căi de acces la unitățile de învățământ Rezultate așteptate: Infrastructură rutieră modernă Fluidizarea circulației și creșterea siguranței în trafic Stabilizarea personalului didactic în comună Indicatori de evaluare: Lungime căi de acces reabilitate (km) Beneficiari: cetățenii comunei, copii, personal didactic
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

6.	**Susținerea copiilor și a tinerilor cu performanțe școlare deosebite prin acordarea de burse de merit și alte stimulente**
Descrierea proiectului	Justificare: Asigurarea conformității cu prevederile legale în vigoare privind acordarea burselor elevilor din învățământul preuniversitar de stat Susținerea și încurajarea performanței școlare Obiective: Sprijinirea și recompensarea copiilor cu performanțe școlare deosebite prin burse de merit și alte stimulente Activități: Aprobarea prin HCL a acordării și cuantumului burselor de merit și a altor stimulente pentru elevii cu performanțe școlare deosebite Rezultate așteptate: Creșterea performanței școlare Creșterea calității actului educațional Indicatori de rezultat: Număr elevi cu performanțe școlare deosebite Număr și valoare burse de merit acordate într-o perioadă determinată de timp (un an) Beneficiari: elevii cu performanțe școlare
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Conducerea unităților de învățământ
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

7.	**Proiect de dotare cu ateliere/spații/echipamente necesare desfășurării programelor de instruire specializată**
Descrierea proiectului	Justificare: Educația stă la baza dezvoltării durabile a oricărei comunități Este necesară specializarea resurselor umane conform nevoilor actuale ale comunității Obiective: Asigurarea conformității cu standardele în vigoare privind spațiile de desfășurare a programelor de instruire specializată Creșterea calității actului educațional Activități: Modernizare ateliere și spații de desfășurare a programelor de instruire specializată Dotarea cu echipamente necesare Rezultate așteptate: Acces facil la informație prin tehnologie performantă Servicii educaționale de calitate Forță de muncă specializată Indicatori de evaluare: Număr ateliere/spații puse la dispoziție Număr și valoare echipamente Număr beneficiari Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Conducerea unităților de învățământ
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

8.	**Proiecte de reconversie pentru calificare în diverse meserii practicate pe plan local**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea specializării forței de muncă în acord cu nevoile actuale ale comunității Obiective: Dezvoltarea și specializarea resurselor umane în comună Promovarea ocupării și incluziunii sociale Prevenirea șomajului Activități: Organizarea de întâlniri cu reprezentanții AJOFM, cu formatorii etc. Susținerea organizării programelor de reconversie pentru calificare în diverse meserii practicate pe plan local Rezultate așteptate: Forță de muncă specializată Creșterea gradului de ocupare și incluziune socială Reducerea șomajului Indicatori de evaluare: Număr proiecte de reconversie Număr beneficiari Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei AJOFM
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

9.	**Construirea unei creșe în comuna BIXAD**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea creșterii gradului de educație și în mediul rural Suportul familiilor tinere care doresc să-și întemeieze o familie Obiective: Creșterea nivelului cultural și social al cetățenilor comunei Crearea de condiții adecvate pentru tineri Stimularea tinerilor pentru a avea copii Creșterea natalității Activități: Elaborare documentație Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de construire, amenajare și modernizare a clădirii și spațiilor interioare Dotare materială Rezultate așteptate: Creșă construită Creșterea natalității Indicatori de evaluare: Creșă construită Număr beneficiari Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

10.	**Reabilitarea și dotarea centrelor comunitare destinate unor activități sociale, cultural-artistice, educaționale și religioase**
Descrierea proiectului	Justificare Necesitatea unui sistem de protecție socială care să corespundă cerințelor UE Obiective: Construirea și amenajarea centrelor comunitare Asigurarea unor condiții decente destinate unor activități sociale, cultural-artistice, educaționale și religioase Creșterea calității vieții Activități: Elaborare documentație Proceduri achiziții publice Execuție lucrări de construcții, reabilitare Monitorizare program Activități sociale, cultural-artistice, educaționale și religioase Rezultate așteptate: Accesul la servicii de calitate pentru locuitorii comunei Indicatori de rezultat: Valoare dotări Activități desfășurate Număr beneficiari Beneficiari: categoriile defavorizate ale populației comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

11.	**Amenajare biblioteca comunala în comuna Sântămăria-Orlea**
Descrierea proiectului	Justificare: Educația stă la baza dezvoltării durabile a oricărei comunități Este necesară bibliotecii comunale Obiective: Asigurarea conformității cu standardele în vigoare privind spațiul destinat bibliotecii Creșterea calității actului educațional Activități: Amenajarea bibliotecii, laboratoare, spații de recreere Dotarea cu echipamente și tehnologie performantă Rezultate așteptate: Acces facil la informație prin tehnologie performantă Servicii educaționale de calitate Forță de muncă specializată Indicatori de evaluare: Bibliotecă amenajată Număr și valoare echipamente Număr beneficiari Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Conducerea unităților de învățământ
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

12.	**Amenajare spațiu arhivă**
Descrierea proiectului	Justificare: Consolidarea capacității administrației publice locale Furnizarea de servicii publice de calitate pentru toți cetățenii comunei Obiective: Introducerea unui sistem modern, inovator, bazat pe tehnici digitale și online, de gestiune a fluxului de documente și arhivă digital Amenajarea spațiului destinat arhivei Activități: Amenajarea spațiului destinat arhivei Achiziția unui sistem digital de arhivă Instruirea personalului în scopul utilizării eficiente a acestora Rezultate așteptate: Spațiu amenajat Arhivă digitală Acces facil la documente prin tehnologie performantă Servicii publice de calitate Indicatori de rezultat: Servicii de calitate Arhivă digitală implementată Spațiu de stocare Număr de documente introduse în sistem Beneficiari: administrația publică locală, cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici de pe raza comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Fonduri guvernamentale Fonduri europene Alte surse legal constituite

13.	**Dotarea unităților de învățământ cu biblioteci, laboratoare, spații de recreere, la nivelul standardelor reglementate prin legislația în vigoare, inclusiv crearea condițiilor pentru educația online**
Descrierea proiectului	Justificare: Educația stă la baza dezvoltării durabile a oricărei comunități Este necesară specializarea resurselor umane conform nevoilor actuale ale comunității Obiective: Asigurarea conformității cu standardele în vigoare privind spațiile de desfășurare a programelor de instruire specializată și a celor de recreere Creșterea calității actului educațional Digitalizarea actului educațional Activități: Amenajarea de biblioteci, laboratoare, spații de recreere Dotarea cu echipamente didactice și tehnologie performantă Rezultate așteptate: Acces facil la informație prin tehnologie performantă Servicii educaționale de calitate Forță de muncă specializată Indicatori de evaluare: Număr spații de instruire specializată și de spații de recreere puse la dispoziție Număr și valoare echipamente Număr beneficiari Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Conducerea unităților de învățământ
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ

1.	Reabilitare, modernizare și dotare dispensar medical
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea unui sistem medical care să corespundă cerințelor UE Garantarea dreptului cetățenilor de a beneficia de servicii medicale la cele mai înalte standarde Obiective: Asigurarea de servicii medicale la standarde europene Creșterea capacității de tratament Evitarea deplasării cetățenilor comunei pentru servicii medicale și farmacii de pe raza altor localități Crearea de noi locuri de muncă Activități: Elaborare documentație Avize/autorizații Lucrări de reabilitare și modernizare dispensar medical Dotarea cu aparatură medicală de ultimă generație Rezultate așteptate: Cabinete medicale dotate la standarde înalte Creșterea calității actului medical Intervenția promptă în cazuri medicale de urgență Indicatori de rezultat: Suprafață reabilitată/modernizată Număr și valoare dotări Număr beneficiari Beneficiari: comunitatea locală, cabinetele medicale, farmaciile
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Cabinete medicale Farmacii
Posibile surse de finanțare	Buget local Fonduri guvernamentale Fonduri europene Alte surse legal constituite

2.	**Înființare și dotare centru de zi pentru copii**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea unui sistem de servicii sociale adresate copiilor aflați în risc de marginalizare, care să corespundă cerințelor UE Garantarea dreptului cetățenilor de a beneficia de servicii sociale la cele mai înalte standarde Obiective: Asigurarea de servicii sociale și educaționale la standarde europene Activități: Elaborare documentație Avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de înființare și dotare a centrului social pentru copii Rezultate așteptate: Un centru social destinat copiilor la standarde europene Creșterea calității serviciilor sociale adresate copiilor Indicatori de rezultat: Suprafață imobil Capacitate (număr locuri) Număr beneficiari Beneficiari: comunitatea locală, copiii aflați în risc de marginalizare
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

3.	**Înființare și dotare centru pentru vârstnici - Înființarea Clubului Pensionarilor**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea unui sistem de servicii sociale adresate persoanelor vârstnice, care să corespundă cerințelor UE Garantarea dreptului cetățenilor de a beneficia de servicii sociale la cele mai înalte standarde Obiective: Asigurarea de servicii sociale la standarde europene Creșterea capacității de tratament Evitarea instituționalizării vârstnicilor comunei pentru servicii sociale și medicale pe raza altor localități Activități: Elaborare documentație Avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de înființare și dotare a centrului social pentru vârstnici. Înființarea Clubului Pensionarilor Rezultate așteptate: Un centru social destinat vârstnicilor la standarde europene Creșterea calității serviciilor sociale adresate vârstnicilor Înființarea Clubului Pensionarilor Indicatori de rezultat: Suprafață imobil Capacitate (număr locuri) Club funcțional Număr beneficiari Beneficiari: comunitatea locală, persoanele vârstnice din comună
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

4.	**Înființare și dotare centre comunitare**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea unui sistem de servicii sociale adresate copiilor aflați în risc de marginalizare, care să corespundă cerințelor UE Garantarea dreptului cetățenilor de a beneficia de servicii sociale la cele mai înalte standarde Obiective: Asigurarea de servicii sociale și educaționale la standarde europene Activități: Elaborare documentație Avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de înființare și dotare a centrelor comunitare Rezultate așteptate: Centre comunitare destinate copiilor din familii defavorizate construite la standarde europene Creșterea calității serviciilor sociale adresate copiilor Indicatori de rezultat: Suprafață imobile Capacitate (număr locuri) Număr beneficiari Beneficiari: comunitatea locală, copiii aflați în risc de marginalizare
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

5.	**Construire imobil cu locuințe sociale**
Descrierea proiectului	Justificare Necesitatea unui sistem de protecție socială care să corespundă cerințelor UE Obiective: Construirea și amenajarea de locuințe sociale Asigurarea unor condiții decente de locuit pentru categoriile sociale defavorizate Creșterea calității vieții Activități: Elaborare documentație Proceduri achiziții publice Execuție lucrări de construcții-montaj Monitorizare program Acordarea locuințelor cu chirie subvenționată persoanelor din categoriile defavorizate Rezultate așteptate: Un trai decent pentru categoriile de persoane defavorizate Indicatori de rezultat: Număr și suprafață locuințe sociale construite și amenajate Valoare dotări Număr locuințe sociale date în folosință Număr beneficiari Beneficiari: categoriile defavorizate ale populației comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

6.	**Dotarea cu echipamente performante pentru acordarea ajutorului medical de urgență și deplasarea la cel mai apropiat spital la nevoie**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea unui sistem medical care să corespundă cerințelor UE Garantarea dreptului cetățenilor de a beneficia de servicii medicale la cele mai înalte standarde Obiective: Creșterea calității actului medical Asigurarea intervenției prompte în cazuri medicale de urgență Evitarea deplasării cetățenilor comunei în alte localități pentru a beneficia de servicii medicale Activități: Elaborare documentație Achiziție echipamente performante pentru acordarea ajutorului medical de urgență și deplasarea la cel mai apropiat spital la nevoie Instruire personal medical Rezultate așteptate: Asigurarea ajutorului medical de urgență Deplasarea în condiții optime la cel mai apropiat spital, în caz de nevoie Indicatori de rezultat: Număr și valoare dotări Număr cadre medicale instruite Număr beneficiari Beneficiari: comunitatea locală, personalul medical
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Personalul medical din comună
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

7.	**Educație sanitară în școli**
Descrierea proiectului	Justificare: Promovarea sănătății și a educației pentru sănătate Promovarea prevenției, cea mai importantă atitudine în obținerea unei populații sănătoase pe termen lung Obiective: Învățarea și respectarea regulilor de igienă personală și a mediului Învățarea măsurilor de prevenire a bolilor Reducerea frecvenței bolilor infecțioase transmisibile prin igienă deficitară Punerea bazelor unui stil de viață sănătos Învățarea acordării primului ajutor Activități: Activități școlare de educație sanitară Invitarea de specialiști pentru susținerea programelor de educație sanitară Elaborarea și difuzarea de materiale informative privind educația sanitară Distribuirea de pachete cu materiale de igienă (săpun, pastă de dinți, periuță de dinți) Rezultate așteptate: Respectarea regulilor de igienă de către copii Prevenirea răspândirii bolilor Indicatori de rezultat: Număr programe de educație sanitară Număr beneficiari Beneficiari: copiii de vârstă preșcolară și elevii școlii din localitate
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Personalul medical Personalul didactic
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

8.	**Dotarea cu tehnică și mijloace de lucru performante a structurii de asistență socială din cadrul UAT**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea unui sistem de asistență socială care să corespundă cerințelor UE Garantarea dreptului cetățenilor de a beneficia de servicii sociale la cele mai înalte standarde Obiective: Servirea promptă a cetățenilor Reducerea timpului de soluționare a cererilor Accesarea și prelucrarea rapidă a informației de către personalul primăriei Activități: Elaborare documentație Achiziție echipamente performante pentru personalul compartimentului de asistență socială Instruire personal Rezultate așteptate: Acces la tehnologie performantă Personal instruit Cetățean mai bine și mai prompt servit Indicatori de rezultat: Număr și valoare dotări Număr beneficiari Beneficiari: personalul compartimentului de asistență socială, cetățenii comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

9.	**Formare continuă a personalului implicat în acordarea de servicii sociale**
Descrierea proiectului	Justificare: Consolidarea capacității administrative Formarea profesională periodică constituie o obligație legală Specializarea continuă a resursei umane în acord cu nevoile societății actuale Obiective: Îmbunătățirea nivelului de formare profesională pentru funcționarii publici și personalul contractual din cadrul aparatului de specialitate al primarului Activități: Realizarea analizei nevoilor de formare profesională Elaborarea planului anual de formare profesională Achiziția de servicii de instruire și perfecționare profesională Participarea la forme de pregătire profesională conform nevoilor identificate Rezultate așteptate: Dezvoltarea de noi competențe Creșterea calității serviciilor furnizate Indicatori de rezultat: Număr de programe de formare Număr de beneficiari Beneficiari: funcționarii publici și personalul contractual din aparatul de specialitate al primarului comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

TURISM, CULTURĂ ȘI SPORT

1.	**Realizare materiale publicitare de promovare turistică a comunei**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă Obiective: Promovarea prin mijloace moderne a destinației turistice Atragerea de vizitatori/turiști în zonă Atragerea de noi investitori în turism Activități: Elaborare documentație Achiziții servicii de realizare materiale publicitare de promovare turistică Promovare materiale publicitare Rezultate așteptate: Creșterea numărului de turiști/vizitatori Indicatori de evaluare: Valoare investită în promovare Număr vizitatori/turiști Creștere economică generată Beneficiari: comunitatea locală, operatori de turism, turiști/vizitatori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

2.	**Realizare website și aplicație mobilă de promovare turistică a comunei**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă Obiective: Promovarea prin mijloace moderne a destinației turistice Atragerea de vizitatori/turiști în zonă Atragerea de noi investitori în turism Activități: Elaborare documentație Achiziții servicii de realizare website și aplicație mobilă de promovare turistică Realizare website și aplicație mobilă de promovare turistică Instruire personal în vederea actualizării informației pentru promovarea turistică a comunei Popularizare website și aplicație mobilă Monitorizare trafic website și aplicație mobilă Rezultate așteptate: Creșterea numărului de utilizatori Creșterea numărului de turiști/vizitatori Indicatori de rezultat: Valoare investită în promovare Număr utilizatori website și aplicație mobilă Număr vizitatori/turiști Plus valoare adusă Beneficiari: comunitatea locală, operatori de turism, turiști/vizitatori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

3.	**Restaurarea caselor vechi și redarea lor in circuitul turistic**
Descrierea proiectului	Justificare: Conservarea și promovarea patrimoniului cultural identitar Dezvoltarea comunității din punct de vedere cultural Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă Obiective: Restaurarea caselor vechi și redarea lor circuitului turistic Activități: Expertiză case vechi Elaborare documentație Obținere avize/autorizații Proceduri achiziții publice Lucrări de reabilitare și restaurare Rezultate așteptate: Case vechi restaurate Creșterea numărului de turiști/vizitatori Indicatori de rezultat: Case vechi restaurate Beneficiari: comunitatea locală, operatori de turism, turiști/vizitatori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

4.	**Reabilitare și restaurare clădiri monument istoric**
Descrierea proiectului	Justificare: Conservarea și promovarea patrimoniului cultural identitar Dezvoltarea comunității din punct de vedere cultural Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă Obiective: Restaurarea clădirilor monument istoric de pe raza comunei Activități: Expertiză clădire Elaborare documentație Obținere avize/autorizații Proceduri achiziții publice Lucrări de reabilitare și restaurare Rezultate așteptate: Clădire monument istoric restaurată Indicatori de rezultat: Clădire monument istoric restaurat Beneficiari: comunitatea locală, operatori de turism, turiști/vizitatori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

5.	**Dezvoltare zonă/ stațiune turistică**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă Obiective: Atragerea de investitori în zonă Diversificarea ofertei turistice Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori și vizitatori/turiști Creșterea atractivității zonei și a numărului de vizitatori Crearea de noi locuri de muncă Dezvoltarea infrastructurii care să deservească zona turistică Activități: Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Achiziție lucrări de amenajare Execuție lucrări de construcție, amenajare Promovare zonă turistică Monitorizare activitate desfășurată în zona turistică Rezultate așteptate: Dezvoltare economică a zonei Creșterea numărului de vizitatori/turiști Crearea de noi locuri de muncă Indicatori de rezultat: Suprafața zonei turistice amenajate Numărul de investitori atrași Numărul de turiști/vizitatori Numărul de locuri de muncă nou-create Beneficiari: locuitorii comunei, turiști, vizitatori, operatori economici care activează în turism
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

6.	**Amenajare trasee turistice**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă Obiective: Diversificarea ofertei turistice Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori Creșterea atractivității zonei și a numărului de vizitatori Activități: Conceperea unor trasee turistice sau dezvoltarea celor existente, pentru diferite volume de timp și care să conecteze diferite obiective de interes Dezvoltarea unor trasee cicloturistice și amenajarea acestora, incluzând locuri de popas și indicatoare Realizarea și montarea de indicatoare și panouri de informare, puncte de observare etc. Rezultate așteptate: Diversificarea ofertei turistice Creșterea numărului de turiști/vizitatori Indicatori de evaluare: Număr trasee amenajate Număr de turiști/vizitatori atrași Beneficiari: comunitatea locală, operatorii de turism, turiști/vizitatori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

7.	**Dezvoltare infrastructură de agrement**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea din punct de vedere cultural, social și sportiv a comunei Obiective: Dezvoltarea de spații de agrement și antrenamente pentru locuitorii comunei, precum și pentru vizitatori/turiști Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori și vizitatori/turiști Crearea de noi locuri de muncă Activități: Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Achiziție lucrări de construcție, amenajare Execuție lucrări de construcție, amenajare Rezultate așteptate: Dezvoltare din punct de vedere cultural, social și sportiv a comunei Creșterea numărului de vizitatori/turiști Crearea de noi locuri de muncă Indicatori de rezultat: Suprafața amenajată Numărul de investitori atrași Numărul de beneficiari Numărul de locuri de muncă nou-create Beneficiari: locuitorii comunei, turiști, vizitatori, operatori economici
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

8.	**Construire bază sportive multifunctionala în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: Sportul contribuie la dezvoltarea fizică armonioasă, menținerea stării de sănătate la cote optime, precum și la întărirea spiritului de echipă și a celui de competiție. Aceasta face necesară implementarea unor măsuri care să contribuie la atragerea copiilor și tinerilor către activități sportive. Obiective: Construirea bazei sportive conform standardelor în domeniu Atragerea copiilor și tinerilor către activități sportive Obținerea de performanțe în cadrul competițiilor sportive Activități: Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de construire bază sportivă Rezultate așteptate: Bază sportivă modernă la dispoziția cetățenilor comunei Practicarea de sporturi Performanțe sportive Indicatori de rezultat: Suprafață bază sportivă construită și amenajată Facilități asigurate Beneficiari: locuitorii comunei, turiști, vizitatori, operatori economici
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

9.	**Modernizare teren sintetic în SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: Sportul contribuie la dezvoltarea fizică armonioasă, menținerea stării de sănătate la cote optime, precum și la întărirea spiritului de echipă și a celui de competiție. Aceasta face necesară implementarea unor măsuri care să contribuie la atragerea copiilor și tinerilor către activități sportive. Obiective: Modernizarea terenului sintetic pentru activități sportive conform standardelor în domeniu Atragerea copiilor și tinerilor către activități sportive Obținerea de performanțe în cadrul competițiilor sportive Activități: Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Proceduri achiziții publice Lucrări de modernizare teren sintetic Rezultate așteptate: Teren amenajat conform standardelor în domeniu Practicarea de sporturi Performanțe sportive Indicatori de rezultat: Suprafață teren modernizată Număr și valoare dotări Număr beneficiari Beneficiari: comunitatea locală, sportivi din comună
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

10.	**Amenajare piste pentru cicloturism**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea infrastructurii sportive și de agrement Dezvoltarea turismului în zonă Obiective: Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori Creșterea atractivității zonei și a numărului de vizitatori Diversificarea ofertei turistice Activități: Conceperea unor trasee cicloturistice care să conecteze diferite obiective de interes Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Dezvoltarea unor trasee cicloturistice și amenajarea acestora, incluzând locuri de popas și indicatoare Realizarea și montarea de indicatoare și panouri de informare, puncte de observare etc. Rezultate așteptate: Piste de cicloturism pe teritoriul comunei Indicatori de evaluare: Lungime piste de cicloturism amenajate (km) Beneficiari: comunitatea locală, sportivi din comună
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

11.	**Amenajare parc aventură**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea din punct de vedere cultural, social și sportiv a comunei Obiective: Dezvoltarea de spații de agrement și antrenamente pentru locuitorii comunei, precum și pentru vizitatori/turiști Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori și vizitatori/turiști Crearea de noi locuri de muncă Dezvoltarea infrastructurii care să deservească parcul de aventură Activități: Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Achiziție lucrări de construcție, amenajare Execuție lucrări de construcție, amenajare Promovare parc de aventură Monitorizare activitate desfășurată în parcul de aventură Rezultate așteptate: Dezvoltare din punct de vedere cultural, social și sportiv a comunei Creșterea numărului de vizitatori/turiști Crearea de noi locuri de muncă Indicatori de rezultat: Suprafața amenajată Numărul de investitori atrași Numărul de beneficiari Numărul de locuri de muncă nou-create Beneficiari: locuitorii comunei, turiști, vizitatori, operatori economici
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

12.	**Amenajare spații pentru picnic**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă Obiective: Atragerea de investitori în zonă Diversificarea ofertei turistice Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori și vizitatori/turiști Creșterea atractivității zonei și a numărului de vizitatori Activități: Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Execuție lucrări de amenajare Rezultate așteptate: Dezvoltare economică a zonei Creșterea numărului de vizitatori/turiști Indicatori de rezultat: Suprafața zonei turistice amenajate Numărul de turiști/vizitatori Beneficiari: locuitorii comunei, turiști, vizitatori, operatori economici care activează în turism
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

13.	**Amenajare locuri de joacă pentru copii și adolescenți**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea amenajării pe raza comunei de noi locuri de relaxare și petrecere a timpului liber pentru copii și adolescenți Obiective: Dezvoltarea de spații de agrement pentru copii și adolescenți Activități: Identificarea terenurilor pentru amenajarea locurilor de joacă Elaborare documentație Proceduri achiziție publică Lucrări de construcție și amenajare Darea în folosință Rezultate așteptate: Locuri de joacă amenajate conform standardelor de calitate Indicatori de evaluare: Număr locuri de joacă Suprafață amenajată Număr beneficiari Beneficiari: copii și adolescenți, localnici și vizitatori/turiști
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

14.	**Realizarea de produse turistice diversificate, încercând să răspundă unor hobby-uri diverse (ex. vânătoare, pescuit, degustări de vinuri, gastronomie, motocros, cicloturism, parapantă, deltaplan, scufundări, sporturi extreme, echitație, observare/filmare/fotografiere etc.)**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă Obiective: Atragerea de investitori în zonă Diversificarea ofertei turistice Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori și vizitatori/turiști Creșterea atractivității zonei și a numărului de vizitatori Crearea de noi locuri de muncă Dezvoltarea infrastructurii care să deservească obiectivele turistice Activități: Realizarea de produse turistice diversificate, prin organizarea de activități sportive, sociale, culturale Atragerea de personal calificat pentru asigurarea de servicii de instruire în anumite activități sportive Promovare produse turistice Monitorizare activitate Rezultate așteptate: Dezvoltare economică a zonei Creșterea numărului de vizitatori/turiști Crearea de noi locuri de muncă Indicatori de rezultat: Numărul și diversitatea produselor turistice Numărul de investitori/producători locali atrași Numărul de turiști/vizitatori Numărul de locuri de muncă nou-create Beneficiari: locuitorii comunei, turiști, vizitatori, operatori economici care activează în turism
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

15.	**Amenajare zona piscicolă, de agreement și recreere**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea infrastructurii piscicole și de agrement Dezvoltarea turismului în zonă Obiective: Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori Creșterea atractivității zonei și a numărului de vizitatori Diversificarea ofertei turistice Activități: Amenajarea unei zone piscicolă care să fie conectată cu diferite obiective de interes Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Amenajarea zonei piscicolă Realizarea și montarea de indicatoare și panouri de informare, puncte de observare etc. Rezultate așteptate: Zonă piscicolă amenajată Indicatori de evaluare: Capacitatea zonei piscicolă amenajate (km) Beneficiari: comunitatea locală, turiștii
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

16.	**Construire și/sau amenajare centru local de informare turistică**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea durabilă a turismului, prin promovarea resurselor turistice ale comunei Obiective: Înființarea centrului local de informare și promovare a turismului Activități: Elaborare documentații tehnice Avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de construire și amenajare CIT Dotare cu echipamente moderne a CIT Rezultate așteptate: Promovarea turistică a zonei Creșterea numărului de turiști/vizitatori Indicatori de rezultat: Suprafață și dotări centru de informare turistică Număr de beneficiari Beneficiari: comunitatea locală, operatorii de turism, turiști/vizitatori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

17.	**Construire bazin de înot**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea din punct de vedere cultural, social și sportiv a comunei reprezintă un obiectiv foarte important pentru actuala conducere Obiective: Dezvoltarea de spații de agrement și antrenamente pentru locuitorii comunei, precum și pentru vizitatori/turiști Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori și vizitatori/turiști Crearea de noi locuri de muncă Activități: Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Achiziție lucrări de construcție, amenajare bazin de înot Execuție lucrări de construcție, amenajare bazin de înot Rezultate așteptate: Dezvoltare din punct de vedere cultural, social și sportiv a comunei Creșterea numărului de vizitatori/turiști Încurajarea practicării sportului de performanță Crearea de noi locuri de muncă Indicatori de rezultat: Suprafața bazin de înot construită și amenajată Numărul de investitori atrași Numărul de beneficiari Numărul de locuri de muncă nou-create Beneficiari: locuitorii comunei, turiști, vizitatori, operatori economici
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

MEDIU

1.	**Reabilitare spații verzi în comuna**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea protejării și conservării zonelor verzi din comună Îmbunătățirea aspectului estetic al comunei Obiective: Creșterea calității mediului natural Consolidarea amenajărilor peisagistice Activități: Lucrări de reabilitare a spațiilor verzi din localitate Rezultate așteptate: Spații verzi, parcuri Îmbunătățirea imaginii comunei Indicatori de evaluare: Suprafețe spații verzi reabilitate Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

2.	**Realizarea arhitecturii peisagistice în comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea protejării și conservării zonelor verzi din comună Îmbunătățirea aspectului estetic al comunei Obiective: Creșterea calității mediului natural Consolidarea amenajărilor peisagistice Activități: Elaborare documentație Proceduri achiziție publică Lucrări de realizare a arhitecturii peisagistice a comunei Rezultate așteptate: Amenajare comunei Îmbunătățirea imaginii comunei Indicatori de evaluare: Suprafață amenajată Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

3.	**Utilizarea complementară a surselor regenerabile de energie în primărie**
Descrierea proiectului	Justificare: Implementarea normelor UE cu privire la protecția mediului, utilizarea tehnologiilor curate și care risipesc mai puține resurse Obiective: Valorificarea surselor regenerabile de energie Reducerea cheltuielilor cu utilitățile Activități: Elaborarea de documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Dotarea primăriei comunei cu instalații de producere a energiei din surse regenerabile Rezultate așteptate: Instalații implementate Reducerea cheltuielilor Indicatori de evaluare: Capacitate surse de energie regenerabilă Procent reducere cheltuieli Beneficiari: Primăria comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

4.	**Construire de parc fotovoltaic cu panouri solare**
Descrierea proiectului	Justificare: Implementarea normelor UE cu privire la protecția mediului, utilizarea tehnologiilor curate și care risipesc mai puține resurse Obiective: Valorificarea surselor regenerabile de energie (fotovoltaică) Reducerea cheltuielilor cu utilitățile Activități: Identificarea terenului pentru construire parc fotovoltaic Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Instalarea panourilor solare Rezultate așteptate: Panouri fotovoltaice instalate Reducerea cheltuielilor Atragerea de potențiali investitori Indicatori de evaluare: Suprafață parc fotovoltaic Număr panouri solare Număr beneficiari deserviți Beneficiari: comunitatea locală, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

5.	**Realizare parcari cu panouri fotovoltaice și statii de reîncarcare**
Descrierea proiectului	Justificare: Implementarea normelor UE cu privire la protecția mediului, utilizarea tehnologiilor curate și care risipesc mai puține resurse Obiective: Valorificarea surselor regenerabile de energie (fotovoltaică) Reducerea cheltuielilor cu utilitățile Activități: Identificarea terenului pentru construire parcărilor cu panouri fotovoltaice și montarea stațiilor de reîncărcare auto Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Construire parcare inteligentă Rezultate așteptate: Parcare construită Panouri fotovoltaice instalate Reducerea cheltuielilor Atragerea de potențiali investitori Indicatori de evaluare: Suprafață parcare cu panouri fotovoltaice Număr panouri solare Număr beneficiari deserviți Număr stații reîncărcare Beneficiari: comunitatea locală, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

6.	**Construire stație biogaz pentru productie energie**
Descrierea proiectului	Justificare: Implementarea normelor UE cu privire la protecția mediului, utilizarea tehnologiilor curate și care risipesc mai puține resurse Obiective: Valorificarea surselor regenerabile de energie (stație biogaz) Reducerea cheltuielilor cu utilitățile Activități: Identificarea terenului pentru construire stației pe biogaz Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Construire stație biogaz Rezultate așteptate: Stație biogas funcțională Reducerea cheltuielilor Atragerea de potențiali investitori Indicatori de evaluare: Capacitate stație biogaz Număr beneficiari deserviți Beneficiari: comunitatea locală, potențiali investitori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

7.	**Achiziționare de microbuze școlare electrice și dotarea parcului auto cu mașini electrice**
Descrierea proiectului	Justificare: Protecția și conservarea mediului înconjurător Utilizarea noilor tehnologii Obiective: Valorificarea surselor regenerabile de energie Reducerea poluării Activități: Elaborarea de documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Achiziționare de microbuze școlare electrice și dotarea parcului auto cu mașini electrice Rezultate așteptate: Autoturisme electrice achiziționate Creșterea numărului de autoturisme electrice Indicatori de evaluare: Număr persoane care utilizează autoturisme electrice Reducerea poluării Beneficiari: locuitorii comunei, vizitatorii
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

8.	**Lucrări de amenajare stație reîncărcare auto**
Descrierea proiectului	Justificare: Protecția și conservarea mediului înconjurător Utilizarea noilor tehnologii Obiective: Valorificarea surselor regenerabile de energie Reducerea poluării Activități: Elaborarea de documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Montarea stațiilor de încărcare Rezultate așteptate: Instalații montate Creșterea numărului de autoturisme electrice Indicatori de evaluare: Număr persoane care utilizează autoturisme electrice Reducerea poluării Beneficiari: locuitorii comunei, vizitatorii
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

9.	**Utilizarea complementară a surselor regenerabile de energie în instituțiile publice**
Descrierea proiectului	Justificare: Implementarea normelor UE cu privire la protecția mediului, utilizarea tehnologiilor curate și care risipesc mai puține resurse Obiective: Valorificarea surselor regenerabile de energie Reducerea cheltuielilor cu utilitățile Activități: Elaborarea de documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Dotarea clădirilor de interes public cu instalații de producere a energiei din surse regenerabile Rezultate așteptate: Instalații implementate Reducerea cheltuielilor Indicatori de evaluare: Număr instituții care utilizează energie regenerabilă Procent reducere cheltuieli Beneficiari: instituții publice
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

10.	**Reabilitarea termică a clădirilor unităților de învățământ și a clădirilor instituțiilor publice din comuna SÂNTĂMĂRIA-ORLEA**
Descrierea proiectului	Justificare: Clădirile în care funcționează unitățile de învățământ necesită reabilitare și modernizare, precum și dotarea materială la standarde europene a spațiilor interioare destinate procesului educațional Obiective: Creșterea eficienței energetice Crearea climatului optim pentru desfășurarea programelor educaționale (siguranță, igienă, bază materială corespunzătoare) Activități: Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de reabilitare și modernizare Rezultate așteptate: Creșterea calității actului educațional Stabilizarea personalului didactic Performanțele copiilor Reducere consum energie termică (cel puțin 25%) Indicatori de evaluare: Suprafețe clădiri reabilitate termic Beneficiari: unitățile de învățământ de pe raza comunei, comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

11.	**Instalarea de pubele pentru colectarea selectivă a deșeurilor**
Descrierea proiectului	Justificare: Colectarea selectivă a deșeurilor aduce beneficii economice comunității locale Obiective: Protejarea mediului înconjurător la nivelul comunei Alinierea la standarde europene cu privire la calitatea și protecția mediului Activități: Achiziționarea de pubele și instalarea acestora pe raza comunei Rezultate așteptate: Creșterea cantității de gunoi colectat selectiv Eficientizarea reciclării Indicatori de rezultat: Număr și valoare pubele achiziționate Număr puncte de instalare Număr beneficiari Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

12.	**Dotarea gospodăriilor cu pubele pentru colectarea selectivă a deșeurilor**
Descrierea proiectului	Justificare: Colectarea selectivă a deșeurilor aduce beneficii economice comunității locale Obiective: Protejarea mediului înconjurător la nivelul comunei Alinierea la standarde europene cu privire la calitatea și protecția mediului Activități: Achiziționarea de pubele ecologice și distribuirea acestora către populație Rezultate așteptate: Creșterea cantității de gunoi colectat selectiv Eficientizarea reciclării Indicatori de evaluare: Număr gospodării deservite Beneficiari: cetățenii comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

13.	**Organizare acțiuni de ecologizare a zonelor verzi poluate**
Descrierea proiectului	Justificare: Protecția și conservarea mediului înconjurător Obiective: Creșterea calității mediului înconjurător Protecția și conservarea patrimoniului natural Activități: Acțiuni de ecologizare a zonelor verzi poluate Organizare de campanii de conștientizare privind beneficiile unui mediu natural sănătos Rezultate așteptate: Un mediu natural curat și sănătos Indicatori de evaluare: Număr acțiuni de ecologizare Număr participanți Suprafețe ecologizate Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

14.	**Împădurirea zonelor degradate, defrișate**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea reconstrucției ecologice a terenurilor degradate, prin valorificarea terenurilor neproductive sau agricole afectate de fenomene de degradare în diferite stadii sau care și-au pierdut total sau parțial capacitatea de producție pentru folosințe agricole Obiective: Valorificarea terenurilor degradate, a celor nefolosite, defrișate Creșterea suprafețelor de pădure pe teritoriul comunei Combaterea poluării și a efectelor acesteia asupra mediului înconjurător și sănătății oamenilor Îmbunătățirea condițiilor de mediu și a diversității biologice Activități: Pregătirea terenului și a solului în vederea împăduririi Executarea de lucrări de îmbunătățiri funciare Executarea plantației Rezultate așteptate: Suprafață de teren împădurit Creșterea producției de energie regenerabilă Indicatori de rezultat: Suprafețe împădurite Beneficiari: comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

15.	**Program de curățare a tuturor zonelor naturale (în special de deșeuri de plastic) și organizarea de programe de educare a populației, precum și înăsprirea penalităților**
Descrierea proiectului	Justificare: Necesitatea protejării și conservării naturii, a diversității biologice Obiective: Conservarea și reabilitarea sistemelor ecologice existente Activități: Acțiuni ecologice de curățare a zonelor poluate Organizarea de campanii de conștientizare a necesității protejării mediului înconjurător Rezultate așteptate: Mediu natural curat și sănătos Indicatori de rezultat: Număr de programe de curățare organizate Număr participanți Suprafețe ecologizate Beneficiari: comunitatea locală, turiști/vizitatori
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei ONG-uri
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ

1.	**Achiziție și punere în funcțiune de echipamente performante de tehnică de calcul**
Descrierea proiectului	Justificare: Consolidarea capacității administrației publice locale Furnizarea de servicii publice de calitate pentru toți cetățenii comunei Obiective: Creșterea calității serviciilor publice furnizate Îmbunătățirea accesului la serviciile publice Activități: Dotare cu echipamente performante de tehnică de calcul Rezultate așteptate: Acces facil la servicii publice prin tehnologie performantă Servicii publice de calitate Beneficiari: administrația publică locală, cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici de pe raza comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

2.	**Achiziția și utilizarea de softuri performante pentru furnizarea de servicii de calitate către cetățeni și reducerea timpului de soluționare a solicitărilor acestora**
Descrierea proiectului	Justificare: Consolidarea capacității administrației publice locale Furnizarea de servicii publice de calitate pentru toți cetățenii comunei Obiective: Creșterea calității serviciilor publice furnizate Reducerea timpului de soluționare a cererilor Îmbunătățirea accesului la serviciile publice Activități: Achiziția de softuri performante Instruirea personalului în scopul utilizării eficiente a acestora Rezultate așteptate: Acces facil la servicii publice prin tehnologie performantă Servicii publice de calitate Beneficiari: administrația publică locală, cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici de pe raza comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

3.	**Dezvoltare sistem integrat de tip SmartVillage, bazat pe module specifice fiecărui departament/compartiment din Primărie**
Descrierea proiectului	Justificare: Digitalizarea și tehnologizarea administrației publice locale Consolidarea capacității administrației publice locale Furnizarea de servicii publice de calitate pentru toți cetățenii comunei Obiective: Dezvoltarea serviciilor publice bazate pe tehnologie și creșterea nivelului de securitate cibernetică Creșterea calității serviciilor publice furnizate Reducerea timpului de soluționare a cererilor Îmbunătățirea accesului la serviciile publice Activități: Achiziția de sistem integrat de tip *Smart Village* Instruirea personalului în scopul utilizării eficiente a acestora Rezultate așteptate: Acces facil la servicii publice prin tehnologie performantă Servicii publice de calitate Indicatori de evaluare: Grad de implementare Servicii asigurate Beneficiari: administrația publică locală, cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici de pe raza comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

4.	**Programe de instruire și perfecționare profesională**
Descrierea proiectului	Justificare: Consolidarea capacității administrative Formarea profesională periodică constituie o obligație legală Specializarea continuă a resursei umane în acord cu nevoile societății actuale Obiective: Îmbunătățirea nivelului de formare profesională pentru funcționarii publici și personalul contractual din cadrul aparatului de specialitate al primarului Activități: Realizarea analizei nevoilor de formare profesională Elaborarea planului anual de formare profesională Achiziția de servicii de instruire și perfecționare profesională Participarea la forme de pregătire profesională conform nevoilor identificate Rezultate așteptate: Dezvoltarea de noi competențe Creșterea calității serviciilor furnizate Beneficiari: funcționarii publici și personalul contractual din aparatul de specialitate al primarului comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

5.	**Dotarea cu mașini, utilaje și echipamente performante pentru intervenția în situațiile de urgență**
Descrierea proiectului	Justificare: Consolidarea capacității administrației publice locale Necesitatea executării de lucrări de intervenție în situații de urgență Obiective: Dotarea serviciului pentru situații de urgență cu utilaje și echipamente de lucru performante Intervenție eficientă și promptă în situațiile de urgență Activități: Derularea procedurilor de achiziție publică Instruirea personalului care va deservi utilajele Darea în folosință Rezultate așteptate: Reducerea cheltuielilor cu execuția lucrărilor Reducerea timpilor de intervenție Indicatori de rezultat: Mașini, utilaje și echipamente achiziționate Servicii asigurate Capacitate de intervenție în situațiile de urgență Număr beneficiari Beneficiari: Primăria comunei, comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

6.	**Dotarea cu mașini, utilaje și echipamente performante pentru execuția lucrărilor de gospodărire a UAT**
Descrierea proiectului	Justificare: Consolidarea capacității administrației publice locale Necesitatea executării de lucrări de gospodărire comunală Obiective: Dotarea serviciului administrativ și de gospodărire comunală al primăriei cu utilaje și echipamente de lucru performante Realizarea lucrărilor de amenajare și gospodărire comunală Activități: Derularea procedurilor de achiziție publică Instruirea personalului care va deservi utilajele Darea în folosință Rezultate așteptate: Reducerea cheltuielilor cu execuția lucrărilor Reducerea timpilor de execuție a lucrărilor Indicatori de rezultat: Mașini, utilaje și echipamente achiziționate Servicii asigurate Capacitate de execuție lucrări Număr beneficiari Beneficiari: Primăria comunei, comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

7.	**Introducere și extindere sistem de monitorizare video și antiefractie la nivel de comuna**
Descrierea proiectului	Justificare: Nevoia de punere în siguranță a bunurilor publice și obținerea unui climat optim în desfășurarea procesului păstrării ordinii publice Obiective: Siguranța bunurilor administrației locale Păstrarea ordinii publice Activități: Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de implementare sistem de supraveghere video în comună și la sediul Primăriei Rezultate așteptate: Creșterea calității vieții prin creșterea nivelului de siguranță Indicatori de evaluare: Gradul de implementare Capacitate stocare date Servicii asigurate Beneficiari: Primăria Comunei, personalul primăriei, comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Fonduri guvernamentale Fonduri europene Alte surse legal constituite

8.	**Crearea arhivei digitale a Primăriei**
Descrierea proiectului	Justificare: Consolidarea capacității administrației publice locale Furnizarea de servicii publice de calitate pentru toți cetățenii comunei Obiective: Introducerea unui sistem modern, inovator, bazat pe tehnici digitale și online, de gestiune a fluxului de documente și arhivă digitală Activități: Achiziția unui sistem digital de arhivă Instruirea personalului în scopul utilizării eficiente a acestora Rezultate așteptate: Arhivă digitală Acces facil la documente prin tehnologie performantă Servicii publice de calitate Indicatori de rezultat: Arhivă digitală implementată Spațiu de stocare Număr de documente introduse în sistem Beneficiari: administrația publică locală, cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici de pe raza comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Fonduri guvernamentale Fonduri europene Alte surse legal constituite

9.	**Construire și amenajare spatii administrative și împrejmuiri (magazie, garaj, grupuri sanitare, etc)**
Descrierea proiectului	Justificare: Consolidarea capacității administrației publice locale Furnizarea de servicii publice de calitate pentru toți cetățenii comunei Grija față de bunurile publice Obiective: Construirea și amenajarea de noi spatii administrative la și împrejmuiri la nivelul UAT Sântămăria Orlea. Protejarea bunurilor publice Activități: Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de construire și amenajare spatii administrative și împrejmuiri Rezultate așteptate: Număr mai mare de spații administrative și împrejmuiri în comună Infrastructură modernă Servicii publice de calitate Indicatori de rezultat: Suprafață spații administrative amenajate (mp) Capacitatea spațiilor Beneficiari: administrația publică locală, cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici de pe raza comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Fonduri guvernamentale Fonduri europene Alte surse legal constituite

10.	**Realizarea nomenclatorului stradal**
Descrierea proiectului	Justificare: Consolidarea capacității administrației publice locale Furnizarea de servicii publice de calitate pentru toți cetățenii comunei Obiective: Existența nomenclatorului stradal la nivelul comunei creează condițiile unei dezvoltări urbanistice armonioase Activități: Identificarea numerelor administrative Corectarea anomaliilor Realizarea nomenclatorului stradal Rezultate așteptate: Nomenclator stradal realizat Numerele administrative alocate corect cu respectarea cadrului legal Servicii publice de calitate Indicatori de rezultat: Nomenclator stradal realizat Numere stradale alocate corect Beneficiari: administrația publică locală, cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici de pe raza comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Fonduri guvernamentale Fonduri europene Alte surse legal constituite

11.	**Realizare hartă GIS la nivelul comunei**
Descrierea proiectului	Justificare: Consolidarea capacității administrației publice locale Furnizarea de servicii publice de calitate pentru toți cetățenii comunei Obiective: Introducerea unui sistem modern, inovator, bazat pe tehnici digitale și online, de gestiune monitorizare a teritoriului comunei și informare a locuitorilor cu privire la infrastructura serviciilor de utilitate publică existente. Activități: Achiziția, implementarea unui sistem de tip GIS (hartă GIS) Instruirea personalului în scopul utilizării eficiente a acestuia Rezultate așteptate: Hartă GIS Acces facil la informații Servicii publice de calitate Indicatori de rezultat: Hartă GIS realizată și implementată Număr de documente introduse în sistem Beneficiari: administrația publică locală, cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici de pe raza comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Fonduri guvernamentale Fonduri europene Alte surse legal constituite

12.	**Susținere și organizare evenimente cultural-artistice și sportive**
Descrierea proiectului	Justificare: Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă Necesitatea creșterii gradului de educație și cultură în mediul rural Creșterea nivelului cultural și social al cetățenilor comunei Obiective: Creșterea nivelului cultural și social al cetățenilor comunei Crearea de condiții adecvate pentru organizarea de evenimente cultural-artistice Stimularea înființării de ansambluri folclorice, muzică și dans Creșterea gradului de socializare a cetățenilor comunei Activități: Realizarea de produse turistice diversificate, prin organizarea de activități sportive, sociale, culturale Atragerea de personal calificat pentru asigurarea de servicii de instruire în anumite activități sportive Promovare produse turistice Monitorizare activitate Rezultate așteptate: Dezvoltare economică a zonei Creșterea numărului de vizitatori/turiști Crearea de noi locuri de muncă Indicatori de rezultat: Numărul și diversitatea produselor turistice Numărul de investitori/producători locali atrași Numărul de turiști/vizitatori Numărul de locuri de muncă nou-create Beneficiari: locuitorii comunei, turiști, vizitatori, operatori economici care activează în turism
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

13.	**Dotare sistem alarmare SVSU**
Descrierea proiectului	Justificare: Consolidarea capacității administrației publice locale Necesitatea intervenției cu celeritate în situații de urgență Obiective: Dotarea serviciului pentru situații de urgență cu echipamente de alaramare performante Intervenție eficientă și promptă în situațiile de urgență Activități: Derularea procedurilor de achiziție publică Instruirea personalului care va administra sistemul Darea în folosință Rezultate așteptate: Reducerea timpilor de intervenție Indicatori de rezultat: Echipamente achiziționate Servicii asigurate Capacitate de intervenție în situațiile de urgență Număr beneficiari Beneficiari: Primăria comunei, comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

14.	**Dotări Poliție Locală**
Descrierea proiectului	Justificare: Consolidarea capacității administrației publice locale Necesitatea intervenției în situații de urgență a agenților din cadrul Poliției Locale Obiective: Dotarea serviciului de Poliție Locală echipamente de lucru performante Intervenție eficientă și promptă în situațiile de urgență Activități: Derularea procedurilor de achiziție publică Instruirea personalului care va deservi echipamentele Darea în folosință Rezultate așteptate: Salvarea de vieți omenești Reducerea timpilor de intervenție Indicatori de rezultat: Echipamente achiziționate Servicii asigurate Capacitate de intervenție în situațiile de urgență Număr beneficiari Beneficiari: Primăria comunei, comunitatea locală
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

15.	**Servicii de cadastru și topografie**
Descrierea proiectului	Justificare: Consolidarea capacității administrației publice locale Furnizarea de servicii publice de calitate pentru toți cetățenii comunei Servicii de cadastru și topografie prin programul de Cadastru General Obiective: Identificarea bunurilor ce aparțin domeniului public și privat al UAT. Identificarea și cadastrarea bunurilor prin programul de Cadastru General Înscrirea domeniului public la Cărțile Funciare. Activități: Solicitare fonduri prin programul de Cadastru General Cadastrarea terenurilor, bunurilor de pe raza comunei Identificarea bunurilor din domeniul public și privat Realizarea inventarului bunurilor din domeniul public și privat Înscrirea domeniului public la Cărțile Funciare Rezultate așteptate: Inventarul bunurilor finalizat Domeniului public înscris la Cărțile Funciare Servicii publice de calitate Cadastre pentru populație Indicatori de rezultat: Inventarul bunurilor finalizat Domeniului public înscris la Cărțile Funciare Numărul de cadastre emise pentru cetățeni Beneficiari: administrația publică locală, cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici de pe raza comunei
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Fonduri guvernamentale Fonduri europene Alte surse legal constituite

CAPITOLUL V

IMPLEMENTAREA, EVALUAREA ȘI RAPORTAREA

Prezentul document strategic constituie atât un document definitoriu pentru activitatea Primăriei comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA în perioada 2021-2027, cât și un document orientativ pentru ceilalți actori publici și privați din comună, inclusiv pentru a oferi cetățenilor o imagine asupra direcției spre care se orientează comuna.

Punerea în practică a unui astfel de demers strategic implică mobilizarea tuturor actorilor interesați la nivelul comunității locale. De aceea, este recomandabilă o abordare de tip parteneriat pentru întregul proces, atât între Primăria comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA și structurile din subordine, cât și între aceasta și alte instituții publice implicate, dar și menținerea unei legături strânse cu societatea civilă și cetățenii din comună, întrucât rezolvarea problemelor necesită participarea mai multor instituții și o serie de măsuri succesive și complementare.

Monitorizarea implementării strategiei se va realiza pe baza indicatorilor de evaluare stabiliți pentru fiecare proiect strategic. Având ca fundament rezultatele anului în curs, corelate cu planul de acțiuni stabilit, se va evalua anual implementarea strategiei și se vor stabili prioritățile pentru anul următor, în baza documentelor și propunerilor inițiate de structurile responsabile.

Activitatea de monitorizare reprezintă o etapă esențială a procesului de planificare strategică întrucât permite compararea intermediară pe bază de date între obiectivele și activitățile implementate și rezultatele intermediare atinse.

Rezultatele procesului de monitorizare se constituie într-un instrument managerial important, permițând conducerii Primăriei să decidă asupra activității instituției pe baza unor dovezi fundamentate. Acesta permite analiza activităților Strategiei, a rezultatelor intermediare ale bugetului alocat, precum și identificarea riscurilor ce pot apărea în etapa de implementare a proiectelor din lista de proiecte a Strategiei de dezvoltare a comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA.

Demersul de planificare strategică trebuie să ia în considerare necesitatea unui proces de evaluare, care trebuie să țină seama de caracteristicile comunității locale și să aibă un caracter permanent (care să includă și monitorizare, nu doar evaluări finale).

Având în vedere perioada de 7 ani de planificare strategică pentru comuna, se impune efectuarea unor analize intermediare, care să indice în ce măsură operațiunile programului se desfășoară conform programării și la timp, precum revizuirea programului în cazul identificării unor disfuncționalități.

În vederea facilitării procesului de monitorizare, Primăria comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA va forma o echipă compusă din reprezentanți ai compartimentelor Primăriei cu atribuții în domeniu. Echipa va asigura activitatea de analiză primară a tuturor datelor primite, pe obiective strategice, și informarea conducerii Primăriei în legătură cu progresul procesului de implementare a Strategiei, întocmirea unor rapoarte sintetice privind stadiul activităților.

Se vor avea în vedere următoarele:

- *urmărirea realizării activităților și a bugetului, în conformitate cu previziunile proiectului;*
- *analizarea și urmărirea performanțelor proiectului;*
- *replanificarea activităților proiectului conform unui scenariu dinamic, în funcție de necesitățile identificate la un moment dat;*
- *transmiterea obiectivelor proiectului.*

Prin evaluare se apreciază dacă obiectivul inițial a fost atins în perioada de implementare, în intervalul de timp și bugetul alocat.

Vor fi utilizate mai multe metode de evaluare, de la *evaluarea ex-ante* pentru asigurarea resurselor adecvate pentru implementare și un plan de management eficient, la *evaluarea ex-post* pentru facilitarea gradului de realizare a obiectivelor stabilite în faza de planificare strategică, analiza rezultatelor obținute și identificarea impactului implementării proiectelor.

Procedurile de evaluare internă a Strategiei vor urmări gradul de îndeplinire a obiectivelor și rezultatelor proiectului prin analiza îndeplinirii obiectivelor și rezultatelor așteptate pentru fiecare dintre activități.

Evaluarea internă a Strategiei va avea următoarele etape:

- *identificarea obiectivului/obiectivelor generale ale Strategiei (așa cum au fost ele menționate și asumate prin Strategie);*
- *definirea indicatorilor ce cuantifică atingerea obiectivelor;*
- *estimarea datei la care se consideră îndeplinite obiectivele;*
- *stabilirea procentului de realizare a obiectivelor la data monitorizării;*
- *identificarea potențialelor variații față de reperele stabilite inițial (dacă este cazul);*
- *prezentarea justificărilor și a observațiilor (dacă este cazul);*

- *redactarea raportului de monitorizare la data realizării controlului;*
- *trimiterea raportului de monitorizare persoanei responsabile de implementarea Strategiei;*
- *stabilirea strategiilor de acțiune manageriale și de remediere a factorilor perturbatori (dacă este cazul).*

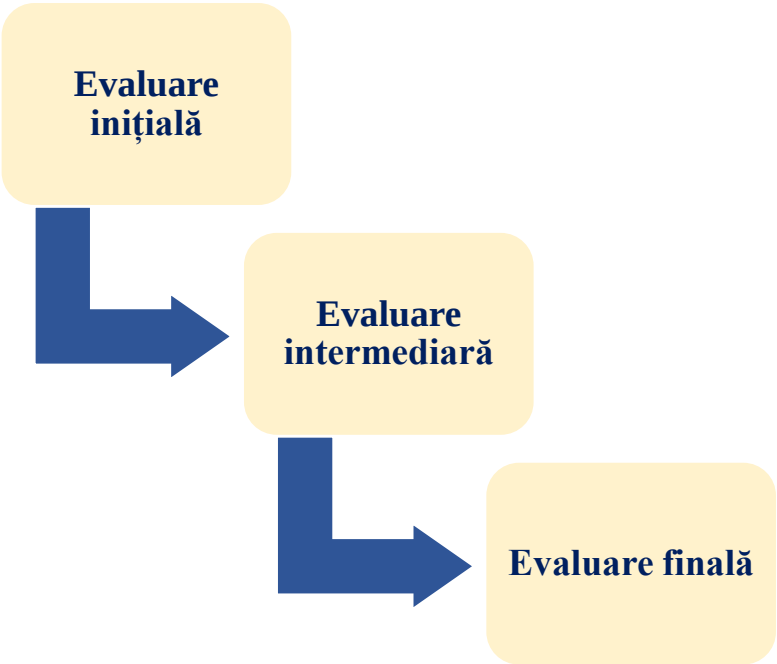

Evaluarea inițială

• evaluarea relevanței activităților propuse;

• evaluarea capacității de alocare a resurselor;

• evaluarea nivelului de implicare a factorilor interesați;

• evaluarea gradului de cunoaștere și asumare a responsabilităților.

Evaluarea intermediară

• examinează rezultatele parțiale ale derulării Strategiei, pe fiecare activitate din perspectiva obiectivului general și a obiectivelor specifice, din perspectiva relevanței pentru grupurile țintă și pentru scopul proiectelor din Planul de proiecte;

• se va realiza prin **rapoarte de progres.**

Evaluarea finală

• va urmări utilizarea eficientă a resurselor, eficiența activității derulate;

• va analiza factorii care au contribuit la succesul Strategiei sau punctele slabe, îndeplinirea obiectivelor, impactul Strategiei asupra grupului țintă, gradul de satisfacere a așteptărilor beneficiarilor direcți și indirecți.

Managementul operativ al comunei va prezenta Consiliului local:

1. **rapoarte anuale de progres**, care se vor elabora începând cu al doilea an de implementare și vor avea ca scop monitorizarea eficientă a aplicării strategiei de dezvoltare. Rapoartele vor reflecta stadiul implementării strategiei, pe fiecare domeniu strategic și vor evidenția evoluția principalilor indicatori de output și de rezultat;

2. **rapoarte strategice**. Având în vedere faptul că implementarea strategiei de dezvoltare locală se va întinde pe o perioadă de 7 ani, este necesară o evaluare intermediară a strategiei, pe baza unor rapoarte strategice. Pentru evaluarea impactului aplicării strategiei de dezvoltare se va urmări evoluția principalilor indicatori socioeconomici la nivel local.

În linii mari, raportul strategic va cuprinde:

- *situația și evoluția socioeconomică a comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA;*
- *realizările obținute, cuantificate pe baza indicatorilor și gradul de atingere a obiectivelor stabilite;*
- *problemele întâmpinate în procesul de implementare a strategiei de dezvoltare;*
- *exemplele de bună practică identificate;*
- *propuneri privind revizuirea și ajustarea periodică a strategiei de dezvoltare în raport cu evoluțiile economico-sociale semnificative înregistrate la nivel local în perioada 2021-2027.*

Rapoartele strategice vor fi realizate din 3 în 3 ani, în anii 2022 și 2025, fiind prezentate în cadrul ședințelor Consiliului local al comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA.

În funcție de rezultatele evaluării și monitorizării și în acord cu modificările legislative, strategia de dezvoltare a comunei SÂNTĂMĂRIA-ORLEA va putea fi revizuită ori de câte ori va deveni necesar.

~***~